

พระวินัยปิฎก

เล่ม ๓

ภิกขุณีวิภังค์

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

ปาราชิกกัณฑ์

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีสุนทรินันทา

[๑] โดยสมัยนั้น พระนันท พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น นายสาฬหะหลานของมิตการมาตา มีความประสงค์จะสร้างวิหารถวายภิกษุณีสงฆ์. ครั้นนั้นและนายสาฬหะหลานของมิตการมาตา. จึงเข้าไปหานางภิกษุณีทั้งหลาย แจ้งความประสงค์ว่า แม่เจ้า กระผมอยากจะสร้างวิหารถวายภิกษุณีสงฆ์ ขอแม่เจ้าจงโปรดให้ภิกษุณีผู้อำนวยการก่อสร้างรูปหนึ่งแก่กระผม. ครั้นนั้นมีสาว ๔ พี่น้อง ชื่อนันทา ๑ ชื่อนันทาวดี ๑ ชื่อสุนทรินันทา ๑ ชื่ออุลลันทา ๑ บวชอยู่ในสำนักภิกษุณี. บรรดาภิกษุณีทั้ง ๔ นั้น ภิกษุณีสุนทรินันทา เป็นบรรพชิตสาวทรงโฉมวิไล น่ารัก ฟังชม เป็นบัณฑิต เจียบแหลม มีปริชา ขยัน ไม่เกียจคร้าน กอปรด้วยปัญญาเลือกเฟ้นอันเป็นทางดำเนินในการทำงานนั้นๆ สามารถพอที่จะทำกิจการงานนั้นๆ ให้ลุล่วงไป. ครั้นนั้นแลจึงภิกษุณีสงฆ์ได้สมมติภิกษุณีสุนทรินันทาให้เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างแก่นายสาฬหะ หลานมิตการมาตา. และต่อมาภิกษุณีสุนทรินันทา ไปสู่เรือนของนายสาฬหะ หลานมิตการมาตาเสมอ โดยแจ้งว่า จงให้มิด จงให้ขวาน จงให้ฝั่ง จงให้จอบ จงให้สิ่ว. แม่นายสาฬหะ หลานมิตการมาตา ก็ไปสู่สำนักนางภิกษุณีเสมอ เพื่อทราบกิจการที่ทำแล้ว ที่ยังมีได้ทำ เขาทั้งสองได้มีจิตปฏิพัทธ์กัน เพราะเห็นกันอยู่เสมอ. ครั้นนายสาฬหะ หลานมิตการมาตา ไม่ได้โอกาสที่จะประทุษร้ายภิกษุณีสุนทรินันทา จึงได้ตกแต่งภัตตาหารถวายภิกษุณีสงฆ์ เพื่อมุ่งจะประทุษร้ายภิกษุณีสุนทรินันทานั้น. ครั้นนั้นแล นายสาฬหะหลานมิตการมาตา ให้ปอสาณะในโรงฉัน จัดอาสนะสำหรับภิกษุณีทั้งหลายที่แก่กว่าภิกษุณีสุนทรินันทาไว้ส่วนหนึ่ง สำหรับภิกษุณีทั้งหลายที่อ่อนกว่าภิกษุณีสุนทรินันทาไว้ส่วนหนึ่ง จัดอาสนะสำหรับภิกษุณีสุนทรินันทาไว้ในสถานที่อันกำบังนอกฝาเรือน ให้ภิกษุณีผู้กระทั่งหลายฟังเข้าใจว่านางนั่งในสำนักพวกภิกษุณีผู้ณะ แม่ภิกษุผู้ณะทั้งหลายก็ฟังเข้าใจว่า นางนั่งอยู่ในสำนักพวกภิกษุณีผู้ณะ.

ครั้นจัดเสร็จแล้ว นายสาฬหะหลานมิตการมาตา ได้ให้คนไปแจ้งภัตตาหารแก่ภิกษุณีสงฆ์ ว่าได้เวลาอาหารแล้ว เจ้าข้า ภัตตาหารเสร็จแล้ว.

ภิกษุณีสุนทรินันทาทราบได้ดีว่า นายสาฬหะ หลานมิตการมาตา ไม่ได้ทำอะไรมากมาย ได้ตกแต่งภัตตาหารไว้ถวายภิกษุณีสงฆ์ ด้วยเธอมีความประสงค์จะประทุษร้ายเรา ถ้าเราไป ความอื้อฉาวจักมีแก่เรา จึงใช้ภิกษุณีอื่นตวาลินีไปด้วยสั่งว่า เธอจงไปนำภัณฑบาตมาให้เรา และผู้ใดถามถึงเรา เธอจงบอกว่าอาพาธ.

ภิกษุณีอื่นตวาลินีนั้นรับคำสั่งของภิกษุณีสุนทรินันทาแล้วว่าดีแล้วพระแม่เจ้า.

สมัยนั้น นายสาฬหะ หลานมิตการมาตา ยืนคอยอยู่ที่ซุ้มประตูข้างนอก ถ้ามถึงภิกษุณีสุนทรินันทาไปข้างไหน ขอรับ แม่เจ้าสุนทรินันทา ไปข้างไหน ขอรับ?

เมื่อเขาถามถึงอย่างนี้แล้ว ภิกษุณีอื่นตวาลินีของนางสุนทรินันทาทอบกะเขาดังนี้ว่า อาพาธ ค่ะ ดิฉันจักนำภัณฑบาตไปถวาย.

ครั้นนั้นเขาคิดว่า การที่เราได้ตกแต่งอาหารถวายภิกษุณีสงฆ์ ก็เพราะเหตุแม่เจ้าสุนทรินันทา จึงสั่งคนให้เลี้ยงดูภิกษุณีสงฆ์แล้วเลี้ยงไปทางสำนักภิกษุณีสงฆ์.

ก็สมัยนั้น ภิกษุณีสุนทรินันทายืนคอยมองนายสาฬหะ หลานมิตการมาตาอยู่ข้างนอกซุ้มประตูวัด นางเห็นเขาเดินมาแต่ไกลจึงหลบเข้าสู่สำนัก นอนคลุมศีรษะอยู่บนเตียง.

ครั้นเขาเข้าไปหาแล้ว ได้ถามนางว่า แม่เจ้า ไม่สบายหรือขอรับ ทำไมจึงจำวัดเสียเล่า?

นางตอบว่า นาย การที่สตรีรักใคร่กับคนที่เขาไม่รักตบ ย่อมเป็นเช่นนี้แหละค่ะ.

เขากล่าวว่า ทำไมผมจะไม่รักแม่เจ้า ขอรับ แต่ผมหาโอกาสที่จะประทุษร้ายแม่เจ้าไม่ได้ แล้วมีความกำหนัด ได้ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับนางภิกษุณีสุนทรินันทา ผู้มีความกำหนัด.

ก็สมัยนั้นแล ภิกษุณีรูปหนึ่งผู้ชราทุพพลภาพ เท้าเจ็บ นอนอยู่ไม่ห่างจากภิกษุณีสุนทรินันทา. นางภิกษุณีนั้นได้แลเห็นนายสาฬหะ หลานมิตการมาตา ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับภิกษุณีสุนทรินันทาผู้กำหนัด ครั้นเห็นแล้วจึงฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนแม่เจ้าสุนทรินันทา จึงได้มีความกำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัดเล่า. ครั้นนั้นแล นางภิกษุณีนั้นได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย. บรรดาภิกษุณีผู้มีความมักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ตอลึกษา ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉน แม่เจ้าสุนทรินันทา จึงได้มีความกำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัดเล่า. ครั้นนั้นแล นางภิกษุณีเหล่านั้นจึงแจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย. ภิกษุเหล่านั้นพากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีสุนทรินันทาจึงได้มีความกำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้มีความกำหนัดเล่า. ครั้นนั้นแล ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขณีรวิภังค์

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าววา ภิกษุณีสุนทรินันทามีความกำหนด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนด จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุณีสุนทรินันทา ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุณีสุนทรินันทาจึงได้มีความกำหนด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนดแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของนาง เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใสและเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว . ครั้นพระองค์ทรงติเตียนภิกษุณีสุนทรินันทาโดยอเนกปริยายแล้ว จึงตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสถอนแห่ง ความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย แล้วทรงกระทำธรรมมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความริบชาติแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อชมภิกษุณีผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุณีผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกภิกษุณีจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ : -

พระบัญญัติ

๕. ๑. อนึ่ง ภิกษุณีใด มีความกำหนด ยินดีการลูบกิติ คล่ากิติ จับกิติ ต้องกิติ บีบเคล้นกิติ ของบุรุษบุคคลผู้กำหนด ได้รากลวงลงไป เหนือเข้าขึ้นมา แม้ภิกษุณีนั้นก็เป็นการปราศิก ชื่ออุพพานมณฑลิกา หาสังวาสมิได้ .

เรื่องภิกษุณีสุนทรินันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด มีการงานอย่างไร มีชาติอย่างไร มีชื่ออย่างไร มีโคตรอย่างไร มีปกติอย่างไร มีธรรมเครื่องอยู่อย่างไร มีอารมณ์อย่างไร เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคตรัสว่า อนึ่ง . . . ใด .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุณี โดยสมญา ชื่อ ภิกษุณี โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นเอหิภิกษุณี ชื่อ ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่ามีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นพระเสขะ . ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้อันสงฆ์สองฝ่ายพร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเร็บ ควรแก่ฐานะบรรดาภิกษุณีเหล่านั้น ภิกษุณีอันสงฆ์สองฝ่ายพร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเร็บ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า มีความกำหนด ได้แก่เกอญิงหรือชายมีความกำหนดมาก มีความเพ่งเล็ง มีจิตปฏิพัทธ์ .

ที่ชื่อว่า บุรุษบุคคล ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย ไม่ใช่ยักษ์ผู้ชาย ไม่ใช่เปรตผู้ชาย ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ เป็นคนรู้ความ เป็นผู้สามารถ เพื่อถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย .

บทว่า ได้รากลวงลงไป คือ เบื้องต่ำแห่งรากลวงลงไป .

บทว่า เหนือเข้าขึ้นมา คือ เบื้องบนแห่งมณฑลเขาขึ้นมา .

ที่ชื่อว่า ลูบ คือ เพียงลูบไป .

ที่ชื่อว่า คล่า คือ จับเบาๆ ไปข้างโน้นข้างนี้ .

ที่ชื่อว่า จับ คือ เพียงจับตัว

ที่ชื่อว่า ต้อง คือ เพียงถูกต้องตัว .

บทว่า ยินดี . . . การบีบเคล้นกิติ คือ ยินดีการจับต้องอวัยวะแล้วบีบเคล้น .

บทว่า แม้ภิกษุณีนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .

คำว่า เป็นปราศิก อธิบาย บุรุษถูกตัดศีรษะแล้วไม่อาจมีศีรษะค่อมกันนั้นเป็นอยู่ ชื่อแม้ฉันใด ภิกษุณีก็ฉันเหมือนกัน มีความกำหนด ยินดีการลูบกิติ คล่ากิติ จับกิติ ต้องกิติ บีบเคล้นกิติ ของบุรุษบุคคลผู้กำหนด ได้รากลวงลงไป เหนือเข้าขึ้นมา ย่อมไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นธิดาของ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระศากยบุตร เพราะเหตุนั้นจึงตรัสว่า เป็นปาราชิก .

บทว่า หาสังวาสมิได้ ความว่า ที่ชื่อว่าสังวาส ได้แก่กรรมที่พึงกระทำร่วมกัน อุเทศ ที่พึงสวดร่วมกัน ความเป็นผู้มีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่าสังวาส สังวาสนั้น ไม่มีร่วมกับภิกษุณีนั้น เพราะเหตุนั้นจึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้ .

บทภาษณีย์

[๓] เมื่อทั้งสองฝ่ายมีความกำหนด ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกกายด้วยกาย ใต้รากขวัญลงไป เหนือเข้าขึ้นมา ภิกษุณีต้องอาบัติปาราชิก . ถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย ถูกกาย ด้วยของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย . ถูกของที่เนื่องด้วยกาย ด้วยของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ถูกกายด้วยของที่โยนให้ ต้องอาบัติทุกกฏ . ถูกของที่เนื่องด้วยกาย ด้วยของ ที่โยนให้ ต้องอาบัติทุกกฏ . ถูกของที่โยนให้ ด้วยของที่โยนให้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

[๔] กายต่อกายถูกกัน เหนือรากขวัญขึ้นไป ใต้เข่าลงมา ภิกษุณีต้องอาบัติถุลลัจจัย . ของที่เนื่องด้วยกายกับกายถูกกัน ต้องอาบัติทุกกฏ . กายกับของที่เนื่องด้วยกายถูกกัน ต้องอาบัติ- *ทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกาย กับของที่เนื่องด้วยกายถูกกัน ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของไปถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยน ไปถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยน ไปถูกของที่โยน มา ต้องอาบัติทุกกฏ .

[๕] ฝ่ายหนึ่งมีความกำหนด กายต่อกายถูกกัน ใต้รากขวัญลงไป เหนือเข้าขึ้นมา ภิกษุณี ต้องอาบัติถุลลัจจัย . กายถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกายถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกาย ถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยนไป ถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยน ไปถูกของที่โยนมา ต้องอาบัติทุกกฏ .

[๖] กายถูกกาย เหนือรากขวัญขึ้นไป ใต้เข่าลงมา ต้องอาบัติทุกกฏ . กายถูกของที่ เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกายถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วย กายถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของถูกของ ที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยน ไปถูกของที่โยนมา ต้องอาบัติทุกกฏ .

[๗] เมื่อทั้งสองฝ่ายมีความกำหนด จับต้องกายด้วยกาย ของยัภษกัถิตี เปรตกัถิตี บัณเฑาะวกัถิตี สัตว์ดิรัจฉานที่มีกายคล้ายมนุษย์กัถิตี ใต้รากขวัญลงมาเหนือเข้าขึ้นไป ต้องอาบัติ ถุลลัจจัย . กายถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกายถูกกาย ต้องอาบัติ ทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกาย ถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของถูกกาย ต้องอาบัติ- โยนของถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยน ไป ถูกของที่โยนมา ต้อง อาบัติทุกกฏ .

[๘] ถูกกายด้วยกาย เหนือรากขวัญขึ้นไป ใต้เข่าลงมา ต้องอาบัติทุกกฏ . กายถูกของ ที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกายถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกาย ถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของถูกของที่ เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยน ไปถูกของที่โยนมา ต้องอาบัติทุกกฏ .

[๙] ฝ่ายหนึ่งมีความกำหนด ถูกกายด้วยกาย ใต้รากขวัญลงมา เหนือเข้าขึ้นไป ต้อง อาบัติทุกกฏ . กายถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกายถูกกาย ต้องอาบัติ ทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกายถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของถูกกาย ต้องอาบัติ- *ทุกกฏ . โยนของถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของ ไปถูกของที่โยนมา ต้องอาบัติ- ทุกกฏ .

[๑๐] กายถูกกาย เหนือรากขวัญขึ้นไป ใต้เข่าลงมา ต้องอาบัติทุกกฏ . กายถูกของ ที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกายถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่เนื่องด้วยกาย ถูกของที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของไปถูกกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . โยนของถูกของ ที่เนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ . ของที่โยน ไปถูกของที่โยนมา ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๑๑] ภิกษุณีไม่ตั้งใจ ๑ เผลอ ๑ ไม่รู้ตัว ๑ ไม่ยินดี ๑ วิกลจริต ๑ มีจิตฟุ้งซ่าน ๑ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๑ ภิกษุณีอาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ จบ .

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีสนทรีนันทา

[๑๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้นภิกษุณีสนทรีนันทามีศรัทธากับนายสาฬหะ หลาน มิคคารมาตา . นางได้ปกปิดไว้จนมีศรัทธาอ่อนๆ เมื่อศรัทธาแก่แล้วนางจึงสึกออกมาตลอดบุตร . ภิกษุณี ทั้งหลายได้ถามเรื่องนั้นกับภิกษุณีถุลลนันทาว่า แม่เจ้า นางสนทรีนันทาสึกไม่นานนัก ก็คลอดบุตร ชะรอยนางจะมีศรัทธาทั้งเป็นภิกษุณีกระมัง เจ้าข้า?

ถล . อย่างนั้น เจ้าข้า .

ภิก . ก็แม่เจ้ารู้ยว่าภิกษุณีล่วงอาบัติปาราชิก เหตุไฉนจึงไม่โจทด้วยตน ไม่บอกแก่คณะ

เล่า?

ถล. โโทษอันใดของเธอ นั้นเป็นโทษของดิฉัน การเสื่อมเกียรติอันใดของเธอ นั้นเป็นการเสื่อมเกียรติของดิฉัน การเสื่อมยศอันใดของเธอ นั้นเป็นการเสื่อมยศของดิฉัน การเสื่อมลาภอันใดของเธอ นั้นเป็นการเสื่อมลาภของดิฉัน โฉนดิฉันจักบอกโทษของตน การเสื่อมเกียรติของตน การเสื่อมยศของตน การเสื่อมลาภของตน แก่คนเหล่านี้แล้ว .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา แม่เจ้าถลลันทา ร้อยซึ่งภิกษุณีล่วงอาบัติปาราชิก โฉนจึงไม่โจทด้วยตน ไม่บอกแก่คณะเล่า . ครั้งนั้นแลนางภิกษุณีเหล่านั้นแจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย . ภิกษุทั้งหลายกราบทุกความ เรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค .

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกินนั้น ทรงทำกรรมมิกถา แล้วทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถลลันทา ร้อยว่าภิกษุณีล่วงอาบัติปาราชิก ไม่โจทด้วยตน ไม่บอกแก่คณะจริงหรือ? . ภิกษุทั้งหลายกราบทุกว่า จริงพระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีถลลันทาร้อยว่าภิกษุณีล่วงอาบัติปาราชิก โฉนจึงไม่โจทด้วยตน ไม่บอกแก่คณะ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใส ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยโดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกภิกษุณี จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ว่า ดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖.๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด ร้อยว่าภิกษุณีล่วงอาบัติปาราชิก ไม่โจทด้วยตน ไม่บอกแก่คณะ ในเวลาที่ภิกษุณินั้นยังดำรงเพศอยู่ก็ดี เคลื่อนไปแล้วก็ดี ภูณาสนะแล้วก็ดี ไปเข้ารีต เดียรถียเสียก็ดี ภายหลังนางจึงบอกอย่างนี้ว่า แม่เจ้า เจ้าข้า เมื่อก่อนดิฉันรู้จักภิกษุณินั้น ได้ดีทีเดียวว่า นางเป็นพี่หญิง น้องหญิง มีความประพฤติเช่นนี้ และมีความประพฤติเช่นนี้ แต่ดิฉันไม่โจทด้วยตน ไม่บอกแก่คณะ แม่ภิกษุณีนี้ก็ปาราชิก ชื่อว่าชบปฏิจฉาทิกา หาสังวาสมิได้ .

เรื่องภิกษุณีสนทรีนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . .

นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ร้อย คือ ร้อยก็ดี คนอื่นบอกแก่เธอก็ดี เจ้าตัวบอกก็ดี .

คำว่า ล่วงอาบัติปาราชิก คือ ต้องอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง ในปาราชิก ๘ .

คำว่า ไม่โจทด้วยตน คือ ไม่โจทเอง .

คำว่า ไม่บอกแก่คณะ คือ ไม่บอกแก่ภิกษุณีอื่นๆ

[๑๔] พากย์ว่า ในเวลาที่ภิกษุณินั้น ยังดำรงเพศอยู่ก็ดี เป็นต้น อธิบายว่า ภิกษุณีผู้ดำรงอยู่ในเพศของตน ตรัสเรียกว่า ผู้ยังดำรงเพศอยู่ ผู้ถึงมรณภาพ ตรัสเรียกว่า ผู้เคลื่อนไป ผู้สึกเองก็ตาม ถูกผู้อื่นนาคสนะเสียก็ตาม ตรัสเรียกว่า ผู้ภูณาสนะ เข้าไปสู่ลัทธิเดียรถีย ตรัสเรียกว่า เขารีดเดียรถีย .

[๑๕] สองพากย์ว่า ภายหลังนางจึงบอกอย่างนี้ว่า แม่เจ้า เจ้าข้า เมื่อก่อนดิฉันรู้จักภิกษุณินั้น ได้ดีทีเดียวว่า นางเป็นพี่หญิง น้องหญิง มีความประพฤติเช่นนี้ และมีความประพฤติเช่นนี้ แต่ดิฉันไม่โจทด้วยตน นั้น คือ ไม่โจทเอง .

คำว่า ไม่บอกแก่คณะ คือ ไม่บอกแก่ภิกษุณีอื่นๆ

[๑๖] บทว่า แม่ภิกษุณีนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .

คำว่า เป็นปาราชิก มีอธิบายว่า ไบไม่เหลือหลุดจากชั่วแล้วไม่ควรเพื่อจะเป็นของเขี้ยวสดขึ้นได้ ชื่อแม่ฉันใด ภิกษุณีก็ฉันนั้นแหละ ร้อยว่าภิกษุณีล่วงปาราชิกกรรมแล้ว เมื่อเธอทอดธุระว่าจักไม่โจทด้วยตน จักไม่บอกแก่คณะดังนี้เท่านั้น เธอย่อมไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นธิดาของพระศากยบุตร เพราะเหตุนี้ จึงตรัสว่า เป็นปาราชิก .

บทว่า หาสังวาสมิได้ ความว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่กรรมที่พึงทำร่วมกัน อเทศที่พึงสวดร่วมกัน ความเป็นผู้มีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่าสังวาส สังวาสนั้น ไม่มีร่วมกับภิกษุณินั้น เพราะเหตุนี้ จึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้ .

อนาปัตติวาร

[๑๗] ภิกษุณีไม่บอกด้วยเกรงว่า ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท จักมีแก่สงฆ์ ๑ ไม่บอกด้วยเข้าใจว่า สงฆ์จักแตกกัน สงฆ์จากราวานกัน ๑ ไม่บอกด้วยแน่ใจว่า ภิกษุณีนี้เป็นคนร้ายกาจ หยาบคาย จักทำอันตรายแก่ชีวิต หรือพรหมจรรย์ ๑ ไม่พบ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ภิกษุณีอื่นๆ ที่สมควรจะบอก จึงไม่บอก ๑ ไม่ประสงค์จะปกปิด แต่ยังมีได้บอก ๑ ไม่บอกด้วย
สำคัญว่า จักปรากฏด้วยการกระทำของเขาเอง ๑ ภิกษุณีวิกลจริต ๑ ภิกษุณีอาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล .

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ จบ .

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓
เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๑๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีถูลนันทาประพฤติดังพระอริยฐานะผู้เผ่าพราณ
แรง ที่ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว . บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน
โทษหนะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูลนันทาจึงได้ประพฤติดังพระอริยฐานะผู้เผ่าพราณแรง ซึ่งถูกสงฆ์ผู้
พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้วแล้ว . . . แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีถูลนันทา
ประพฤติดังพระอริยฐานะผู้เผ่าพราณแรง ซึ่งถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทา จึงได้
ประพฤติดังพระอริยฐานะผู้เผ่าพราณแรง ซึ่งถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้วแล้ว การกระทำของ
เธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๗. ๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด พึงประพฤติดังภิกษุผู้ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว
ตามธรรม ตามวินัย ตามสัตตกาศสน์ ผู้ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ทำคินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาส
เสมอกันให้เป็นสหาย ภิกษุณีนั้นอันภิกษุณีทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า ภิกษุณี
แล อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว ตามธรรม ตามวินัย อันเป็นสัตตกาศสน์ เป็นผู้ไม่เอื้อ
เฟื้อ ไม่ทำคินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย แม่เจ้าอย่าประพฤติดัง
ภิกษุณีนั้นแล แลภิกษุณีนั้น อันภิกษุณีทั้งหลายว่ากล่าวอย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียว
ภิกษุณีนั้นอันภิกษุณีทั้งหลายพึงสวดสมณภาส กว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หาก
นางถูกสวดสมณภาสกว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสีย การสละได้ดังนี้ นั้นเป็นการ
ดี หากนางไม่สละเสีย แม้อภิกษุณีนี้ก็เป็นปาราชิก ชื่ออุกขิตตานุวัตติกา หาสังวาสมิได้ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

สงฆ์ที่ชื่อว่า พร้อมเพรียงกัน คือ มีสังวาสเสมอกัน อยู่ในสีมาเดียวกัน .

ที่ชื่อว่า ถูกยกเสียแล้ว คือ ถูกยกเสียในเพราะไม่เห็นอาบัติ ในเพราะไม่ทำคินอาบัติ
หรือในเพราะ ไม่สละทิฏฐิบาป .

สองบทว่า ตามธรรม ตามวินัย คือ โดยธรรมอันใด โดยวินัยอันใด .

บทว่า อันเป็นสัตตกาศสน์ คือ เป็นคำสั่งสอนของพระผู้ชานะกิเลส ได้แก่พระพุทธศาสนา .

ที่ชื่อว่า ไม่เอื้อเฟื้อ คือ ไม่เชื่อสงฆ์ บุคคล หรือกรรม .

ที่ชื่อว่า ไม่ทำคินอาบัติ คือ ถูกสงฆ์ยกแล้ว สงฆ์ยังไม่เรียกเข้าหมู่ .

ที่ชื่อว่า มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย คือ ภิกษุทั้งหลายผู้มีสังวาสเสมอกัน
กัน ตรีสเรียกว่าภิกษุผู้สหาย ภิกษุณีนั้นไม่ร่วมกับภิกษุผู้สหายเหล่านั้น เพราะเหตุนี้ จึงตรีสว่า มิได้
ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย .

บทว่า พึงประพฤติดังภิกษุณีนั้น ความว่า ภิกษุณีนั้นมีความเห็นอย่างใด มีความพอใจ
อย่างใด มีความชอบใจอย่างใด แม้อภิกษุณีนั้นมีความเห็นอย่างนั้น มีความพอใจอย่างนั้น มีความ
ชอบใจอย่างนั้น .

[๒๐] บทว่า ภิกษุณีนั้น ได้แก่ภิกษุณีผู้ประพฤติดังภิกษุ ผู้ถูกสงฆ์ยกเสียแล้วนั้น .

บทว่า อันภิกษุณีทั้งหลาย ได้แก่ภิกษุณีเหล่าอื่น คือ ภิกษุณีที่ได้เห็นได้ยินทั้งหลาย
พึงว่ากล่าวดังนี้ว่า แม่เจ้า ภิกษุณีนั้นแล อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว ตามธรรม ตามวินัย
ตามสัตตกาศสน์ เป็นผู้ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ทำคินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย แม่
เจ้าอย่าประพฤติดังภิกษุณีนั้น . พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม . หากนางสละได้
การสละได้ดังนี้ นั้นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ . ภิกษุณีทั้งหลายทราบเรื่องแล้วไม่
ว่ากล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ . ภิกษุณีนั้นอันภิกษุณีทั้งหลายพึงคุมตัว ไปสู่ท่ามกลางสงฆ์ แล้วว่ากล่าว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ว่า แม่เจ้า ภิกษุณีนั่นแลอันสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว ตามธรรม ตามวินัย อันเป็นสัตตศาสน เป็นผู้ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ทำคินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย แม่เจ้าอย่าประพฤติ ตามภิกษุณีนั่นเลย . พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม . หากเธอสละได้ การสละได้ ดั่งนั้นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ .

[๒๑] ภิกษุณีนั่น อันภิกษุณีทั้งหลายพึงสวดสมณภาส . ดุกรภิกษุทั้งหลายก็แลภิกษุณีทั้งหลาย พึงสวดสมณภาสอย่างนี้ .

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-
กรรมวาจาสมณภาส

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ประพฤติตามภิกษุผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว ตามธรรม ตามวินัย ตามสัตตศาสน ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ทำคินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย นางยังไม่ยอมสละวัตถุนั้น . ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณภาสภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น . นี้เป็นญัตติ .

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ประพฤติตามภิกษุผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว ตามธรรม ตามวินัย อันเป็นสัตตศาสน ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่คินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย นางยังไม่ยอมสละวัตถุนั้น . สงฆ์สวดสมณภาสภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น . การสวดสมณภาสภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด .

ดิฉันกล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง . . .

ดิฉันกล่าวความนี้เป็นครั้งที่สาม . . .

ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว เพื่อให้สละวัตถุนั้น . ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง . ดิฉันทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

[๒๒] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาราชิก .

[๒๓] บทว่า ภิกษุณีแม่นั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .

คำว่า เป็นปาราชิก มีอธิบายว่า ตีลาหนาแตกสองเสียงแล้วเป็นของกลับตอกันสนิทไม่ได้ฉันใด ภิกษุณีก็ฉันนั้นแล อันสงฆ์สวดสมณภาสอยู่ถึงครั้งที่สาม ยังไม่สละ ย่อมไม่เป็นสมณะ ไม่ใช่ธิดาของพระศากยบุตร เพราะเหตุนี้ จึงตรัสว่า เป็นปาราชิก .

บทว่า หาสังวาสมิได้ ความว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่กรรมที่พึงทำร่วมกัน อุเทศที่พึงสวดร่วมกัน ความเป็นผู้มีสิกขาเสมอกัน นั้นชื่อว่าสังวาส สังวาสนั้น ไม่มีร่วมกับภิกษุณีนั่น เพราะเหตุนี้ จึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้ .

บทภาษณีย์

ติกะปาราชิก

[๒๔] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่ากรรมเป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติปาราชิก .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ไม่สละ ห้องอาบัติปาราชิก .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติปาราชิก .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม . . . ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย . . . ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่ากรรมไม่เป็นธรรม . . . ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๒๕] ยังไม่ถูกสวดสมณภาส ๑ ย่อมเสียสละ ๑ วิภังจโร ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ จบ

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๒๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์มีความกำหนดยินดีการที่บุรุษบุคคลผู้กำหนดจับมือบ้าง จับชายผ้าสังฆาฏิบ้าง ยืนด้วยบ้าง สนทนาด้วยบ้าง ไปสู่ที่นัดแนะบ้าง ยินดีการที่บุรุษมาหาตามนัดบ้าง เข้าไปสู่ที่มุ่งด้วยกันบ้าง ทอดกายเพื่อประโยชน์แก่บุรุษนั้น เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆธรรมนั้นบ้าง . บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จึงได้มีความกำหนดยินดีการที่บุรุษบุคคลผู้กำหนดจับมือบ้าง จับชายผ้าสังฆาฏิบ้าง ยืนด้วยบ้าง สนทนาด้วยบ้าง ไปสู่ที่นัดแนะกันบ้าง ยินดีการที่บุรุษมาหาตามนัดบ้าง เข้าไปสู่ที่มุ่งด้วยกันบ้าง ทอดกายเพื่อประโยชน์แก่บุรุษนั้น เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆธรรมนั้นบ้างเล่า . . . แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีฉัพพัตถิยัมมิตถิยา กำหนด ยินดีการที่บุรุษบุคคลผู้กำหนดจับมือบ้าง จับชายผ้าสังฆาฏิบ้าง ยินด้วยบ้าง สนทนาด้วยบ้าง ไปสู่ที่นัดแนะกันบ้าง ยินดีการที่บุรุษมาหาตามนัดบ้าง เข้าไปสู่ที่มุ่งด้วยกันบ้าง ทอดกายเพื่อประโยชน์แก่บุรุษนั้น เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้นบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฉัพพัตถิยัมมิตถิยา กำหนด ยินดีการที่บุรุษบุคคลผู้กำหนดจับมือบ้าง จับชายผ้าสังฆาฏิบ้าง ยินด้วยบ้าง สนทนาด้วยบ้าง ไปสู่ที่นัดแนะกันบ้าง ยินดีการที่บุรุษมาหาตามนัดบ้าง เข้าไปสู่ที่มุ่งด้วยกันบ้าง ทอดกายเพื่อประโยชน์แก่บุรุษนั้น เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้นบ้าง การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘.๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด มีความกำหนด ยินดีการที่บุรุษบุคคลผู้กำหนดจับมือก็ดี จับชายผ้าสังฆาฏิก็ดี ยินด้วยก็ดี สนทนาด้วยก็ดี ไปสู่ที่นัดหมายกันก็ดี ยินดีการที่บุรุษมาหาตามนัดก็ดี เข้าไปสู่ที่มุ่งด้วยกันก็ดี ทอดกายเพื่อประโยชน์แก่บุรุษนั้น เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้นก็ดี แม้อภิกษุณีนี้เป็นปาราชิก ชื่ออัญฐวัฏฏกา หาสังวาสมิได้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัตถิยัมมิตถิยา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า มีความกำหนด คือ มีความยินดียิ่ง มีความเพ่งเล็ง มีจิตปฏิพัทธ์ .

ที่ชื่อว่า ผู้กำหนด คือ กำหนดนึกแล้ว มีความเพ่งเล็ง มีจิตปฏิพัทธ์ .

ที่ชื่อว่า บุรุษบุคคล ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย ไม่ใช่ยักษ์ผู้ชาย ไม่ใช่เปรตผู้ชาย ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ เป็นผู้รู้ความ เป็นผู้สามารถเพื่อถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย .

บทว่า ยินดีการจับมือก็ดี ความว่า ที่ชื่อว่า มือ กำหนดตั้งแต่ข้อศอก ถึงปลายเล็บ ภิกษุณี ยินดีการจับอวัยวะเหนือรากขวัญขึ้นไป ใต้เข่าลงมา เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

บทว่า ยินดีการจับชายผ้าสังฆาฏิก็ดี คือ ยินดีการจับผ้าถุงก็ดี ผ้าหมกก็ดี เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

บทว่า ยินด้วยก็ดี ความว่า ยืนอยู่ในระยะช่วงมือของบุรุษ เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

บทว่า สนทนาด้วยก็ดี ความว่า ยืนพูดอยู่ในระยะช่วงมือของบุรุษ เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

บทว่า ไปสู่ที่นัดแนะกันก็ดี ความว่า บุรุษพูดนัดว่า โปรดมาสู่สถานที่ชื่อนี้ ดังนี้ ภิกษุณี ไปเพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติทุกกฏทุกๆ ก้าว พออย่างเข้าระยะช่วงมือของบุรุษ ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

บทว่า ยินดีการที่บุรุษมาหาตามนัดก็ดี ความว่า ยินดีการมาตามนัดของบุรุษ เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ พออย่างเข้าระยะช่วงมือ ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

บทว่า เข้าไปสู่ที่มุ่งด้วยกันก็ดี ความว่า พออย่างเข้าสู่สถานที่อันมุ่งไว้ด้วยวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

บทว่า ทอดกายเพื่อประโยชน์แก่บุรุษนั้นก็ดี ความว่า อยู่ในระยะช่วงมือของบุรุษ แล้วทอดกายเพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

[๒๔] บทว่า แม้อภิกษุณีนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .

บทว่า เป็นปาราชิก มืออธิบายว่า ต้นตาลมียอดดำนแล้วไม่อาจงอกอีกได้ ชื่อแมงจันใด ภิกษุณีก็จันนั้นเหมือนกัน ทำวัตถุถึงที่ ๘ ไม่ใช่สมณะ ไม่ใช่ธิดาของพระศากยบุตร เพราะเหตุนี้จึงตรัสว่า เป็นปาราชิก .

บทว่า หาสังวาสมิได้ ความว่า ที่ชื่อว่าสังวาส ได้แก่กรรมที่พึงทำร่วมกัน อุเทศที่พึงสวดร่วมกัน ความเป็นผู้มีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่าสังวาส สังวาสนั้น ไม่มีร่วมกับภิกษุณีนั้น เพราะเหตุนี้ จึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้ .

อนาปัตติวาร

[๒๕] ไม่จงใจ ๑ เผลอสติ ๑ ไม่รู้ตัว ๑ ไม่ยินดี ๑ วิกลจริต ๑ มีจิตฟุ้งซ่าน ๑ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ จบ .

[๓๐] แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคือปาราชิก ๘ สิกขาบท ๑- ดิฉันทยกขึ้นแสดงแล้วแล ภิกษุณี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ต้องอาบัติปาราชิกอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ย่อมไม่ได้อยู่ร่วมกับภิกษุณีทั้งหลาย ในภายหลัง เหมือน
ในกาลก่อน เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้ ดินนชอถามแม่เจ้าทั้งหลาย ในอาบัติปาราชิกเหล่านั้นว่า
แม่เจ้าทั้งหลายบริสุทธิแล้วหรือ ดินนชอถามแม่เจ้าทั้งสองว่า แม่เจ้าทั้งหลายบริสุทธิแล้วหรือ
ดินนชอถามแม่เจ้าที่สามว่า แม่เจ้าทั้งหลายบริสุทธิแล้วหรือ? แม่เจ้าทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิใน
อาบัติปาราชิกเหล่านั้นแล้ว เหตุนั้น จึงนิง ดินนชอถามนี้ไว้ด้วยอย่างนี้แล .

ปาราชิกกัณฑ์ จบ

-----

๑๑ สิกขาบทที่ ๕ ถึง ๘ เหมือนของภิกษุ แต่ใช้สำนวนต่างโดยควรแก่เพศ ส่วนใน อุทโตปาตีโมกข์ นับส่วนที่เหมือน
๑๒ ของภิกษุ ตั้งเป็นจำนวนครบ ๔ แล้ว จึงนับส่วนของภิกษุณีต่อจนครบ ๘

สัตตตรสกัณฑ์

แม่เจ้าทั้งหลาย ก็ธรรมคือสังฆาติเสส ๑๗ สิกขาบทนี้แล มาสู่อุเทศ .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๑

เรื่องอบาสกกับภิกษุณีถูลนันทา

[๓๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น อุปาสกคนหนึ่งถวายโรงเก็บของแก่ภิกษุณีสงฆ์แล้ว
ถึงอนิจจกรรม . เขามีบุตรอยู่ ๒ คน คนหนึ่งเป็นคนไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส อีกคนหนึ่งเป็นคนมี
ศรัทธา เลื่อมใส . บุตรทั้งสองนั้นแบ่งสมบัติของบิดาแล้ว ต่อมาบุตรคนที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส
จึงได้พุดกับบุตรคนที่มีศรัทธาเลื่อมใสว่า โรงเก็บของของเรายังมีอยู่ เรามาแบ่งกันเถิด . เมื่อเขาพุด
อย่างนั้นแล้ว บุตรคนที่มีศรัทธาเลื่อมใสพุดห้ามว่า เจ้าอย่าได้พุดอย่างนี้ โรงเก็บของนั้น บิดาของ
เราได้ถวายภิกษุณีสงฆ์แล้ว .

แม่เจ้าที่สอง บุตรคนที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส ก็พุดว่า โรงเก็บของของเรา เราจะแบ่งกัน .
ครั้งนั้นแล บุตรคนที่มีศรัทธาเลื่อมใสก็พุดห้ามว่า เจ้าอย่าได้พุดอย่างนี้ โรงเก็บของนั้น บิดาของเรา
ได้ถวายแก่ภิกษุณีสงฆ์แล้ว .

แม่เจ้าที่สาม บุตรคนที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส ก็พุดว่า โรงเก็บของของเรา เราจะแบ่งกัน .
ครั้งนั้นแล บุตรคนที่มีศรัทธาเลื่อมใสจึงคิดว่า ถ้าโรงเก็บของนั้นจักเป็นของเรา เราก็จักถวายแก่
ภิกษุณีสงฆ์ แล้วกล่าววว่า เราจะแบ่งกันเถิด . บังเอิญโรงเก็บของที่เขทั้งสองแบ่งกันนั้น ได้ตกแก่
บุตรคนที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส .

ครั้งนั้นแล จึงบุตรคนที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส ได้เข้าไปหาภิกษุณีทั้งหลาย แล้วบอกว่า
เชิญแม่เจ้าทั้งหลายออกไปเถิด เจ้าข้า เพราะโรงเก็บของเป็นของข้าพเจ้า .

เมื่อเขาบอกอย่างนั้นแล้ว ภิกษุณีถูลนันทาได้พุดว่า นายอย่าพุดอย่างนี้ บิดาของพวกนาย
ได้ถวายแก่ภิกษุณีสงฆ์แล้ว .

ต่างเถียงกันอยู่ว่า ถวายแล้ว ไม่ได้ถวาย แล้วฟ้องมหาอำมาตย์ผู้พิพากษา . มหาอำมาตย์
ถามว่า แม่เจ้า ใครเล่าจะทราบว่าได้ถวายแล้วแก่ภิกษุณีสงฆ์?

เมื่อเขาถามอย่างนั้นแล้ว ภิกษุณีถูลนันทาย้อนถามพวกมหาอำมาตย์เหล่านั้นว่า พวก
ท่านได้เห็นหรือได้ยินบ้าง ไหมว่า ท่านที่เขาถวายเป็นต้องตั้งพยานด้วย?

จึงมหาอำมาตย์เหล่านั้นพุดว่า แม่เจ้าพุดจริงแท้ แล้วได้ตัดสินโรงเก็บของนั้นให้แก่
ภิกษุณีสงฆ์ .

ครั้นบรูชนั้นแพ้คดีแล้ว จึงฟังโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ภิกษุณีโฉนเหล่านี้ไม่เป็น
สมณะ เป็นหญิงจ้อโงง โฉนจึงได้ให้ผู้พิพากษาจับโรงเก็บของของเราเสียแล้ว .

ภิกษุณีถูลนันทาได้แจ้งความเรื่องนั้นแก่มหาอำมาตย์ . มหาอำมาตย์ได้ให้ปรับไหมบรูชนั้น .

ครั้นบรูชนั้นถูกปรับไหมแล้ว ได้ให้สร้างที่พักอาศัยไว้ใกล้ๆ สำนักภิกษุณี แล้วส่งพวก
อาชิวกไปอยู่ด้วยสิ่งๆ จงช่วยกันกล่าวลวงเกินภิกษุณีพวกนั้น .

ภิกษุณีถูลนันทาได้แจ้งความนั้นแก่มหาอำมาตย์ . มหาอำมาตย์ได้ให้จองจำเขาแล้ว . พวก
ชาวบ้านพากันฟังโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ครั้งแรกพวกภิกษุณีได้ให้เจ้าหน้าที่รับโรงเก็บของ
ครั้งที่สองให้ปรับไหม ครั้งที่สามให้จองจำ คราวนี้เห็นที่จะให้ประหารชีวิต . พวกภิกษุณีได้ยิน
ชาวบ้านพวกนั้นฟังโทษ ตีเตียน โปนทะนาวาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน
โปนทะนาวา โฉนแม่เจ้าถูลนันทาจึงได้ขอเป็นคนกล่าวหาเรื่องเล่า แล้วแจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถูลนันทา
ขอบกล่าวหาเรื่อง จริงหรือ?

ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทา จึงได้ขอ
กล่าวหาเรื่องเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙.๑. อนึ่ง ภิกษุณีใด ขอบกล่าวหาเรื่องกับคหบดีกิติ บุตรคหบดีกิติ ทาสกิติ กรรมกรกิติ โดยที่สุด แม้มสมณะปริพาชก ภิกษุณีนี้ต้องธรรมคือสังฆาติเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ .

เรื่องอุบาสกกับภิกษุณีถุลลันนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า กล่าวหาเรื่อง ได้แก่ ที่เขาเรียกว่าผู้ก่อคดี .

ที่ชื่อว่า คหบดี ได้แก่ บุรุษผู้ครอบครองเรือนคนใดคนหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า บุตรคหบดี ได้แก่ บุตรหรือพี่น้องชายคนใดคนหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า ทาส ได้แก่ ทาสที่เกิดในเรือนเบี้ย ทาสสินไถ่ ทาสเชลย .

ที่ชื่อว่า กรรมกร ได้แก่ คนรับจ้าง คนที่ถูกเกณฑ์มา .

ที่ชื่อว่า สมณะปริพาชก ได้แก่บุรุษคนใดคนหนึ่งผู้เข้ามาขอเป็นปริพาชก เว้นภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร และสามเณรี .

ภิกษุณีแสวงหาเพื่อนกิติ เดิน ไปกิติ ด้วยตั้งใจว่า จักก่อคดี ต้องอาบัติทุกกฎ บอกร้าง เรื่องของคนหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฎ แจ้งเรื่องของคนที่สอง ต้องอาบัติถุลลัจจัย คดีถึงที่สุด ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

[๓๓] บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ ความว่า ต้องอาบัติพร้อมทั้งปลงวัตถุ โดยไม่ต้องสวดสมณภาส .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ขับออกจากหมู่ .

บทว่า สังฆาติเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้น ให้มานัดเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัตินั้น เรียกเข้าหมู่ ไม่ใช่ขณะมารูปด้วยกัน ไม่ใช่ภิกษุณีรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่าสังฆาติเสส คำว่า สังฆาติเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาติเสส .

อนาปัตติวาร

[๓๔] ภิกษุณีอุกมณษย์เกาะตัวไป ๑ ขอรักษา ๑ บอกร้างตัว ๑ วิภังค์ ๑ ภิกษุณีอาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๑ จบ .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๒

เรื่องชายาเจ้าลิจจวิกับภิกษุณีถุลลันนทา

[๓๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ชายาของเจ้าลิจจจวิองค์หนึ่งในพระนครเวสาลี ประพตินอกใจ . จึงเจ้าลิจจจวิองค์นั้นรับสั่งกะนางว่าเจ้าตเวณได้เป็นการดี เราจักทำความพินาศ ให้แก่เจ้า . แม้นางถูกว่ากล่าวอย่างนี้ก็ไม่เชื่อฟัง . ก็สมัยนั้นแล คณะเจ้าลิจจจวิแห่งพระนครเวสาลี กำลังประชุมกันด้วยกรณีะบางอย่าง . จึงเจ้าลิจจจวิองค์นั้นได้กล่าวกะเจ้าลิจจจวิเหล่านั้นว่า ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ขอจงโปรดอนุญาตสตรีผู้หนึ่งให้แก่ข้าพเจ้า .

คณะถามว่า สตรีผู้นั้นคือใคร?

เจ้าชายสามีของนางตอบว่า คือ ภรรยาของข้าพเจ้า ประพตินอกใจ ข้าพเจ้าจักฆ่านาง .

คณะกล่าวว่า จงเข้าใจเอาเอง รู้เอาเองเถิด .

สตรีผู้นั้นทราบข่าวว่า สามีใครจักฆาเรา จึงเก็บสิ่งของที่ติดๆ หนีไปยังพระนครสาวัตถี เข้าหาเหล่าเดียรถีย์ขอบวช พวกเดียรถีย์ไม่ปรารถนาจะให้นางบวช นางจึงเข้าไปหาภิกษุณี ขอ บวช แม้ภิกษุณีทั้งหลายก็ไม่ปรารถนาจะให้นางบวช จึงเข้าไปหาภิกษุณีถุลลันนทา แสดงห่อของ แล้วขอบวช ภิกษุณีถุลลันนทา รับห่อของ แล้วให้นางบวช .

ครั้นเจ้าลิจจจวินั้นทรงสืบหาสตรีนั้น ไปถึงพระนครสาวัตถี พบนางบวชอยู่ในสำนักภิกษุณี จึงเข้าไปหาพระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลว่า ขอเดชะ ชายาของหม่อมฉันลักข้อมีคามาสู่พระนครสาวัตถี ขอพระองค์จงทรงอนุญาตชายาของหม่อมฉันผู้นั้นเถิด พระพุทธเจ้าข้า .

พระราชารับสั่งว่า พนาย ถ้าเช่นนั้น เชิญท่านค้นหา พบแล้วมาบอก .

เจ้าลิจจจวิกราบทูลว่า หม่อมฉันเห็นนางบวชอยู่ในสำนักภิกษุณี พระพุทธเจ้าข้า .

พระราชารัสว่า ถ้านางบวชอยู่ในสำนักภิกษุณี เราก็อะไรนางไม่ได้ เพราะพระธรรมอัน พระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว ขอนางจงประพตินอกใจเพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด .

จึงเจ้าลิจจจวินั้นฟังโทษ ดีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนเหล่าภิกษุณีจึงได้ให้หญิงโจรบวชเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินเจ้าลิจจจวินั้นฟังโทษ ดีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มกน้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ดีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนแม่เจ้าถุลลันนทาจึงได้ให้หญิงโจรบวชเล่า แล้วแจ้งเรื่อง นั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุณี
ถูกลนทาให้หญิงโจรบวชหรือ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูกลนทา จึงได้ให้
หญิงโจรบวชเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐. ๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด ร้อยว่าหญิงเป็นโจร ผู้ปรากฏ เป็นนักโทษประหาร ไม่
บอกกล่าวพระราชา หมุ่ คณะ นายหมวดหรือนายกอง รับให้บวช เว้นแต่บวชมาแล้ว ภิกษุณี
แม้นี้ก็ต้องธรรมคือสังฆาภิเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ .

เรื่องชายาเจ้าลิจฉวีกับภิกษุณีถูกลนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ . ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า รู้ คือ รู้เองก็ตาม คนอื่นบอกแกนางก็ตาม เจ้าตัวบอกก็ตาม .

ที่ชื่อว่า โจร ความว่า สตรีใดถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้ อันเป็นสวชนโมย ได้ราคา
ห้ามาสกก็ดี เกินกว่าห้ามาสกก็ดี สตรีนั้นชื่อว่า เป็นโจร .

ที่ชื่อว่า ถูกประหาร ได้แก่ ผู้ทำกรรมถึงถูกฆ่า .

ที่ชื่อว่า ผู้ปรากฏ คือ ผู้ที่คนอื่นรู้กันแล้วว่า นางนี้จะต้องถูกประหาร .

บทว่า ไม่บอกกล่าว คือ ไม่ขออนุญาต .

ที่ชื่อว่า พระราชา ความว่า พระราชาทรงปกครองในถิ่นใด ต้องขอพระบรมราชานุญาต
ในถิ่นนั้น .

ที่ชื่อว่า หมุ่ ตรีสมหมายหมู่ภิกษุณี ต้องบอกหมู่ภิกษุณี .

ที่ชื่อว่า คณะ ความว่า คณะปกครองในถิ่นใด ต้องบอกคณะในถิ่นนั้น .

ที่ชื่อว่า นายหมวด ความว่า นายหมวดปกครองในถิ่นใด ต้องบอกนายหมวดในถิ่นนั้น .

ที่ชื่อว่า นายกอง ความว่า นายกองปกครองในถิ่นใด ต้องบอกนายกองในถิ่นนั้น .

บทว่า เว้นแต่บวชมาแล้ว ความว่า เว้นสตรีที่บวชมาแล้ว .

ที่ชื่อว่า บวชมาแล้ว มีสอง คือ บวชมาแล้วในสำนักเดียรัถีย ๑ บวชมาแล้วในสำนัก

ภิกษุณีเหล่าอื่น ๑ .

เว้นแต่สตรีที่บวชมาแล้ว ภิกษุณีรับว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะก็ดี อาจารย์ก็ดี บาตร
ก็ดี จีวรก็ดี หรือสมมติสิมา ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสอง
ครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรมวาจาครั้งสุด อุปัชฌายา ต้องอาบัติสังฆาภิเสส คณะและอาจารย์
ต้องอาบัติทุกกฏ .

[๓๗] บทว่า ภิกษุณีแม้นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อนๆ

บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ คือ ต้องอาบัติพร้อมกับล่วงวัตถุโดยไม่ต้องสวด
สมณภาส .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ชับออกจากหมู่ .

บทว่า สังฆาภิเสส ความว่า สังฆ์เท่านั้น ให้มานัตเพื่ออาบัตินั้น . . . แม้เพราะเหตุนี้
จึงตรัสเรียกว่า สังฆาภิเสส .

บทภาษณีย์

[๓๘] หญิงโจร ภิกษุณีสำคัญว่าหญิงโจร รับให้บวช เว้นแต่บวชมาแล้ว ต้องอาบัติ-
*สังฆาภิเสส .

หญิงโจร ภิกษุณีสงสัย รับให้บวช เว้นแต่บวชมาแล้ว ต้องอาบัติทุกกฏ .

หญิงโจร ภิกษุณีสำคัญว่าไม่ใช่หญิงโจร รับให้บวช เว้นแต่บวชมาแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

ไม่ใช่หญิงโจร ภิกษุณีสำคัญว่าหญิงโจร รับให้บวช เว้นแต่บวชมาแล้ว ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ใช่หญิงโจร ภิกษุณีสงสัย รับให้บวช เว้นแต่บวชมาแล้ว ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ใช่หญิงโจร ภิกษุณีสำคัญว่าไม่ใช่หญิงโจร รับให้บวช เว้นแต่บวชมาแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๓๙] ไม่รู้ รับให้บวช ๑ ขออนุญาตแล้ว รับให้บวช ๑ บวชมาในฝ่ายอื่นแล้ว รับให้
อยู่ในสำนัก ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาภิเสสสิกขาบทที่ ๒ จบ .

สังฆาภิเสสสิกขาบทที่ ๓

เรื่องอันเตวาสนิของพระเถรภัททาภาปิลานี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๔๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีอื่นเตवासินีของพระเถรีภัททากาปิลาณี ทะเลาะกับภิกษุณีทั้งหลายแล้วหนีไปสกลญาติในหมู่บ้านตำบลหนึ่ง. พระเถรีภัททากาปิลาณีไม่เห็นนาง จึงถามภิกษุณีทั้งหลายว่า ภิกษุณีมีชื่อหนีหายไปไหน?

ภิกษุณีทั้งหลายตอบว่า เธอทะเลาะกับภิกษุณีทั้งหลาย แล้วก็หนีไป เจ้าคะ.

พระเถรีขอรับรองว่า สกลญาติของเธออยู่ที่ตำบลบ้านโน้น ขอแม่เจ้าช่วยโปรดไปสืบถามดูที่บ้านทันที.

ภิกษุณีทั้งหลายไปที่บ้านนั้น พบเธอแล้วถามว่า แม่เจ้า ทำไมเธอจึงมาคนเดียวเวลา ไม่ถูกคนรังแกบ้างหรือ?

ภิกษุณีนั่นตอบว่า ไม่ถูก เจ้าข้า.

บรรดาภิกษุณีทั้งหลายที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟิงโทษ ตีเตียน โพนทะนาวาโจนภิกษุณีจึงได้ไปในละแวกบ้านคนเดียวเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีผู้เดียวไปในละแวกบ้าน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีผู้เดียวจึงได้ไปในละแวกบ้านเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑. ๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด ผู้เดียว ไปสู่ละแวกบ้าน ภิกษุณีแม่นี้ ก็ต้องธรรมคือ-

*สังฆาติเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ.

ก็สิกขาบทนี้ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลายด้วยประการฉะนี้.

เรื่องอันเตवासินีของพระเถรีภัททากาปิลาณี จบ.

เรื่องภิกษุณีสองรูป

[๔๑] สมัยต่อมา ภิกษุณีสองรูปเดินทางจากเมืองสาเกตไปพระนครสาวัตถี ในระหว่างทางต้องข้ามแม่น้ำ. จึงภิกษุณีสองรูปนั้นเข้าไปหาพวกคนพายเรือแล้ววิงวอนว่า ขอท่านได้โปรดสงเคราะห์ให้พวกข้าพเจ้าข้ามฟากสักหน่อย.

พวกคนเรือกล่าวว่า แม่เจ้าทั้งหลาย พวกข้าพเจ้า ไม่สามารถให้ข้ามแม่น้ำคราวเดียวสองรูปได้ คนเรือคนหนึ่ง ยังภิกษุณีรูปหนึ่งให้ข้ามฟาก. เขาข้ามถึงฝั่งแล้วได้ชมชื่นใจภิกษุณีรูปที่ข้ามฟาก. คนเรือที่ยังไม่ข้ามฟากมากก็ชมชื่นใจภิกษุณีรูปที่ยังไม่ข้ามฟากมา.

เธอทั้งสองนั้นภายหลังพบกันแล้วถามกันขึ้นว่า เธอไม่ถูกรังแกดอกหรือ?

รูปที่ถูกถามตอบว่า ดิฉันถูก เจ้าคะ ก็เธอไม่ถูกรังแกหรือ?

อีกรูปหนึ่งตอบว่า ดิฉันก็ถูก เจ้าคะ.

ครั้นภิกษุณีเหล่านั้นไปถึงพระนครสาวัตถีแล้ว ได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย. บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟิงโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โจนภิกษุณีรูปเดียว จึงไปฝั่งแม่น้ำ แล้วแจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลายๆ กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีรูปเดียวไปฝั่งแม่น้ำ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีรูปเดียว จึงได้ไปฝั่งแม่น้ำเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ ๑

๑๑. ๓ ก. อนึ่ง ภิกษุณีใด ผู้เดียว ไปสู่ละแวกบ้านก็ดี ผู้เดียว ไปสู่ฝั่งแม่น้ำก็ดี

ภิกษุณีแม่นี้ก็ต้องธรรมคือสังฆาติเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ.

ก็แลสิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องภิกษุณีสองรูป จบ.

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๒] สมัยต่อมา ภิกษุณีหลายรูปได้พากันไปสู่พระนครสาวัตถีในโกศลชนบท เข้าถึงบ้านตำบลหนึ่งในเวลาเย็น. ในบรรดาภิกษุณีเหล่านั้น รูปหนึ่งทรงโจมวิไล น่ารัก ฟังชม. บุรุษผู้หนึ่งพอได้สบนางก็มีจิตปฏิพัทธ์. จึงเมื่อเขาคดแต่งที่พักแรมถวายภิกษุณีเหล่านั้น ได้จัดที่พักแรม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
สำหรับภิกษุณีสวายนัน ไฉน ส่วนข้างหนึ่ง. คราวนั้น นางกำหนดรู้ได้ทันทีว่า บุรุษผู้ถูกราชกะลุ่มรม
แล้ว ถ้ากลางคืนเขาจักเข้าหา ความเสียหายจักมีแก่เรา แล้วไม่บอกลาภิกษุณีทั้งหลาย หนีไปพักแรม
ในสกุลอื่น. ครั้นเวลารাত্রีบุรุษนั้นมาค้นหาภิกษุณีสวายนัน ได้กระทบถึงภิกษุณีทั้งหลาย. ภิกษุณี
ทั้งหลายไม่เห็นภิกษุณีสวายนัน จึงพูดกันอย่างนี้ว่า นางตามผู้ชายไปแล้วเป็นแน่.

ครั้นราตรีนั้นผ่านไป ภิกษุณีสาวก็เข้าไปหาภิกษุณีทั้งหลาย. ภิกษุณีทั้งหลายถามนางว่าเธอ
เดินออกไปกับผู้ชายอื่นหรือ?

นางปฏิเสธว่า ไม่ได้เดินกับผู้ชาย เจ้าคะ แล้วเล่าเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนในเวลารাত্রี
ภิกษุณีจึงได้อยู่แต่ลำพังปราศจากพวกเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีผู้เดียวอยู่
ปราศจากพวกในราตรี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีผู้เดียว จึงได้อยู่
ปราศจากพวกในราตรีเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ ๒

๑๑. ๓. ข. อนึ่ง ภิกษุณีใด ผู้เดียวไปสู่ละแวกบ้านกิติ ผู้เดียวไปสู่ฝั่งแม่น้ำกิติ ผู้
เดียวอยู่ปราศจากพวกในราตรีกิติ ภิกษุณีแม้นี้ก็ต้องธรรมคือสังฆาทิเสส ข้อนิสสสารณียะ มี
อันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ.

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการ
ฉะนี้.

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ.

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๓] สมัยต่อมา ภิกษุณีหลายรูปเดินทางไกลไปพระนครสาวัตถี ในโกศลชนบท. ภิกษุณี
รูปหนึ่งในจำนวนนั้นปวดอุจจาระ จึงได้เดินล้ำหลังไปแต่ผู้เดียว. พวกชาวบ้านพบนางแล้ว ได้ชมชื่น
ใจ. ต่อมานางเข้าไปหาภิกษุณีพวกนั้น ภิกษุณีพวกนั้น ได้ถามว่า ทำไมเธอจึงเดินล้ำหลังแต่ผู้เดียว
เล่า ไม่ถูกคนรังแกดอกหรือ?

นางตอบว่า ถูกรังแกมาแล้ว.

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีจึงเดินปลิก
ไปจากคณะแต่ผู้เดียวเล่า . . . แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีเดินปลิกไป
จากคณะแต่ผู้เดียวจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีผู้เดียวจึงได้เดินปลิกไปจาก
คณะเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ ๓

๑๑. ๓. ค. อนึ่ง ภิกษุณีใด ผู้เดียวไปสู่ละแวกบ้านกิติ ผู้เดียวไปสู่ฝั่งแม่น้ำกิติ ผู้เดียว
อยู่ปราศจากพวกในราตรีกิติ ผู้เดียวเดินปลิกไปจากคณะกิติ ภิกษุณีแม้นี้ก็ต้องธรรมคือ-
สังฆาทิเสส ข้อนิสสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ.

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ.

สิกขาบทวิภังค์

[๔๔] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

บทว่า ผู้เดียวเดินไปสู่ละแวกบ้านกิติ ความว่า บ้านที่มีเครื่องล้อม ย่างเท้าลงเข้าเขต
ล้อมก้าวที่หนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ก้าวที่สอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส. บ้านที่ไม่มีเครื่องล้อม ย่าง
เท้าลงอุปจารก้าวที่หนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ก้าวที่สองต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

บทว่า ผู้เดียวเดินไปสู่ฝั่งแม่น้ำกิติ ความว่า สถานที่ที่นางภิกษุณีครองผ้าปกปิดมณฑล
สามเดินข้ามน้ำในทีใดที่หนึ่ง ผ้าอันตราวสกเปือก ชื่อว่าแม่น้ำ. ย่างเท้าข้ามก้าวที่หนึ่ง ต้องอาบัติ-

* ถุลลัจจัย ย่างเท้าข้ามก้าวที่สอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
บทว่า ผู้เดียวอยู่ปราศจากพวกในราตรีก็ดี ความว่า จวนจะละหัดถบาสนเพื่อนภิกษุณี
พร้อมกับอรุณขึ้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย ละแล้ว ต้องอาบัติสังฆาติเสส .
บทว่า ผู้เดียวเดินปลีกไปจากคณะก็ดี ความว่า ในป่าไม่มีหมู่บ้าน จวนจะละอุปจารแห่ง
การมองเห็น หรือได้ยินเสียงเพื่อนภิกษุณี ต้องอาบัติถุลลัจจัย ละแล้ว ต้องอาบัติสังฆาติเสส .
[๔๕] บทว่า ภิกษุณีแม่นั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .
บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ ความว่า ต้องอาบัติพร้อมกับการล่วงวัตถุ โดยไม่
ต้องสวดสมณภาส .
ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ แปลว่า ถูกขับออกจากหมู่ .
บทว่า สังฆาติเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัต . . . แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า
สังฆาติเสส .

อนาปัตติวาร

[๔๖] มีเพื่อนภิกษุณีไปตามด้วยกัฏฐิ สีกแล้วกัฏฐิ ถึงมรณภาพแล้วกัฏฐิ ไปเข้าริตติเยรภัย
กัฏฐิ ๑ มีอันตรราย ๑ วิกลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๓ จบ .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ

[๔๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนา-
*ปิตทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีจันทกาลิเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความ
ทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออริกรรมในสงฆ์ . เมื่อสงฆ์จะลงทัณฑ์กรรมแกนาง
แต่ภิกษุณีถูลลันนทาค้านไว้ . ครั้งนั้น ภิกษุณีถูลลันนทาได้ไปสู่ตำบลบ้านหนึ่งด้วยกิจจำเป็นบาง
อย่าง . ครั้นภิกษุณีสงฆ์ทราบวาทภิกษุณีถูลลันนทาหนีไปแล้ว จึงยกภิกษุณีจันทกาลิเสียจากหมู่เพราะ
ไม่เห็นอาบัติ . ภิกษุณีถูลลันนทาเสร็จกรณียะนั้นในบ้านแล้ว กลับมาสู่พระนครสาวัตถีตามเดิม .
เมื่อนางมาถึง ภิกษุณีจันทกาลิไม่อุปาสนะ ไม่เข้าไปจัดตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องขีดเท้า
ไม่ลูกรับบาตรจีวร ไม่ต้อนรับด้วยน้ำดื่ม . นางจึงถามภิกษุณีจันทกาลิว่า เหตุไฉนเมื่อเรามาถึง
เธอจึงไม่อุปาสนะ ไม่จัดตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องขีดเท้า ไม่ลูกรับบาตรจีวร ไม่ต้อนรับ
ด้วยน้ำดื่มเล่า?

ภิกษุณีจันทกาลิตอบว่า การที่เป็นเช่นนั้นนั้น เพราะดิฉันเป็นภิกษุณีไม่มีที่พึง เจ้าคะ .

ภิกษุณีถูลลันนทากล่าวว่า เหตุไฉนเล่า เธอจึงเป็นคนไม่มีที่พึง?

ภิกษุณีจันทกาลิชี้แจงว่า เพราะภิกษุณีเหล่านั้นคงเข้าใจดิฉันว่า นางนี้เป็นคนไม่มีที่พึง ไม่
มีใครรู้จัก ก็อันเป็นหน้าที่ของนางคนนั้นก็ไม่มีสักอย่าง จึงได้ยกดิฉันเสียจากหมู่ เพราะไม่เห็น
อาบัติ เจ้าคะ .

ภิกษุณีถูลลันนทากล่าวว่า ภิกษุณีเหล่านั้นเป็นพาล ไม่ฉลาด ไม่รู้จักกรรมหรือโทษของ
กรรม กรรมวิบัติ หรือกรรมสมบัติ เราเท่านั้นจึงจะรู้จักกรรม โทษของกรรม กรรมวิบัติ และ
กรรมสมบัติ เราจะพึงทำกรรมที่เราไม่ได้ร่วมทำ หรือจะพึงยังกรรมที่เขาทำแล้วให้กำเริบ แล้วให้
ประชุมภิกษุณีสงฆ์ด้วยกัน เรียกภิกษุณีจันทกาลิให้เข้าหมู่ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนแม่เจ้าถูลลันนทา
ไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ จึงได้เรียกภิกษุณีผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่
ตามธรรม ตามวินัย ตามสัตตคาศสน์แล้วให้เข้าหมู่เล่า . . . แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มี-
*พระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถูลลันนทา
ไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ เรียกภิกษุณีผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่
ตามธรรม ตามวินัย อันเป็นสัตตคาศสน์แล้วให้เข้าหมู่ จริหรือ?

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลลันนทา ไม่บอก
กล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ จึงได้เรียกภิกษุณีผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่ ตาม
ธรรม ตามวินัย อันเป็นสัตตคาศสน์แล้วให้เข้าหมู่เล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ
เสื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เสื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒. ๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ เรียกภิกษุณี
ผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่ ตามธรรม ตามวินัย อันเป็นสัตตคาศสน์แล้วให้เข้า
หมู่ ภิกษุณีแม่นั้นก็ต่อกรรมคือสังฆาติเสส ชื่อ นิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ .

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๘] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ . ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรธนี้ .

สงฆ์ที่ชื่อว่า พร้อมเพรียงกัน คือ มีสังวาสเสมอกัน อยู่ในสีมาเดียวกัน .

ที่ชื่อว่า ยกเสียจากหมู่ คือ ถูกยกเสียจากหมู่ เพราะไม่เห็นอาบัติ หรือเพราะไม่ทำคืนอาบัติ หรือเพราะไม่สลละคืนทิวฐิบาป .

บทว่า ตามธรรม ตามวินัย คือตามธรรมใด ตามวินัยใด .

บทว่า อันเป็นสัตตฤทธาน์ ได้แก่ ธรรมนั้น วินัยนั้นเป็นคำสั่งสอนของพระชินะ คือ เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า .

บทว่า ไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ คือ ไม่บอกเล่าการกสงฆ์ผู้ทำกรรมให้ทราบ .

บทว่า ไม่รู้ฉันทะของคณะ คือ ไม่รู้ความพอใจของคณะ .

ภิกษุณีประสงคจะเรียกเข้าหมู่ แสงหาคณะก็ดี สมมติสีมาก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติ-
*สังฆาติเสส .

[๔๙] บทว่า ภิกษุณีแม่นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อนๆ .

บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ ความว่า ต้องอาบัติพร้อมกับการล่วงวัตถุ โดยไม่ต้องสวดสมณภาส .

ที่ชื่อว่า นิสสารณีย ได้แก่ ถูกขับออกจากหมู่สงฆ์ .

บทว่า สังฆาติเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัต . . . แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาติเสส .

บทภาษณีย์

ติกะสังฆาติเสส

[๕๐] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม เรียกเข้าหมู่ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย เรียกเข้าหมู่ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม เรียกเข้าหมู่ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่ากรรมเป็นธรรม . . . ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย . . . ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม . . . ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๕๑] บอกกล่าวการกสงฆ์ผู้ทำกรรม แล้วเรียกเข้าหมู่ ๑ รู้ฉันทะของคณะ แล้วเรียกเข้าหมู่ ๑ เรียกภิกษุณีผู้ประพฤติชอบแล้วเข้าหมู่ ๑ เรียกเข้าหมู่ในเมื่อการกสงฆ์ผู้ทำกรรม ไม่มี ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๔ จบ .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีสนทรีนนทา

[๕๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิดนทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีสนทรีนนทาเป็นผู้ทรงโฉมวิไล นำพิศพิงชม . คนทั้งหลายแลเห็นนางที่ในโรงฉันแล้วมีความพึงพอใจ ต่างถวายโภชนาหารที่ใดๆ แก่นางผู้มีความพึงพอใจ . นางฉันได้พอแก่ความประสงค . ภิกษุณีรูปอื่นๆ ไม่ได้ฉันตามต้องการ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าสนทรีนนทา จึงได้มีความยินดีรับของเคี้ยวของฉันด้วยมือของตนเอง จากมือของบุรุษบุคคลผู้มีความพึงพอใจ แล้วเคี้ยวฉันแล้ว . . . แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีสนทรีนนทา มีความยินดีรับของเคี้ยวของฉันด้วยมือของตนเอง จากมือของบุรุษบุคคลผู้มีความพึงพอใจ แล้วเคี้ยวฉัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน ภิกษุณีสนทรีนนทา จึงได้ยินดีรับของเคี้ยวของฉันด้วยมือของตนเองจากมือของบุรุษบุคคลผู้มีความพึงพอใจแล้วเคี้ยวฉันแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเสื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เสื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

๑๓. ๕. อนึ่ง ภิกษุณีใด มีความพึงพอใจ รับประทานอาหาร ด้วยมือของตนเอง จากมือของบุรุษบุคคลผู้มีความพึงพอใจแล้วเดี๋ยวก็ดี ฉันก็ดี ภิกษุณีแม่ฉันก็ต่อกรรมคือสังฆาติเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอินให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ .

เรื่องภิกษุณีสนทรีนนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๕๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า มีความพึงพอใจ คือ มีความยินดียิ่งนัก มีความเพ่งเล็ง มีจิตปฏิพัทธ์ .

ที่ชื่อว่า ผู้มีความพึงพอใจ คือ มีความยินดียิ่งนัก มีความเพ่งเล็ง มีจิตปฏิพัทธ์ .

ที่ชื่อว่า บุรุษบุคคล ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย ไม่ใช่ยักษ์ผู้ชาย ไม่ใช่เปรตผู้ชาย ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ เป็นผู้รู้ความสามารถเพื่อจะยินดียิ่งนัก .

ที่ชื่อว่า ของเดียว คือ ยกเว้นโภชนะ ๕ อย่าง กับน้ำและไม้สีฟัน นอกนั้นชื่อว่าของเดียว .

ที่ชื่อว่า ของฉัน ได้แก่โภชนะทั้งห้า คือ ข้าวสุก ๑ ขนมนสด ๑ ขนมหแห้ง ๑ ปลา ๑ เนื้อ ๑ .

ภิกษุณีรับประเคนด้วยตั้งใจว่า จักเดียว จักฉัน ต้องอาบัติถุลลัจจัย กลืนกิน ต้องอาบัติ-

*สังฆาติเสส ทุกๆ คำกลืน .

[๕๔] บทว่า ภิกษุณีแม่ฉัน พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อนๆ

บทว่า มีอินให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ คือ ต้องอาบัติพร้อมกับการล่วงวัตถุ โดยไม่ต้องสวดสมณภาส .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ถูกขับออกจากหมู่สงฆ์

บทว่า สังฆาติเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัต . . . แม่เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่าสังฆาติเสส .

รับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์

[๕๕] ฝ่ายหนึ่งมีความพึงพอใจ รับประเคนด้วยตั้งใจว่า จักเดียวจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

กลืนกิน ต้องอาบัติถุลลัจจัยทุกๆ คำกลืน รับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ทั้งสองฝ่ายมีความพึงพอใจ รับประเคนจากมือนักขฬะผู้ชาย เปรตผู้ชาย บิณฑุฑฑะก หรือ

หรือสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่มีกายคล้ายมนุษย์ ด้วยตั้งใจว่า จักเดียว จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

กลืนกิน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทุกๆ คำกลืน . รับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

เขามีความพึงพอใจฝ่ายเดียว รับประเคนด้วยตั้งใจว่า จักเดียว จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

กลืนกินต้องอาบัติทุกกฏ ทุกๆ คำกลืน รับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๕๖] ทั้งสองฝ่ายไม่มีความพึงพอใจ ๑ ร้อยว่าเขาไม่มีความพึงพอใจจึงรับประเคน ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๕ จบ .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีสนทรีนนทา

[๕๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิณฑุฑฑะกเขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีสนทรีนนทาเป็นผู้ทรงโฉมวิไล นำพิศพิงชม .

คนทั้งหลายพบนางที่ในโรงฉันแล้ว ต่างมีความพอใจ ถวายโภชนาหารที่ดีๆ แก่ นางรังเกียจไม่รับประเคน . ภิกษุณีผู้นั้นรอล้ำดับจึงถามนางว่า แม่เจ้า เหตุไรแม่เจ้าจึงไม่รับประเคนเล่า เจ้าคะ?

นางตอบว่า เพราะเขามีความพอใจ เจ้าคะ .

ภิกษุณีนั้นถามว่า ก็แม่เจ้ามีความพอใจด้วยหรือ?

ส. ไม่มี เจ้าคะ .

ภ. แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้น มีความพอใจก็ตาม ไม่มีความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เกิด เจ้าคะ บุรุษบุคคลนั้นจักถวายของสิ่งใดเป็นของเดียว หรือของฉันก็ตาม แก่แม่เจ้าฯ จงรับประเคนของสิ่งนั้นด้วยมือของตน แล้วเดียวหรือฉันเกิด เจ้าคะ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีจึงได้กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้น มีความพอใจก็ตาม ไม่มีความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เกิด เจ้าคะ บุรุษบุคคลนั้นจะถวายของสิ่งใดเป็นของเดียวหรือของฉันก็ตาม แก่แม่เจ้า แม่เจ้าจึงรับประเคนของสิ่งนั้นด้วยมือของตน แล้วเดียวหรือฉันเกิดตั้งนี้เล่า . . . แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีกล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้นมีความพอใจก็ตาม ไม่มีความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
แม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เกิด เจ้าคะ บุรุษบุคคลนั้นจะถวายของสิ่งใด เป็นของเคี้ยวก็ตาม
ของจั่นก็ตาม แก่แม่เจ้า แม่เจ้าจงรับประเคนของสิ่งนั้น ด้วยมือของตน แล้วเคี้ยวหรือจั่นเกิด
ดังนี้ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .
ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึงได้กล่าวอย่างนี้ว่า
แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้น มีความพอใจก็ตาม ไม่มีความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะ
แม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เกิดเจ้าคะ บุรุษบุคคลนั้นจะถวายของสิ่งใด เป็นของเคี้ยวก็ตาม
ของจั่นก็ตาม แก่แม่เจ้า แม่เจ้าจงรับประเคนของสิ่งนั้น ด้วยมือของตน แล้วเคี้ยวหรือจั่นเกิด
ดังนี้เล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-
พระบัญญัติ

๑๔. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้น มีความพอใจ
ก็ตาม ไม่มีความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์
เกิด เจ้าคะ บุรุษบุคคลนั้นจะถวายของสิ่งใด เป็นของเคี้ยวหรือของจั่นก็ตาม แก่แม่เจ้า
ขอแม่เจ้า จงรับประเคนของสิ่งนั้นด้วยมือของตน แล้วเคี้ยวหรือจั่นเกิด ดังนี้ ภิกษุณีแม่นี้
ก็ต่อกรรมคือสังฆาติเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ .

เรื่องภิกษุณีสนทรีนนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๘] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่าผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรธนี้ .

บทว่า กล่าวอย่างนี้ คือ พุดสงเสริมว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้น มีความพอใจก็ตาม ไม่มี
ความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้า ไม่มีความพอใจ นิมนต์เกิด เจ้าคะ บุรุษ
บุคคลนั้น จะถวายของสิ่งใด เป็นของเคี้ยว หรือของจั่นก็ตาม แก่แม่เจ้า ขอแม่เจ้าจงรับประเคน
ของสิ่งนั้นด้วยมือของตน แล้วเคี้ยวหรือจั่นเกิด ดังนี้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีรับประเคนตามคำของภิกษุณีผู้พูดนั้น ด้วยประสงคจะเคี้ยวจะจั่น ภิกษุณีผู้พูดนั้น
ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีนั่นจั่น ภิกษุณีผู้พูด ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทกๆ คำกลืน .

ภิกษุณีนั่นจั่นอาหารเสร็จ ภิกษุณีผู้พูด ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

บทว่า ภิกษุณีแม่นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อนๆ

บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ คือ ต้องอาบัติพร้อมกับการล่วงวัตถุ โดยไม่
ต้องสวดสมณภาส .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ถูกขับออกจากหมู่ .

บทว่า สังฆาติเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัต . . . เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า
สังฆาติเสส .

ภิกษุณีพุดสงเสริมว่า จงรับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีรับประเคนตามคำของภิกษุณีผู้พูดนั้น ด้วยประสงคจะเคี้ยวจะจั่น ภิกษุณี ผู้พูดนั้น ต้อง
อาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์

[๔๙] ฝ่ายหนึ่งมีความพอใจ ภิกษุณีพุดสงเสริมว่า แม่เจ้า จงเคี้ยวก็ตาม จงจั่นก็ตาม
ซึ่งของเคี้ยวก็ตาม ของจั่นก็ตาม ที่รับจากมือของยักษกิติ เปรตผู้ชายกิติ บันเทาะกัผู้ชายกิติ สัตว์
ดิรัจฉานตัวผู้มีกายคล้ายมนุษย์กิติ ดังนี้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีรับประเคนตามคำของผู้พูดนั้น ด้วยประสงคว่าจะเคี้ยวจะจั่น ภิกษุณีผู้พูด ต้องอาบัติ
ทุกกฏ . ภิกษุณีนั่นจั่น ภิกษุณีผู้พูด ต้องอาบัติทุกกฏ ทกๆ คำกลืน . ภิกษุณีนั่นจั่นเสร็จ ภิกษุณีผู้พูด
ต้องอาบัติถุลลัจจัย .

พุดสงเสริมว่า จงรับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ . ภิกษุณีรับประเคนตาม
คำของภิกษุณีนั้น ด้วยประสงคว่าจะเคี้ยวจะจั่น ภิกษุณีผู้พูดต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๖๐] ร้อยว่าเขาไม่มีความพอใจ พุดสงเสริม ๑ พุดสงเสริมโดยเข้าใจว่าเขาโกรธกัน
นางคงไม่รับประเคน ๑ พุดสงเสริมโดยเข้าใจว่า นางจักไม่รับประเคน เพราะความเอ็นดูแก่สกุล ๑
วิกฉวิต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๖ จบ .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๗
เรื่องภิกษุณีจันทกาลี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๖๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เขตวัน อารามของอนาถบิณฑิก-
*คหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น ภิกษุณีจันทกาลีทะเลาะกับภิกษุณีทั้งหลาย โกรธ ชัดใจ
แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระธรรม ข้าพเจ้าขอบอกคืน
พระสงฆ์ ข้าพเจ้าขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณีที่ชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร
แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจะไปประพฤติ
พรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้.

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียนโพนทะนาว่า โจน แม่เจ้าจันทกาลี
จึงได้โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า . . . ข้าพเจ้าขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณี
ที่ชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด มีความ
รังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขา ก็ยังมี ข้าพเจ้าจักประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้เล่า . . .
แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าว่าภิกษุณีจันทกาลี
โกรธ ชัดใจ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า . . . ข้าพเจ้าขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณี
ที่ชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด มีความ
รังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจักไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้
จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธรเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีจันทกาลีจึงได้โกรธ
ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า . . . ข้าพเจ้าขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณีที่ชื่อว่า
สมณี จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด มีความ
รังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจักไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้เล่า การกระทำ
ของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๘. ๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด โกรธ ชัดใจ ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืน
พระพุทธรเจ้า ขอบอกคืนพระธรรม ขอบอกคืนพระสงฆ์ ขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณีที่ชื่อว่าสมณี
จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด มีความ
รังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจักไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้
นั้นอันภิกษุณีทั้งหลายฟังกล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าอย่าได้โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้า
ขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า ขอบอกคืนพระธรรม ขอบอกคืนพระสงฆ์ ขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณีที่
ชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด มี
ความรังเกียจ ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจักไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น
ดังนี้ ภิกษุณีทั้งหลายจึงกล่าวว่า แม่เจ้าจงยินดียิ่ง พระธรรมอันพระพุทธรเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว จง
ประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด และภิกษุณีนั้น อันภิกษุณีทั้งหลาย
ว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังกยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียว ภิกษุณีนั้นอันภิกษุณีทั้งหลาย ฟังสวดสมณนภาส
กว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมณนภาสกว่าจะครบสามจบอยู่ สละ
กรรมนั้นเสีย สละได้อย่างนี้ นั้นเป็นการดี หากเธอไม่สละ ภิกษุณีแม่นี้ก็ต้องธรรมคือ
สังฆาติเสส ซ่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติในเมื่อสวดสมณนภาสครบสามจบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๖๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ประสงคฺในอรรถนี้ .

บทว่า โกรธ ชัดใจ คือไม่พอใจ แค้นใจ เจ็บใจ .

บทว่า กล่าวอย่างนี้ คือ กล่าว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า . . . บอกคืนสิกขา ภิกษุณี
ที่มีชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด มีความ
รังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขา ก็ยังมี ข้าพเจ้าจะไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้ .

๑๙ สิกขาบทที่ ๑๕, ๑๖, ๑๗ เป็นสารารณบัญญัติ ฉะนั้นสิกขาบทที่ ๗ นี้ จึงเป็นที่ ๑๘

[๖๓] บทว่า ภิกษุณีนั้น ได้แก่ ภิกษุณีผู้ทีพุดอย่างนั้น .

บทว่า อันภิกษุณีทั้งหลาย ได้แก่ภิกษุณีเหล่าอื่น คือ จำพวกที่ได้เห็น ได้ยิน เหล่านั้น
ฟังกล่าว่า แม่เจ้าอย่าได้โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า . . . ขอบอกคืน
สิกขา ภิกษุณีที่ชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีเหล่าศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม้สมณีเหล่าอื่นที่มีความละเอียด
มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจะไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้นดังนี้
ฟังกล่าว่า แม่เจ้าจงยินดียิ่ง พระธรรมอันพระพุทธรเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำ
ที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม หากนางสละเสีย สละ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ . ภิกษุณีทั้งหลายทราบข่าวแล้วไม่ว่ากล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ . ภิกษุณีนั่นอันภิกษุณีทั้งหลายพึงคุมตัวมาสู่ท่ามกลางสงฆ์ แล้วว่ากล่าวว่า แม่เจ้า อย่าได้โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า . . . ขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณี ที่ชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม่สมณีเหล่านี้ที่มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขา ก็ยังมี ข้าพเจ้าจะไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักภิกษุณีเหล่านี้ ดังนี้ พึงกล่าววว่า แม่เจ้าจงยินดียิ่ง พระธรรมอันพระพุทธรเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม ถ้าภิกษุณีนั่นสละเสียสละ ได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ .

วิธีสวดสมณภาส

[๖๔] ภิกษุณีนั่นอันภิกษุณีสงฆ์พึงสวดสมณภาส . ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสมณภาสนั้น พึงสวดอย่างนี้ อันภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่า ดังนี้ :-

กรรมวาจาสมณภาส

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า ขอบอกคืนพระธรรม ขอบอกคืนพระสงฆ์ ขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณีที่ชื่อว่าสมณีจะมีเฉพาะสมณีศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม่สมณีเหล่านี้ที่มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจักไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้ นางยังไม่สละวัตถุนั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณภาสภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น นี่เป็นญัตติ .

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธรเจ้า ขอบอกคืนพระธรรม ขอบอกคืนพระสงฆ์ ขอบอกคืนสิกขา ภิกษุณีที่ชื่อว่าสมณี จะมีเฉพาะสมณีศากยธิดาเหล่านี้เมื่อไร แม่สมณีเหล่านี้ที่มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ตอลีกขาก็ยังมี ข้าพเจ้าจักไปประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักสมณีเหล่านั้น ดังนี้ นางยังไม่สละวัตถุนั้น สงฆ์สวดสมณภาสภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น การสวดสมณภาสภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้านั้นพึงนั่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด .

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง . . .

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สาม . . .

ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว เพื่อให้สละวัตถุนั้นชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

[๖๕] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ . จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย . จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส . เมื่อต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏเพราะญัตติ อาบัติถุลลัจจัยเพราะกรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ .

[๖๖] บทว่า แม่นั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .

บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติในเมื่อสวดสมณภาสครบสามจบ คือ ต้องอาบัติเพราะสวดสมณภาสจบครั้งที่สาม ไม่ใช่ต้องพร้อมกับการล่วงวัตถุ .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ถูกขับออกจากหมู่ .

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัต . . . แม่เพราะเหตุนี้ จึงตรัสว่า สังฆาทิเสส .

บทภาษณีย์

ติกะสังฆาทิเสส

[๖๗] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย . . . ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๖๘] ภิกษุณีผู้ยังไม่ถูกสวดสมณภาส ๑ ภิกษุณีผู้เสียสละได้ ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๗ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ

[๖๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพระพุทธรเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
อานาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีจันทกาลิถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์
เรื่องหนึ่ง โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ
ดังนี้ บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มาก่อน . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนแม่เจ้าจันทกาลิถูก
ตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้ว โกรธ ชัดใจ จึงได้กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ . . .
และภยาคติ ดังนี้แล้ว แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีจันทกาลิ
ถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้ว โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ
โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ดังนี้ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เหตุโจนภิกษุณีจันทกาลิ
ถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้วจึงได้โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ
โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ดังนี้แล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๙. ๘. อนึ่ง ภิกษุณีใด ถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้วโกรธ ชัดใจ
กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ดังนี้ ภิกษุณีนั้น
อันภิกษุณีทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้ว ออย่า
โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ
ดังนี้ แม่เจ้าต่างหาก ถึงฉันทาคติบ้าง โทสาคติบ้าง โมหาคติบ้าง ภยาคติบ้าง และภิกษุณีนั้น
อันภิกษุณีทั้งหลายว่ากล่าวอย่างนี้ ยังยกยออยู่อย่างนั้น เทียว ภิกษุณีนั้น อันภิกษุณี
ทั้งหลายพึงสวดสมณาสภาว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้น หากเธอถูกสวดสมณาสภา
ว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสียได้ การสละได้เช่นนั้น นั้นเป็นการดี หากเธอ
ไม่สละ ภิกษุณีแม่นี้ก็ต้องธรรมคือสังฆานิสเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติในเมื่อ
สวดสมณาสภาครบสามจบ .

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า อธิกรณ์ ในบทว่า อธิกรณ์เรื่องหนึ่งนั้น ได้แก่อธิกรณ์ ๔ คือ วิวาหาธิกรณ์ ๑
อนวาทาธิกรณ์ ๑ อาปัตตาธิกรณ์ ๑ กิจจาธิกรณ์ ๑ .

ที่ชื่อว่า ถูกตัดสินให้แพ้ ได้แก่ ที่เขาเรียกกันว่าผู้แพ้คดี .

สองบทว่า โกรธ ชัดใจ คือ ไม่พอใจ แค้นใจ เจ็บใจ .

บทว่า กล่าวอย่างนี้ คือ กล่าวว่ พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และ
ภยาคติ ดังนี้ .

[๓๑] บทว่า ภิกษุณีนั้น ได้แก่ ภิกษุณีรูปที่กล่าวอย่างนั้น .

บทว่า อันภิกษุณีทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุณีพวกอื่น คือ พวกที่ได้เห็น ได้ทราบเหล่านั้น
พึงว่ากล่าวว่ แม่เจ้าถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้ว ออย่าได้โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า
พวกภิกษุณีถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ แม่เจ้าต่างหากถึงฉันทาคติบ้าง โทสาคติบ้าง
โมหาคติบ้าง ภยาคติบ้าง ดังนี้ พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม . หากนางสละได้
การสละได้ดังนี้ นั้นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฎ . ภิกษุณีทั้งหลายทราบข่าวแล้วไม่ว่า
กล่าว ต้องอาบัติทุกกฎ . ภิกษุณีนั้นอันภิกษุณีทั้งหลายพึงคุมตัวมาแม่สู่ท่ามกลางสงฆ์ แล้วว่ากล่าวว่
แม่เจ้าถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้ว ออย่าได้โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณี
ถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ดังนี้ แม่เจ้าต่างหากถึงฉันทาคติบ้าง โทสาคติบ้าง
โมหาคติบ้าง ภยาคติบ้าง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม . หากภิกษุณีนั้นสละได้
การสละได้ดังนี้ นั้นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฎ .

วิธีสวดสมณาสภา

[๓๒] ภิกษุณีนั้น อันภิกษุณีสงฆ์พึงสวดสมณาสภา ดูกรภิกษุทั้งหลายก็แลสมณาสภานั้น
พึงสวดอย่างนี้ อันภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า
กรรมวาจาสมณาสภา

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีมีชื่อนี้ ผู้ที่ถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์
เรื่องหนึ่งแล้ว โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีสงฆ์ถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ
และภยาคติ ดังนี้ นางยังไม่สละวัตถุนั้น . หากความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวด

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
สมณภาสภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อสละวัตถุนั้น นี่เป็นญัตติ .

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีมีชื่อนี้ ผู้นี้ถูกตัดสินให้แพ้ ในอธิกรณ์
เรื่องหนึ่งแล้ว โกรธ ชัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงจันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และ
ภยาคติดังนี้ นางยังไม่สละวัตถุนั้น . สงฆ์สวดสมณภาสภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อสละวัตถุนั้น . การ
สวดสมณภาสภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อสละวัตถุนั้น ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็นผู้หนึ่ง
ไม่ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด .

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง . . .

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สาม . . .

ภิกษุณีมีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว เพื่อสละวัตถุนั้น ขอบแก่สงฆ์ เหตุนั้น
จึงนี้ . ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

[๓๓] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรม-

* วาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติสังฆาติเสส . เมื่อต้องอาบัติสังฆาติเสส อาบัติทุกกฏเพราะญัตติ อาบัติ
ถุลลัจจัยเพราะกรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ .

[๓๔] บทว่า แม่นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีสืบก่อน .

บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติ ในเมื่อสวดสมณภาสครบสามจบ คือ ต้องอาบัติเพราะสวด-

* สมณภาสจบครั้งที่สาม ไม่ใช่ต้องพร้อมกับการล่วงวัตถุ .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ถูกขับออกจากหมู่ .

บทว่า สังฆาติเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัต . . . แม่เพราะเหตุนี้ จึงตรัสว่า สังฆา-

* ติเสส .

บทภาษณีย์

ติกะสังฆาติเสส

[๓๕] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๓๖] ยังไม่ถูกสวดสมณภาส ๑ ยอมสละ ๑ วิภังจโร ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๘ จบ .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีอันแหวาสินีของภิกษุณีถุลลันนทา

[๓๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอานาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น เหล่าภิกษุณีอันแหวาสินีของภิกษุณีถุลลันนทา ขอบอยู่
คลุกคลีปนเปกัน มีอาจาระทรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์
ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน . บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ . . . ต่างก็เพ่งโทษติเตียน
โพชนะนาว่า โฉนพวกภิกษุณีจึงได้อยู่คลุกคลีกัน มีอาจาระทรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีวะ
ไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ขอบปกปิดโทษของพรรคพวก กันแล้ว . . . แล้วกราบทูลเรื่อง
นั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า พวกภิกษุณีอยู่
คลุกคลีกัน มีอาจาระทรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์
ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณี จึงได้ขอบอยู่
คลุกคลีกัน มีอาจาระทรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์
ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๐ . ๙ . อนึ่ง ภิกษุณีทั้งหลายอยู่คลุกคลีกัน มีอาจาระทรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม
มีอาชีวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน . ภิกษุณี
เหล่านั้นอันภิกษุณีทั้งหลาย พึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า พี่น้องหญิงทั้งหลายเลื่อมใสคลุกคลีกัน มี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
อาจารย์ธรรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชิวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ชอบปกปิด
โทษของพรรคพวกกัน แม่เจ้าทั้งหลายจงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ย่อมสรรเสริญความสงบอย่างเดียว
แก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย แลภิกษุณีเหล่านั้น อันภิกษุณีทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังกยกอยู่
อย่างนั้นเทียว ภิกษุณีเหล่านั้น อันภิกษุณีทั้งหลาย ฟังสวดสมณภาสกว่าจะครบสามจบ
เพื่อให้สละวัตถุนั้น หากเธอเหล่านั้นถูกสวดสมณภาส กว่าจะครบสามจบอยู่ สละวัตถุนั้นเสียได้
การสละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละ ภิกษุณีแม่เหล่านั้นก็ต้องธรรมคือสักขาทีเสส
ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติในเมื่อสวดสมณภาสครบสามจบ .

เรื่องภิกษุณีอันเตวาสินีของภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๗๘] บทว่า อนึ่ง ภิกษุณีทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคตรัสหมายสตรีผู้อุปสมบทแล้ว .

ที่ชื่อว่า อยู่คลุกคลีกัน คือ อยู่คลุกคลีด้วยการคลุกคลีทางกายและวาจาอันไม่สมควร .

บทว่า มีอาจารย์ธรรม คือ ประกอบด้วยความประพฤติที่เลว .

บทว่า มีเกียรติศัพท์ไม่งาม คือ อื้อฉาวด้วยเสียงเลาโลที่เสียหาย .

บทว่า มีอาชิวะไม่ชอบ คือ เลี้ยงชีวิตด้วยมีจลาชีพต่ำช้า .

บทว่า มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ คือ เมื่อสงฆ์ทำการรวมแก่เพื่อนกันยอมคัดค้าน .

บทว่า ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน คือ ปกปิดความผิดของกันและกัน .

[๗๙] บทว่า ภิกษุณีเหล่านั้น ได้แก่ ภิกษุณีพวกที่อยู่คลุกคลีปะปนกัน .

บทว่า อันภิกษุณีทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุณีพวกอื่น คือพวกที่ได้เห็น ได้ทราบ เหล่านั้น
ฟังว่ากล่าวว่า พี่น้องหญิงทั้งหลายอยู่คลุกคลีกัน มีอาจารย์ธรรมมีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชิวะไม่ชอบ
มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน แม่เจ้าทั้งหลาย จงแยกกันอยู่เถิด
สงฆ์ย่อมสรรเสริญความสงบอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังว่ากล่าว
แม่ครั้งที่สาม หากภิกษุณีเหล่านั้นสละได้ การสละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละ ต้อง
อาบัติทุกกฏ พวกภิกษุณีทราบแล้ว ไม่ว่ากล่าว ก็ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีเหล่านั้น อันภิกษุณีทั้งหลายฟังคมตัวมาสูทามกลางสงฆ์ แล้วว่ากล่าวว่า พี่น้อง
หญิงทั้งหลายอยู่ อยู่คลุกคลีกัน มีอาจารย์ธรรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชิวะไม่ชอบ มักเบียดเบียน
ภิกษุณีสงฆ์ ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน แม่เจ้าทั้งหลายจงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ย่อมสรรเสริญ
ความสงบอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม . หาก
ภิกษุณีเหล่านั้นสละได้ การสละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ .

วิธีสวดสมณภาส

[๘๐] ภิกษุณีเหล่านั้น อันภิกษุณีสงฆ์ฟังสวดสมณภาส ดุริภิกษุทั้งหลาย ก็แลวิธีสวด
สมณภาสนั้นฟังสวดอย่างนี้ อันภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยยุติจตุตถ-
*กรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

กรรมวาจาสมณภาส

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีทั้งหลายมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย อยู่
คลุกคลีกัน มีอาจารย์ธรรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชิวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์
ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน เธอเหล่านั้นยังไม่สละวัตถุนั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟังสวดสมณภาสภิกษุณีทั้งหลายมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละวัตถุนั้น
นี้เป็นยุติ .

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีทั้งหลายมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย อยู่คลุก-
คลีกัน มีอาจารย์ธรรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชิวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์
ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน เธอเหล่านั้นยังไม่สละวัตถุนั้น สงฆ์สวดสมณภาสภิกษุณี
ทั้งหลาย มีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละวัตถุนั้น การสวดสมณภาสภิกษุณีทั้งหลายมีชื่อ
นี้ด้วย เพื่อให้สละวัตถุนั้น ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งฟังเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้
ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งฟังพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สอง . . .

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สาม . . .

ภิกษุณีทั้งหลายมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย อันสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว เพื่อให้สละวัตถุนั้น
ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

[๘๑] จบยุติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย จบกรรม-
* วาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติสังฆาทีเสส เมื่อต้องอาบัติสังฆาทีเสสแล้ว อาบัติทุกกฏเพราะยุติ อาบัติ
ถุลลัจจัยเพราะกรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ .

ฟังสวดสมณภาสภิกษุณี ๒-๓ รูปคราเดียวกันได้ ไม่ฟังสวดสมณภาสภิกษุณีมากกว่านั้น .

[๘๒] บทว่า ภิกษุณีแม่เหล่านั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .

บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติเมื่อสวดสมณภาสครบสามจบ คือ ต้องอาบัติเพราะสวดสมน-

* ภาสจบครั้งที่สาม ไม่ใช่ต้องพร้อมกับการละเมิดวัตถุ .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ถูกขับออกจากหมู่สงฆ์ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

บทว่า สังฆาทีเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัต . . . แม้เพราะเหตุนั้น จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทีเสส .

บทภาษณีย์

ติกะสังฆาทีเสส

[๘๓] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทีเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทีเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทีเสส .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๘๔] ยังไม่ถูกสวดสมณภาส ๑ ยอมสละ ๑ วิกลจริต ๑ มิจิตฟุ้งซ่าน ๑ กระสับ

กระส่ายเพราะเวทนา ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาทีเสสสิกขาบทที่ ๙ จบ .

สังฆาทีเสส สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๘๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทาถูกสงฆ์สวดสมณภาสแล้วยังกล่าว กะภิกษุณีทั้งหลายอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจรรยอยู่คลุกคลีกันเกิด อยาต่างคนต่างอยู่เลย ภิกษุณีแม่เหล่าอื่น ที่มีอาจารย์เช่นนี้ มีเกียรติศัพท์เช่นนี้ มีอาชีพเช่นนี้ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ เช่นนี้ ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกันเช่นนี้ ก็ยังมีในหมู่สงฆ์ ไม่เห็นสงฆ์ว่าอะไรภิกษุณี เหล่านั้น พวกท่านท่านนั้นถูกสงฆ์ว่ากล่าวด้วยความดูหมิ่น ด้วยความ ไม่สุภาพ ด้วยความ ไม่อดกลั้น ด้วยความ ขูขี้ขู่ และเพราะความที่พวกท่านเป็นคนอ่อนแออย่างนี้ว่า พี่น้องหญิงทั้งหลาย แล อยู่คลุกคลีกันมีอาจารย์ทราม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีพไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ขอบ ปกปิดโทษของพรรคพวกกัน แม่เจ้าทั้งหลายจงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความสังัด อย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มีมาน้อย สันโดษ . . . ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนแม่เจ้า ถูลนันทาถูกสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว จึงยังกล่าวกะภิกษุณีทั้งหลายอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่าน ทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเกิด อยาต่างคนต่างอยู่เลย . . . แม่เจ้าทั้งหลาย จงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอม สรรเสริญความสังัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้แล .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถูลนันทา ถูกสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว ยังกล่าวกะภิกษุณีทั้งหลายอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลาย จงอยู่ คลุกคลีกันเกิด อยาต่างคนต่างอยู่เลย . . . แม่เจ้าทั้งหลาย จงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญ ความสังัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้ จจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีถูลนันทาถูกสงฆ์สวด สมณภาสแล้ว โฉนจึงยังกล่าวกะภิกษุณีทั้งหลายอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุก- * คลีกันเกิด อยาต่างคนต่างอยู่เลย . . . แม่เจ้าทั้งหลาย จงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความ สังัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้แล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใส ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๑. ๑๐. อนึ่ง ภิกษุณีใด กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลี กันเกิด อยาต่างคนต่างอยู่เลย ภิกษุณีแม่เหล่าอื่นที่มีอาจารย์เช่นนี้ มีเกียรติศัพท์เช่นนี้ มี อาชีพเช่นนี้ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์เช่นนี้ ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกันเช่นนี้ก็ยังมีใน สงฆ์ สงฆ์ไม่ว่ากล่าวอะไรภิกษุณีพวกนั้น สงฆ์ว่ากล่าวเฉพาะพวกท่าน ด้วยความดูหมิ่น ด้วย ความ ไม่สุภาพ ด้วยความ ไม่อดกลั้น ด้วยความ ขูขี้ขู่ และเพราะความที่พวกท่านเป็นคน อ่อนแออย่างนี้ว่า พี่น้องหญิงทั้งหลาย แล อยู่คลุกคลีกัน มีอาจารย์ทราม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีพไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน แม่เจ้าทั้งหลาย จงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความสังัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้ ภิกษุณี นั้น อันภิกษุณีทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าอย่าได้กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเกิด อยาต่างคนต่างอยู่เลย ภิกษุณีแม่เหล่าอื่นมีอาจารย์เช่นนี้ มี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
เกียรติศัพท์เช่นนี้ มีอาชีวะเช่นนี้ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์เช่นนี้ ชอบปกปิดโทษของพรรค-
* พวกกันเช่นนี้ ก็ยังมีในสงฆ์ สงฆ์ไม่กล่าวอะไรภิกษุณีเหล่านั้น สงฆ์ว่ากล่าวเฉพาะพวกท่าน
ด้วยความดูหมิ่น ด้วยความไม่สุภาพ ด้วยความไม่อดกลั้น ด้วยความขูขี้ขี้ และเพราะความที่
พวกท่านเป็นคนอ่อนแออย่างนี้ ว่าพี่น้องหญิงทั้งหลายแล อยู่คลุกคลีกัน มีอาจารย์ธรรม มี
เกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ชอบปกปิดโทษของพรรคพวก
กัน แม่เจ้าทั้งหลายจงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความสงัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิง
ทั้งหลายดังนี้ แลภิกษุณีนั่นอันภิกษุณีทั้งหลายว่ากล่าวอย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเพียง
ภิกษุณีนั่นอันภิกษุณีทั้งหลายฟังสวดสมณภาสกล่าวจะครบสามจบ เพื่อให้สละวัตถุนั้น หากเธอ
ถูกสวดสมณภาสกล่าวจะครบสามจบอยู่ สละวัตถุนั้นเสีย สละได้โดยนัย นัยเป็นการดี หากไม่
สละภิกษุณีนั่นก็ต่อธรรมคือสังฆาติเสส ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติในเมื่อสวด
สมณภาสครบสามจบ .

เรื่องภิกษุณีถูกลั่นหน้า จบ .

ลิกขาบทวิภังค์

[๘๖] บนว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

บทว่า กล่าวอย่างนี้ คือ กล่าวว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด
อย่าต่างคนต่างอยู่เลย ภิกษุณีนั่นอันเหล่าอื่นที่มีอาจารย์เช่นนี้ มีเกียรติศัพท์เช่นนี้ มีอาชีวะเช่นนี้ มัก
เบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์เช่นนี้ ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกันเช่นนี้ ก็ยังมีอยู่ในสงฆ์ สงฆ์ไม่
กล่าวอะไรภิกษุณีพวกนั้น สงฆ์ว่ากล่าวเฉพาะพวกท่านเท่านั้น .

บทว่า ด้วยความดูหมิ่น ได้แก่ การดูถูก .

บทว่า ด้วยความไม่สุภาพ ได้แก่ ความหยาบคาย .

บทว่า ด้วยความไม่อดกลั้น ได้แก่ การโกรธเคือง .

บทว่า ด้วยความขูขี้ขี้ ได้แก่ ความกำหราบ .

บทว่า เพราะความที่พวกท่านเป็นคนอ่อนแอ คือ มีพวกน้อย .

สงฆ์ว่ากล่าวอย่างนี้ว่า พี่น้องหญิงทั้งหลายแล อยู่คลุกคลีกัน มีอาจารย์ธรรม มีเกียรติ-
* ศัพท์ไม่งาม มีอาชีวะไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน แม่
เจ้าทั้งหลายจงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความสงัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้ .

บทว่า ภิกษุณีนั่น ได้แก่ ภิกษุณีรูปที่มักกล่าวเช่นนั้น .

บทว่า อันภิกษุณีทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุณีพวกอื่น คือ จำพวกที่ได้เห็น ได้ทราบ เหล่า
นั้นฟังว่ากล่าวว่า แม่เจ้าอย่าได้กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่า
ต่างคนต่างอยู่เลย . . . แม่เจ้าทั้งหลายจงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความสงัดอย่างเดียวแก่พี่
น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้ ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม . หากนางสละได้ การ
สละได้โดยนัย นัยเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุณีทั้งหลายทราบแล้วไม่ว่ากล่าว
ก็ต่ออาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีนั่นอันภิกษุณีทั้งหลายฟังสวดสมณภาสแล้วว่ากล่าวแม่เจ้า ท่านอย่า
ได้กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่าต่างคนต่างอยู่เลย . . . แม่เจ้า
ทั้งหลายจงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความสงัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้
ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม . หากนางสละได้ การสละได้โดยนัย นัยเป็น
การดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ .

วิธีสวดสมณภาส

[๘๗] ภิกษุณีนั่น อันสงฆ์ฟังสวดสมณภาส ดุจรภิกษุทั้งหลาย ก็เลสมณภาสนั้น ฟัง
สวดอย่างนี้

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-
กรรมวาจาสมณภาส

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีมีชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์สวดสมณภาสแล้วยัง
กล่าวจะภิกษุณีทั้งหลายอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่า
ต่างคนต่างอยู่เลย ภิกษุณีนั่นอันเหล่าอื่นที่มีอาจารย์เช่นนี้ มีเกียรติศัพท์เช่นนี้ มีอาชีวะเช่นนี้
มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์เช่นนี้ ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกันเช่นนี้ ก็ยังมีในหมู่สงฆ์
สงฆ์ไม่ว่ากล่าวอะไรภิกษุณีพวกนั้น สงฆ์ว่ากล่าวเฉพาะพวกท่านด้วยความดูหมิ่น ด้วยความ
ไม่สุภาพ ด้วยความไม่อดกลั้นด้วยความขูขี้ขี้ และเพราะความที่พวกท่านเป็นคนอ่อนแอ
อย่างนี้ว่า พี่น้องหญิงทั้งหลายแล อยู่คลุกคลีกันมีอาจารย์ธรรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มีอาชีวะ
ไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ชอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน แม่เจ้าทั้งหลายจงแยก
กันอยู่เถิด สงฆ์ยอมสรรเสริญความสงัดอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้ นางยังไม่สละ
วัตถุนั้น ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟังสวดสมณภาสภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อให้สละ
วัตถุนั้น นี้เป็นบัญญัติ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

แม่เจ้าทั้งหลาย ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีมีชื่อนี้ผู้ใด ถูกสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว
ยังกล่าวกะภิกษุณีทั้งหลายอย่างนั้นว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่า
ต่างคนต่างอยู่เลย ภิกษุณีแม่เหล่าอื่นที่มีอาจารย์เช่นนี้ มีเกียรติศัพท์เช่นนี้ มีอาชีพเช่นนี้
มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์เช่นนี้ ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกันเช่นนี้ ก็ยังมีอยู่ในหมู่สงฆ์
สงฆ์ไม่ว่ากล่าวอะไรภิกษุณีพวกนั้น สงฆ์ว่ากล่าวเฉพาะพวกท่านด้วยความดูหมิ่น ด้วยความ
ไม่สุภาพ ด้วยความไม่อดกลั้น ด้วยความขู่มขู่ และเพราะความที่พวกท่านเป็นคนอ่อนแอ
อย่างนี้ว่า พี่น้องหญิงทั้งหลายอยู่คลุกคลีกัน มีอาจารย์ธรรม มีเกียรติศัพท์ไม่งาม มี
อาชีพไม่ชอบ มักเบียดเบียนภิกษุณีสงฆ์ ขอบปกปิดโทษของพรรคพวกกัน แม่เจ้าทั้งหลาย
จงแยกกันอยู่เถิด สงฆ์ย่อมสรรเสริญความสงัดอย่างเดียว แก่พี่น้องหญิงทั้งหลาย ดังนี้ นาง
ยังไม่สละวัดถุนั้น สงฆ์สวดสมณภาสภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัดถุนั้น การสวดสมณภาส
ภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัดถุนั้น ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้ใดเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่
แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้ใดเป็นผู้หนึ่ง

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สอง . . .

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สาม . . .

ภิกษุณีมีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว เพื่อให้สละวัดถุนั้นขอบแก่สงฆ์ เหตุนี้
จึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

[๘๘] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ . จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย . จบกรรม
วาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติสังฆาติเสส . เมื่อต้องอาบัติสังฆาติเสส อาบัติทุกกฏเพราะญัตติ อาบัติถุล-

* ลัจจัย เพราะกรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ .

[๘๙] บทว่า แม่นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเทียบเคียงภิกษุณีรูปก่อน .

บทว่า มีอันให้ต้องอาบัติ ในเมื่อสวดสมณภาสครบสามจบ คือ ต้องอาบัติเพราะสวด-

* สมณภาสจบครั้งที่สาม ไม่ใช่ต้องพร้อมกับการละเมิดวัตถุ .

ที่ชื่อว่า นิสสารณียะ ได้แก่ ถูกขับออกจากหมู่ .

บทว่า สังฆาติเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้มานัดเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัตินั้นเรียก
เข้าหมู่ ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน ไม่ใช่ภิกษุณีรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า สังฆาติเสส
คำว่าสังฆาติเสสเป็นการขนานนาม คือ เป็นชื่อของอาบัตินั้นนั่นเอง แม่เพราะเหตุนี้ จึงตรัส
เรียกว่าสังฆาติเสส .

บทภาษณีย์

ติกะสังฆาติเสส

[๙๐] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๙๑] ยังไม่ถูกสวดสมณภาส ๑ ยอมสละ ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

บทสรุป

[๙๒] แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคือสังฆาติเสส ๑๓ สิกขาบท ๑- ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วแล
๙ สิกขาบท ให้ต้องอาบัติเมื่อแรกทำ ๘ สิกขาบท ให้ต้องอาบัติเมื่อสวดสมณภาสครบสามจบ
ภิกษุณีล่วงสิกขาบทใดสิกขาบทหนึ่งแล้ว ภิกษุณีน้นต้องประพฤติกุศลในสงฆ์สองฝ่าย ภิกษุณี
ประพฤติกุศลแล้ว ภิกษุณีสงฆ์มีคณะ ๒๐ อยู่ในสีมาใด ฟังเรียกภิกษุณีน้นเข้าหมู่ในสีมานั้น หาก
ภิกษุณีสงฆ์มีคณะ ๒๐ หย่อนแม่รูปหนึ่ง ฟังเรียกภิกษุณีน้นเข้าหมู่ ภิกษุณีน้นก็ไม่เป็นอันสงฆ์
เรียกเข้าหมู่แล้ว และภิกษุณีเหล่านั้นควรถูกตำหนิ นี้เป็นความถูกต้องในกรรมนั้น .

ข้าพเจ้าขอถามแม่เจ้าทั้งหลายในธรรมคือสังฆาติเสสเหล่านั้นว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้ริษทธี
แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม่ครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้ริษทธีแล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถาม
แม่ครั้งที่สามว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้ริษทธีแล้วหรือ? แม่เจ้าทั้งหลายเป็นผู้ริษทธีแล้วในธรรมคือ
สังฆาติเสสเหล่านี้ เหตุนี้จึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้แล .

สัตตตรสกันท์ จบ .

@๑ เติมยาวตติยกาในมหาวิภังค์อีก ๔ สิกขาบท คือ สิกขาบทที่ ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕ จึงเป็น ๑๓ สิกขาบท

นิสสัคคิกกันท์

แม่เจ้าทั้งหลาย อนึ่ง ธรรมคือนิสสัคคิปปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบทเหล่านั้นแล มาสู่อุเทศ .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

เรื่องภิกษุณีฉัพพัตถ์

[๙๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บินทิกถกหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัตถ์ พากันสั่งสมบาตรไว้มากมาย ประชาชนเดินเที่ยวชมวิหารเห็นเข้าแล้วพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้สั่งสมบาตรไว้มากมาย ท่านจักทำการขายบาตร หรือจักออกร้านค้าเครื่องภาชนะ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัตถ์จึงพากันทำการสั่งสมบาตรแล้ว . . . ครั้นแล้ว ได้แจ้ง เรื่องนั้นแต่ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูล เรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า พวกภิกษุณี-
* ฉัพพัตถ์ทำการสั่งสมบาตร จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัตถ์จึงได้ พากันทำการสั่งสมบาตรแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๖. ๑. อนึ่ง ภิกษุณีใด พึงทำการสั่งสมบาตร เป็นนิสัสติกียปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัตถ์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๙๔] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า บาตร มีสองชนิด คือบาตรเหล็ก ๑ บาตรดินเผา ๑

ขนาดของบาตร

บาตรมี ๓ ขนาด คือ บาตรขนาดใหญ่ ๑ บาตรขนาดกลาง ๑ บาตรขนาดเล็ก ๑

บาตรที่ชื่อว่าขนาดใหญ่ จุข้าวสุกแห่งข้าวสารกึ่งอาฬุก ของเคี้ยวเท่าส่วนที่สี่แห่งข้าวสุก และกับข้าวพอสสมควรแก่ข้าวสุกนั้น .

บาตรที่ชื่อว่าขนาดกลาง จุข้าวสุกแห่งข้าวสารหนึ่งนาฬิ ของเคี้ยวเท่าส่วนที่สี่แห่งข้าวสุก และกับข้าวพอสสมควรแก่ข้าวสุกนั้น .

บาตรที่ชื่อว่าขนาดเล็ก จุข้าวสุกแห่งข้าวสารหนึ่งปิตละ ของเคี้ยวเท่าส่วนที่สี่แห่งข้าวสุก และกับข้าวพอสสมควรแก่ข้าวสุกนั้น .

ใหญ่กว่านั้นไม่ใช่บาตร เล็กกว่านั้นไม่ใช่บาตร .

บทว่า พึงทำการสั่งสม คือ ไม่ได้อธิฐาน ไม่ได้วิภังค์ .

บาตรเป็นนิสัสติกียะ คือ เป็นนิสัสติกียพร้อมทั้งเวลาอรุณขึ้น จำต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลบาตรเป็นนิสัสติกียะนั้น ภิกษุณีพึงเสียสละ อย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

[๙๕] ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตตราสงค์เจริยงปา กราบเท้าภิกษุณีผู้แก่ พรธากว่าทั้งหลาย แล้วนั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้า ล่วงราตรีแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่สงฆ์ ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถพึงรับอาบัติ พึงคืนบาตรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจาว่า แม่เจ้าเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บาตรใบนี้ของภิกษุณีมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้บาตรใบนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

[๙๖] ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป ห่มผ้าอุตตราสงค์เจริยงปา กราบเท้า ภิกษุณีผู้แก่พรธากว่าทั้งหลาย แล้วนั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

แม่เจ้า เจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้า ล่วงราตรีแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละ

บาตรใบนี้แก่แม่เจ้าทั้งหลาย .

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนบาตรที่เสียสละ ให้ด้วยญัตติกรรมวาจาว่า ขอแม่เจ้าทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า บาตรใบนี้ของภิกษุณีมีชื่อนี้ เป็นของ จำจะสละ เธอสละแล้วแก่แม่เจ้าทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของแม่เจ้าทั้งหลายถึงที่แล้ว แม่เจ้า ทั้งหลายพึงให้บาตรใบนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๙๓] ภิกษุณีรูปนั้น ฟังเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตตราสงค์เจริ่งบา นังกระโหยง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า เจ้าข้า บาตรใบนี้ของดิฉัน ล่วงราตรีแล้ว เป็นของจำจะสละ ดิฉันสละบาตรใบนี้แก่แม่เจ้า ครั้นสละแล้ว ฟังแสดงอาบัติ ภิกษุณีผู้รับเสียสละนั้นฟังรับอาบัติ ฟังคืนบาตรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้บาตรใบนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาษณีย์

นิสัสถกียปาจิตติย

[๙๔] บาตรล่วงราตรีแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่า ล่วงแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรล่วงราตรีแล้ว ภิกษุณีสงสัย เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรล่วงราตรีแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่า ยังไม่ล่วง เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรยังไม่ได้อธิษฐาน ภิกษุณีสำคัญว่า อธิษฐานแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรยังไม่ได้อธิษฐาน ภิกษุณีสำคัญว่า อธิษฐานแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรยังไม่ได้อธิษฐาน ภิกษุณีสำคัญว่า สละให้ไปแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรยังไม่สญ ภิกษุณีสำคัญว่า สญแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรไม่หาย ภิกษุณีสำคัญว่า หายแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรไม่แตก ภิกษุณีสำคัญว่า แตกแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

บาตรไม่ถูกลักไป ภิกษุณีสำคัญว่า ถูกลักไปแล้ว เป็นนิสัสถกีย ต้องอาบัติปาจิตติย .

ติกะทุกกฏ

[๙๕] บาตรเป็นนิสัสถกีย ภิกษุณียังไม่ได้สละ ใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ .

บาตรยังไม่ล่วงราตรี ภิกษุณีสำคัญว่า ล่วงแล้ว ใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ .

บาตรยังไม่ล่วงราตรี ภิกษุณีสงสัย ใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

บาตรยังไม่ล่วงราตรี ภิกษุณีสำคัญว่า ยังไม่ล่วง ใช้สอย ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๐๐] ภายในอรุณขึ้น ภิกษุณีอธิษฐาน ๑ วิกัป ๑ สละให้ไป ๑ สญ ๑ หาย ๑ แยก ๑ ถูกโขมยแย่งชิงเอาไป ๑ เพื่อนถือวิสาสะเอาไป ๑ วิกจรต ๑ อาทิมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

เรื่องไม่ยอมคืนบาตรให้

[๑๐๑] สมัยต่อมา ภิกษุณีผู้พหุคดียไม่ยอมคืนบาตรที่เสียสละให้ ภิกษุทั้งหลายกราบ ทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค . พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บาตรที่ภิกษุณีเสียสละแล้ว จะไม่คืนให้ไม่ได้ รูปใดไม่ยอมคืนให้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีถูกลั่นทา

[๑๐๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ- บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีหลายรูปด้วยกันเจ้าพรรยาอยู่ในอาวาสใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่ง เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวัตรและอิริยาบถ แต่มีผ้าเก่า มีจิวเรศรำหมอง ได้พากัน ไปสู่พระนครสาวัตถี พวกอุบาสกอุบาสิกาเห็นภิกษุณีเหล่านั้นแล้วคิดว่า ภิกษุณีเหล่านี้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวัตรและอิริยาบถ แต่มีผ้าเก่า มีจิวเรศรำหมอง ท่านเหล่านั้นเห็นจักถูกผู้ร้ายแย่งชิง แล้วได้ถวาย อกาลจิวรแก่ภิกษุณีสงฆ์ ภิกษุณีถูกลั่นทาอธิษฐานว่า กฐินพวกเรากรานแล้ว ผ้านี้เป็นกาลจิวรแล้ว ให้แจกกันเอง .

อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายพบเห็นภิกษุณีเหล่านั้นแล้ว ได้ถามว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ได้จิวรแล้ว หรือ?

ภิกษุณีเหล่านั้นตอบว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกดิฉันไม่ได้จิวร เพราะแม่เจ้าถูกลั่นทา อธิษฐานว่า กฐินพวกเรากรานแล้ว ผ้านี้เป็นกาลจิวรแล้ว ให้แจกกันเอง .

อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายพากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูกลั่นทาจึง ได้อธิษฐานผ้าอกาลจิวร ว่าเป็นกาลจิวร แล้วให้แจกกันเองเล่า ภิกษุณีทั้งหลาย ได้ยินอุบาสกอุบาสิกา เหล่านี้ พากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูกลั่นทาจึง ได้อธิษฐานผ้าอกาลจิวร ว่าเป็นกาลจิวร แล้วให้แจกกันเอง เล่า ครั้นแล้ว ภิกษุณีเหล่านั้น ได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย . ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้น แต่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีถูกลั่นทา อธิษฐานผ้าอกาลจิวร ว่าเป็นกาลจิวร แล้วให้แจกกันเอง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูล จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้อริษฐานผ้าอกาลจิวร ว่าเป็นกาลจิวร แล้วให้แจกกันเองเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๗. ๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด อริษฐานผ้าอกาลจิวร ว่าเป็นกาลจิวร แล้วแจกกัน เป็นนิสัสคคิยปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๐๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณีที่ทรงประสงค์ในอรธณี .

ที่ชื่อว่า อกาลจิวร คือ เมื่อไม่ได้กรานกฐิน จิวรเกิดได้ถึง ๑๑ เดือน เมื่อได้กรานกฐินแล้ว จิวรเกิดได้ตลอด ๗ เดือน จิวรที่เขาเจาะจงถวายแม่ในกาล นี้ก็ชื่อว่าอกาลจิวร .

ภิกษุณีอริษฐานว่าเป็นกาลจิวร แล้วให้แจกกัน เป็นทุกกฏในประโยค เป็นนิสัสคคิยด้วยได้ จิวรมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลจิวรเป็นนิสัสคคิยนั้น ภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า เจ้าข้า อกาลจิวรผืนนี้ของข้าพเจ้าอริษฐานว่าเป็นกาลจิวร แล้วแจกกัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละอกาลจิวรผืนนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้อกาลจิวรผืนนี้แก่ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลายพึงให้อกาลจิวรผืนนี้แก่ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้อกาลจิวรผืนนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาษณีย์

ติกระนิสัสคคิยปาจิตติย

[๑๐๔] อกาลจิวร ภิกษุณีสำคัญว่าเป็นอกาลจิวร อริษฐานเป็นกาลจิวรแล้วแจกกัน เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย .

อกาลจิวร ภิกษุณีสงฆ์ อริษฐานเป็นกาลจิวร แล้วแจกกัน เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติ-
*ปาจิตติย .

อกาลจิวร ภิกษุณีสำคัญว่าเป็นกาลจิวร อริษฐานว่าเป็นกาลจิวร แล้วแจกกัน เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย .

ทุกะทุกกฏ

กาลจิวร ภิกษุณีสำคัญว่า เป็นอกาลจิวร ต้องอาบัติทุกกฏ .

กาลจิวร ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

กาลจิวร ภิกษุณีสำคัญว่าเป็นกาลจิวร ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๐๕] สำคัญอกาลจิวรว่าเป็นอกาลจิวร ให้แจกกัน ๑ สำคัญอกาลจิวรว่าเป็นกาลจิวร ให้แจกกัน ๑ วิภังจโรต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๑๐๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทากับภิกษุณีรูปหนึ่ง ได้เปลี่ยนจิวรกัน ห่ม ส่วนภิกษุณีรูปนั้นพับจิวรที่เปลี่ยนกันนั้นแล้วเก็บไว้ ภิกษุณีถูลนันทาได้ถามภิกษุณีรูปนั้นดังนี้ว่า แม่เจ้า จิวรที่เธอเปลี่ยนกันกับดิฉันนั้นอยู่ที่ไหน? จึงภิกษุณีรูปนั้นนำจิวรผืนนั้นออกมาแสดงแก่ภิกษุณีถูลนันทาฯ จึงพูดกะภิกษุณีรูปนั้นดังนี้ว่า แม่เจ้า เธอจงรับจิวรของเธอไป จงนำจิวรของดิฉันผืนนั้นมา นี้จิวรของเธอ ก็ต้องเป็นของเธอ นั้นจิวรของดิฉัน ก็ต้องเป็นของดิฉัน เธอจงนำจิวรผืนนั้นของดิฉันมา จงนำจิวรของเธอกลับไป ดังนี้ แล้วได้ชิงเอาคืนมา จึงภิกษุณีรูปนั้นได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูลนันทา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวัฏทนต์
เปลี่ยนจิวรกันกับภิกษุณีแล้ว จึงได้ชิงเอาคืนมาเล่า ครั้นแล้ว ได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย .
ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่าภิกษุณีถูลนันทา
เปลี่ยนจิวรกันกับภิกษุณีแล้วชิงเอาคืนมา จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีถูลนันทาเปลี่ยนจิวรกัน
กับภิกษุณีแล้ว โฉนจึงได้ชิงเอาคืนมาเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๘ . ๓ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เปลี่ยนจิวรกันกับภิกษุณีแล้ว นางพูดขึ้นในภายหลังอย่าง
นี้ว่า แม่เจ้า เธอจงรับจิวรของเธอไป จงนำจิวรของดิฉันคืนมา นี่จิวรของเธอก็ต้องเป็น
ของเธอ นั่นจิวรของดิฉันก็ต้องเป็นของดิฉัน เธอจงนำจิวรคืนมาของดิฉันมา จงนำจิวรของ
เธอกลับไป ดังนี้ ชิงเอามากดี ให้ชิงเอามากดี เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวัฏทนต์

[๑๐๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคฺในอรธนี้ .

บทว่า กับภิกษุณี คือ กับภิกษุณีสรูปอื่น .

ที่ชื่อว่า จิวร ได้แก่ผ้า ๖ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเข้าองค์กำหนดแห่งผ้าต้องวิกัป
เป็นอย่างต่ำ .

บทว่า เปลี่ยน คือ เปลี่ยนจิวรเนื้อไม่ติดกับจิวรเนื้อดี หรือจิวรเนื้อดีกับจิวรเนื้อไม่ดี .

บทว่า ชิงเอามา คือ ชิงเอามาเอง เป็นนิสสัคคีย .

บทว่า ให้ชิงเอามา คือ ใช้คนอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ สั่งครั้งเดียวชิงเอามาแม่มาครั้ง
ก็เป็นนิสสัคคีย ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีสรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลจิวรนั้น ภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีสรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้าเปลี่ยนกันกับภิกษุณีแล้วชิงเอา
คืนมา เป็นของเจ้าจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีสรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลาย พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้
ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีสรูปหนึ่ง

ภิกษุณีสรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีสรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาษณีย์

ติกระนิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๐๔] อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า อุปสัมบัน เปลี่ยนจิวรกันแล้วชิงเอามากดี ให้ชิง
เอามากดี เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ เปลี่ยนจิวรกันแล้ว ชิงเอามากดี ให้ชิงเอามากดี เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า อนุปสัมบัน เปลี่ยนจิวรกันแล้ว ชิงเอามากดี ให้ชิงเอามา
ก็ดี เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ปัญญาจะทุกกฏ

ภิกษุณีเปลี่ยนบริวารอย่างอื่น แล้วชิงเอามากดี ให้ชิงเอามากดี ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีเปลี่ยนจิวรก็ดี บริวารอย่างอื่นก็ดี กับอนุปสัมบัน แล้วชิงเอามากดี ให้ชิงเอามา
ก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า อุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า อนุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๑๐๕] ภิกษุณีผู้รับเปลี่ยนนั้นคืนให้เอง หรือถือวิสาสะต่อภิกษุณีผู้นั้นเปลี่ยนรับ ๑
วิกัลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๔
เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา

[๑๑๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีถูกลนันทาอาพาธ มีอุบาสกคนหนึ่งเข้าไป
เยี่ยมภิกษุณีถูกลนันทาถึงสำนัก แล้ว ได้ถามนางตั้งนินว่า ข้าแต่แม่เจ้า ท่านไม่สบายหรือ จงกรุณา
ใช้ข้าพเจ้า ให้นำของสิ่งใดมาถวาย .

นางตอบว่า อาวุโส ฉันต้องการเนยใส .

จึงอุบาสกนั้น ได้ไปนำเนยใสราคาหนึ่งกหาปณะ จากร้านของชาวตลาดคนหนึ่ง มาถวาย
ภิกษุณีถูกลนันทา .

นางกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส ความต้องการของฉัน ไม่ใช่เนยใส ฉันต้องการน้ำมัน .

จึงอุบาสกนั้น ได้เดินกลับเข้าไปหาชาวตลาดคนนั้นแล้วบอกเขาตั้งนินว่า แม่เจ้าไม่ต้องการ
เนยใสจะ ต้องการน้ำมัน ขอท่านจงรับคืนเนยใสของท่าน ไปรดให้น้ำมันแก่ข้าพเจ้า .

ชาวตลาดตอบว่า นินาย ถ้าพวกข้าพเจ้ารับสิ่งของที่ขายไปแล้วคืนมาอีก เมื่อไรสินค้าของ
พวกข้าพเจ้าจึงจักขายหมดไป เนยใสที่ท่านซื้อไปด้วยราคาเนยใสแล้ว จงนำราคาค่าน้ำมันมา จึงจัก
นำน้ำมันไปได้ .

อุบาสกผู้นั้นจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาขึ้นในทันใดนั้นแล้ว แม่เจ้าถูกลนันทา
ออกปากขอของอย่างหนึ่งแล้ว ไฉนจึงได้ออกปากขอของอย่างอื่นอีกเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินอุบาสกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉน แม่เจ้าถูกลนันทาออกปากขอของอย่างหนึ่ง ได้แล้ว จึงได้
ออกปากขอของอย่างอื่นอีกเล่า แล้ว ได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูล
เรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถูกลนันทา
ออกปากขอของอย่างหนึ่งได้แล้ว ออกปากขอของอย่างอื่นอีก จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีถูกลนันทาออกปาก
ขอของอย่างหนึ่งได้แล้ว จึงได้ออกปากขอของอย่างอื่นอีกเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไป
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๙ . ๔ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ออกปากขอของอย่างหนึ่งได้แล้ว ฟังออกปากขอของอื่น
อีกอย่าง เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๑๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคฺในอรธนี้ .

บทว่า ออกปากขอของอย่างหนึ่งได้แล้ว คือ ขอของสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แล้ว .

บทว่า ฟังออกปากขอของอื่นอีกอย่าง ความว่า เว้นของอย่างใดอย่างหนึ่งที่ขอแล้วนั้น
ขอของอย่างอื่นอีก เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสสัคคียด้วยได้ของมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์
คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เลขของที่ขอได้มานั้น ภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอ
ของอย่างหนึ่งได้แล้ว จึงขอได้มา เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้แก่สงฆ์ . . .
สงฆ์พึงให้ของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลาย พึงให้ของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้
แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ของอื่นอีกอย่างสิ่งนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาษณีย์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ติกะนิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๑๒] ของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า ของอย่างหนึ่ง ขอของอื่นอีกอย่าง เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ขอของอื่นอีกอย่าง เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า มีไซของอย่างหนึ่ง ขอของอื่นอีกอย่าง เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

หุกะทุกกฏ

มีไซของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า ของอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ .

มีไซของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

มีไซของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า มีไซของอย่างหนึ่ง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๑๓] ขอของสิ่งหนึ่งนั้น และขอแถมของอื่นอีกอย่างรวมกัน ๑ แสดงอานิสงส์แล้ว ขอ ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๑๑๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีถูลนันทาอาพาธ จึงอุบาสกคนหนึ่งเข้าไปเยี่ยม
ภิกษุณีถูลนันทาถึงสำนัก แล้วได้ถามนางตั้งนืว่า ข้าแต่แม่เจ้า ร่างกายยังพอทนได้อยู่หรือ ยังพอ
ให้อัตภาพเป็นไปได้อยู่หรือ?

นางตอบว่า อาวุโส ฉันทนไม่ไหว ยังอัตภาพให้เป็นไปไม่ได้ .

อุบาสกนั้นปวารณาว่า ข้าแต่แม่เจ้า ข้าพเจ้าจะฝากกหาปณะไว้ที่ร้านของชาวตลาดชื่อโน้น
ท่านต้องการสิ่งใด พึงใช้ให้ใครๆ ไปนำสิ่งนั้นมาจากร้านนั้น .

ภิกษุณีถูลนันทาใช้สิกขมานารูปหนึ่ง ไปด้วยสิ่งว่า แม่สิกขมานา เธอจงไปนำน้ำมันราคา
หนึ่งกหาปณะจากร้านของชาวตลาดชื่อโน้นมา .

จึงนางสิกขมานานั้น ได้ไปนำน้ำมันราคาหนึ่งกหาปณะจากร้านของชาวตลาดนั้นมาถวายแก่
ภิกษุณีถูลนันทา .

ภิกษุณีถูลนันทาพูดอย่างนี้ว่า แม่สิกขมานา ความต้องการของฉันไม่ใช่ น้ำมัน ฉันต้อง
การเนยใส .

จึงนางสิกขมานานั้น ได้เดินกลับเข้าไปหาชาวตลาดนั้น แล้วบอกกะเขาดังนี้ว่า ไม่ถูกความ
ประสงค์จะ แม่เจ้าไม่ใช่ต้องการน้ำมัน ต้องการเนยใส ขอท่านจงรับคืนน้ำมันของท่าน โปรดให้
เนยใสแก่ดิฉัน .

ชาวตลาดตอบว่า นี่แน่ะแม่คุณ ถ้าพวกฉันจักรับคืนสิ่งของที่ขายไปแล้วมาอีก เมื่อไรสินค้า
ของพวกฉันจึงจักขายได้ น้ำมันท่านซื้อไปด้วยราคาน้ำมันแล้ว จงนำราคาค่าเนยใสมา จึงจักนำเนยใส
ไปได้ .

ขณะนั้นแล นางสิกขมานาได้ยื่นร้องให้ .

ภิกษุณีทั้งหลาย ได้ถามนางสิกขมานานั้น ดั่งนี้ว่า แน่ะ แม่สิกขมานา เธอร้องให้
เพราะเหตุไร?

จึงนางสิกขมานานั้นได้แจ้งเรื่องให้ทราบ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า ไฉนแม่เจ้าถูลนันทา
สั่งให้จ่ายของอย่างหนึ่งได้แล้ว จึงได้สั่งให้จ่ายของอย่างอื่นอีกเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถูลนันทา
สั่งให้จ่ายของอย่างหนึ่งได้แล้ว สั่งให้จ่ายของอย่างอื่นอีก จริ่งหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริ่ง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีถูลนันทาสั่งให้จ่าย
ของอย่างหนึ่งได้แล้ว จึงได้สั่งให้จ่ายของอย่างอื่นอีกเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๐ . ๕ . อนึ่ง ภิกษุณีใด สั่งให้จ่ายของอย่างหนึ่งแล้ว สั่งให้จ่ายของอื่นอีกอย่าง เป็น
นิสสัคคียปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

สิกขาบทวิภังค์

[๑๑๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

บทว่า สิ่งให้จ่ายของอย่างหนึ่งแล้ว คือ สิ่งให้จ่ายของอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว .

บทว่า สิ่งให้จ่ายของอื่นอีกอย่าง ความว่า เว้นของอย่างใดอย่างหนึ่งที่สิ่งให้จ่ายนั้น สิ่งให้จ่ายของสิ่งอื่นอีก เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสสัคคีย์ด้วยได้ของนั้นมา ต้องเสียสละแก่ สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เลขของอื่นอีกอย่างที่ชอบได้มานั้น อันภิกษุณีพึงเสียสละอย่างไร .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้ของข้าพเจ้าสิ่งให้จ่ายของสิ่ง หนึ่งแล้ว สิ่งให้จ่ายได้มา เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึง ให้ของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลาย พึงให้ของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้ แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ของอื่นอีกอย่าง สิ่งนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาชนีย์

ติกะนิสสัคคีย์ปาจิตตีย์

[๑๑๖] ของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าของอย่างหนึ่ง สิ่งให้จ่ายของอย่างอื่นอีก เป็น นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย สิ่งให้จ่ายของอย่างอื่นอีก เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า มีโทษของอย่างหนึ่ง สิ่งให้จ่ายของอย่างอื่นอีก เป็น นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฎ

มีโทษของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า ของอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฎ .

มีโทษของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

มีโทษของอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า มีโทษของอย่างหนึ่ง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๑๗] สิ่งให้จ่ายของสิ่งหนึ่งนั้น และสิ่งให้จ่ายของสิ่งอื่นอีกอย่างรวมกัน ๑ แสดง อาณิสสแล้วสิ่งให้จ่าย ๑ วิภลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๑๑๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น พวกอบาสกอบาสิกาพากันรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ ที่เขาเต็มใจทำบุญเพื่อเป็นมุลค่าจิ๋วสำหรับภิกษุณีสงฆ์ ผ่ากไว้ที่ร้านพ่อค้าผ้านหนึ่ง แล้วได้เข้าไป หาภิกษุณีทั้งหลายกล่าวคำนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย เจ้าข้า กัปปิยภัณฑเพื่อประโยชน์แก่จิ๋ว พวก ข้าพเจ้าได้ผ่ากไว้ที่ร้านพ่อค้าผ้าชื่อโน้น ขอท่านทั้งหลายกรุณาให้ไวยวัจกรไปนำจิ๋วจากร้านพ่อค้า ผู้นั้นมาแจกกันเถิด เจ้าข้า .

ภิกษุณีทั้งหลายให้เปลี่ยนกัปปิยภัณฑนั้นเป็นเภสัช แล้วบริโภคเป็นส่วนตัว .

พวกอบาสกอบาสิการู้เรื่องแล้วพากันเพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้ให้เปลี่ยนกัปปิยภัณฑที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจฉัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขา ตั้งใจถวายสงฆ์ เป็นปัจฉัยอย่างอื่นไปเล่า . . .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินอบาสกอบาสิกาเหล่านั้นพากันเพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้ให้ เปลี่ยนกัปปิยภัณฑที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจฉัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่งซึ่งเขาตั้งใจถวาย สงฆ์ เป็นปัจฉัยอย่างอื่นไปเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีทั้งหลายให้ เปลี่ยนกัปปิยภัณฑที่เขาถวายเพื่อประโยชน์แก่ปัจฉัยอย่างหนึ่งอุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวาย สงฆ์ เป็นปัจฉัยอย่างอื่นไป จริงหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงดีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้ให้เปลี่ยนกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรวอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ เป็นปัจจัยอย่างอื่น ไปเล่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๑. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ด้วยกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าแก่ปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรวอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ เป็นนิสสัคคีย-
*ปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๑๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณีที่ทรงประสงค์ในอรธธนี้ .

คำว่า ด้วยกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรวอย่างหนึ่ง คือ ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยอย่างอื่น .

บทว่า ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ คือ เพื่อประโยชน์แก่สงฆ์ ไม่ใช่แก่คณะ ไม่ใช่แก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง .

บทว่า ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ความว่า ทายกถวายกับปียกัณฑ์ไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยใด เว้นปัจจัยนั้น ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสสัคคียด้วยได้ปัจจัยนั้นมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลปัจจัยอย่างอื่นที่ได้มานั้น อันภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ปัจจัยอย่างอื่นนี้ ของข้าพเจ้าให้เปลี่ยนมาด้วยกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรวอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้ แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลาย พึงให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้ แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้ แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาชนีย์

ติคะนิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๒๐] กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่นเป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัยให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าเขามิได้ถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ได้ปัจจัยที่เสียสละแล้วคืนมา พึงน้อมไปในปัจจัยตามที่เขาถวายไว้เดิม .

ทุกะทุกกฎ

มิใช่กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าเขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง . . . ต้องอาบัติทุกกฎ .

มิใช่กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย . . . ต้องอาบัติทุกกฎ .
ไม่ต้องอาบัติ

มิใช่กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขามิได้ถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๒๑] น้อมกับปียกัณฑ์ที่เหลือไป ๑ ขออนุญาตจากเจ้าของ แล้วน้อมไป ๑ มีอันตราย ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๑๒๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น พวกอุบาสกอุบาสิกาพากันรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้
ที่เขาเต็มใจทำบุญเพื่อเป็นมูลค่าจิวรสำหรับภิกษุณีสงฆ์ ผากไว้ที่ร้านพ่อค้าคนหนึ่ง แล้วได้เข้าไปหา
ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวกันว่า แม่เจ้าทั้งหลาย เจ้าข้า ก็ปียกัณฑ์เพื่อเป็นมูลค่าจิวร พวกข้าพเจ้า
ผากไว้ที่ร้านพ่อค้าผ้าซื้อโน้น ขอท่านทั้งหลายกรุณาให้ไวยวัจกรไปนำจิวรจากร้านพ่อค้าผ้าผู้นั้นมา
แจกกันเถิด เจ้าข้า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ขอให้เปลี่ยนกับปียกัณฑ์นั้นแหละเป็นเภสัชไปบริโภคเป็นส่วนตัว .

อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายทราบเรื่องแล้วพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้ง
หลายจึงได้ให้เปลี่ยนกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่ง
เขาตั้งใจถวายสงฆ์ ไปเป็นปัจจัยอย่างอื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินอุบาสกอุบาสิกาเหล่านั้นเพ่งโทษตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็น
ผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้เปลี่ยนกับปียกัณฑ์ที่เขา
ถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ ไปเป็นปัจจัยอย่าง
อื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีทั้งหลายได้
ให้เปลี่ยนกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวาย
สงฆ์ ไปเป็นปัจจัยอย่างอื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วย จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้ให้
เปลี่ยนกับปียกัณฑ์ ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจ
ถวายสงฆ์ ไปเป็นปัจจัยอย่างอื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็น
ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๒. ๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ด้วยกับปียกัณฑ์ที่เขาถวาย
ไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ แต่ขอมมาเป็น
ส่วนตัว เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๒๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคฺในอรธนี้ .

คำว่า ด้วยกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง
คือ เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยอย่างหนึ่ง .

บทว่า ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ คือ เพื่อประโยชน์แก่สงฆ์ ไม่ใช่แก่คณะ ไม่ใช่แก่
ภิกษุณีรูปเดียว .

บทว่า ขอมมาเป็นส่วนตัว คือ ขอร้องเขาเอง .

บทว่า ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ความว่า ทายกถวายกับปียกัณฑ์ไว้เพื่อประโยชน์
แก่ปัจจัยใด เว้นปัจจัยนั้น ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นทุกกฎในประโยชน์ เป็นนิสสัคคีย
ด้วยได้ปัจจัยนั้นมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลปัจจัยที่ได้มานั้น อันภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ปัจจัยอันสิ่งนี้ของข้าพเจ้าให้เปลี่ยนมาด้วยกับปีย-
*กัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายสงฆ์ แต่ขอ
มาเป็นส่วนตัว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละปัจจัยอันสิ่งนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้ปัจจัยอันสิ่งนี้
แก่ภิกษุณีผู้มีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลายพึงให้ปัจจัยอันสิ่งนี้แก่ภิกษุณีผู้มีชื่อ
นี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ปัจจัยอันสิ่งนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาษณีย์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ติกะนิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๒๔] กัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัยให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าเขามีได้กวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ได้ปัจจัยที่เสียสละแล้วคืนมา ฟังน้อมเข้าไปในปัจจัยตามที่ทายกกวายเป็นเดิม .

หุกะทุกกฏ

มีชกัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ .

มีชกัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

มีชกัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขามีได้กวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๒๕] น้อมกัปปิยภิกษุที่เหลือไป ๑ ขออนุญาตจากเจ้าของแล้วน้อมไป ๑ มีอันตราย ๑ วิภังจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปัตตวารรค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

ปัตตวารรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๑๒๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายผู้อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านตำบลหนึ่ง อัดคัดด้วยข้าวยาก . จึงชาวบ้านตำบลนั้น ได้รวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ที่เขาเต็มใจทำบุญเพื่อประสงค์ เป็นมูลค่าข้าวยาก สำหรับภิกษุณีทั้งหลาย ผ่ากัไว้ที่ร้านชาวตลาดคนหนึ่ง แล้วได้เข้าไปหาภิกษุณีทั้งหลายกล่าวกันว่า แม่เจ้าทั้งหลาย เจ้าช่า กัปปิยภิกษุเพื่อเป็นมูลค่าข้าวยาก พวกข้าพเจ้าได้ ผ่ากัไว้ที่ร้านของชาวตลาดชื่อโน้น ขอท่านทั้งหลายจงให้ไวยาวัจกรไปนำข้าวสารจากร้านชาวตลาด ผู้นั้นมาหุงต้มฉันเถิด .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ให้เปลี่ยนกัปปิยภิกษุเป็นเภสัชไปบริโภค .

ชาวบ้านตำบลนั้นทราบเรื่องแล้ว พวกกันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้ให้เปลี่ยนกัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก เป็นปัจจัยอย่างอื่นไปแล้ว .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินเขาเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้เปลี่ยนกัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก มาเป็นปัจจัยอย่าง-

* อื่นไปแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวบ้านทั้งหลายได้ให้เปลี่ยนกัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่งอุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก มาเป็นปัจจัยอย่างอื่นไปแล้ว จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าช่า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีจึงได้เปลี่ยนกัปปิ-

* ภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก มาเป็นปัจจัยอย่างอื่นไปแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๓ . ๘ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ด้วยกัปปิยภิกษุที่เขากวายเป็นเพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจจะถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๒๗] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี

ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

คำว่า ด้วยกบปียกัณฑ์ ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง คือ เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยอย่างหนึ่ง .

บทว่าซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก คือ เพื่อประโยชน์แก่คณะ ไม่ใช่สงฆ์ ไม่ใช่ ภิกษุณีรูปเดียว .

บทว่า ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ความว่า ทายกถวายกบปียกัณฑ์ไว้เพื่อประโยชน์ แก่ปัจจัยใด เว้นปัจจัยนั้น ให้เปลี่ยนปัจจัยอย่างอื่น เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสสัคคีย์ด้วย ได้ปัจจัยนั้นมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุณีทั้งหลาย ก็แลปัจจัยอย่างอื่นที่ได้มานั้น อันภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ปัจจัยอย่างอื่นนี้ของข้าพเจ้าให้เปลี่ยนมาด้วย กบปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ ภิกษุณีหม่มมาก เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้ปัจจัยอย่างอื่น นี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลายพึงให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่ภิกษุณี มีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาชนีย์

ติกะนิสสัคคีย์ปาจิตตีย์

[๑๒๘] กบปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขาถวาย ไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่นเป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กบปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย . . . ให้เปลี่ยนเป็น ปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กบปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขามีได้ถวายไว้ เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ได้ปัจจัยที่เสียสละแล้วคืนมา พึงน้อมไปในปัจจัยตามที่ทายกถวายไว้เดิม .

ทุกะทุกกฎ

มีไข้กบปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขาถวายไว้ เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฎ .

มีไข้กบปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

มีไข้กบปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขามีได้ถวาย ไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๒๙] น้อมกบปียกัณฑ์ที่เหลือไป ๑ ขออนุญาตต่อเจ้าของแ้วน้อมไป ๑ มีอันตราย ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

ปิตตวารค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๑๓๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลาย ผู้อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านตำบล หนึ่ง อุตคัดด้วยข้าวยาก . จึงชาวบ้านตำบลนั้น ได้รวบรวมเครื่องใช้สอยที่เขาเต็มใจทำบุญเพื่อเป็น มูลค่าข้าวยากสำหรับภิกษุณีทั้งหลาย ฝากไว้ที่ร้านชาวตลาดคนหนึ่ง แล้วได้เข้าไปหาภิกษุณีทั้งหลาย กล่าวคำนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย เจ้าข้า กบปียกัณฑ์เพื่อเป็นมูลค่าข้าวยาก พวกข้าพเจ้าฝากไว้ที่ร้าน ชาวตลาดชื่อโน้น ขอท่านทั้งหลายจงให้ไวยาวัจกรไปนำข้าวสารจากชาวตลาดนั้นมาหุงต้มฉันเถิด .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ขอให้เปลี่ยนกบปียกัณฑ์นั้นแหละเป็นเภสัชไปบริโภคเป็นส่วนตัว .

ชาวบ้านตำบลนั้นทราบเรื่องแล้ว พวกกันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้ให้เปลี่ยนกบปียกัณฑ์ ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขา ตั้งใจจะถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก ไปเป็นปัจจัยอย่างอื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยแล้ว .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยืนชาวบ้านตำบลนั้นพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้ มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้เปลี่ยนกบปียกัณฑ์ที่เขา บริจาคไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตฺตโรอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ภิกษุณีหม่มมาก ไปเป็น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ปัจจัยอย่างอื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยแล้ว . . . แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .
ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีทั้งหลาย
ให้เปลี่ยนกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวาย
แก่ภิกษุณีหม่อมมาก ไปเป็นปัจจัยอย่างอื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วย จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้
ให้เปลี่ยนกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวาย
แก่ภิกษุณีหม่อมมาก ไปเป็นปัจจัยอย่างอื่น ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น
ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนั้นขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๔ . ๙ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ด้วยกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อ
เป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายภิกษุณีหม่อมมาก แต่ขอมมาเป็น
ส่วนตัว เป็นนิสัสคคิยาปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคฺในอรธธนี้ .

บทว่า ด้วยกับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง
นั้น คือ เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยอย่างหนึ่ง .

บทว่า ซึ่งเขาตั้งใจถวายภิกษุณีหม่อมมาก คือ เพื่อประโยชน์แก่คณะ ไม่ใช่สงฆ์ ไม่ใช่
ภิกษุณีรูปเดียว .

บทว่า ขอมมาเป็นส่วนตัว คือ ขอร้องเขาเอง .

บทว่า ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ความว่า ทายกถวายกับปียกัณฑ์ไว้เพื่อประโยชน์
แก่ปัจจัยใด เว้นปัจจัยนั้น ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสัสคคิยา
ด้วยได้ปัจจัยนั้นมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลปัจจัยอันที่ได้มานั้น อันภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ปัจจัยอย่างอื่นนี้ของข้าพเจ้าให้เปลี่ยนมาด้วยกับปียกั-
* กัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุทิศไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายแก่ภิกษุณีหม่อม
มาก แต่ขอมมาเป็นส่วนตัว เป็นของเจ้าจะสละ ข้าพเจ้าสละปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้
ปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลายพึงให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่ภิกษุณี
มีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาชนีย์

ติคะนิสัสคคิยาปาจิตตีย์

[๑๓๒] กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขาถวาย
ไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสัสคคิยา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัยให้เปลี่ยนเป็นปัจจัย
อย่างอื่น เป็นนิสัสคคิยา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขามีได้ถวายไว้
เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นนิสัสคคิยา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ได้ปัจจัยที่เสียสละแล้วคินมา พึงน้อมเข้าไปในปัจจัยตามที่ทายกถวายไว้เดิม .

ทุกะทุกกฎ

มีใช้กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขาถวายไว้
เป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฎ .

มีใช้กับปียกัณฑ์ที่เขาถวายไว้ เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติ
ทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
มีข้อบัญญัติที่เขากลายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขามีได้ถวาย
ไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๓๓] ภิกษุณีน้อมกับปัจจัยที่เหลือไป ๑ ขออนุญาตต่อเจ้าของแล้วน้อมไป ๑
มือนัตราย ๑ วิภจจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

ปัตตวารค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๑๓๔] โดยสมณัน พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทาเป็นพหูสูต ช่างพูด งามอาจ
สามารถ กล่าวถ้อยคำมีหลักฐาน . คนเป็นอันมากต่างพากันเข้าไปสนทนาปราศรัยด้วย ประจบ
เวลานั้นบริเวณของภิกษุณีถูลนันทาชำรุด ชาวบ้านจึงถามภิกษุณีถูลนันทาว่า แม่เจ้า เพราะเหตุไร
แม่เจ้าจึงปล่อยให้บริเวณชำรุด .

นางตอบว่า เพราะคนให้ ไม่มี คนทำก็ไม่มี .

จึงชาวบ้านพวกนั้นได้รวบรวมสิ่งของเครื่องใช้สอยที่เขาเต็มใจทำบุญ เพื่อเป็นมูลค่าบริเวณ
แล้วถวายเป็นกับปัจจัยที่ไว้แก่ภิกษุณีถูลนันทา ภิกษุณีถูลนันทาได้ขอให้เปลี่ยนกับปัจจัยที่นั้น
แหละ เป็นเภสัช แล้วบริโภคเป็นส่วนตัว .

ชาวบ้านเหล่านั้นทราบเรื่องแล้ว พากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนแม่เจ้าถูล-

* นันทาจึงได้ให้เปลี่ยนกับปัจจัยที่เขากลายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตติไฉอย่างหนึ่ง ซึ่ง
เขาตั้งใจถวายบุคคล มาเป็นปัจจัยอย่างอื่นไป ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวบ้านภิกษุณีถูลนันทา
ได้ให้เปลี่ยนกับปัจจัยที่เขากลายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตติไฉอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจ
ถวายบุคคล มาเป็นปัจจัยอย่างอื่นไป ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วย จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีถูลนันทา จึงได้ให้
เปลี่ยนกับปัจจัยที่เขากลายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตติไฉอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวาย
บุคคล มาเป็นปัจจัยอย่างอื่นไป ทั้งขอมมาเป็นส่วนตัวด้วยเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไป
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๕ . ๑๐ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ด้วยกับปัจจัยที่เขากลายไว้
เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตติไฉอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายบุคคล แต่ขอมมาเป็นส่วนตัว
เป็นนิสัสคิยปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ . ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

บทว่า ด้วยกับปัจจัยที่เขากลายไว้ เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตติไฉอย่างหนึ่ง
คือ เขากลายไว้เพื่อประโยชน์แก่ปัจจัยอย่างหนึ่ง .

บทว่า เขาตั้งใจถวายบุคคล คือ เพื่อประโยชน์แก่ภิกษุณีรูปเดียว ไม่ใช่สงฆ์ ไม่ใช่
คณะ .

บทว่า ขอมมาเป็นส่วนตัว คือ ของร้องเขาเอง .

บทว่า ให้เปลี่ยนซึ่งปัจจัยอย่างอื่น ความว่า ทายกถวายกับปัจจัยที่ไว้เพื่อประโยชน์
แก่ปัจจัยใด เว้นปัจจัยนั้น ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอย่างอื่น เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสัสคิย
ด้วยได้ปัจจัยนั้นมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลปัจจัยอย่างอื่นที่ได้มานั้น อันภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ปัจจัยอย่างอื่นนี้ของข้าพเจ้าให้เปลี่ยนมาด้วยกับปัจจัย-
* ภัณฑ์ที่เขากลายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง อุตติไฉอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาตั้งใจถวายบุคคล แต่ขอ
มาเป็นส่วนตัว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้
แก่ภิกษุณีผู้มีชื่อ นี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลายพึงให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่ภิกษุณี มีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียดสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ปัจจัยอย่างอื่นนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทกษณีย์

ติกะนิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๓๖] กบปียภิกษุณีที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอื่นอีกอย่าง เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กบปียภิกษุณีที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอื่นอีกอย่าง เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กบปียภิกษุณีที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าเขามิได้ถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ให้เปลี่ยนเป็นปัจจัยอื่นอีกอย่าง เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ได้ปัจจัยที่เสียดสละแล้วคืนมา พึงน้อมเข้าไปในปัจจัยตามที่ทายถวายไว้เดิม .

หุกะทุกกฏ

มิใช่กบปียภิกษุณีที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติหุกะทุกกฏ .

มิใช่กบปียภิกษุณีที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติ-

*ทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

มิใช่กบปียภิกษุณีที่เขาถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่า เขามิได้ถวายไว้เพื่อเป็นมูลค่าปัจจัยอย่างหนึ่ง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๓๗] น้อมกบปียภิกษุณีที่เหลือไป ๑ ขออนุญาตจากเจ้าของแล้วน้อมไป ๑ มีอันตราย ๑ วิภังจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปัตตวารค ลิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

จิวรารค ลิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา

[๑๓๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนา-

*บดินทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูกลนันทาเป็นพหูสูต เป็นคนช่างพูด เป็นผู้องอาจ สามารถ กล่าวถ้อยคำมีหลักฐาน . ครั้นถึงฤดูหนาว พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงสะพักผ้ากัมพลมีค่ามาก เสด็จเข้าไปหาภิกษุณีถูกลนันทาถึงสำนัก ทรงอภิวาทภิกษุณีถูกลนันทาแล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง . ภิกษุณีถูกลนันทาทูลชี้แจงธรรมมีกถาถวาย ให้ท้าวเธอทรงเห็นแจ้งสมათนา อาจหาญ ร่าเริง . ครั้นท้าวเธอทรงเห็นแจ้ง สมათนา อาจหาญ ร่าเริงด้วยธรรมมีกถาของภิกษุณีถูกลนันทาแล้ว ได้ทรงปวารณาภิกษุณีถูกลนันทาดังนี้ว่า ข้าแต่แม่เจ้า ขอท่านได้โปรดบอกสิ่งที่ต้องประสงค์ .

ภิกษุณีถูกลนันทาทูลว่า ขอถวายพระพร ถ้ามหาบพิตรมีพระราชประสงค์จะพระราชทาน แก่อาตมภาพ ไชรี ขอได้โปรดพระราชทานผ้ากัมพลผืนที่ทรงนี้ .

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงถวายผ้ากัมพลแก่ภิกษุณีถูกลนันทา ในทันใดนั้นแล แล้วเสด็จ ลุกจากที่ประทับ ทรงอภิวาทภิกษุณีถูกลนันทา กระทำประทักษิณแล้วเสด็จกลับ .

คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา ภิกษุณีเหล่านี้เป็นคนมักมาก ไม่สัน-

*โดย โฉนจึงได้ทูลขอผ้ากัมพลทรงต่อองค์พระราชาเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนแม่เจ้าถูกลนันทาจึงได้ทูลขอผ้ากัมพลทรงต่อองค์พระ-

*ราชาเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถูกลนันทา ทูลขอผ้ากัมพลทรงต่อองค์พระราชา จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูกลนันทา จึงได้ทูลขอผ้ากัมพลทรงต่อองค์พระราชาเล่า การกระทำของนางนั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๖ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีผู้จะให้เขาจ่ายผ้าหม่มหนัก พึงให้จ่ายได้เพียงราคา ๔ กังสะ เป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้จ่ายยิ่งกว่านั้น เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓๙] ที่ชื่อว่า ผ้าห่มหนัก ได้แก่ผ้าชนิดหนึ่ง ที่สำหรับห่มในฤดูหนาว .

บทว่า ผู้จะให้จ่าย คือ ผู้จะขอ .

บทว่า ฟังให้จ่ายได้เพียงราคา ๔ กังสะเป็นอย่างยิ่ง คือ ให้จ่ายผ้ามีราคาเพียง ๑๖ กหาปณะได้ .

คำว่า ถ้าให้จ่ายยิ่งกว่านั้น ความว่า ขอผ้ามีราคาเกินกว่านั้น เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสสัคคีย์ด้วยได้ผ้ามา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลผ้าเป็นนิสสัคคีย์นั้น อันภิกษุณีฟังเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุณีรูปหนึ่งฟังเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ผ้าห่มหนักผืนนี้ของข้าพเจ้ามีราคาสูงเกิน ๔ กังสะ ขอได้มา เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าห่มหนักผืนนี้แก่สงฆ์ . . . สงฆ์ฟังให้ผ้าห่มหนักผืนนี้แก่ภิกษุณีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปหนึ่งฟังเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลาย ฟังให้ผ้าห่มหนักผืนนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปหนึ่งฟังเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ผ้าห่มหนักผืนนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาชนีย์

ติกะนิสสัคคีย์ปาจิตตีย์

[๑๔๐] ผ้าห่มหนักมีราคาเกิน ๔ กังสะ ภิกษุณีสำคัญว่าเกิน ขอได้มา เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ผ้าห่มหนักมีราคาเกิน ๔ กังสะ ภิกษุณีสงสัย ขอได้มา เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ผ้าห่มหนักมีราคาเกิน ๔ กังสะ ภิกษุณีสำคัญว่าหย่อน ขอได้มา เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฎ

ผ้าห่มหนักมีราคาหย่อน ๔ กังสะ ภิกษุณีสำคัญว่าเกิน ต้องอาบัติทุกกฎ .

ผ้าห่มหนักมีราคาหย่อน ๔ กังสะ ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

ผ้าห่มหนักมีราคาหย่อน ๔ กังสะ ภิกษุณีสำคัญว่าหย่อน ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๔๑] ขอผ้าห่มหนักมีราคา ๔ กังสะเป็นอย่างยิ่ง ๑ ขอผ้าห่มหนักมีราคาหย่อน ๔ กังสะ ๑ ขอต่อญาติ ๑ ขอต่อคนปวารณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ๑ จายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑ ทายกประสงค์ให้จ่ายผ้าห่มหนักมีราคาแพง แต่ให้จ่ายผ้าห่มหนักมีราคาถูก ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา

[๑๔๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ

บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูกลนันทา เป็นพหูสูต เป็นคนช่างพูด เป็นผู้อาจ สามารถ กล่าวถ้อยคำมีหลักฐาน . ครั้นฤดูร้อน พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงสะพักผ้าไหมพัสเตอร์มีค่ามาก เสด็จเข้าไปหาภิกษุณีถูกลนันทาถึงสำนัก ทรงอภิวาทภิกษุณีถูกลนันทา แล้วประทับนั่ง ณ ที่สมควรสวนข้างหนึ่ง เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่สมควรสวนข้างหนึ่ง แล้วภิกษุณีถูกลนันทาทูลชี้แจงธรรมมีกถา ถวายให้ท้าวเธอทรงเห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ว่าเรื่อง ครั้นท้าวเธอทรงเห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ว่าเรื่อง ด้วยธรรมมีกถาของภิกษุณีถูกลนันทาแล้ว ได้ทรงปวารณาภิกษุณีถูกลนันทาดังนี้ว่า ข้าแต่แม่เจ้า ขอท่าน ได้โปรดบอกสิ่งที่จะต้องประสงค์ .

ภิกษุณีถูกลนันทาทูลว่า ขอถวายพระพร ถ้ามหาบพิตรมีพระราชประสงค์ จะพระราชทาน แก่อาตมภาพ ไชรี ขอ ได้โปรดพระราชทานผ้าไหมพัสเตอร์ผืนที่ทรงนี้ .

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงถวายผ้าไหมพัสเตอร์แก่ภิกษุณีถูกลนันทาในทันใดนั้นแล แล้วเสด็จ ลุกจากที่ประทับ ทรงอภิวาทภิกษุณีถูกลนันทา กระทำประทักษิณ แล้วเสด็จกลับ .

คนทั้งหลายพากันฟัง โชนะ ดิเตยน์ โพนทะนาวา ภิกษุณีเหล่านี้เป็นคนมักมาก ไม่ สันโดษ โจนจึงได้ทูลขอผ้าไหมพัสเตอร์ทรงต่อองค์พระราชาเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นฟัง โชนะ ดิเตยน์ โพนทะนาวาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็ฟัง โชนะ ดิเตยน์ โพนทะนาวา โจนแม่เจ้าถูกลนันทาจึงได้ทูลขอผ้าไหมพัสเตอร์ทรงต่อองค์

พระราชานุญาต . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุณีถูลนันทาทูลขอผ้าไหมพัสตร์ทรงต่อองค์พระราชานุญาต จริ่งหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริ่ง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาทูลขอผ้าไหมพัสตร์ทรงต่อองค์พระราชานุญาต การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๗. ๒. อนึ่ง ภิกษุณีผู้จะให้เขาจ่ายผ้าห่มเบา พึงให้จ่ายได้เพียงราคา ๒ กังสะกึ่งเป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้จ่ายยิ่งกว่านั้น เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๔๓] ที่ชื่อว่า ผ้าห่มเบา ได้แก่ ผ้าชนิดใดชนิดหนึ่ง สำหรับห่มในฤดูร้อน .

บทว่า ผู้จะให้จ่าย คือ ผู้จะขอ .

บทว่า พึงให้จ่ายได้เพียงราคา ๒ กังสะกึ่งเป็นอย่างยิ่ง คือ พึงให้จ่ายผ้ามีราคาเพียง ๑๐ กหาปณะได้ .

คำว่า ถ้าให้จ่ายยิ่งกว่านั้น ความว่า ขอผ้ามีราคาเกินกว่านั้น เป็นทุกกฎในประโยค เป็นนิสสัคคียด้วยได้ผ้ามา ต้องเสียสละแกสงฆ์ คณะ หรือภิกษุณีรูปหนึ่ง .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลผ้าเป็นนิสสัคคียนั้น อันภิกษุณีพึงเสียสละอย่างนี้ .

วิธีเสียสละ

เสียสละแกสงฆ์

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาสงฆ์ . . . แม่เจ้า ผ้าห่มเบาผืนนี้ของข้าพเจ้ามีราคาสูงเกิน ๒ กังสะกึ่งขอได้มา เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าห่มเบาผืนนี้แกสงฆ์ . . . สงฆ์พึงให้ผ้าห่มเบาผืนนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาภิกษุณีหลายรูป . . . แม่เจ้าทั้งหลายพึงให้ผ้าห่มเบาผืนนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้ ดังนี้ .

เสียสละแก่ภิกษุณีรูปหนึ่ง

ภิกษุณีรูปหนึ่งพึงเข้าไปหาภิกษุณีรูปหนึ่ง . . . ข้าพเจ้าให้ผ้าห่มเบาผืนนี้แก่แม่เจ้า ดังนี้ .

บทภาชนีย์

ติกระนิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๔๔] ผ้าห่มเบา มีราคาเกิน ๒ กังสะกึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าเกิน ขอได้มา เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ผ้าห่มเบา มีราคาเกิน ๒ กังสะกึ่ง ภิกษุณีสงสัย ขอได้มา เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ผ้าห่มเบา มีราคาเกิน ๒ กังสะกึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าหย่อน ขอได้มา เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฎ

ผ้าห่มเบา มีราคาหย่อน ๒ กังสะกึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าเกิน ต้องอาบัติทุกกฎ .

ผ้าห่มเบา มีราคาหย่อน ๒ กังสะกึ่ง ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

ผ้าห่มเบา มีราคาหย่อน ๒ กังสะกึ่ง ภิกษุณีสำคัญว่าหย่อน ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๔๕] ขอผ้าห่มเบา มีราคา ๒ กังสะกึ่ง เป็นอย่างยิ่ง ๑ ขอผ้าห่มเบา มีราคาหย่อน ๒ กังสะกึ่ง ๑ ขอต่อญาติ ๑ ขอต่อคนปาวธนา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ๑ จ่ายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑ ทายกประสงค์ให้จ่ายผ้าห่มเบา มีราคาแพงแต่ให้จ่ายผ้าห่มเบา มีราคาถูกลง ๑ วิกัลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

บทสรุป

[๑๔๖] แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคือนิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบท ๑- ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วแล ข้าพเจ้าขอกถามแม่เจ้าทั้งหลายในธรรมคือนิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบทเหล่านั้นว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิแล้วหรือ ข้าพเจ้าขอกถามแม่เจ้าครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิแล้วหรือ ข้าพเจ้าขอกถามแม่เจ้าที่สามว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิแล้วหรือ? แม่เจ้าทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิแล้วในธรรมคือนิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบทเหล่านี้ เหตุฉะนั้นจึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

นิสสัยคดียปาจิตตีย์ จบ .

๑๑ นิสสัยคดียปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบท คือ เอกโตบัญญัติ ๑๒ สิกขาบทเหล่านี้ กับอุกโตบัญญัติ ๑๘ สิกขาบท . ส . ๕๓๒

ปาจิตตีย์กณฑ์

แม่เจ้าทั้งหลาย ก็กรรมคือปาจิตตีย์ ๑๖๖ สิกขาบทเหล่านี้แล มาสู่อุเทศ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๑

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา

[๑๔๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น อุบาสกคนหนึ่งได้ปวารณากระเทียมไว้แก่ภิกษุณีสงฆ์ว่า แม่เจ้าเหล่าใดต้องการกระเทียม กระผมขอปวารณา . และยังได้สั่งคนเฝ้าไว้ด้วยว่า ถ้าภิกษุณีทั้งหลายมาขอ จงถวายท่านไปรูปละ ๒-๓ กำ . ก็สมัยนั้นแล ในเมืองสาวัตถีกาลังมีงานนมหรสพ . กระเทียมเท่าที่เขานำมาขายได้หมด ชาติคราว . ภิกษุณีทั้งหลายพากันเข้าไปหาอุบาสกคนนั้น แล้วได้กล่าวคำนี้ว่า อาวุโส พวกอาตมาต้องการกระเทียม

อุบาสกกล่าวว่า ไม่มี เจ้าข้า กระเทียมเท่าที่นำมาแล้วหมด ชาติคราว ขอท่านทั้งหลายได้โปรดไปที่ไร

ภิกษุณีถูกลนันทาได้ไปที่ไร ชนกระเทียมไปมาก ไม่รู้จักประมาณ . คนเฝ้าไร่จึงเพ่งโทษติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายไปถึงไรแล้วจึง ไม่รู้จักประมาณ ชนกระเทียมไปมากมายเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเฝ้าไร่เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูกลนันทาจึง ไม่รู้จักประมาณ ชนกระเทียมเอาไปมากมายเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีถูกลนันทา ไม่รู้จักประมาณ ชนกระเทียม ไปมากมาย จริงหรือ?

ภิกษุณีทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูกลนันทาจึงได้ ไม่รู้จักประมาณ ชนกระเทียมเขาไปมากมาย การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของนางนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว .

[๑๔๔] พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุณีถูกลนันทา โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ทรงกระทำธรรมมิกถาอันสมควรแก่เรื่องนั้น อันเหมาะสมแก่เรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วตรัสเล่า กะภิกษุทั้งหลายว่า

เรื่องหงส์ทอง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว ภิกษุณีถูกลนันทาได้เคยเป็นปชชาติของพราหมณ์คนหนึ่ง มีธิดา ๓ คน ชื่อเนนทา ๑ นันทวดี ๑ สุนทรินันทา ๑ ครั้นพราหมณ์สามีทำลายชั้นขึ้นไปบังเกิดในกำเนิดหงส์ตระกูลหนึ่ง มีขนเป็นทองทั้งตัว หงส์นั้นสลัดขนให้แก่สตรีเหล่านั้นคนละขน แต่ภิกษุณีถูกลนันทาคิดว่า หงส์ตัวนี้สลัดขนให้แก่พวกเราคนละขนเท่านั้น แล้วได้จับพระยาหงส์นั้นถอนขนจนเกลี้ยง ขนพระยาหงส์นั้นทิ้งอกใหม่ได้กลายเป็นสีขาวไป .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ครั้งนั้นภิกษุณีถูกลนันทาได้เสื่อมจากทองเพราะความโลภจัด มาบัดนี้เสื่อมจากกระเทียม .

[๑๔๕] ได้สิ่งใดแล้ว ควรายินดีด้วยสิ่งนั้น เพราะความโลภจัดเป็นเหตุให้เสื่อม เหมือนภิกษุณีถูกลนันทาจับพระยาหงส์ถอนขนแล้ว เสื่อมจากทองฉะนั้น .

[๑๕๐] พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุณีถูกลนันทา โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว . . . ตรัสกะภิกษุทั้งหลายว่า . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๕๖ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ฉันทกระเทียม เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๕๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า กระเทียม ได้แก่ กระเทียมที่เขาเรียกกันว่าเกิดในแคว้นมคธ .

ภิกษุณีรับประเคนด้วยหมายใจว่า จักฉันทองอบัตตทุกกฎ กลืนกิน ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกๆ คำกลืน .

บทภาษณีย์
ติกะปาจิตตีย์

[๑๕๒] กระเทียม ภิกษุณีสำคัญว่ากระเทียม ฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์

กระเทียม ภิกษุณีสงสัย ฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กระเทียม ภิกษุณีสำคัญว่าไม่ใช่กระเทียม ฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฏ

ไม่ใช่กระเทียม ภิกษุณีสำคัญว่ากระเทียม ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ใช่กระเทียม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ไม่ใช่กระเทียม ภิกษุณีสำคัญว่า ไม่ใช่กระเทียม ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๕๓] กระเทียมเหลือง ๑ กระเทียมแดง ๑ กระเทียมเขียว ๑ กระเทียม

ต้นไม่มีเยื่อ ๑ กระเทียมที่ปรุลงในแอง ๑ กระเทียมที่ปรุลงในเนื้อ ๑ กระเทียมเจียว

น้ำมัน ๑ กระเทียมที่ปรุลงในน้ำพุทรา ๑ กระเทียมที่ปรุลงในแองออม ๑ วิกลจรีต ๑

อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๑๕๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ ให้ถอนขนในที่แคบ แล้วเปลือย

กายอาบนำท่าเดียวกันกับหญิงแพศยา ในแม่น้ำอจิรวดี . พวกหญิงแพศยาพากันเพ่งโทษ ตีเตียน

โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้ถอนขนในที่แคบเหมือนพวกหญิงคฤหัสถ์ผู้บริโศกคาม

เล่า ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินหญิงแพศยาพวกนั้นพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่

เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ให้ถอนขนใน

ที่แคบ . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์

ให้ถอนขนในที่แคบ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ให้

ถอนขนในที่แคบเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่

เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๕๗ . ๒ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้ถอนขนในที่แคบ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๕๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่าผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี

ที่ทรงประสงคในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า ที่แคบ ได้แก่ รักแร้ทั้งสอง บริเวณทวารเบา .

บทว่า ให้ถอน คือให้ถอนขนแม่เส้นเดียว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ . ให้ถอนขนแม่หลาย

เส้น ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๑๕๖] มีเหตุอาพาธ ๑ วิกลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณี ๒ รูป

[๑๕๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ

อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณี ๒ รูปอันความกระสันบีบคั้นแล้ว

เข้าห้องน้อยแล้วทำการสัมผัสบริเวณองคร์หัสกัน . ภิกษุณีทั้งหลายพวุก็นเข้ามาตามเสียงสัมผัสนั้น

แล้วได้ถามสองภิกษุณีนั้นตั้งนืว่า แม่เจ้าทั้งหลาย เหตุไฉนพวกท่านจึงทำมิตีมีร้ายกับบุรุษ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุณีสองรูปนั้นตอบว่า แม่เจ้าทั้งหลาย พวกดิฉันมิได้ทำมิดีมีร้ายกับบุรุษ ภิกษุณีสองรูปนั้นได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้ทำการสัมผัสนิเวณองค์รหัสกันแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีทำการสัมผัสนิเวณองค์รหัสกัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ทำการสัมผัสนิเวณองค์รหัสกันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๕๘. ๓. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะสัมผัสนิเวณองค์รหัส .

เรื่องภิกษุณี ๒ รูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๕๔๘] ที่ชื่อว่า สัมผัสนิเวณองค์รหัส คือ ภิกษุณียินดีสัมผัสให้ตบที่องค์รหัส โดยที่สุดแม่ด้วยกลีบนิ้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๕๔๙] มีเหตุอาพาธ ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๖๐๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น มีพระสนมเก่าคนหนึ่งมาขอยุในสำนักภิกษุณี ภิกษุณีรูปหนึ่งอันความกระสันบิณฑิกแล้ว ได้เข้าไปหาภิกษุณีพระสนมรูปนั้นถึงสำนักแล้วถามว่า แม่เจ้า พระราชาเสด็จไปหาแม่เจ้านานๆ ครั้ง แม่เจ้านั่งอยู่ได้ด้วยอาการอย่างไร?

ภิกษุณีพระสนมตอบว่า ด้วยท่อนยางเกลี้ยงๆ จะ .

ภิกษุณีนั้นซักว่า ท่อนยางเกลี้ยงนั้นเป็นอย่างไร?

จึงภิกษุณีพระสนมนั้น ได้บอกท่อนยางเกลี้ยงแก่ภิกษุณีนั้น ภิกษุณีนั้นใช้ท่อนยางเกลี้ยงแล้วลึ้มล้างวางทิ้งไว้ ณ ที่ข้างหนึ่ง . ภิกษุณีทั้งหลายเห็นท่อนยางเกลี้ยงมีหมุ่แมลงวันตอม จึงพูดเป็นเชิงถามว่า นีการกระทำของใคร?

ภิกษุณีนั้นกล่าวตอบอย่างนี้ว่า นีเป็นการกระทำของดิฉัน .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีจึงได้ใช้ท่อนยางเกลี้ยงๆ แล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีใช้ท่อนยาง-
*เกลี้ยงๆ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึงได้ใช้ท่อนยาง-
*เกลี้ยงๆ แล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๕๙. ๔. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะใช้ท่อนยางเกลี้ยงๆ

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๖๐๑] ที่ชื่อว่า ท่อนยางเกลี้ยงๆ ได้แก่ วัตถุที่ทำขึ้นด้วยยาง ทำขึ้นด้วยไม้ ทำขึ้นด้วยเป้ง ทำขึ้นด้วยดิน .

ภิกษุณียินดีสัมผัส สอดวัตถุโดยที่สุดแม่กลีบอุบล เข้าไปสู่องค์รหัส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๖๐๒] มีเหตุอาพาธ ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ลสฺสววรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องพระมหาลาชาบดีโคตมีเถรี

[๑๖๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ นิโครธาราม เขตพระนคร กบิลพัสดุ์ ลักขณบท . ครั้นนั้น พระมหาลาชาบดีโคตมีเถรี เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงพุทธสำนัก ถวายบังคมแล้ว ได้ยืนเฝ้าอยู่ ณ ที่ใดลม กราบทูลว่า มาตคามมีกลิ่นเหม็น พระพุทธเจ้าข้า .

ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุณีทั้งหลายจงใช้น้ำชำระ แล้วทรงยังพระมหาลาชาบดีโคตมีเถรีให้เห็นแจ้ง ให้สมาทาน ให้อาจหาญ ให้รำเรง ด้วยธรรมิกถา ครั้นพระมหา-

*ลาชาบดีโคตมีเถรี อันพระผู้มีพระภาคโปรดประทานให้เห็นแจ้ง ให้สมาทาน ให้อาจหาญ ให้รำเรง ด้วยธรรมิกถาแล้ว ถวายบังคมทำประทักษิณหลีกไปแล้ว พระองค์จึงทรงกระทำธรรมิกถาในเพราะเหตุเป็นคำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำชำระ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

เรื่องพระมหาลาชาบดีโคตมีเถรี จบ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๑๖๔] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีรูปหนึ่งทราบข่าวว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตน้ำชำระแล้ว จึงใช้น้ำชำระลึกลงไป ได้ทำให้เกิดแผลขึ้นในองคร์หีส ดังนั้นนางจึงได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย . บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีจึงได้ใช้น้ำชำระลึกลงไปแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าวว่า ภิกษุณีใช้น้ำชำระลึกลงไป จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีจึงได้ใช้น้ำชำระลึกลงไปแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๐ . ๕ . อนึ่ง ภิกษุณีผู้จะใช้น้ำชำระ ฟังใช้ชำระลึกลงเพียงสองช่ององคุลีเป็นอย่างยิ่ง เกินกว่านั้น เป็นอาบัติปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๖๕] ที่ชื่อว่า น้ำชำระ ได้แก่ น้ำที่เขาเรียกว่าน้ำสำหรับชำระองคร์หีส .

บทว่า ผู้จะใช้ คือ ผู้จะชะล้าง .

คำว่า ฟังใช้ชำระลึกลงเพียงสองช่ององคุลีเป็นอย่างยิ่ง คือ ฟังใช้ชำระลึกลงเพียงสองช่องในสององคุลี เป็นอย่างยิ่ง .

คำว่า เกินกว่านั้น ความว่า ภิกษุณียืนตีสัมผัสให้ล่วงเลยเข้าไป โดยที่สอดแม่ชั้วปลายเส้นผม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๑๖๖] เกินสองช่ององคุลี ภิกษุณีสำคัญว่าเกิน ใช้ชำระ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

เกินสองช่ององคุลี ภิกษุณีสงสัย ใช้ชำระ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

เกินสองช่ององคุลี ภิกษุณีสำคัญว่าไม่ถึง ใช้ชำระ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฏ

ไม่ถึงสองช่ององคุลี ภิกษุณีสำคัญว่าเกิน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ถึงสองช่ององคุลี ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ไม่ถึงสองช่ององคุลี ภิกษุณีสำคัญว่าไม่ถึง ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๖๗] ใช้ชำระลึกลงเพียงสองช่ององคุลี ๑ ใช้ชำระลึกลงไม่ถึงสองช่ององคุลี ๑ เพราะเหตุอาพาธ ๑ วิภลจิต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสฺสววรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

ลสฺสววรรค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีภรรยาเก่าของมหาอำมาตย์

[๑๖๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น มหาอำมาตย์ผู้หนึ่ง ชื่ออาโรหิตะ ได้บวชอยู่ในสำนักภิกษุ . ภรรยาเก่าของท่านก็ได้บวชอยู่ในสำนักภิกษุณี . ต่อมา ภิกษุณีนั้้นทำกตกิจในสำนักภิกษุณีนั้น . เมื่อภิกษุณีนั้้นกำลังฉันอยู่ ภิกษุณีนั้้น ได้เข้าไปยืนปฏิบัติอยู่ใกล้ๆ ด้วยน้ำฉันและการพัควิ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
แล้วกล่าวถ้อยคำเกี่ยวกับการครองเรือนยั่ววานอยู่ จึงภิกษุนี้ในรุกรานนางว่า ดูกรน้องหญิง เธอ
อย่าได้ทำเช่นนี้ ซ่อนนี้ไม่ควร .

นางได้กล่าวว่า เมื่อก่อนท่านได้กระทำอย่างนี้ๆ แก่ข้าพเจ้า บัดนี้ เพียงเท่านั้นก็ทนไม่ได้
ครั้นแล้วได้ครอบขี้นำลงบนศีรษะ ประหารด้วยพัด . บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่ง
โทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีจึงได้ให้ประหารแก่ภิกษุเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีให้ประหาร
แก่ภิกษุ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึงได้ให้ประหารแก่
ภิกษุเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทที่ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๑. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด เมื่อภิกษุกำลังฉันอยู่ เข้าไปปฏิบัติอยู่ใกล้ๆ ด้วยน้ำฉัน
หรือด้วยการพัดวี เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีภรรยาเก่าของมหาอำมาตย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๖๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรธธนี้ .

บทว่า เมื่อภิกษุ ได้แก่ เมื่ออุปสัมบัน .

บทว่า กำลังฉันอยู่ คือ กำลังฉันโภชนะ ๕ อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ .

ที่ชื่อว่า น้ำฉัน ได้แก่ น้ำชนิดใดชนิดหนึ่งสำหรับดื่ม .

ที่ชื่อว่า การพัดวี ได้แก่ เครื่องโบกแกว่งชนิดใดชนิดหนึ่งสำหรับพัดวี .

บทว่า เข้าไปปฏิบัติอยู่ใกล้ๆ ความว่า อยู่ในหัตถบาส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๑๗๐] อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน เข้าไปปฏิบัติอยู่ใกล้ๆ ด้วยน้ำฉัน หรือ
ด้วยการพัดวี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ เข้าไปปฏิบัติอยู่ใกล้ๆ ด้วยน้ำฉันหรือการพัดวี ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน เข้าไปปฏิบัติอยู่ใกล้ๆ ด้วยน้ำฉันหรือการพัดวี
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ฉีกะทุกกฏ

ปฏิบัติอยู่นอกหัตถบาส ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุฉันของเคี้ยว ภิกษุณีเข้า ไปปฏิบัติ ต้องอาบัติทุกกฏ .

เข้า ไปปฏิบัติอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๑๗๑] ภิกษุณีถวายเอง ๑ ให้คนอื่นถวาย ๑ ส่งอุปสัมบันให้ปฏิบัติ ๑ วิภังค์ ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๑๗๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น เป็นฤดูเกี่ยวข้าว ภิกษุณีทั้งหลายขอข้าวเปลือก
สวดแล้วนำเข้าไปในพระนคร ครั้นถึงที่ประตูพระนคร คนทั้งหลายพากันกันประตูพูดสัพยอกว่า
ข้าแต่แม่เจ้าทั้งหลาย ขอท่านจงให้ส่วนแบ่งบ้าง ดังนี้ แล้วปล่อยไป ครั้นภิกษุณีเหล่านั้นกลับไปถึง
สำนักแล้วได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน
โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอข้าวเปลือกสวดเขาเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีขอ
ข้าวเปลือกสวดเขา จริงหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอข่าว-

* เปลือกสดเขาเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๒. ๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด ขอภักดี ให้ขอภักดี ถั่วภักดี ให้ถั่วภักดี ต่าภักดี ให้ต่าภักดี

หุงภักดี ให้หุงภักดี ซึ่งข่าวเปลือกสด แล้วฉัน เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า ข่าวเปลือกสด ได้แก่ ข่าวสาลี ข่าวเปลือก ข่าวเหนียว ข่าวละมาน ข่าวฟาง ลูกเดียว หญ้ากึบแก่ .

บทว่า ขอ คือ ขอเอง . บทว่า ให้ขอ คือ ให้ผู้อื่นขอแทน .

บทว่า ถั่ว คือ ถั่วเอง . บทว่า ให้ถั่ว คือ ให้ผู้อื่นถั่ว .

บทว่า ต่า คือ ต่าเอง . บทว่า ให้ต่า คือ ให้ผู้อื่นต่า .

บทว่า หุง คือ หุงเอง . บทว่า ให้หุง คือ ให้ผู้อื่นหุง .

ภิกษุณีรับประเคนไว้ด้วยหมายใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ . ฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ คำกลืน .

อนาปัตติวาร

[๑๓๔] เพราะเหตุอาพาธ ๑ ขอปรัดณชาติ ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องพราหมณ์คนหนึ่ง

[๑๓๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น พราหมณ์คนหนึ่งเป็นข้าราชการ ถูกปลดออกจากราชการแล้วคิดว่าจักทูลขอรับพระราชทานตำแหน่งเดิมคืน จึงสนานเกล้าแล้วเดินผ่านที่พำนักของภิกษุณีไปสู่ราชตระกูล ภิกษุณีรูปหนึ่งถ่วงจะลงในหม้อ แล้วเททิ้งออกนอกฝา ราวลงบน-

* ศีรษะของพราหมณ์นั้น ดังนั้น พราหมณ์จึงพึงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ภิกษุณีโล้นเหล่านี้ไม่มีสมณะ ไม่มีสมบัติ โฉนจึงได้เทหม้อคูลลงบนศีรษะเราเล่า เราจักเผาที่พำนักของภิกษุณีเหล่านี้เสีย ดังนั้น จึงถือคบเพลิงเข้าไปสู่ที่พำนักภิกษุณี อุบาสกคนหนึ่งออกมาจากสำนักภิกษุณี เห็นพราหมณ์นั้นกำลังถือคบเพลิงผ่านเข้าไปสู่ที่พำนัก จึงถามพราหมณ์ว่า ท่านผู้เจริญ เหตุไรท่านถือคบเพลิงเข้าไปสู่ที่พำนักภิกษุณี?

พราหมณ์ตอบว่า ท่านผู้เจริญ เพราะภิกษุณีโล้นเหล่านี้เป็นสตรีไม่มีสมบัติ เทหม้อคูลลงบนศีรษะของเรา เราจึงจักเผาสำนักของภิกษุณีเหล่านี้เสีย .

อุบาสกชี้แจงว่า ไปเกิด ท่านผู้เจริญ นั้นเป็นมงคล ท่านจักได้ทรัพย์ ๑,๐๐๐ ตำลึง และตำแหน่งเดิมคืน .

ฝ่ายพราหมณ์นั้นสนานเกล้าแล้วไปสู่ราชตระกูล ได้ทรัพย์พระราชทาน ๑,๐๐๐ ตำลึง และตำแหน่งเดิมนั้นคืน . จึงอุบาสกนั้นเข้าไปสู่ที่พำนักภิกษุณี แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลายแล้วขู่สาทัບ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็พึงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้เทอุจจาระทิ้งออกภายนอกฝาที่พำนักเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าวว่าพวกภิกษุณีเทอุจจาระทิ้งออกภายนอกฝาที่พำนัก จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้เทอุจจาระทิ้งออกนอกฝาที่พำนักเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระบัญญัติ

๖๓. ๘. อนึ่ง ภิกษุณีใด เทหรือให้เท ซึ่งอุจจาระกัฏฐิ ปัสสาวะกัฏฐิ หยากเยื่อกัฏฐิ ของเป็นแดนกัฏฐิ ณ ภายนอกฝาคีที่ฟ้านักกัฏฐิ ณ ภายนอกกำแพงกัฏฐิ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องพรหมณคนหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า อุจจาระ ได้แก่ สิ่งที่เขาเรียกกันว่าคูล .

ที่ชื่อว่า ปัสสาวะ ได้แก่ สิ่งที่เขาเรียกกันว่ามูตร .

ที่ชื่อว่า หยากเยื่อ ได้แก่ สิ่งที่เขาเรียกกันว่าขยะมูลฝอย .

ที่ชื่อว่า ของเป็นแดน ได้แก่ อามิสเป็นแดน หรือกระดูก หรือน้ำที่เป็นแดน .

ที่ชื่อว่า ฝา ได้แก่ฝา ๓ ชนิด คือ ฝาคี ฝาคีลา ฝาคีลา .

ที่ชื่อว่า กำแพง ได้แก่กำแพง ๓ ชนิด คือ กำแพงอิฐ กำแพงศิลา กำแพงไม้ .

บทว่า ภายนอกฝาคี คือ ข้างนอกฝาคีที่อยู่ .

บทว่า ภายนอกกำแพง คือ ข้างนอกกำแพง .

บทว่า เท ความว่า เทเอง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า ให้เท ความว่า ใช้คนอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ ใช้เขาครั้งเดียว เขาเทแม่หลายครั้ง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๑๓๗] มองดูก่อนแล้วจึงเท ๑ เทในที่ที่เขาไม่ใช่ ๑ วิกัลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๑๓๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนา-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น พรหมณคนหนึ่งมีนาข้าวเหนียวอยู่ใกล้ที่ฟ้านักของ ภิกษุณี ภิกษุณีทั้งหลายเทอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง หยากเยื่อบ้าง ของเป็นแดนบ้าง ทิ้งลงในนา จึงพรหมณคนนั้นพึงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ทำนาข้าวเหนียวของ ข้าพเจ้าให้เสียหายเล่า

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินพรหมณคนนั้นพึงโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มกน้อย . . . ต่างก็พึงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้เทอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง หยากเยื่อบ้าง ของเป็นแดนบ้าง ลงในของเขี้ยวสดแล้ว .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุณีทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณี เทอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง หยากเยื่อบ้าง ของเป็นแดนบ้าง ลงในของเขี้ยวสด จริงหรือ?

ภิกษุณีทั้งหลายทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้เท อุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง หยากเยื่อบ้าง ของเป็นแดนบ้าง ลงในของเขี้ยวสดแล้ว การกระทำ ของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๔. ๙. อนึ่ง ภิกษุณีใด เท หรือให้เท ซึ่งอุจจาระกัฏฐิ ปัสสาวะกัฏฐิ หยากเยื่อ กัฏฐิ ของเป็นแดนกัฏฐิ ลงในของเขี้ยวสด เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า อุจจาระ ได้แก่ สิ่งที่เขาเรียกกันว่าคูล .

ที่ชื่อว่า ปัสสาวะ ได้แก่ สิ่งที่เขาเรียกกันว่ามูตร .

ที่ชื่อว่า หยากเยื่อ ได้แก่ สิ่งที่เขาเรียกกันว่าขยะมูลฝอย .

ที่ชื่อว่า ของเป็นแดน ได้แก่ อามิสเป็นแดน หรือกระดูก หรือน้ำที่เป็นแดน .

ที่ชื่อว่า ของเขี้ยวสด ได้แก่ บพพัฒนชาติ อปรณณชาติ ที่ประชาชนปลูกไว้สำหรับ เป็นเครื่องอุปโภคและบริโภค .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

บทว่า เท ความว่า เอง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า ให้เท ความว่า ใช้คนอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ ๑- ใช้เขาค้างเดียวเขาเทแม่หลายครั้ง ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๑๘๐] ของเขี้ยวสด ภิกษุณีสำคัญว่าของเขี้ยวสด เท หรือให้เท ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ของเขี้ยวสด ภิกษุณีสงสัย เท หรือให้เท ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ของเขี้ยวสด ภิกษุณีสำคัญว่า มีไซ้ของเขี้ยวสด เท หรือให้เท ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฏ

มีไซ้ของเขี้ยวสด ภิกษุณีสำคัญว่า ของเขี้ยวสด ต้องอาบัติทุกกฏ .

มีไซ้ของเขี้ยวสด ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

มีไซ้ของเขี้ยวสด ภิกษุณีสำคัญว่า มีไซ้ของเขี้ยวสด ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๑๘๑] มองดูก่อนแล้วจึงเท ๑ เทบนคันนา ๑ บอกขออนุญาตต่อเจ้าของแล้วเท ๑ วิกัลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๑๘๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันวิหาร อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ . ครั้งนั้น ในพระนครราชคฤห์มีมหรสพบนยอดภูเขา เหล่าภิกษุณีฉัพพัคคีย์ได้พากัน ไปดมมหรสพบนยอดภูเขา พวกชาวบ้านพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้พากัน ไปดูการฟ้องร้องบ้าง การขับร้องบ้าง การประโคมดนตรีบ้าง เหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโศกยามเล่า . . .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินชาวบ้านพวกนั้น พากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้พากัน ไปดูการฟ้องร้องบ้าง การขับร้องบ้าง การประโคมดนตรีบ้างเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ พากันไปดูการฟ้องร้องบ้าง การขับร้องบ้าง การประโคมดนตรีบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้พากัน ไปดูการฟ้องร้องบ้าง การขับร้องบ้าง การประโคมดนตรีบ้างเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๕. ๑๐. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไปดูการฟ้องร้องบ้าง การขับร้องบ้าง การประโคมดนตรีบ้าง เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๘๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า การฟ้องร้อง ได้แก่ การฟ้องอย่างใดอย่างหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า การขับร้อง ได้แก่ เพลงขับอย่างใดอย่างหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า การประโคมดนตรี ได้แก่ เครื่องตีตีสตีเป่าอย่างใดอย่างหนึ่ง .

ภิกษุณีเดินไปเพื่อจะดู ต้องอาบัติทุกกฏ . ยืนอยู่ ณ ที่ใด ยังแลเห็นหรือได้ยิน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ . พ้นสายตาไปแล้ว กลับแลดูหรือฟังอีก ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ภิกษุณีเดินไปเพื่อจะดูเครื่องมือหรัสพเฉพาะอย่างๆ ต้องอาบัติทุกกฏ . ยืนอยู่ ณ ที่ใด ยังแลเห็นหรือได้ยิน ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ . พ้นสายตาไปแล้ว กลับแลดูหรือฟังอีก ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๑๘๔] ยืนอยู่ในอารามแลเห็นหรือได้ยิน ๑ เขาฟ้องร้องหรือประโคมผ่านมายังสถานที่ภิกษุณียืนอยู่ นั่งอยู่ หรือนอนอยู่ ๑ เดินสวนทางไป แลเห็นหรือได้ยิน ๑ เมื่อมีกิจจำเป็นเดินผ่านไป แลเห็นหรือได้ยิน ๑ มีอันตราย ๑ วิกัลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ลสณวารค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๑ จบ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๒

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีอันเตวาสินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี

[๑๘๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ญาติผู้ชายของภิกษุณี อันเตวาสินีแห่งพระภัททา-

* กาปิลาณีเถรี ได้จากบ้านไปสู่พระนครสาวัตถีด้วยกรณียกิจบางอย่าง . ฝ่ายภิกษุณีนั้นกับญาติผู้ชาย

นั้นหนึ่งต่อหนึ่ง ยืนร่วมบ่า เจริญร่วมบ่า ในเวลาค่ำมืด ไม่มีแสงสว่าง .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็พากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีจึง

ได้ยืนร่วมบ่า เจริญร่วมบ่า กับบุรุษในเวลาค่ำมืด ที่ไม่มีแสงสว่าง หนึ่งต่อหนึ่งแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีกับบุรุษ

หนึ่งต่อหนึ่ง ยืนร่วมบ่า เจริญร่วมบ่า ในเวลาค่ำมืด ที่ไม่มีแสงสว่าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีกับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง

จึงได้ยืนร่วมบ่า เจริญร่วมบ่า ในเวลาค่ำมืด ที่ไม่มีแสงสว่างแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น

ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๖ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใด กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ยืนร่วมกิติ เจริญร่วมกิติ ในเวลา

ค่ำมืด ไม่มีประทีป เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีอันเตวาสินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๘๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี

ที่ทรงประสงคในอรธนี้ .

บทว่า ในเวลาค่ำมืด ได้แก่ เวลาพระอาทิตย์ตกดินแล้ว .

บทว่า ไม่มีประทีป คือ ไม่มีแสงสว่าง .

ที่ชื่อว่า บุรุษ ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย มิใช่ยักษ์ผู้ชาย มิใช่เปรตผู้ชาย มิใช่สัตว์ดิรัจฉาน

ตัวผู้ เป็นบุคคลผู้รู้ความ เป็นผู้สามารถจะยืนร่วม เจริญร่วม ได้ .

บทว่า กับ คือ ด้วยกัน .

บทว่า หนึ่งต่อหนึ่ง คือ บุรุษหนึ่ง และภิกษุณีรูปหนึ่ง .

บทว่า ยืนร่วมกิติ คือ ยืนอยู่ในระยะช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า เจริญร่วมกิติ คือ เจริญอยู่ในช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ยืนร่วม หรือเจริญร่วม พันระยะช่วงแขน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ยืนร่วมหรือเจริญร่วม กับยักษ์ผู้ชาย เปรตผู้ชาย บัณเฑาะก์หรือสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มี

ร่างกายคล้ายมนุษย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๑๘๗] มีสตรีผู้รู้ความคนใดคนหนึ่งอยู่เป็นเพื่อน ๑ ไม่เพ่งที่ลับยืนร่วมหรือเจริญร่วม ๑

ส่งใจไปอื่น ยืนร่วมหรือเจริญร่วม ๑ วิกัลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีอันเตวาสินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี

[๑๘๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ญาติผู้ชายของภิกษุณีอันเตวาสินีแห่งภัททากาปิลาณีเถรี

ได้จากบ้านไปสู่พระนครสาวัตถีด้วยกรณียกิจบางอย่าง . ฝ่ายภิกษุณีนั้นทราบแล้วว่า พระผู้มีพระภาค

ทรงห้ามการยืนร่วม เจริญร่วม กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ในเวลาค่ำมืด ไม่มีประทีป จึงยืนร่วมบ่า

เจริญร่วมบ่า กับบุรุษผู้หนึ่งและหนึ่งต่อหนึ่ง ในสถานที่กำบัง .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีจึงได้

ยืนร่วมบ่า เจริญร่วมบ่า กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ในสถานที่กำบังแล้ว .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณียืนร่วมบ่า

เจริญร่วมบ่า กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ในสถานที่กำบัง จริงหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึงได้ยินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่งในสถานที่กำบังเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๗. ๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ยินร่วมกัถิ เจริญร่วมกัถิ ในสถานที่กำบัง เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีอันเตवासินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๘๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่าผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้. ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า สถานที่กำบัง ได้แก่ สถานที่ที่เขาบังด้วยฝา บานประตู ลำแพน ม่าน ต้นไม้ เสา หรือฉางข้าว อย่างใดอย่างหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า บุรุษ ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย มิใช่ยักษ์ผู้ชาย มิใช่เปรตผู้ชาย มิใช่สัตว์ดิรัจฉาน ตัวผู้ เป็นบุคคลผู้รู้ความ เป็นผู้สามารถ จะยินร่วม เจริญร่วมได้ .

บทว่า กับ คือ ด้วยกัน .

คำว่า หนึ่งต่อหนึ่ง คือ บุรุษผู้หนึ่ง และภิกษุณีรูปหนึ่ง

บทว่า ยินร่วมกัถิ คือ ยินอยู่ในระยะช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า เจริญร่วมกัถิ คือ เจริญในระยะเวลาช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยินร่วมหรือเจริญร่วม พันช่วงระยะแขน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ยินร่วมหรือเจริญร่วมกับยักษ์ผู้ชาย เปรตผู้ชาย บัณเฑาะก์ หรือสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีร่างกาย คล้ายมนุษย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๑๙๐] มีสตรีผู้รู้ความคนใดคนหนึ่งอยู่เป็นเพื่อน ๑ ไม่เพ่งที่ลับยินร่วมหรือเจริญร่วม ๑ สงใจไปอื่น ยินร่วมหรือเจริญร่วม ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีอันเตवासินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี

[๑๙๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ญาติผู้ชายของภิกษุณีอันเตवासินีแห่งพระภัททา-

* กาปิลาณีเถรี ได้จากบ้าน ไปสู่พระนครสาวัตถีด้วยกรณีกิจบางอย่าง ฝ่ายภิกษุณีนั้นทราบแล้วว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามการยินร่วม เจริญร่วม กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่งในสถานที่กำบัง จงยินร่วม บ้าง เจริญร่วมบ้าง กับบุรุษคนนั้นแหละหนึ่งต่อหนึ่งในสถานที่แจ้ง .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีจึงได้ ยินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่งในสถานที่แจ้งเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณียินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่งในสถานที่แจ้ง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึงได้ยินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่งในสถานที่แจ้งเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๘. ๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ยินร่วมกัถิ เจริญร่วมกัถิ ในสถานที่แจ้ง เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีอันเตवासินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๙๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้. ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ที่ชื่อว่า สถานที่แจ้ง ได้แก่ สถานที่อื่นมิได้กำกับด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่งคือ ฝา บานประตู
ลำแพน ม่าน ต้น ไม้ เสา หรือฉางข้าว .

ที่ชื่อว่า บุรุษ ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย มิใช่ยักษ์ผู้ชาย มิใช่เปรตผู้ชาย มิใช่สัตว์ดิรัจฉาน
ตัวผู้ เป็นบุคคลผู้รู้ความ เป็นผู้สามารถจะยินร่วม เจริญร่วมได้ .

บทว่า กับ คือ ด้วยกัน .

บทว่า หนึ่งต่อหนึ่ง คือ บุรุษผู้หนึ่ง และภิกษุณีรูปหนึ่ง .

บทว่า ยินร่วมกัถิ คือ ยินอยู่ในระยะช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า เจริญร่วมกัถิ คือ เจริญอยู่ในระยะช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยินร่วมหรือเจริญร่วม พันระยะช่วงแขน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ยินร่วมหรือเจริญร่วม กับยักษ์ผู้ชาย บัณเฑาะก์ หรือสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีร่างกายคล้าย
มนุษย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๑๙๓] มิสตรีผู้รู้ความคนใดคนหนึ่งอยู่เป็นเพื่อน ๑ ไม่เพ่งที่ลับ ยินร่วมหรือเจริญร่วม ๑
ส่งใจไปอื่น ยินร่วมหรือเจริญร่วม ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑๐ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๑๙๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทา ยินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง
กระชับใกล้หูบ้าง กับบุรุษ หนึ่งต่อหนึ่ง ในถนนบ้าง ในตรอกต้นบ้าง ในทางสามแพร่งบ้าง
ส่งภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนกลับไปบ้าง .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนแม่เจ้า
ถูลนันทาจึงได้ยินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง กระชับใกล้หูบ้าง กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ในถนนบ้าง
ในตรอกต้นบ้าง ในทางสามแพร่งบ้าง ส่งภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนกลับไปบ้างแล้ว .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าวว่าภิกษุณีถูลนันทา
ยินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง กระชับใกล้หูบ้าง กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ในถนนบ้าง ในตรอกต้นบ้าง
ในทางสามแพร่งบ้าง ส่งภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนกลับไปบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้
ยินร่วมบ้าง เจริญร่วมบ้าง กระชับใกล้หูบ้าง กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ในถนนบ้าง ในตรอกต้นบ้าง
ในทางสามแพร่งบ้าง ส่งภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนกลับไปบ้างแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๖๙. ๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยินร่วมกัถิ เจริญร่วมกัถิ กระชับใกล้หูกัถิ กับบุรุษ
หนึ่งต่อหนึ่ง ในถนนกัถิ ในตรอกต้นกัถิ ในทางสามแพร่งกัถิ ส่งภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนกลับไป
กัถิ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๙๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้. ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ถนน ได้แก่ ทางเดิน .

ที่ชื่อว่า ตรอกต้น ได้แก่ ทางที่เข้าทางใดออกทางนั้น .

ที่ชื่อว่า ทางสามแพร่ง ได้แก่ ขุมทางที่เกี่ยวเตร .

ที่ชื่อว่า บุรุษ ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย มิใช่ยักษ์ผู้ชาย มิใช่เปรตผู้ชาย มิใช่สัตว์ดิรัจฉาน
ตัวผู้ เป็นบุคคลผู้รู้ความ เป็นผู้สามารถจะยินร่วม เจริญร่วมได้ .

บทว่า กับ คือด้วยกัน .

บทว่า หนึ่งต่อหนึ่ง คือ บุรุษผู้หนึ่ง และภิกษุณีอีกรูปหนึ่ง .

บทว่า ยินร่วมกัถิ คือ ยินร่วมในระยะช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า เจริญร่วมกัถิ คือ เจริญอยู่ในระยะช่วงแขนของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า กระชับใกล้หูกัถิ คือ บอกเนื้อความใกล้หูของบุรุษ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

พากย์ว่า ส่งภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนกลับไปกัถิ คือ ประสงค์จะประพฤตินาจาร จึงส่งภิกษุณี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ผู้เป็นเพื่อนกลับไป ต้องอาบัติทุกกฏ . เมื่อภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนจะไปใกล้จะพ้นสายตา หรือสุดเสียง
สิ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ . เมื่อภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนพ้นไปแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยืนร่วม หรือเจอร่วม ฟันระยะช่วงแขน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ยืนร่วม หรือเจอร่วม กับยักษผู้ชาย เปרטูชาย บัดเพาะเก้ หรือสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้
มีร่างกายคล้ายมนุษย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๑๙๖] มีสตรีผู้รักความคนใดคนหนึ่งอยู่เป็นเพื่อน ๑ ไม่เพ่งที่ลับ ยืนร่วมหรือเจอร่วม ๑
ส่งใจไปอื่น ยืนร่วมหรือเจอร่วม ๑ ไม่ประสงค์จะประพฤตินาจาร มีกิจจำเป็นจึงส่งภิกษุณีผู้-

* เพื่อนกลับ ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๑๙๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนา-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งเป็นกุลปิกาของสกุลแห่งหนึ่ง รับประทานอาหารเป็นประจำ จึงภิกษุณีนั้นครั้งเวลาเช้า ครองอันตราสกแล้ว ถือบาตรจีวร เดินผ่านเข้าไปทางสกุลนั้น ครั้นถึงจึงนั่งบนอาสนะแล้ว ไม่บอกลาเจ้าของบ้านกลับไป ทาสีแห่งสกุลนั้น มีวสาละวนเก็บกวาดเรือน ได้เก็บอาสนะนั้นลงในกระโถน คนในบ้านไม่เห็นอาสนะ จึงถามภิกษุณีนั้นว่า ข้าแต่แม่เจ้า อาสนะนั้นอยู่ที่ไหน?

ภิกษุณีนั้นปฏิเสธว่า อาวุโส ดิฉันไม่เห็นอาสนะนั้น .

คนเหล่านั้นกล่าวคาดคั้นว่า ข้าแต่แม่เจ้า ขอท่านจงให้อาสนะนั้น ดังนี้แล้ว ได้บอกเลิก
ถวายภัตตาหารประจำ ภายหลังเขาชำระเรือนพบอาสนะนั้นอยู่ในกระโถน จึงขอขมาโทษภิกษุณีนั้น
แล้ว ได้เริ่มต้นถวายภัตตาหารประจำต่อไป .

ส่วนภิกษุณีนั้น ได้เล่าเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย . บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็
เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีเข้าสู่สกุลในเวลา ก่อนอาหารนั่งบนอาสนะแล้ว จึง
ไม่ได้บอกลาเจ้าของบ้านก่อนกลับเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีเข้าสู่สกุล
ในเวลาก่อนอาหาร นั่งบนอาสนะแล้ว ไม่บอกลาเจ้าของบ้านก่อนกลับ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีเข้าสู่สกุลในเวลา
ก่อนอาหาร นั่งบนอาสนะแล้ว จึง ได้ ไม่บอกลาเจ้าของบ้านก่อนกลับเล่า การกระทำของนางนั้น
ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๐ . ๕ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เข้าไปสู่สกุลทั้งหลาย ในเวลาก่อนอาหาร นั่งบนอาสนะ
แล้ว ไม่บอกลาเจ้าของบ้าน หลีกไป เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๑๙๘] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ . ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า เวลาก่อนอาหาร คือเวลาอรุณขึ้นตรารบเท่าเที่ยงวัน .

ที่ชื่อว่า สกุล ได้แก่สกุล ๔ คือ สกุลกษัตริย์ สกุลพราหมณ์ สกุลแพศย์ สกุลศูทร .

บทว่า เข้าไป คือ ไปในสกุลนั้น .

ที่ชื่อว่า อาสนะ ได้แก่ เอกเทศที่เขาเรียกกันว่าที่สำหรับนั่งพับพางเชิง .

บทว่า นั่ง คือ นั่งบนอาสนะนั้น .

คำว่า ไม่บอกลาเจ้าของบ้าน หลีกไป ความว่า ไม่อำลาคนในสกุลนั้นซึ่งเป็นเจ้าของ
ถวาย .

เดินพันขายคา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ . ในที่แจ้ง เดินล่วงอุปจาร ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๑๙๙] ยังมีได้บอกลา ภิกษุณีสำคัญว่า ยังมีได้บอกลา หลีกไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยังมีได้บอกลา ภิกษุณีสงสัย หลีกไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยังมีได้บอกลา ภิกษุณีสำคัญว่า บอกลาแล้ว หลีกไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ติกะทกกฎ

ไม่ใช่สถานที่สำหรับนั่งพับพแนงเชิง ต้องอาบัติทุกกฎ .
บอกมาแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่า ยังมีได้บอกแล้ว ต้องอาบัติทุกกฎ .
บอกมาแล้ว ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

บอกมาแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่าบอกมาแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๒๐๐] บอกมาแล้วไป ๑ อาสนะเคลื่อนที่ไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีอันตราย ๑ วิกลจริต ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา

[๒๐๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนา-

* บินทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้น ภิกษุณีถูกลนันทา เข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังอาหาร
แล้วนั่งบ้าง นอนบ้าง บนอาสนะ ไม่บอกกล่าวเจ้าของบ้าน คนในบ้านกระดากภิกษุณีถูกลนันทา
ไม่กล้านั่ง ไม่กล้านอนบนอาสนะ เขาจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนแม่เจ้าถูกลนันทาจึง
ได้เข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังอาหาร แล้วนั่งบ้าง นอนบ้าง บนอาสนะ ไม่บอกกล่าวเจ้าของบ้าน
เล่า . . .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้น พวกกันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่
เป็นผู้มีกน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนแม่เจ้าถูกลนันทา จึงได้เข้าไปสู่สกุลใน
เวลาหลังอาหาร แล้วนั่งบ้าง นอนบ้าง บนอาสนะ ไม่บอกกล่าวเจ้าของบ้านแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีถูกลนันทา
เข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังอาหาร แล้วนั่งบ้าง นอนบ้าง บนอาสนะ ไม่บอกกล่าวเจ้าของบ้าน
จริงหรือ?

ภิกษุณีทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีถูกลนันทาจึงได้เข้าไป
ไปสู่สกุลในเวลาหลังอาหาร แล้วนั่งบ้าง นอนบ้าง บนอาสนะ ไม่บอกกล่าวเจ้าของบ้านแล้ว
การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๑ . ๖ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังอาหาร ไม่บอกกล่าวพวกเจ้าของ-

* บ้าน นั่งก็ตี นอนก็ตี บนอาสนะ เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๐๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ . ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า เวลาหลังอาหาร ได้แก่เวลาเที่ยงล่วงไปแล้ว ๓๐ นาที

ที่ชื่อว่า สกุล ได้แก่สกุล ๔ คือ สกุลกษัตริย์ สกุลพราหมณ์ สกุลแพศย์ สกุลศูทร

บทว่า เข้าไป คือ ไปในสกุลนั้น .

คำว่า ไม่บอกกล่าวพวกเจ้าของบ้าน คือ ไม่บอกคนในสกุลนั้นซึ่งเป็นเจ้าของถาวร .

ที่ชื่อว่า อาสนะ ได้แก่สถานที่เขาเรียกกันว่าแท่นหรือเตียงอันว่าง .

บทว่า นั่ง นั่งลงบนอาสนะนั้น ต้องอาบัติปาจิตติย .

บทว่า นอน คือ นอนลงบนอาสนะนั้น ต้องอาบัติปาจิตติย .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตติย

[๒๐๓] มิได้บอกกล่าว ภิกษุณีสำคัญว่ามิได้บอกกล่าว นั่งก็ตี นอนก็ตี บนอาสนะ
ต้องอาบัติปาจิตติย .

มิได้บอกกล่าว ภิกษุณีสงสัย นั่งก็ตี นอนก็ตี บนอาสนะ ต้องอาบัติปาจิตติย .

มิได้บอกกล่าวภิกษุณีสำคัญว่าบอกกล่าวแล้ว นั่งก็ตี นอนก็ตี บนอาสนะต้องอาบัติ-

* ปาจิตติย .

ติกะทกกฎ

นั่ง ณ สถานที่อันมิใช่แท่นหรือเตียง ต้องอาบัติทุกกฎ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
บอกกล่าวแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่ายังมีได้บอกกล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ .

บอกกล่าวแล้ว ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

บอกกล่าวแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่าบอกกล่าวแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๒๐๔] บอกแล้ว นังกิติ นอนกิติ บนอาสนะ ๑ บนอาสนะที่เขาปูไว้เป็นประจำ ๑
อาพาธ ๑ มีอันตราย ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๒๐๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีหลายรูปพากันไปสู่พระนครสาวัตถีใน
โกศลชนบท พอเข้าถึงบ้านหมุ่หนึ่งในเวลาเย็น ได้เข้าสู่สกุลพราหมณ์สกุลหนึ่ง ขอให้พักผ่อน . จึง
พราหมณ์ได้กล่าวคำนี้จะภิกษุณีเหล่านั้นว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ขอได้โปรดรอจนกว่าท่านพราหมณ์
จะมา .

ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวว่า จนกว่าท่านพราหมณ์จะมา ดังนี้ แล้วได้จัดปลาดเครื่องสำหรับ
นอน แล้วบ้างพวกหนึ่ง บางพวกนอน .

ตกคำพราหมณ์มาเห็นแล้ว ได้ถามพราหมณ์นั้นว่า สตรีเหล่านี้คือใครกัน? พราหมณ์
ตอบว่า ภิกษุณีเจ้าคะ .

พราหมณ์กล่าวว่า จงขับไล่ไป สตรีศีรษะโล้นเหล่านี้เป็นหญิงเสเพล ดังนี้ แล้วให้ขับไล่
ออกจากเรือนไป .

ครั้นภิกษุณีเหล่านั้นไปถึงพระนครสาวัตถีแล้ว ได้เล่าเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย . บรรดา
ภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้เข้าสู่สกุล
ในเวลาวิกาล แล้วไม่บอกเจ้าของบ้าน ปลาดเองบ้าง ให้ผู้อื่นปลาดบ้าง ซึ่งเครื่องนอน แล้วนั่งบ้าง
นอนบ้างเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีทั้งหลาย
เข้าสู่สกุลในเวลาวิกาล แล้วไม่บอกพวกเจ้าของบ้าน ปลาดเองบ้าง ให้ผู้อื่นปลาดบ้าง ซึ่งเครื่อง
นอน แล้วนั่งบ้าง นอนบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้เข้าสู่
สกุลในเวลาวิกาล แล้วไม่บอกพวกเจ้าของบ้าน ลาดเองบ้าง ให้ผู้อื่นลาดบ้าง ซึ่งเครื่องนอน
แล้วนั่งบ้าง นอนบ้างเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง
ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๗๒ . ๗ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เข้าไปสู่สกุลทั้งหลาย ในเวลาวิกาล ไม่บอกพวกเจ้าของ-
*บ้าน ลาดกิติ ให้ลาดกิติ ซึ่งเครื่องนอน แล้วนั่งกิติ นอนกิติ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๐๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ . ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า เวลาวิกาล ได้แก่ เวลาตั้งแต่อาทิตย์อัสดงคตตราบเท่าถึงอรุณขึ้น .

ที่ชื่อว่า สกุล ได้แก่ สกุล ๔ คือ สกุลกษัตริย์ สกุลพราหมณ์ สกุลแพศย์ สกุลศูทร .

บทว่า เข้าไป คือ ไปในสกุลนั้น .

คำว่า ไม่บอกพวกเจ้าของบ้าน คือ ไม่บอกคนในสกุลนั้นซึ่งเป็นเจ้าของกาย .

ที่ชื่อว่า เครื่องนอน ได้แก่ เครื่องปลาด โดยที่สอดแม่เครื่องลาดที่ทำด้วยใบไม้ .

บทว่า ลาด คือ ลาดเอง .

บทว่า ให้ลาด คือ ใช้คนอื่นลาด .

บทว่า นั่ง คือ นั่งบนเครื่องนอนที่ลาดนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า นอน คือ นอนบนเครื่องนอนที่ลาดนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๒๐๗] มิได้บอกเจ้าของ ภิกษุณีสำคัญว่ามีได้บอก ลาดกิติ ให้ลาดกิติ ซึ่งเครื่องนอน
แล้วนั่งหรือนอน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

มิได้บอกเจ้าของ ภิกษุณีสงฆ์ ลาดกิติ ให้ลาดกิติ ซึ่งเครื่องนอน แล้วนั่งหรือนอน
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

มิได้บอกเจ้าของ ภิกษุณีสำคัญว่าบอกแล้ว ลาดกิติ ให้ลาดกิติ ซึ่งเครื่องนอน แล้วนั่ง
หรือนอน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฏ

บอกเจ้าของแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่ามีได้บอก ต้องอาบัติทุกกฏ .

บอกเจ้าของแล้ว ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

บอกเจ้าของแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่าบอกแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๒๐๘] ภิกษุณีบอกเจ้าของแล้ว ลาดกิติ ให้ลาดกิติ ซึ่งเครื่องนอน แล้วนั่งหรือนอน ๑
อาพาธ ๑ มีอันตราย ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีอันเตवासินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี

[๒๐๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้น ภิกษุณีอันเตवासินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี ย่อม
ตั้งใจปฏิบัติพระภัททากาปิลาณีเถรีฯ จึงได้กล่าวคำนี้กะภิกษุณีทั้งหลายว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ภิกษุณี
รูปนี้ปฏิบัติข้าพเจ้าโดยเคารพ ข้าพเจ้าจักให้จิวรแก่ภิกษุณีสืบไป แต่ภิกษุณีสืบไปให้ภิกษุณีอื่น
โพนทนาโดยให้เชื่อถือผิดว่า เข้าใจผิดว่า แม่เจ้า ชาวว่า ตัจฉินมิได้ปฏิบัติแม่เจ้าโดยเคารพ
ชาวว่าแม่เจ้าจักไม่ให้จิวรแก่ตัจฉิน ดังนี้ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มีกนน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทนาว่า โจนภิกษุณี
จึงได้ให้ภิกษุณีอื่นโพนทนาโดยให้เชื่อถือผิด เข้าใจผิดแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีให้ภิกษุณี
อื่นโพนทนา โดยให้เชื่อถือผิด เข้าใจผิด จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีจึงได้ให้ภิกษุณีอื่น
โพนทนาโดยให้เชื่อถือผิด เข้าใจผิดแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๓ . ๘ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้คนอื่นโพนทนา โดยให้เชื่อถือผิด เข้าใจผิด เป็น
ปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีอันเตवासินีของพระภัททากาปิลาณีเถรี จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๑๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า โดยให้เชื่อถือผิด คือ โดยให้เชื่อเป็นอย่างอื่น .

บทว่า เข้าใจผิด คือ ให้เข้าใจเป็นอย่างอื่น .

บทว่า คนอื่น ได้แก่ อุปสัมบัน ให้อุปสัมบันโพนทนา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาชนีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๑๑] อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ให้โพนทนา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ให้โพนทนา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า อุปสัมบัน ให้โพนทนา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

จตกะทุกกฏ

ภิกษุณีให้อุปสัมบันโพนทนา ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

อนาปัตติวาร

[๒๑๒] วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
อันธการวารค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

อันธการวารค สิกขาบทที่ ๙
เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ

[๒๑๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนา-

* บินทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายหาบิหารของตนไม่พบ ต่างก็ถาม
ภิกษุณีจันทกาลิดังนี้ว่า แม่เจ้า ท่านเห็นบิหารของพวกดิฉันบ้างไหม?

ภิกษุณีจันทกาลิเพ่งโทษ ดิเตียน โพนทะนาว่า ข้าพเจ้าคนเดียวเป็นโจรแน่ละ ข้าพเจ้า
คนเดียวเป็นคนไม่ละอายแน่ละ เพราะแม่เจ้าพวกที่หาบิหารของตนไม่พบ ต่างก็มากล่าวอย่างนี้
กะข้าพเจ้าว่า แม่เจ้า ท่านเห็นบิหารของพวกดิฉันบ้างไหม แม่เจ้าทั้งหลาย ถ้าข้าพเจ้าถือเอา
บิหารของพวกท่านไป ข้าพเจ้าก็มีโชสมณะ ย่อมเคลื่อนจากพรหมจรรย์ ต้องตกรก แม่แม่เจ้า
ที่กล่าวอย่างนั้นกะข้าพเจ้าด้วยคำไม่จริง ก็ขอให้เป็น ไม่ใช่สมณะ ต้องเคลื่อนจากพรหมจรรย์ต้อง-

* ตกรก .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ดิเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้า
จันทกาลิจึงได้แข่งตนและคนอื่นด้วยนรกบ้าง ด้วยพรหมจรรย์บ้างเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีจันทกาลิ
แข่งตนและคนอื่น ด้วยนรกบ้าง ด้วยพรหมจรรย์บ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงดิเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดิเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจันทกาลิจึงได้แข่งตน
และคนอื่น ด้วยนรกบ้าง ด้วยพรหมจรรย์บ้างเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๔ . ๙ . อนึ่ง ภิกษุณีใด แข่งตนก็ดี ตนอื่นก็ดี ด้วยนรก หรือด้วยพรหมจรรย์
เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๑๔] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า ตน คือ ตัวของตัวเอง .

บทว่า คนอื่น ได้แก่ อุปสัมบัน แข่ง ด้วยคำว่านรกก็ดี ด้วยคำว่า พรหมจรรย์ก็ดี
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาชนีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๑๕] อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน แข่งด้วยนรกก็ดี ด้วยพรหมจรรย์ก็ดี
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงสัย แข่งด้วยนรกก็ดี ด้วยพรหมจรรย์ก็ดี ด้วยพรหมจรรย์ก็ดี ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน แข่งด้วยนรกก็ดี ด้วยพรหมจรรย์ก็ดี ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์ .

ปัญจกะทุกกฏ

ภิกษุณีแข่งด้วยคำว่ากำเนิดสัตว์ดิรัจฉานก็ดี ด้วยคำว่าเปรตวิสัยก็ดี ด้วยคำว่าเป็นคน
โศคร้ายก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ .

แข่งอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๒๑๖] มุจจรรค ๑ มุจจรรค ๑ มุจจรรค ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวารค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

อันธการวารค สิกขาบทที่ ๑๐

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ

[๒๑๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้น ภิกษุณีจันทกาลิทะเลาะกับภิกษุณีทั้งหลาย แล้ว
ร้องให้ประหารตนเอง .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โจนแม่เจ้า
จันทกาลิจึงได้พราตัตนแล้วร้องให้เล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชั่วว่าภิกษุณีจันทกาลิ
พราตัตนแล้วร้องให้ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีจันทกาลิจึงได้พราตัตน
แล้วร้องให้เล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๕ . ๑๐ . อนึ่ง ภิกษุณีใด พราตัตนแล้วร้องให้ เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๑๔] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคในอรรถนี้ .

บทว่า ตน คือ ร่างกายของตน .

พราตัต แล้วร้องให้ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ตี ไม่ร้องให้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ร้องให้ ไม่ตี ต้องอาบัติทุกกฏ

อนาปัตติวาร

[๒๑๕] อันความเสื่อมแห่งญาติ อันความวอดวายแห่งโภคะ หรืออันความเบียดเบียน
แห่งโรคกระทบกระทั่ง จึงร้องให้ ไม่ตีตน ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อันธการวารค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

ปาจิตติยวารค ๒ จบ .

ปาจิตติย วารคที่ ๓

นัคควารค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๒๒๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้น ภิกษุณีหลายรูปเปลือยกายอาบน้ำในแม่น้ำอจิรวดี
ทำเดียวกันกับพวกหญิงแพศยา . พวกหญิงแพศยาได้พูดยั่วเย้าภิกษุณีเหล่านั้นว่า แม่เจ้าทั้งหลาย
พวกท่านยังเป็นสาว จะประพฤติพรหมจรรย์ไปทำไมกัน ธรรมดาบุคคลต้องบริโศกคามมีไข้หรือ
ต่อภายหลังพวกท่านจึงค่อยประพฤติพรหมจรรย์เกิด อย่างนี้พวกท่านจักได้รับประโยชน์ทั้งสองประการ
พวกภิกษุณีถูกพวกหญิงแพศยาพูดยั่วเย้าอยู่ ได้เป็นผู้แก้แค้น ครั้นกลับไปสู่สำนักแล้ว ได้เล่าเรื่อง
นั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ภิกษุณีทั้งหลายได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่
พระผู้มีพระภาค .

ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงกระทำธรรมมิกถาในเพราะเหตุเป็นค้ำมลนั้น ในเพราะเหตุ-
*แรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติ
สิกขาบทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ . . .
เพื่อถือตามพระวินัย ๑ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๖ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เปลือยกายอาบน้ำ เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๒๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

บทว่า เปลือยกายอาบน้ำ คือ ไม่นุ่งผ้า หรือไม่ห่มผ้าอาบน้ำ เป็นทุกกฏในประโยค

อาบเสร็จ ต้องอาบตีปาจิตติย .

อนาปัตติวาร

[๒๒๒] มีจีวรถูกโจรชิงไป หรือจีวรหาย ๑ มีอันตราย ๑ วิกัลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑
ไม่ต้องอาบตีแล .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๒๒๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตผ้าอาบน้ำฝนแก่
ภิกษุณีทั้งหลายแล้ว . ภิกษุณีเหล่านั้นฉัพพัคคีย์ทราบข่าว พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตผ้าอาบน้ำฝนแล้ว
จึงใช้ผ้าอาบน้ำไม่มีประมาณเลื่อยข้างหน้าบ้าง เลื่อยข้างหลังบ้าง เทียวไป .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มีกนน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โจนภิกษุณี
เหล่านั้นฉัพพัคคีย์ จึงได้ใช้ผ้าอาบน้ำไม่มีประมาณแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าวว่าภิกษุณีเหล่า
ฉัพพัคคีย์ใช้ผ้าอาบน้ำไม่มีประมาณ จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จึงได้ใช้
ผ้าอาบน้ำไม่มีประมาณแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง
ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๗๗ . ๒ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ผู้จะให้ผ้าอาบน้ำ ฟังให้ทำให้ได้ประมาณ นี้
ประมาณในค่านั้น โดยยาว ๔ คืบ โดยกว้าง ๒ คืบ ด้วยคืบสุด เธอทำให้ล่วงประมาณ
นั้น เป็นปาจิตติย มีอันให้ตัดเสีย .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๒๔] ที่ชื่อว่า ผ้าอาบน้ำ ได้แก่ ผ้าสำหรับนุ่งอาบน้ำ .

บทว่า ผู้จะให้ ทำ อธิบายว่า ทำเองก็ดี ให้ผู้อื่นทำก็ดี ต้องทำให้ได้ประมาณ ประมาณ
ในค่านั้นดังนี้ คือ โดยยาว ๔ คืบ โดยกว้าง ๒ คืบ ด้วยคืบสุด ทำเองก็ดี ให้ผู้อื่นทำก็ดี
ให้ล่วงประมาณนั้นไป เป็นทุกกฏในประโยค ได้มาฟังตัดเสีย แล้วแสดงอาบัติปาจิตติย .

บทาขณีย์

จตุกกะปาจิตติย

[๒๒๕] ผ้าอาบน้ำที่ตนทำค้างไว้ ตนทำต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ผ้าอาบน้ำที่ตนทำค้างไว้ ให้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ผ้าอาบน้ำที่ผู้อื่นทำค้างไว้ ตนทำต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ผ้าอาบน้ำที่ผู้อื่นทำค้างไว้ ใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ทุกะทุกกฏ

ทำเองก็ดี ให้ผู้อื่นทำก็ดี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ต้องอาบัติทุกกฏ .

ได้ผ้าอาบน้ำที่คนอื่นทำไว้มาใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๒๒๖] ทำให้ได้ประมาณ ๑ ทำหย่อนกว่าประมาณ ๑ ได้ผ้าอาบน้ำที่ผู้อื่นทำไว้เกิน
ประมาณ ตัดให้ได้ประมาณแล้วใช้สอย ๑ ทำเป็นแพदान ผ้าลาดพื้น ม่าน ฟูก หรือหมอน ๑
วิกัลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบตีแล .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๒๒๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งเอาผ้าสำหรับทำจีวร ซึ่งมีราคา
มากมายทำจีวร เย็บจีวรให้เสียไป ภิกษุณีถูลนันทาได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุณีรูปนั้นว่า แม่เจ้า ผ้า-

* สำหรับทำจีวรของท่านผืนนี้เนื้อดี แต่ทำจีวรไม่ดี เย็บไม่สวย .

ภิกษุณีรูปนั้นถามว่า แม่เจ้า ดิฉันจักเลาะออก ท่านจักเย็บให้หรือ?

ภิกษุณีถูลนันทาทอบว่า จะ ดิฉันจักเย็บให้ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ครั้นแล้วภิกษุณีรูปนั้นได้เลาะจีวรนั้นให้แก่ภิกษุณีถูลนันทา . ภิกษุณีถูลนันทากล่าวว่า ดิฉันจักเย็บให้ ดิฉันจักเย็บให้ แล้วไม่เย็บ ไม่ชวนชวายเป็นผู้อื่นเย็บ ดังนั้นภิกษุณีรูปนั้นจึงแจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนแม่เจ้า-
* ถูลนันทาให้เลาะจีวรของภิกษุณีแล้ว จึงไม่เย็บให้ ไม่ชวนชวายเป็นผู้อื่นเย็บให้เล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชั่วว่าภิกษุณีถูลนันทาให้เลาะจีวรของภิกษุณีแล้ว ไม่เย็บให้ ไม่ชวนชวายเป็นผู้อื่นเย็บให้จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีถูลนันทาให้เลาะจีวรของภิกษุณีแล้ว จึงได้ไม่เย็บให้ ไม่ชวนชวายเป็นผู้อื่นเย็บให้เล่า การกระทำของนางนั้น ไม่-
* เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ .

พระบัญญัติ

๓๘ . ๓ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เลาะกิติ ให้เลาะกิติ ซึ่งจีวรของภิกษุณีแล้ว เธอไม่มีอันตรายในภายหลัง ไม่เย็บ ไม่ทำการชวนชวายเป็นผู้เย็บ พัน ๔-๕ วัน ไป เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๒๘] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณีที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า ของภิกษุณี ได้แก่ ภิกษุณีรูปอื่น .

ที่ชื่อว่า จีวร ได้แก่จีวร ๖ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง .

บทว่า เลาะ คือ เลาะด้วยตนเอง .

บทว่า ให้เลาะ คือ ให้ผู้อื่นเลาะ .

คำว่า เธอไม่มีอันตรายในภายหลัง คือ ในเมื่ออันตรายไม่มี .

บทว่า ไม่เย็บ คือ ไม่เย็บด้วยตนเอง .

บทว่า ไม่ทำการชวนชวายเป็นผู้เย็บ คือ ไม่บังคับผู้อื่น .

คำว่า พัน ๔-๕ วัน ไป คือเก็บไว้ได้ ๔-๕ วัน พอทอดระว่าจักไม่เย็บ จักไม่ทำความชวนชวายเป็นผู้เย็บ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทกษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๒๙] อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน เลาะกิติ ให้เลาะกิติซึ่งจีวร แล้วเธอไม่มีอันตรายในภายหลัง ไม่เย็บ ไม่ชวนชวายเป็นผู้เย็บ พัน ๔-๕ วัน ไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ เลาะกิติ ให้เลาะกิติ ซึ่งจีวร แล้วเธอไม่มีอันตรายในภายหลัง * หลัง ไม่เย็บ ไม่ชวนชวายเป็นผู้เย็บ พัน ๔-๕ วัน ไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน เลาะกิติ ให้เลาะกิติ ซึ่งจีวรแล้วเธอไม่มีอันตรายในภายหลัง ไม่เย็บ ไม่ชวนชวายเป็นผู้เย็บ พัน ๔-๕ วัน ไปต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ปัญจะทุกกฎ

เลาะกิติ ให้เลาะกิติ ซึ่งบริขารอย่างอื่น แล้วเธอไม่มีอันตรายในภายหลัง ไม่เย็บ ไม่ชวนชวายเป็นผู้เย็บ พัน ๔-๕ วัน ไป ต้องอาบัติทุกกฎ .

เลาะกิติ ให้เลาะกิติ ซึ่งจีวรกิติ บริขารอย่างอื่นกิติ ของอุปสัมบันแล้วเธอไม่มีอันตรายในภายหลัง ไม่เย็บ ไม่ชวนชวายเป็นผู้เย็บ พัน ๔-๕ วัน ไป ต้องอาบัติทุกกฎ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฎ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนาปัตติวาร

[๒๓๐] ในเมื่อเหตุจำเป็นมี ๑ แสวงหาแล้วไม่ได้ ๑ ทำอยู่เกิน ๔-๕ วัน ๑ อาพาธ ๑ มีอันตราย ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๒๓๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น พวกภิกษุณีพากันฝากผ้าจีวรไว้ในมือของภิกษุณี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ทั้งหลาย แล้วมีแต่ผ้าอันตราวาสกกับผ้าอุตราสงค์ เทียวจาริกไปตามชนบท ผ้าจีวรเหล่านั้นถูกเก็บ
ไว้นาน ก็ขึ้นราตกหนาว ภิกษุณีพวกที่รับฝาก จึงผึ่งผ้าจีวรเหล่านั้น ภิกษุณีทั้งหลาย ได้ถามภิกษุณี
พวกที่รับฝากว่า แม่เจ้า ผ้าจีวรเหล่านี้ของใครตกหนาว?

จึงภิกษุณีพวกที่รับฝากได้เล่าเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพวก
ภิกษุณีจึงได้ฝากผ้าจีวรไว้ในมือของภิกษุณีทั้งหลายแล้วมีแต่ผ้าอันตราวาสกกับผ้าอุตราสงค์ เทียว
จาริกไปในชนบทเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีฝากผ้า
จีวรไว้ในมือของภิกษุณีทั้งหลาย แล้วมีแต่ผ้าอันตราวาสกกับผ้าอุตราสงค์ เทียวจาริกไปในชนบท
จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ฝากผ้าจีวร
ไว้ในมือของภิกษุณีทั้งหลาย แล้วมีแต่ผ้าอันตราวาสกกับผ้าอุตราสงค์ เทียวจาริกไปในชนบทเล่า
การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๙. ๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังวาระผลัดเปลี่ยนผ้าสังฆาฏิ อันมีกำหนด ๕ วัน ให้
เกินไป เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๓๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า ยังวาระผลัดเปลี่ยนผ้าสังฆาฏิอันมีกำหนด ๕ วัน ให้เกินไป อธิบายว่า ไม่นุ่ง
ไม่ห่ม ไม่ผึ่งผ้าจีวรทั้ง ๕ ผืน ในวันคำรบห้า ให้เลยวันคำรบห้าไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๓๓] เลย ๕ วัน ภิกษุณีสำคัญว่าเลย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

เลย ๕ วัน ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

เลย ๕ วัน ภิกษุณีสำคัญว่ายังไม่เลย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฏ

ยังไม่เลย ๕ วัน ภิกษุณีสำคัญว่าเลย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ยังไม่เลย ๕ วัน ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ยังไม่เลย ๕ วัน ภิกษุณีสำคัญว่ายังไม่เลย ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๒๓๔] นุ่ง ห่ม หรือผึ่ง จีวรทั้ง ๕ ผืนในวันคำรบห้า ๑ อาพาธ ๑ มีอันตราย ๑
วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๒๓๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งไปบิณฑบาตกลับมาแล้ว แผลผึ่งจีวร
ที่เปียกชุ่มเหนื่อไว้แล้วเข้าสู่วิหาร . ภิกษุณีรูปหนึ่งได้ห่มจีวรผืนที่แผลผึ่งไว้แล้วแล้ว เข้าบ้านไป
บิณฑบาต . ภิกษุณีเจ้าของออกมาถามภิกษุณีทั้งหลายว่า แม่เจ้าทั้งหลายเห็นจีวรของดิฉันบ้างไหม
ภิกษุณีทั้งหลายแจ้งความนั้นแก่เธอฯ จึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีจึงไม่บอก
กล่าว ห่มจีวรของเราไปแล้วแล้วแจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีจึง
ได้ไม่บอกกล่าวห่มจีวรของภิกษุณีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีไม่บอก
กล่าว ห่มจีวรของภิกษุณี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึงได้ไม่บอกกล่าว
ห่มจีวรของภิกษุณีแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อม
ใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๐. ๕. อนึ่ง ภิกษุณีใด ใช้จีวรสับเปลี่ยน เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๓๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า จีวรสับเปลี่ยน ได้แก่ จีวร ๕ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง ของภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน .

ภิกษุณีหนึ่งกิติ ห่มกิติ ซึ่งจีวรที่เจ้าของมิได้ให้เธอ หรือไม่บอกกล่าวเจ้าของ ต้องอาบัติ-
*ปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๓๗] ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ใช้จีวรสับเปลี่ยน ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์ .

ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ใช้จีวรสับเปลี่ยน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ใช้จีวรสับเปลี่ยน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

จตุกกะทุกกฎ

ภิกษุณีที่ใช้จีวรสับเปลี่ยนของภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฎ .

ภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าภิกษุณีผู้อยู่ปล้ำมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนาปัตติวาร

[๒๓๘] เจ้าของให้ หรือบอกกล่าวเจ้าของก่อน นุ่งกิติ ห่มกิติ ซึ่งจีวรนั้น ๑ ถูกซึ่งจีวรไป
๑ จีวรหาย ๑ มียันตราย ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๒๓๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ตระกูลอุปฐากของภิกษุณีถูลนันทา ได้กล่าวคำ
นี้แก่ภิกษุณีถูลนันทาว่า แม่เจ้า พวกข้าพเจ้าจักถวายจีวรแก่ภิกษุณีสงฆ์ .

ภิกษุณีถูลนันทาได้ทำการขัดขวางว่า พวกท่านยังมีธรรมา มีภาระงานที่ยังจะต้องทำมาก .

ต่อมาเรือนแห่งตระกูลนั้นถูก ไฟไหม้ พวกเขาจึงเฟ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉน
แม่เจ้าถูลนันทาจึงได้ทำไทยธรรมของพวกเราให้เป็นอันตรายแล้ว พวกเราเป็นคนฉลาดจากประโยชน์
ทั้งสอง คือ โภคะและบุญ .

ภิกษุณีทั้งหลาย ได้ยินคนเหล่านั้นเฟ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เฟ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูลนันทา จึงได้ทำลายคือจีวรของหมู่ให้เป็น
อันตรายแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีถูลนันทา
ทำลาย คือ จีวรของหมู่ให้เป็นอันตราย จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้ทำ
ลายคือจีวรของหมู่ให้เป็นอันตรายแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชน
ที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๑. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด ทำลาย คือ จีวรของหมู่ให้เป็นอันตราย เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๒๔๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคฺในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า หมู ได้แก่ หมูที่เรียกกันว่าภิกษุณีสงฆ์ .

ที่ชื่อว่า จีวร ได้แก่ จีวร ๖ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเข้าองค์กำหนดแห่งผ้าต้องวิกฺป เป็นอย่างต่ำ .

บทว่า ทำ . . . ให้เป็นอันตราย คือ ทำการขัดขวางว่า เขาจะพึงถวายจีวรนี้ได้ด้วยวิธีไร ดังนี้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทำการขัดขวางบริวารอย่างอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ .

ทำการขัดขวางจีวรหรือบริวารอย่างอื่น ของภิกษุณีหลายรูปกิตฺติ ของภิกษุณีรูปเดียวกิตฺติ ของอนุปสัมบันกิตฺติ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๒๔๑] แสดงคุณและโทษแล้วห้าม ๑ วิภจฺจิต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
นคควรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

นคควรรค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๒๔๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนา-

* บินทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น มีอกาลจีวรบังเกิดแก่ภิกษุณีสงฆ์แล้ว จึงภิกษุณีสงฆ์ประชุมใครจะแจกกัน แต่เวลานั้นพวกภิกษุณีอื่นตวาสินของภิกษุณีถูลนันทาพากันหลีกไป ภิกษุณีถูลนันทาได้กล่าวคำนี้กะภิกษุณีทั้งหลายห้ามการแจกจีวรว่า แม่เจ้า ภิกษุณีทั้งหลายหลีกไปแล้ว จักแจกจีวรกันยังไม่ได้ก่อนดังนี้ .

ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวกันว่า ยังไม่แจกจีวรก่อน แล้วพากันกลับไป เมื่อหมูภิกษุณีอื่น-

* เตวาสินกลับมาแล้ว ภิกษุณีถูลนันทาจึงสั่งให้แจกจีวรนั้น .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มกน้อย . . . ต่างพากันพึงโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนแม่เจ้าถูลนันทาจึงได้ห้ามการแจกจีวรอันเป็นไปโดยชอบธรรมเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีถูลนันทาห้ามการแจกจีวร อันเป็นไปโดยชอบธรรม จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้ห้ามการแจกจีวร อันเป็นไปโดยชอบธรรมเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๒. ๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด ห้ามการแจกจีวรอันเป็นไปโดยชอบธรรม เป็นปาจิตตีย์ ฯ

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๔๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคฺในอรรถนี้

การแจกจีวร ที่ชื่อว่า เป็นไปโดยชอบธรรม คือ ภิกษุณีสงฆ์ ผู้พร้อมเพรียงประชุมกันแจก

บทว่า ห้าม คือห้ามว่า การแจกจีวรนี้ด้วยวิธีไร ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

บทภาษณีย์

[๒๔๔] การแจกเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าเป็นธรรม ห้าม ต้องอาบัติปาจิตตีย์

การแจกเป็นธรรม ภิกษุณีสงฆ์ ห้าม ต้องอาบัติทุกกฏ

การแจกเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าไม่เป็นธรรม ห้าม ไม่ต้องอาบัติ

การแจกไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ

การแจกไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ

การแจกไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าไม่เป็นธรรม ไม่ต้องอาบัติ ฯ

อนาปัตติวาร

[๒๔๕] แสดงอนาติสงฆ์แล้วห้าม ๑ วิภจฺจิต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล ฯ
นคควรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา

[๒๔๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิก-

*คหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น ภิกษุณีถูกลนันทา ให้สมณจิรวรแก่พวกครูพ่อนรำบ้าง พวกคนพ่อนรำบ้าง พวกโดดไม้สูงบ้าง พวกจำอวดบ้าง พวกเล่นกลองบ้าง ด้วยสิ่งว่า พวกท่านจงกล่าวพรรณาคณของฉันทในที่ชุมนุมชน พวกครูพ่อนรำก็ดี พวกพ่อนรำก็ดี พวกโดดไม้สูงก็ดี พวกจำอวดก็ดี พวกเล่นกลองก็ดี ย่อมกล่าวพรรณาคณของภิกษุณีถูกลนันทาในที่ชุมนุมชนว่า แม่เจ้าถูกลนันทาเป็นผู้คงแก่เรียน เป็นคนช่างพูด เป็นผู้องอาจ เป็นผู้สามารถเจรจาถ้อยคำมีหลักฐาน ท่านทั้งหลายจงถวายแก่แม่เจ้า จงทำแก่แม่เจ้า ดังนี้

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนแม่เจ้าถูกลนันทาจึงให้สมณจิรวรแก่ชาวบ้านเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถูกลนันทาให้สมณจิรวรแก่ชาวบ้าน จริงหรือ

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีถูกลนันทาจึงให้สมณจิรวรแก่ชาวบ้านเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๓. ๘. อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้สมณจิรวรแก่ชาวบ้านก็ดี ปริพาชกก็ดี ปริพาชิกาก็ดี เป็นปาจิตตีย์ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๔๗] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ชาวบ้าน ได้แก่ บุคคลผู้ยังครองเรือนอยู่ .

ที่ชื่อว่า ปริพาชก ได้แก่ บุรุษคนใดคนหนึ่งผู้บ่นเนื่องในจำพวกนักบวชชาย เว้นภิกษุสามเณร .

ที่ชื่อว่า ปริพาชิกา ได้แก่ สตรีคนใดคนหนึ่งผู้บ่นเนื่องในจำพวกนักบวชหญิง เว้นภิกษุณี สิกขมานา และสามเณรี .

ที่ชื่อว่า สมณจิรวร ได้แก่ผู้ที่เรียกกันว่าทำกัปปะแล้ว ให้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๒๔๘] ให้แก่मारดาบิดา ๑ ให้ชั่วคราว ๑ วิภจจิต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีถูกลนันทา

[๒๔๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น ตระกูลอปฏิฐากของภิกษุณีถูกลนันทาได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุณีถูกลนันทาว่า แม่เจ้า ถ้าพวกข้าพเจ้าสามารถจักถวายจิรวรแก่ภิกษุณีสงฆ์ ครั้นภิกษุณีทั้งหลายจำพรรษาแล้ว ได้ประชุมกันประสงคจะแจกจิรวร ภิกษุณีถูกลนันทาได้กล่าวคำนี้กะภิกษุณีเหล่านั้นว่า แม่เจ้า โปรดรอก่อน ภิกษุณีสงฆ์ยังมีหวังจะได้จิรวร .

ภิกษุณีทั้งหลายได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุณีถูกลนันทาว่า ขอเชิญแม่เจ้า ไปสืบดูให้รู้เรื่องจิรวรนั้น .

ภิกษุณีถูกลนันทาได้เข้าไปสู่ตระกูลนั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะเขาว่า อาวุโสทั้งหลาย จงถวายจิรวรแก่ภิกษุณีสงฆ์เถิด .

คนในตระกูลตอบว่า แม่เจ้า พวกข้าพเจ้ายังไม่สามารถจะถวายจิรวรแก่ภิกษุณีสงฆ์ได้ .

ภิกษุณีถูกลนันทาได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนแม่เจ้าถูกลนันทาจึงได้ยังสมัยจิรวรกาลให้ล่วงไปด้วยหวังว่าจะได้จิรวรอันไม่แน่นอนเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีถูกลนันทาได้ยังสมัยจิรวรกาลให้ล่วงไป ด้วยหวังว่าจะได้จิรวรอันไม่แน่นอนจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูกลั่นทอนทางใจ ได้ยังสมัยจิวรกาลให้ล่วงไป ด้วยหวังว่าจะได้จิวรอันไม่แน่นอนแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๔. ๙. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสมัยจิวรกาลให้ล่วงไป ด้วยหวังว่าจะได้จิวรอันไม่แน่นอน เป็นปาจิตตีย์

สิกขาบทวิภังค์

[๒๕๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธณี .

ที่ชื่อว่า หวังว่าจะได้จิวรอันไม่แน่นอน ได้แก่เวลาที่เขาเปล่งออกมาว่า ถ้าพวกข้าพเจ้าสามารถ ก็จักถวาย จักทำ .

ที่ชื่อว่า สมัยจิวรกาล คือ เมื่อภิกษุณียังไม่ได้กราน มีกำหนดเดือนหนึ่งท้ายฤดูฝน เมื่อได้กรานภิกษุณีแล้ว มีกำหนด ๕ เดือน .

บทว่า ยังสมัยจิวรกาลให้ล่วงไป ความว่า เมื่อไม่ได้กรานภิกษุณีถึงวันสุดท้ายแห่งฤดูฝนให้ล่วงไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ . เมื่อได้กรานภิกษุณีแล้วยังวันทีภิกษุณีเดาะให้ล่วงไป ต้องอาบัติ-
*ปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

[๒๕๑] จิวรไม่แน่นอน ภิกษุณีสำคัญว่าจิวรไม่แน่นอน ยังสมัยจิวรกาลให้ล่วงไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

จิวรไม่แน่นอน ภิกษุณีสงสัย ยังสมัยจิวรกาลให้ล่วงไป ต้องอาบัติทุกกฏ .

จิวรไม่แน่นอน ภิกษุณีสำคัญว่าแน่นอน ยังสมัยจิวรกาลให้ล่วงไป ไม่ต้องอาบัติ .

จิวรแน่นอน ภิกษุณีสำคัญว่าจิวรไม่แน่นอน ต้องอาบัติทุกกฏ .

จิวรแน่นอน ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

จิวรแน่นอน ภิกษุณีสำคัญว่าจิวรแน่นอน ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๒๕๒] แสดงอนิสงส์แล้วห้าม ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
นัคควรรค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

นัคควรรค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องอุบาสกคนหนึ่ง

[๒๕๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น อุบาสกคนหนึ่งให้ช่างสร้างวิหารหลังหนึ่ง อุทิศสงฆ์ ในงานฉลองวิหารนั้น เขามีความประสงค์จะถวายอภิลักขณ์แก่สงฆ์ทั้งสองฝ่าย แต่สมัยนั้น สงฆ์ทั้งสองฝ่ายกรานภิกษุณีแล้ว จึงอุบาสกเข้าไปหาสงฆ์แล้วขอการเดาะภิกษุณี ภิกษุทั้งหลายทราบเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค .

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อเดาะภิกษุณี แต่พึงเดาะอย่างนี้ .

อันภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติหุตติกรรมมาจา ว่าดังนี้ :-

กรรมมาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงเดาะ-
ภิกษุณี นี้เป็นญัตติ .

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ยอมเดาะภิกษุณี การเดาะภิกษุณี ขอบแก่ท่าน
ผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด .

ภิกษุอันสงฆ์เดาะแล้ว ขอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้ .

[๒๕๔] ครั้นแล้ว อุบาสกนั้นเข้าไปหาภิกษุณีสงฆ์ขอเดาะภิกษุณี . ภิกษุณีถูกลั่นทอนทางห้ามการเดาะภิกษุณีว่า จิวรจักมีแก่พวกข้าพเจ้า จึงอุบาสกนั้นแพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงไม่ให้การเดาะภิกษุณีแก่พวกเราเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินอุบาสกนั้นแพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็แพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูกลั่นทอนทางใจ ได้ห้ามการเดาะภิกษุณีอันเป็นไปแล้ว โดยธรรมเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีถูกลั่นทอนทางห้ามการเดาะภิกษุณีอันเป็นไปแล้วโดยธรรมจริงหรือ? .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้ห้าม การเดาะกฐินอันเป็นไปแล้วโดยธรรมเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ ชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๕ . ๑๐ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ห้ามการเดาะกฐินอันเป็นไปแล้วโดยธรรม เป็นปาจิตติย .

เรื่องอุบาสกคนหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๕๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

การเดาะกฐินที่ชื่อว่า เป็นไปแล้วโดยธรรม คือ ภิกษุณีสงฆ์พร้อมเพรียงประชุมกันเดาะ .

บทว่า ห้าม คือ ห้ามว่า กฐินนี้จะเดาะได้ด้วยวิธีไร ดังนี้ ต้องอาบัติปาจิตติย .

บทภาษณีย์

[๒๕๖] การเดาะเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าเป็นธรรม ห้าม ต้องอาบัติปาจิตติย .

การเดาะเป็นธรรม ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

การเดาะเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าไม่เป็นธรรม ไม่ต้องอาบัติ .

การเดาะไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

การเดาะไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

การเดาะไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่าไม่เป็นธรรม ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๒๕๗] แสดงอนาปัตติวารแล้วห้าม ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

นัคควารค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

ปาจิตติย วรคที่ ๓ จบ .

ปาจิตติย วรคที่ ๔

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๒๕๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของ อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีสองรูปจำวัดร่วมเตียงกัน คนทั้งหลาย เห็นแล้วพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ นอนร่วมเตียงกันสองรูป เหมือนหญิงชาวบ้านเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้ มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้จำวัดบนเตียงเดียวกัน สองรูปเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีจำวัด ร่วมเตียงกันสองรูป จจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้จำวัด ร่วมเตียงกันสองรูปเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้น แสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๖ . ๑ . อนึ่ง เหล่าภิกษุณีใด สองรูปนอนบนเตียงเดียวกัน เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๕๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

ที่ชื่อว่า เหล่าภิกษุณี ได้แก่ เหล่าสตรีที่เรียกกันว่า ภิกษุณีอุปสัมบัน .

พากย์ว่า สองรูปนอนบนเตียงเดียวกัน คือ เมื่อรูปหนึ่งนอนแล้วอีกรูปหนึ่งจึงนอน ต้องอาบัติปาจิตติย หรืออนอนทั้งสองรูป ต้องอาบัติปาจิตติย . ลูกขึ้นแล้วนอนต่ออีกก็ต้องอาบัติ ปาจิตติย .

อนาปัตติวาร

[๒๖๐] รูปหนึ่งนอน อีกรูปหนึ่งนั่ง หรือนั่งทั้งคู่ ๑ วิภังค์ทั้งคู่ ๑ อาทิกัมมิกาทั้งคู่ ๑

ไม่ต้องอาบัติแล .

ตวัฎฐวารค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

ตวัฎฐวารค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณี ๒ รูป

[๒๖๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีสองรูปจำวัดมีผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียว
กัน . คนทั้งหลายเที่ยวชมวิหารพบเห็นแล้วพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา ไฉนภิกษุณี
สองรูปจึงได้จำวัดมีผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันดจหญิงชาวบ้านเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา ไฉนภิกษุณีสองรูปจึงได้จำวัดมีผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีสองรูปนอน
มีผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีสองรูป จึงได้นอน
มีผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๗ . ๒ . อนึ่ง เหล่าภิกษุณีใด สองรูป มีผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันนอน เป็น
ปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณี ๒ รูป จบ .

สิกขาบทวิวัฏฐ

[๒๖๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

ที่ชื่อว่า เหล่าภิกษุณี ได้แก่ เหล่าภิกษุณีที่เรียกกันว่าภิกษุณีอุปสัมบัน .

พากย์ว่า สองรูปมีผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันนอน นั้น คือ ลาดก็ผืนนั้น หมกก็
ผืนนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๖๓] ผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันภิกษุณีสำคัญว่า ผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันนอน
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกัน ภิกษุณีสงฆ์ นอน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกัน ภิกษุณีสำคัญว่า ผ้าลาดและผ้าห่มต่างผืนกัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

จตุกกะทุกกฏ

ผ้าลาดผืนเดียวกัน ผ้าห่มต่างผืน ๑- ต้องอาบัติทุกกฏ .

ผ้าลาดต่างผืน ผ้าห่มผืนเดียวกัน ๒- ต้องอาบัติทุกกฏ .

ผ้าลาดและผ้าห่มต่างผืนกัน สำคัญว่าผ้าลาดและผ้าห่มผืนเดียวกัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

ผ้าลาดและผ้าห่มต่างผืนกัน สงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ผ้าลาดและผ้าห่มต่างผืนกัน สำคัญว่าผ้าลาดและผ้าห่มต่างผืนกัน ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๒๖๔] ดูผ่านอนแล้ว ๓- ๑ วิภลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตวัฎฐวารคสิกขาบทที่ ๒ จบ .

๑๑ . ย ม . ผ้าลาดผืนเดียวกัน สำคัญว่าเป็นผ้าห่มต่างผืนกัน .

๑๒ . ย ม . ผ้าลาดต่างผืน สำคัญว่าเป็นผ้าห่มผืนเดียวกัน .

๑๓ . ย วัตถุอันเป็นเครื่องกำหนด .

ตวัฎฐวารค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีฤๅลลันนทา

[๒๖๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฤๅลลันนทาเป็นคนคงแก่เรียน เป็นคนช่างพูด
เป็นคนองอาจ สามารถกล่าวถ้อยคำมีหลักฐาน . แม่ภิกษุณีภัททาภาปิลานีกีเป็นคนคงแก่เรียน เป็น
คนช่างพูด เป็นคนองอาจ สามารถกล่าวถ้อยคำมีหลักฐาน เป็นผู้ได้รับการสรรเสริญว่าเป็นเยี่ยมกว่า
คนทั้งหลายเห็นกันว่า แม่เจ้าภัททาภาปิลานีเป็นคนคงแก่เรียน เป็นคนช่างพูด เป็นคนองอาจ
สามารถกล่าวถ้อยคำมีหลักฐาน เป็นผู้ได้รับการสรรเสริญยิ่งกว่า จึงพากันเข้าไปหาภิกษุณีภัททา-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

*กาปิลานีก่อน แล้วจึงเข้าไปหาภิกษุณีฤๅลลันทาต่อภายหลัง . ภิกษุณีฤๅลลันทาเป็นคนมักริษยา รู้ได้ดีว่า ธรรมดาภิกษุณีผู้สาลจะวนอยู่ด้วยการอภิปรายที่จะให้คนอื่นรู้เข้าใจเนื้อความแจ่มแจ้ง ย่อมเป็นผู้มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ ดังนั้น จึงจงกรมบ้าง ยืนบ้าง นั่งบ้าง สำเร็จการนอนบ้าง บรรยายเองบ้าง ให้ผู้อื่นบรรยายบ้าง ท่องบ่นบ้าง เบื้องหน้าภิกษุณีภิกษุณีทากาปิลานี . บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างพาเฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนแม่เจ้าฤๅลลันทา จึงได้แก่งก่อกวามไม่สำราญให้แก่แม่เจ้าภิกษุณีทากาปิลานีแล้ว .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีฤๅลลันทา แก่งก่อกวามไม่สำราญให้แก่ภิกษุณีภิกษุณีทากาปิลานี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีฤๅลลันทาจึงได้ แก่งก่อกวามไม่สำราญให้แก่ภิกษุณีภิกษุณีทากาปิลานีแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๘. ๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด แก่งก่อกวามไม่สำราญให้แก่ภิกษุณี เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฤๅลลันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๖๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า แก่งก่อกวาม คือ แก่งก่อกวามรูปอื่น .

บทว่า แก่ง คือ รู้ รู้อัตถิ จงใจ ตั้งใจละเมิด .

บทว่า ก่อความไม่สำราญให้ คือ คิดว่า ด้วยวิธีนี้ความไม่ผาสกจกมีแก่ภิกษุณีรูปนี้ แล้วไม่ขอโอกาส จงกรมกิตติ ยืนกิตติ นั่งกิตติ สำเร็จการนอนกิตติ บรรยายเองกิตติ ให้ผู้อื่นบรรยาย กิตติ ท่องบ่นกิตติ ในเบื้องหน้า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาชนีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๖๗] อุปสัมบันภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบันภิกษุณีแก่งก่อกวามไม่สำราญให้ ต้องอาบัติ- *ปาจิตตีย์ .

อุปสัมบันภิกษุณี ภิกษุณีสงฆ์ แก่งก่อกวามไม่สำราญให้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบันภิกษุณี ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบันภิกษุณี แก่งก่อกวามไม่สำราญให้ ต้อง อาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

อุปสัมบันภิกษุณี ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบันภิกษุณี ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบันภิกษุณี ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบันภิกษุณี ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบันภิกษุณี ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๒๖๘] ไม่ประสงค์จะก่อความไม่สำราญให้ ขอโอกาสแล้ว จึงจงกรมกิตติ ยืนกิตติ นั่งกิตติ สำเร็จการนอนกิตติ บรรยายเองกิตติ ให้ผู้อื่นบรรยายกิตติ ท่องบ่นกิตติ ในเบื้องหน้า ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีฤๅลลันทา

[๒๖๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิดนทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฤๅลลันทาไม่ช่วยเหลือสหชวินีผู้ได้รับความ ลำบาก ทั้งไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนแม่เจ้าฤๅลลันทา จึงไม่ช่วยเหลือสหชวินีผู้ได้รับความลำบาก ทั้งไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือแล้ว .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีฤๅลลันทา ไม่ ช่วยเหลือสหชวินีผู้ได้รับความลำบาก ทั้งไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฤๅลลันทา จึงได้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ไม่ช่วยเหลือสหชรีณีผู้ได้รับความลำบาก ทั้งไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือเล่า การกระทำของนาง
นั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๘๙. ๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่ช่วยเหลือ ไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือ ซึ่ง
สหชรีณีผู้ได้รับความลำบาก เป็นปาจิตตีย์.

เรื่องภิกษุณีถุลลันนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๓๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า ผู้ได้รับความลำบาก ได้แก่ ที่เรียกกันว่าผู้ป่วยไข้ .

ที่ชื่อว่า สหชรีณี ได้แก่ ภิกษุณีที่เรียกกันว่าสหชรีณี .

บทว่า ไม่ช่วยเหลือ คือ ไม่ดูแลด้วยตนเอง .

บทว่า ไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือ คือ ไม่ใช่ผู้อื่น .

พอทอดธุระว่าจักไม่ช่วยเหลือ จักไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือดังนี้ ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์ .

ไม่ช่วยเหลือ ไม่ชวนชวายเป็นผู้ช่วยเหลือ ซึ่งอันเตวาสินีก็ติ อนุปลัมบันก็ติ
ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๒๓๑] ในเมื่ออันตรายมี ๑ แสงหาแล้วไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑
วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตุฎฎวารรค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

ตุฎฎวารรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีถุลลันนทา

[๒๓๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีภัททาภาปิลานีเจ้าพรรษาอายุ ๓๓ เมืองสาเกต
เธอมีกิจจำเป็นบางอย่าง จึงสื่อสารไปในสำนักภิกษุณีถุลลันนทาทว่า ถ้าแม่เจ้าถุลลันนทาให้ห้องพัก
แก่ดิฉันๆ จะไปกรุงสาวัตถี .

ภิกษุณีถุลลันนทาตอบไปอย่างนี้ว่า มาเถิด ดิฉันจักให้ .

ดังนั้นภิกษุณีภัททาภาปิลานีจึงเดินทางจากเมืองสาเกต ไปถึงกรุงสาวัตถี ภิกษุณีถุลลันนทา
ก็ได้ให้ห้องพักแกลนาง .

ก็สมัยนั้นแล ภิกษุณีถุลลันนทาเป็นพหูสูต เป็นคนช่างพูด เป็นคนองอาจ สามารถเจรจา
ถ้อยคำมีหลักฐาน . แม่ภิกษุณีภัททาภาปิลานีก็เป็นพหูสูต เป็นคนช่างพูด เป็นคนองอาจ สามารถ
เจรจาถ้อยคำมีหลักฐาน ทั้งได้รับการสรรเสริญยิ่งกว่า คนทั้งหลายลงความเห็นกันว่า แม่เจ้า
ภัททาภาปิลานีเป็นพหูสูต เป็นคนช่างพูด องอาจ สามารถเจรจาถ้อยคำมีหลักฐาน มีคนนิยมยิ่งกว่า
จึงพากันเข้าไปหาเธอก่อน แล้วจึงพากันเข้าไปหาภิกษุณีถุลลันนทาภายหลัง ภิกษุณีถุลลันนทาเป็น
คนมักริษยา รู้ได้ว่า ธรรมดาภิกษุณีผู้สละระวนระวยด้วยการอภิปรายที่จะให้คนอื่นรู้ เข้าใจ เนื้อความ
แจ่มแจ้งเหล่านี้ ย่อมเป็นผู้มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ ดังนี้ จึงโกรธ
ขัดใจ จดคร่ำภิกษุณีภัททาภาปิลานีออกจากห้องพัก .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนแม่เจ้า
ถุลลันนทาให้ที่พักแแก่แม่เจ้าภัททาภาปิลานีแล้ว จึงได้โกรธ ขัดใจ จดคร่ำเธอออกไปเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีถุลลันนทา
ให้ที่พักแก่ภิกษุณีภัททาภาปิลานีแล้ว โกรธ ขัดใจ จดคร่ำเธอออกไป จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีถุลลันนทาให้ที่พักแก่
ภิกษุณีภัททาภาปิลานีแล้ว จึงได้โกรธ ขัดใจ จดคร่ำเธอออกไปเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่
เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๐. ๕. อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้ห้องพักแก่ภิกษุณีแล้ว โกรธ ขัดใจ จดคร่ำก็ติ
ให้จดคร่ำก็ติ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถุลลันนทา จบ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

สิกขาบทวิภังค์

[๒๓๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรธธนี้ .

บทว่า แก่ภิกษุณี คือภิกษุณีรูปอื่น .

ที่ชื่อว่า ห้องพัก ได้แก่ อาคารที่เรียกว่าติดบานประตู .

บทว่า ให้ คือให้ด้วยตนเอง .

บทว่า โกรธ ชัดใจ คือ ไม่พอใจ แค้นใจ เจ็บใจ .

บทว่า จุตคราเอง ความว่า จับในห้องแล้วคร่าออกมาหน้ามุข ต้องอาบัติปาจิตตีย์ จับ
ที่หน้ามุขแล้วคร่าออกมาข้างนอก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ จับจุดมาครั้งเดียวให้ก้าวพื้นประตูแม้มาก
ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า ให้จุตครา คือ สิ่งผู้อื่น ต้องอาบัติทุกกฏ . สิ่งครั้งเดียว ผู้รับสั่งให้ก้าวพื้น
ประตูแม้มาก ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๓๔] อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ให้ห้องพัก แล้วโกรธ ชัดใจ จุตครา
เองก็ดี ให้จุตคราก็ดี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงสัย ให้ห้องพักแล้ว โกรธ ชัดใจ จุตคราเองก็ดี ให้จุตคราก็ดี
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ให้ห้องพักแล้ว โกรธ ชัดใจ จุตคราเองก็ดี
ให้จุตคราก็ดี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อัฐฐกะทุกกฏ

ตนเองก็ดี ให้คนอื่นก็ดี ซึ่งบริวารของเขา ต้องอาบัติทุกกฏ .

จุตคราเองก็ดี ให้จุตคราก็ดี จากสถานที่ไม่มีบานประตู ต้องอาบัติทุกกฏ .

ตนเองก็ดี ให้คนอื่นก็ดี ซึ่งบริวารของเขา ต้องอาบัติทุกกฏ .

จุตคราเองก็ดี ให้จุตคราก็ดี ซึ่งอุปสัมบัน จากสถานที่มีบานประตูหรือจากสถานที่ไม่มี
บานประตู ต้องอาบัติทุกกฏ .

ตนเองก็ดี ให้คนอื่นก็ดี ซึ่งบริวารของเขา ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า อุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๒๓๕] จุตคราเองหรือใช้ผู้อื่นจุตคราซึ่งภิกษุณีอิลัชชี ตนเองหรือใช้ผู้อื่นชนซึ่งบริวาร
ของเขา ๑ จุตคราเองหรือใช้ผู้อื่นจุตคราซึ่งภิกษุณีวิกัลจริต ตนเองหรือใช้ผู้อื่นชนซึ่งบริวารของ-

*เขา ๑ . . . ซึ่งภิกษุณีผู้ก่อความบาดหมาง . . . ๑ . . . ซึ่งภิกษุณีผู้ก่อการทะเลาะ . . . ๑ . . . ซึ่ง
ภิกษุณีผู้ก่อ-

การวิวาท . . . ๑ . . . ซึ่งภิกษุณีผู้ก่อการอื้อฉาว . . . ๑ . . . ซึ่งภิกษุณีผู้ก่ออิริการในสงฆ์ . . . ๑
. . . ซึ่ง

อันเตवासินี หรือสัทธิวิหารินีผู้ประพฤติไม่ชอบ . . . ๑ วิกัลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ

[๒๓๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีจันทกาลิอยู่คลุกคลีกับคหบดีบ้าง
กับบุตรคหบดีบ้าง บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉน
แม่เจ้าจันทกาลิจึงได้อยู่คลุกคลีกับคหบดีบ้าง กับบุตรคหบดีบ้างเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีจันทกาลิ
อยู่คลุกคลีกับคหบดีบ้าง กับบุตรคหบดีบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีจันทกาลิจึงได้อยู่
คลุกคลีกับคหบดีบ้าง กับบุตรคหบดีบ้างเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใส
ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระบัญญัติ

๙๑. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด อยู่คลุกคลีกับคหบดีกิตติ กับบุตรคหบดีกิตติ ภิกษุณีนั่นอัน ภิกษุณีทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าอย่าได้อยู่คลุกคลีกับคหบดี หรือบุตรคหบดี แม่เจ้าขอ จงแยกออก สงฆ์ยอมสรรเสริญความแยกออกอย่างเดียวแก่พี่น้องหญิง แลภิกษุณีนั่น อันภิกษุณี ทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องนั้นเทียว ภิกษุณีนั่นอันภิกษุณีทั้งหลาย พึงสวดสมณภาส กว่าจะครบ ๓ จบ เพื่อให้สละการกระทำนั้น หากเธอถูกสวดสมณภาส กว่าจะครบ ๓ จบอยู่ สละการกระทำนั้นได้ การสละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละเป็นปาจิตตีย์.

เรื่องภิกษุณีจันทกาลี จบ.

สิกขาบทวิภังค์

[๒๓๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธณี.

ที่ชื่อว่า คลุกคลี คือ คลุกคลีด้วยการคลุกคลีทางกายและทางวาจา อันไม่สมควร.

ที่ชื่อว่า คหบดี ได้แก่ บุรุษผู้ครองเรือนคนใดคนหนึ่ง.

ที่ชื่อว่า บุตรคหบดี ได้แก่ บุตรหรือพี่น้องชายคนใดคนหนึ่ง.

[๒๓๔] บทว่า ภิกษุณีนั่น ได้แก่ ภิกษุณีรูปที่คลุกคลี.

บทว่า อันภิกษุณีทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุณีพวกอื่น.

ภิกษุณีผู้คลุกคลีนั้น อันภิกษุณีผู้ที่ได้เห็น ได้ทราบ พึงว่ากล่าวดังนี้ แม่เจ้าอย่าอยู่คลุกคลีกับ คหบดีหรือกับบุตรคหบดี แม่เจ้าขอจงปลีกตัวออก สงฆ์ยอมสรรเสริญความปลีกตัวออกอย่างเดียว แก่พี่น้องหญิง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม หากสละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุณีผู้ทราบเรื่องแล้ว ไม่ว่าจะกล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุณีนั่นอันภิกษุณีทั้งหลายพึงคมตัวไป ณ ทามกลางสงฆ์ แล้วว่ากล่าวดังนี้ แม่เจ้าอย่า อยู่คลุกคลีกับคหบดีหรือกับบุตรคหบดี ขอจงปลีกตัวอยู่ต่างหาก สงฆ์ยอมสรรเสริญความแยกออก อย่างเดียวแก่พี่น้องหญิง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม หากสละได้ การสละได้ อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่สละ ต้องอาบัติทุกกฏ.

วิธีสวดสมณภาส

[๒๓๕] ภิกษุณีนั่น อันภิกษุณีทั้งหลายพึงสวดสมณภาส ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสมณภาส นั้นพึงสวดอย่างนี้.

อันภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่าดังนี้ :-

กรรมวาจาสมณภาส

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีมีชื่อนี้ผู้นี้ อยู่คลุกคลีกับคหบดีบ้าง กับบุตร คหบดีบ้าง เธอยัง ไม่สละวัตถุนั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณภาส ภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น นี่เป็นญัตติ.

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีมีชื่อนี้ผู้นี้ อยู่คลุกคลีกับคหบดีบ้าง กับบุตร คหบดีบ้าง เธอยัง ไม่สละวัตถุนั้น สงฆ์สวดสมณภาส ภิกษุณีมีชื่อนี้ เพื่อให้สละวัตถุนั้น การ สวดสมณภาส ภิกษุณีมีชื่อนี้เพื่อให้สละวัตถุนั้น ขอบแก่แม่เจ้ารูปใด แม่เจ้ารูปนั้นพึงเป็น-

* ผู้นี้ ไม่ขอบแก่แม่เจ้ารูปใด แม่เจ้ารูปนั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สอง . . .

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สาม . . .

ภิกษุณีมีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว เพื่อให้สละวัตถุนั้น ขอบแก่สงฆ์ เหตุนั้น จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

[๒๔๐] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏสองตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

บทภาชนีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๒๔๑] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่สละ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ.

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ.

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๒๔๒] ไม่ถูกสวดสมณภาส ๑ สละได้ ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๖ จบ.

ตวัฎฐวารค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๒๕๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายไม่มีพวกเกเรียนเป็นเพื่อน พวกกันเที่ยว
จาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ณ ภายในรัฐ เหล่านักเลงพากันประทุษร้าย .
บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้ไม่มีพวกเกเรียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ณ
ภายในรัฐเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีทั้งหลายไม่มี
พวกเกเรียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ณ ภายในรัฐ
จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ไม่มีพวก
เกเรียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ณ ภายในรัฐเล่า
การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๒ . ๗ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่มีพวกเกเรียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้
กันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ณ ภายในรัฐ เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๕๔] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า ณ ภายในรัฐ คือ ในบ้านเมืองของพระเจ้าแผ่นดินที่ตนอยู่

ที่ชื่อว่า มีรังเกียจ คือ มีสถานที่พวกโจรชองสม บริโภค ยืน นั่ง นอน ปรากฏอยู่ใน
ในหนทางนั้น .

ที่ชื่อว่า มีภัยเฉพาะหน้า คือ มีคนถูกพวกโจรฆ่า ปล้น ทบตี ปรากฏอยู่ในหนทางนั้น .

ที่ชื่อว่า ไม่มีพวกเกเรียนเป็นเพื่อน คือ เว้นพวกเกเรียน .

บทว่า เที่ยวจาริกไป คือ ในหมู่บ้าน กำหนดระยะเวลาชั่ว ไก่บินตก ต้องอาบัติปาจิตติย
ทุกๆ ระยะเวลา ในป่าที่ไม่มีบ้าน ต้องอาบัติปาจิตติย ทุกๆ ระยะเวลาถึงโยชน์ .

อนาปัตติวาร

[๒๕๕] ไปกับพวกเกเรียน ๑ ไปในสถานที่ปลอดภัย คือ ไม่มีภัยเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ๑
มีอันตราย ๑ วิกัจจิต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตวัฎฐวารค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

ตวัฎฐวารค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๒๕๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายไม่มีพวกเกเรียนเป็นเพื่อน พวกกันเที่ยว
จาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ภายนอกรัฐ ถูกพวกนักเลงประทุษร้าย .
บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนพวกภิกษุณีจึง
ไม่มีพวกเกเรียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ภายนอก-
*รัฐเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีไม่มี
พวกเกเรียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ภายนอกรัฐ
จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ไม่มีพวก
เกเรียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ภายนอกรัฐเล่า
การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขณีวิภังค์
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๓. ๘. อนึ่ง ภิกษุใด ไม่มีพวกเกวียนเป็นเพื่อน เทียวจาริกไปในสถานที่ซึ่งรู้
กันอยู่ว่ามีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ภายนอกรัฐ เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุทั้งหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๕๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

บทว่า ภายนอกรัฐ คือ ในบ้านเมืองของพระเจ้าแผ่นดินอื่น นอกรัฐที่ตนอยู่ .

ที่ชื่อว่า มีรังเกียจ คือ มีสถานที่พวกโจรชองสมุ บริโภค ยืน นั่ง นอน ปรากฏอยู่ใน
ในหนทางนั้น .

ที่ชื่อว่า มีภัยเฉพาะหน้า คือ มีคนถูกพวกโจรมา ปล้น ทบตี ปรากฏอยู่ในหนทางนั้น .

ที่ชื่อว่า ไม่มีพวกเกวียนเป็นเพื่อน คือ เว้นพวกเกวียน .

บทว่า เทียวจาริกไป คือ ในหมู่บ้าน กำหนดระยะเวลาชั่ว ไก่บินตก ต้องอาบัติปาจิตติย
ทุกๆ ระยะเวลา ในป่าที่ไม่มีบ้าน ต้องอาบัติปาจิตติย ทุกๆ ระยะเวลาถึงโยชน์ .

อนาปัตติวาร

[๒๕๔] ไปกับพวกเกวียน ๑ ไปในสถานที่ปลอดภัย คือ ไม่มีภัยเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ๑
มีอันตราย ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุทั้งหลายรูป

[๒๕๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันวิหาร อันเป็น
สถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ ครั้นนั้น ภิกษุทั้งหลายพากันเทียวจาริก
ไปในภายในพรรษา . คนทั้งหลายพากันเฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนพวกภิกษุณีจึงได้เทียว
จาริกไปในภายในพรรษาเหยียบย่ำหญ้าเขียวสด เบียดเบียนอินทรีย์ชนิดหนึ่งซึ่งมีขี้ะ ทำสัตว์
เล็กๆ เป็นจำนวนมาก ให้ประสพการประหาร .

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นเฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวาอยู่ บรรดา ที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้เทียวจาริกไปในภายในพรรษาแล้ว .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าพวกภิกษุณีเทียว
จาริกไปในภายในพรรษา จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้เทียวจาริก
ไปในภายในพรรษาแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อม
ใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๔. ๙. อนึ่ง ภิกษุใด เทียวจาริกไปในภายในพรรษา เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุทั้งหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๕๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

บทว่า ในภายในพรรษา คือ ไม่อยู่ตลอดไตรมาสต้น หรือไตรมาสหลัง .

บทว่า เทียวจาริกไป คือ ในหมู่บ้าน กำหนดระยะเวลาชั่ว ไก่บินตก ต้องอาบัติปาจิตติย
ทุกๆ ระยะเวลา ในป่าไม่มีบ้าน ต้องอาบัติปาจิตติย ทุกๆ ระยะเวลาถึงโยชน์ .

อนาปัตติวาร

[๒๕๑] ไปด้วยสัตตาหกรณียะ ๑ ถูกใครๆ ربกวนจึงไป ๑ มีอันตราย ๑ วิกลจริต ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

ตวัฏฐวารค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุทั้งหลายรูป

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๒๙๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันวิหาร อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์. ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายอยู่ในพระนครราชคฤห์นั้นนั้นแหละ ตลอดฤดูฝน ตลอดฤดูหนาว ตลอดฤดูร้อน คนทั้งหลายพากันฟังโทษติเตียน โพนทะนาว่า ทิศทั้งหลายคับแคบเป็นดงมิดมนแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ทิศทั้งหลายยอมไม่ปรากฏแก่ภิกษุณีเหล่านี้ ดังนี้ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ จึงเล่าเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงกระทำธรรมีกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความริบชาติแห่งสงฆ์ ๑ . . . เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๕. ๑๐. อนึ่ง ภิกษุณีใด อยู่จำตลอดฤดูฝนแล้ว ไม่หลีกไปสู่อาราม โดยที่สดแม่สิ้นหนทาง ๕-๖ โยชน์ เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๙๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า อยู่จำตลอดฤดูฝนแล้ว คือ อยู่จำตลอดฤดูฝนสามเดือนต้นหรือสามเดือนหลังแล้ว พอทอดธุระว่าจักไม่หลีกไปสู่อาราม สิ้นหนทางอย่างต่ำ ๕-๖ โยชน์ ดังนี้เท่านั้น ต้องอาบัติปาจิตติย .

อนาปัตติวาร

[๒๙๔] ในเมื่ออันตรามี ๑ แสงหาภิกษุณีเป็นเพื่อนแล้วไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีอันตราย ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ตุฎฎวารรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

ปาจิตติย วรคที่ ๕ จบ .

ปาจิตติย วรคที่ ๖

จิตตาคารวรค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๒๙๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนา-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ในพระราชอุทยานของพระเจ้าปเสนทิโกศลมีลาภภาพสวยงามซึ่งจิตรกรเขียนไว้ในห้องภาพ คนเป็นอันมากพากันไปดูห้องภาพ แม้ภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์ก็ได้ไปดูห้องภาพ ชาวบ้าน พากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ไปดูห้องภาพ เหมือนสตรีชาวบ้านผู้บริโศกคามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินชาวบ้านพวกนั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์จึงได้ไปดูห้องภาพเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวบ้าน ภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์ไปดูห้องภาพ จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์จึงได้ไปดูห้องภาพเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๖. ๑. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไปดูโรงละครหลวงก็ดี อาคารประกวดภาพก็ดี สถานที่ที่ย่อนใจก็ดี อุทยานก็ดี สระโบกขรณีก็ดี เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๙๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่

ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า โรงละครหลวง ได้แก่ สถานที่เขาสร้างขึ้นไว้ถวายพระราชาราชเพื่อให้ทรงเพลิดเพลินเพื่อทรงพระสำราญ .

ที่ชื่อว่า อาคารประกวดภาพ ได้แก่ สถานที่เขาสร้างขึ้นไว้เพื่อให้คนทั้งหลายชมเล่นเพื่อความรื่นเริง .

ที่ชื่อว่า สถานที่หย่อนใจ ได้แก่ สถานที่เขาสร้างขึ้นไว้เพื่อให้คนทั้งหลายเล่น เพื่อหย่อนอารมณ์ .

ที่ชื่อว่า อุทยาน ได้แก่ อุทยานที่เขาจัดไว้เพื่อให้คนทั้งหลายเล่นกีฬา เพื่อพักผ่อน .

ที่ชื่อว่า สระโบกขรณี ได้แก่ ซากสยที่เขาขุดไว้เพื่อให้คนทั้งหลายเล่นกีฬา เพื่อรื่นเริง .

ไปดู ต้องอาบัติทุกกฏ ยืนอยู่สถานที่ใดมองเห็น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ พันสายตาไปแล้ว กลับมามองดูอีก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ไปดูอย่างหนึ่งๆ ต้องอาบัติทุกกฏ ยืนดูอยู่ในสถานที่ใดมองเห็น พันสายตาไปแล้วกลับมามองดูอีก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๒๙๗] ยืนอยู่ในอารามมองเห็น ๑ เดินไปหรือเดินมาแลเห็น ๑ มีกิจธุระเดินไปพบเข้า ๑ มีอันตราย ๑ วิกลจริต อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๒๙๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนา-

* บิณฑิกคหบดี . เขตนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายนั่งนอนบนตั่งบ้าง บนแคร่บ้าง คนทั้งหลายเที่ยวชมวิหารพบเห็นแล้ว พวกกัณเฑาะพโฆส ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ใช้ตั่งบ้าง แคร่บ้าง เหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโศกคามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพองโฆส ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็พองโฆส ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ใช้ตั่งบ้าง แคร่บ้าง เล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าพวกภิกษุณีใช้ตั่งบ้าง แคร่บ้าง จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ใช้ตั่งบ้าง แคร่บ้างเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๗ . ๒ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ใช้ตั่งก็ดี แคร่ก็ดี เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๒๙๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ตั่ง ได้แก่ ตั่งชนิดที่เรียกกันว่ากินประมาณ .

ที่ชื่อว่า แคร่ ได้แก่ แคร่ที่เขาถักด้วยเครื่องถักที่ทำมาจากหนังสัตว์ .

บทว่า ใช้ คือ นั่งก็ดี นอนก็ดี บนตั่งหรือแคร่นั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๐๐] ใช้ตั่งที่ตัดเท้าแล้ว ๑ ใช้แคร่ที่ทำลายเครื่องถักที่ทำมาจากหนังสัตว์แล้ว ๑ วิกลจริต ๑ อาทิก-

* กัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๓๐๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันอารามของอนา-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์พากันกรอด้วย . คนทั้งหลายเที่ยวชมวิหารพบเห็นแล้ว พวกกัณเฑาะพโฆส ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้กรอด้วยกัน เหมือนสตรีชาวบ้านผู้บริโศกคามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพองโฆส ตีเตียน โพนทะนาอยู่ . บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็พองโฆส ตีเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้กรอด้วยกันเล่า . . .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีจึ่งพคคดีย พากันกรอด้วย จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึ่งพคคดียจึงได้กรอด้วย กัน การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๘ . ๓ . อนึ่ง ภิกษุณีใด กรอด้วย เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีจึ่งพคคดีย จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๐๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ด้าย ได้แก่ ด้าย ๖ ชนิด คือ ด้ายทำด้วยเปลือกไม้ ทำด้วยฝ้าย ทำด้วยไหม ทำด้วยขนสัตว์ ทำด้วยป่าน ทำด้วยสมภาระเจือกิน .

บทว่า กรอ คือ กรอเอง เป็นทุกกฎในประโยค ม้วนไปๆ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๐๓] กรอด้วยที่เขากรอไว้แล้ว ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๐๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายช่วยทำงานของชาวบ้าน บรรดาภิกษุณี ที่เป็นผู้เล็กน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ช่วยทำงานของ ชาวบ้านแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีช่วย ทำงานของชาวบ้าน จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน ภิกษุณีจึ่งได้ช่วยทำงานของ ชาวบ้านแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๙๙ . ๔ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ทำงานช่วยเหลือสำหรับคฤหัสถ์ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๐๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า งานช่วยเหลือสำหรับคฤหัสถ์ คือ ต้มยาคุกัถิ หุงข้าวกัถิ ทำของเคี้ยวกัถิ หรือซักผ้าสาฎกัถิ ผ้าโพกกัถิ ของชาวบ้าน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๐๖] ต้มยาคุกวายสงฆ์ ๑ หุงข้าวถวายสงฆ์ ๑ ในการบูชาเจติย ๑ ต้มยาคุกัถิ หุงข้าว กัถิ ทำของเคี้ยวกัถิ ซักผ้าสาฎกัถิ ผ้าโพกกัถิ ให้แก่ไวยาวัจกรของตน ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๓๐๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งเข้าไปหาภิกษุณีถูลนันทา แล้วได้ กล่าวขอรับว่า ขอเชิญแม่เจ้า โปรดไปช่วยระจับอธิกรณนี้ . เธอรับคำได้ว่า แล้วไม่ช่วยระจับ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ไม่ชวนชวายเป็นพระรับ จึงภิกษุณีรูปนั้น ได้เล่าเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า แม่เจ้าฤทธนนทา อัน
ภิกษุณีกล่าวขอร้องว่า ขอเชิญแม่เจ้าได้โปรดช่วยระงับอธิกรณ์นี้ ดังนี้ รับคำว่าได้ แล้วใจจึงไม่ช่วย
ระงับ ไม่ชวนชวายเป็นพระรับแล้ว .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชั่วว่าภิกษุณีฤทธนนทา
รับปากคำภิกษุณีรูปหนึ่งว่าจะช่วยระงับอธิกรณ์ แล้วไม่ช่วยระงับ ไม่ชวนชวายเป็นพระรับ จริงหรือ?
ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีฤทธนนทา อันภิกษุณีรูปหนึ่ง
กล่าวขอร้องว่า ขอเชิญแม่เจ้าช่วยระงับอธิกรณ์นี้ รับปากคำเขาแล้ว ใจจึงไม่ระงับ ไม่ชวนชวายเป็น
พระรับ การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๐ . ๕ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ผู้อันภิกษุณีกล่าวขอร้องว่า มาเถิดแม่เจ้า จงช่วยระงับอธิกรณ์
นี้ รับคำว่าดีแล้ว นางไม่มีอันตรายในภายหลัง ไม่ระงับ ไม่ทำการชวนชวายเป็นพระรับ
เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฤทธนนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๐๘] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า อันภิกษุณี คือ อันภิกษุณีรูปอื่น .

ที่ชื่อว่า อธิกรณ์ ได้แก่ อธิกรณ์ ๔ คือ วิวาหาธิกรณ์ อนุวาหาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์
กิจจาธิกรณ์ .

คำว่า มาเถิดแม่เจ้า จงช่วยระงับอธิกรณ์นี้ ความว่า ขอเชิญแม่เจ้า โปรดตัดสิน-

* อธิกรณ์นี้ .

คำว่า นาง ไม่มีอันตรายในภายหลัง คือ ในเมื่อเหตุขัดขวาง ไม่มี .

บทว่า ไม่ระงับ คือ ไม่ระงับด้วยตนเอง .

บทว่า ไม่ทำการชวนชวายเป็นพระรับ คือ ไม่ใช่ผู้อื่น .

พอทอดธุระว่าจักไม่ระงับละ จักไม่ทำการชวนชวายเป็นพระรับละ ดังนี้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๓๐๙] อธิกรณ์ของอุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า ของอุปสัมบัน ไม่ระงับ ไม่ทำการ
ชวนชวายเป็นพระรับ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อธิกรณ์ของอุปสัมบัน ภิกษุณีมีความสงสัย ไม่ระงับ ไม่ทำการชวนชวายเป็นพระรับ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์ .

อธิกรณ์ของอุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่า ของอุปสัมบัน ไม่ระงับ ไม่ทำการชวนชวายเป็น
พระรับ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

จตกกระทกกฎ

อธิกรณ์ของอุปสัมบัน ภิกษุณีไม่ระงับ ไม่ทำการชวนชวายเป็นพระรับ ต้องอาบัติทุกกฎ .

อธิกรณ์ของอุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าของอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อธิกรณ์ของอุปสัมบัน ภิกษุณีมีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

อธิกรณ์ของอุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนาปัตติวาร

[๓๑๐] ในเมื่ออันตรายมี ๑ แสงหาแล้วไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิภวจิต ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีฤทธนนทา

[๓๑๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฤทธนนทาให้ของเคี้ยวของบริโภค
แก่พวกครูพื่อนรำบ่าง แก่พวกพื่อนรำบ่าง แก่พวกโอดไม้สูงบ้าง แก่พวกจำอวดบ้าง แก่พวก
เล่นกลองบ้าง ด้วยมือของตน พร้อมกับสั่งว่า ท่านทั้งหลายจงกล่าวสรรเสริญข้าพเจ้าในที่ชุมชน
พวกครูพื่อนรำกัตี พวกพื่อนรำกัตี พวกโอดไม้สูงกัตี พวกจำอวดกัตี พวกเล่นกลองกัตี ต่างก็
กล่าวสรรเสริญภิกษุณีฤทธนนทาในที่ชุมชนว่า แม่เจ้าฤทธนนทาเป็นพหูสูต เป็นคนช่างพูด เป็น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ผู้องอาจ สามารถเจรจาถ้อยคำมีหลักฐาน ท่านทั้งหลายจงถวายแก่แม่เจ้า จงทำแม่เจ้า ดังนี้ .
บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าฤทธินันทา
จึงได้ให้ของเคี้ยวของบริโภคแก่ชาวบ้านด้วยมือของตนแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีฤทธินันทา
ให้ของเคี้ยวของบริโภคแก่ชาวบ้านด้วยมือของตนเอง จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฤทธินันทา จึงได้ให้
ของเคี้ยวของบริโภคแก่ชาวบ้านด้วยมือของตนเองแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๑. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด ให้ของเคี้ยวหรือของบริโภคแก่ชาวบ้านก็ดี แก่ปริพาชกก็ดี
แก่ปริพาชิกาก็ดี ด้วยมือของตนเอง เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฤทธินันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๑๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคฺในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ชาวบ้าน ได้แก่ บุคคลผู้ครองเรือนผู้ใดคนหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า ปริพาชก ได้แก่ บุรุษผู้ใดคนหนึ่ง ผู้บวชเป็นปริพาชก เว้นภิกษุ และสามเณร .

ที่ชื่อว่า ปริพาชิกา ได้แก่ สตรีผู้ใดคนหนึ่ง ผู้บวชเป็นปริพาชิกา เว้นภิกษุณี สิกขมาณา
และสามเณรี .

ที่ชื่อว่า ของเคี้ยว ได้แก่ ของเคี้ยว เว้นโภชนะ ๕ น้ำและไม้ชำระฟัน นอกนั้นชื่อว่า
ของเคี้ยว .

ที่ชื่อว่า ของบริโภค ได้แก่ โภชนะ ๕ คือข้าวสุก ขนเมล็ด ขนแห้ง ปลา เนื้อ .

บทว่า ให้ คือ ให้ด้วยกายกิตติ ด้วยของเนื่องด้วยกายกิตติ ด้วยโยนให้กิตติ ต้องอาบัติ-

*ปาจิตตีย์ ให้น้ำ ไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๓๑๓] ใช้ผู้อื่นให้ ๑ มิได้ให้ ๑ วางให้ ๑ ให้ของลูบไล้ภายนอก ๑ วิกัลจริต ๑ อาทิต-

*กัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีฤทธินันทา

[๓๑๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนา-

*ปิตนทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฤทธินันทาใช้ผ้าอาศัยคนเดียว ไม่ยอมสละ .
ภิกษุณีเหล่านี้ที่มีประจำเดือนยอมไม่ได้ใช้ . บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน
โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าฤทธินันทาจึงได้ใช้ผ้าอาศัย ไม่ยอมสละแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีฤทธินันทา
ใช้ผ้าอาศัย ไม่ยอมสละ จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฤทธินันทาจึงได้ใช้
ผ้าอาศัย ไม่ยอมสละแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๒. ๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด ใช้ผ้าอาศัยไม่ละ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฤทธินันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๑๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคฺในอรรถนี้ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ที่ชื่อว่า ผ้าอาศัย ได้แก่ ผ้าที่เขาถวายไว้สำหรับให้ภิกษุณีผู้มีประจำเดือนใช้ .
บทว่า ใช้ . . . ไม่ละ คือใช้ ๒-๓ ราตรี ชักในวันที่ ๔ แล้วยังใช้อีก ไม่ยอมให้ภิกษุณี
สึกขมานา หรือสามเณรี ใช้บ้าง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๓๑๖] ยังไม่ละ ภิกษุณีสำคัญว่ายังไม่ละ ใช้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยังไม่ละ ภิกษุณีมีความสงสัย ใช้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยังไม่ละ ภิกษุณีสำคัญว่าละแล้ว ใช้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

หุกะทุกกฏ

ละแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่ายังไม่ละ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ละแล้ว ภิกษุณีมีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ละแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่าละแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๓๑๗] ละแล้วจึงใช้ ๑ ใช้คราวต่อไป ๑ ภิกษุณีพวกอื่นผู้มีประจำเดือนไม่มี ๑ ถูกแย่ง
ชิงผ้าไป ๑ ผ้าหาย ๑ มีเหตุฉุกเฉิน ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๓๑๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวิตถิ . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทาไม่มอบหมายห้องที่อยู่หลีก ไปสู่จาริก .
ต่อมาห้องที่อยู่ของนางถูกไฟไหม้ . ภิกษุณีทั้งหลายจึงพากันกล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้าทั้งหลาย พวกเรา
จงช่วยกันขนสิ่งของออก .

ภิกษุณีบางพวกกล่าวอย่างนี้ว่า พวกดิฉันไม่ชน เจ้าข้า เพราะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหายไป
แม่เจ้าจักทวงเอาแก่พวกเราจนครบ .

เมื่อภิกษุณีถูลนันทากลับมายังห้องที่อยู่นั้นแล้ว ถามภิกษุณีทั้งหลายว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ได้
ช่วยขนสิ่งของออกบ้างหรือเปล่า?

ภิกษุณีทั้งหลายตอบว่า พวกดิฉันไม่ได้ขนออกเลย เจ้าข้า .

ภิกษุณีถูลนันทาจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีทั้งหลาย เมื่อห้องที่อยู่
ถูกอัคคีภัย จึง ได้ ไม่ช่วยกันขนสิ่งของออกเล่า .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มกน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนแม่เจ้าถูลนันทา
จึง ไม่มอบหมายห้องที่อยู่ หลีกไปสู่จาริกเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีถูลนันทา
ไม่มอบหมายห้องที่อยู่หลีกไปสู่จาริก จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้
ไม่มอบหมายห้องที่อยู่หลีกไปสู่จาริกเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชน
ที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๓ . ๘ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่มอบหมายห้องที่อยู่หลีกไปสู่จาริก เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๑๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ห้องที่อยู่ ได้แก่ อาคารที่เรียกกันว่าห้อง มีบานประตูติด .

คำว่า ไม่มอบหมาย . . . หลีกไปสู่จาริก นั้น ความว่า ไม่มอบหมายแก่ภิกษุณี สิกขมานา
หรือสามเณรี เมื่อเดินผ่านเขตห้องที่อยู่ซึ่งมีเครื่องล้อม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เดินผ่านอุปจารห้องที่อยู่
ซึ่งไม่มีเครื่องล้อม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๓๒๐] มิได้มอบหมาย ภิกษุณีสำคัญว่ามิได้มอบหมาย หลีกไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

มิได้มอบหมาย ภิกษุณีมีความสงสัย หลีกไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
มิได้มอบหมาย ภิกษุณีสำคัญว่ามอบหมายแล้ว หลีกไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

ห้องที่อยู่มิได้ติดบานประตู ภิกษุณีมิได้มอบหมาย หลีกไป ต้องอาบัติทุกกฏ .

ห้องที่อยู่ซึ่งมิได้ติดบานประตู ภิกษุณีมอบหมายแล้ว สำคัญว่ามิได้มอบหมาย ต้องอาบัติ-
*ทุกกฏ .

ห้องที่อยู่ซึ่งมิได้ติดบานประตู ภิกษุณีมอบหมายแล้ว มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ห้องที่อยู่ซึ่งมิได้ติดบานประตู ภิกษุณีมอบหมายแล้ว สำคัญว่า มอบหมายแล้ว ไม่ต้อง
อาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๓๒๑] มอบหมายแล้วหลีกไป ๑ หลีกไปในเมื่อมีอันตราย ๑ แสงหาแล้วไม่ได้ ๑
อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๓๒๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิดนทีกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์พากันเรียนตริจจนานวิชา . คนทั้งหลาย
พากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงเรียนตริจจนานวิชา เหมือนสตรี
ฤๅหส์ถผู้บริโภคมกแล้ว .

ภิกษุณีทั้งหลาย ได้ยินคนพวกนั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้เรียนตริจจนานวิชาแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์
พากันเรียนตริจจนานวิชา จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้พากัน
เรียนตริจจนานวิชาแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๔ . ๙ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เรียนตริจจนานวิชา เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๒๓] บทว่า อนึ่ง . . . โด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ตริจจนานวิชา ได้แก่ ศิลปวิทยาการนอกพระศาสนานิคโคชนนิตหนึ่ง ซึ่ง ไม่
กอปรด้วยประโยชน์ .

บทว่า เรียน คือ เรียนโดยบท ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ บท เรียนโดยอักขระ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ ตัวอักขระ .

อนาปัตติวาร

[๓๒๔] เรียนหนังสือ ๑ เรียนวิชาท่องจำ ๑ เรียนวิชาป้องกันเพื่อประสงคคุ้มครองตัว ๑
วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๓๒๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิดนทีกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์พากันสอนตริจจนานวิชา . คนทั้ง
หลายพากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้สอนตริจจนานวิชา เหมือน
เหล่าสตรีฤๅหส์ถผู้บริโภคมกแล้ว?

ภิกษุณีทั้งหลาย ได้ยินคนพวกนั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้สอนตริจจนานวิชาแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์
สอนตริจจนานวิชา จริงหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้พากัน
สอนตริจจนานวิชาเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๕ . ๑๐ . อนึ่ง ภิกษุณีใด สอนตริจจนานวิชา เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๒๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า ตริจจนานวิชา ได้แก่ ศิลปวิทยาการนอกพระศาสนาชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่
กอปรด้วยประโยชน์ .

บทว่า สอน ความว่า สอนโดยบท ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ บท สอนโดยอักขระ
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ ตัวอักขระ .

อนาปัตติวาร

[๓๒๗] สอนหนังสือ ๑ สอนวิชาท่องจำ ๑ สอนวิชาป้องกันเพื่อประสงค์คุ้มครองตัว ๑
วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จิตตาคารวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๕ จบ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๖

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๒๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีหลายรูปมีจิวรผืนเดียว กำลังทำจิวรกรรมกัน
อยู่ในอาวาสใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่ง พวกภิกษุณี ไม่บอกก่อนเข้าสู่อาราม แล้วพากันเข้าไปหาภิกษุ
เหล่านั้น ภิกษุทั้งหลายพากันฟังโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ไม่บอก
กล่าวก่อนเข้าไปสู่อารามเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า พวกภิกษุณีไม่บอก
กล่าวก่อนเข้าไปสู่อาราม จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ไม่บอก
กล่าวก่อนเข้าไปสู่อารามเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่
ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๖ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่บอกกล่าวก่อน เข้าสู่อารามเป็นปาจิตตีย์ .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประ-

* การจะนี้ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๒๙] ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุเหล่านั้นหลีกไปแล้วจากอาวาสนั้น . พวกภิกษุณีทราบ
ว่าพระคุณเจ้าทั้งหลายหลีกไปแล้ว จึงไม่มาสู่อาราม ครั้นภิกษุเหล่านั้นกลับมายังอาวาสนั้นดังเดิม .
ภิกษุณีทั้งหลายทราบ ว่า พวกพระคุณเจ้ากลับมาแล้วจึงบอกกล่าวก่อนเข้าสู่อาราม เข้าไปหาภิกษุ
เหล่านั้น กราบไหว้แล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง .

ภิกษุเหล่านั้น ได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุณีเหล่านั้นว่า น้องหญิงทั้งหลาย เหตุไฉนพวกเธอจึงไม่
กวาดอาราม ไม่จัดน้ำฉัน น้ำใช้ไว้เล่า .

ภิกษุณีเหล่านั้นชี้แจงว่า เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เจ้าข้า ว่าภิกษุณี
ไม่บอกกล่าวก่อน ไม่พึงเข้าสู่อาราม ฉะนั้น พวกดิฉันจึงไม่ได้มา .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุ-

* ทั้งหลาย เราอนุญาตให้บอกกล่าวภิกษุที่มีอยู่ก่อนเข้าสู่อาราม .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ ๑

๑๐๖. ๑. ก. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่บอกกล่าวภิกษุที่มีอยู่ก่อน เข้าสู่อาราม เป็น
ปาจิตตีย์ .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประ
การจะนี้ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

[๓๓๐] ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุเหล่านั้นหลีกไปจากอาวาสนั้น แล้วกลับไปสู่อาวสานั้น
ตามเดิม . ภิกษุณีทั้งหลายเข้าใจว่าพระผู้เป็นเจ้าหลีกไปแล้ว จึง ไม่บอกกล่าว เข้าสู่อาราม แล้ว ได้
มีความรังเกียจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ว่า ภิกษุณีไม่บอกกล่าวภิกษุที่มีอยู่ ไม่
พึงเข้าไปสู่อาราม ก็พวกเรามีได้บอกกล่าวภิกษุที่มีอยู่ ได้พากันเข้ามาสู่อาราม พวกเราต้องอาบัติ-

* ปาจิตตีย์แล้วกระมังหนอ ดังนี้ แล้วได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคทรง-

* บัญญัติอนันตัญญูติ ๒ ว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ ๒

๑๐๖. ๑. ข. อนึ่ง ภิกษุณีใด ร้อยไม่บอกกล่าว เข้าไปสู่อารามที่มีภิกษุ เป็นปาจิตตีย์ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๓๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า ร้อย คือรู้เอง หรือคนอื่นบอกแทนาง หรือภิกษุเหล่านั้นบอก .

อารามที่ชื่อว่า มีภิกษุ คือ มีภิกษุอยู่แม้ที่ใต้ต้นไม้ .

บทว่า ไม่บอกกล่าวเข้าไปสู่อาราม คือ ไม่บอกกล่าวภิกษุสามเณรหรือคนวัด ก้าวล่วง
เขตอารามที่มีเครื่องล้อม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ อารามที่ไม่มีเครื่องล้อม เมื่อก้าวลงสู่อุปจาร ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์ .

บทาขณีย์

[๓๓๒] อารามภิกษุ ภิกษุณีสำคัญว่ามีภิกษุ ไม่บอกกล่าวภิกษุที่มีอยู่ เข้าไปสู่อาราม
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อารามมีภิกษุ ภิกษุณีสงสัย ไม่บอกกล่าวภิกษุที่มีอยู่ เข้าไปสู่อาราม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อารามมีภิกษุ ภิกษุณีสำคัญว่าไม่มีภิกษุ ไม่บอกกล่าวภิกษุที่มีอยู่ เข้าไปสู่อาราม ไม่ต้อง
อาบัติ .

อารามไม่มีภิกษุ ภิกษุณีสำคัญว่ามีภิกษุ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อารามไม่มีภิกษุ ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

อารามไม่มีภิกษุ ภิกษุณีสำคัญว่าไม่มีภิกษุ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๓๓๓] ภิกษุมีอยู่ บอกกล่าวแล้วเข้าไป ๑ ภิกษุไม่มี ไม่บอกกล่าวเข้าไป ๑ เดือนมอง
ดูศีรษะภิกษุณีผู้เข้าไปก่อน ๑ ไป ณ สถานที่มีพวกภิกษุณีประชุมกัน ๑ หนทางมีผ่านไปทาง
อาราม ๑ อาพาธ ๑ มียันตราย ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องพระกัปปิตกะเถระ

[๓๓๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ภูฏาคารศาลาป่ามหาวัน
เขตพระนครเวสาลี . ครั้นนั้น ท่านพระกัปปิตกะอุปัชฌายะของท่านพระอุบาลียังอยู่ในสถาน-

* ประเทศ ครั้นนั้น มีภิกษุณีรูปหนึ่งผู้แก่กว่าพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์ถึงมรณภาพลง . ภิกษุณีฉัพพัคคีย์
ช่วยกันนำศพออกไปเผาแล้วก่อสถูปไว้ใกล้ๆ ที่อยู่ของท่านพระกัปปิตกะ แล้วพากันไปร้องไห้
ณ สถูปนั้น . จึงท่านพระกัปปิตกะรำคาญเสียงร้องไห้ นั้น แล้วได้ทำลายสถูปนั้นพังกระจาย . ภิกษุณี
ฉัพพัคคีย์ปรึกษากันเป็นความลับว่า พระกัปปิตกะนี้ทำลายสถูปแม่เจ้าของพวกเรา มาพวกเรา
ช่วยกันฆ่าท่านเสียเถิด . ภิกษุณีรูปหนึ่งได้แจ้งข้อปรึกษากันนั้นแก่ท่านพระอุบาลี พระอุบาลี ได้
กราบเรียนเรื่องนั้นให้ท่านพระกัปปิตกะทราบ ท่านพระกัปปิตกะได้ออกจากวิหาร ไปหลบซ่อนอยู่ .

ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ได้เดินผ่านเข้าไปทางวิหารของท่านพระกัปปิตกะแล้วช่วยกันชน
ก้อนหินและก้อนดินทับถมวิหารของท่าน แล้วหลีกไปด้วยเข้าใจว่า ท่านถึงมรณภาพแล้ว ครั้น
ราตรีนั้นผ่านไป ท่านครองอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรจีวรเข้าไปบิณฑบาตในเมืองเวสาลีแต่เช้า .
ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ได้เห็นท่านยังเดินเที่ยวบิณฑบาตอยู่ ครั้นแล้วได้พูดกันอย่างนี้ว่า พระกัปปิตกะนี้
ยังมีชีวิตอยู่ ใครหนอนำเอาความลับของเราไปบอก ครั้นได้ทราบข่าวว่าพระคุณเจ้าอุบาลีนำไป จึง
พากันดำทันทพระอุบาลีว่า ท่านนี้เป็นคนสำหรับคอยรับใช้เมื่อเวลาอาบน้ำ เป็นคนคอยชำระของ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
เประอะเปื่อน เป็นคนมีสกุลต่ำ โฉนจึงได้ลอบนำความลับของเราไปเที่ยวบอกเขาเล่า .
บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณี
ฉัพพัคคีย์จึงได้ดำพระคุณเจ้าอุบาลีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ช่าวว่า พวกภิกษุณี
ฉัพพัคคีย์พากันดำภิกษุอุบาลี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์จึงได้
ดำภิกษุอุบาลีเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๗. ๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด ดำกัตี กล่าวชุกกัตี ซึ่งภิกษุ เป็นปาจิตติย .

เรื่องพระก็ปิตกะเถระ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๓๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า ภิกษุ ได้แก่อุปสัมบัน .

บทว่า ดำกัตี คือ ดำด้วยวัตถุสำหรับดำทั้ง ๑๐ อย่าง หรือด้วยอย่างใดอย่างหนึ่งในทั้ง
๑๐ นั้น ต้องอาบัติปาจิตติย .

บทว่า กล่าวชุกกัตี คือ แสดงเรื่องหรืออาการที่น่ากลัว ต้องอาบัติปาจิตติย .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตติย

[๓๓๖] อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ดำกัตี กล่าวชุกกัตี ต้องอาบัติปาจิตติย .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ดำกัตี กล่าวชุกกัตี ต้องอาบัติปาจิตติย .

อุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ดำกัตี กล่าวชุกกัตี ต้องอาบัติปาจิตติย .

จตกะทุกกฎ

ดำนกัตี กล่าวชุกกัตี ซึ่งอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนุปสัมบัน ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนุปสัมบัน ภิกษุณีสำคัญว่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนาปัตติวาร

[๓๓๗] มุงอรรถ ๑ มุงธรรม ๑ มุงสังสอน ๑ วิกลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ

[๓๓๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บินทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีจันทกาลิเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความ
ทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออริกรรมในสงฆ์ เมื่อภิกษุณีสงฆ์ทำกรรมแก่นาง
ภิกษุณีถูลลันนทาค้าน .

[๓๓๙] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีถูลลันนทาได้ไปสู่มุขบ้านแห่งหนึ่ง ด้วยกรณีะบางอย่าง .
ครั้นภิกษุณีสงฆ์ทราบข่าว ภิกษุณีถูลลันนทาหนีไปแล้ว จึงยกวัตรภิกษุณีจันทกาลิ ในเพราะไม่
เห็นอาบัติ . ภิกษุณีถูลลันนทาเสร็จกรณียกิจในหมู่บ้านนั้นแล้ว กลับมาสู่นครสาวัตถีดังเดิม . เมื่อ
นางมาถึง ภิกษุณีจันทกาลิไม่ป้อาสนะรับ ไม่จัดตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า ไม่
ลุกไปรับบาตรจิวร ไม่ไต่ถามด้วยน้ำจัน ภิกษุณีถูลลันนทาได้กล่าวคำนี้กะภิกษุณีจันทกาลิว่า ทำไม
เมื่อฉันมาถึง เธอจึงไม่ป้อาสนะรับ ไม่จัดตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า ไม่ลุกมา
รับบาตรจิวร ไม่ไต่ถามด้วยน้ำจัน .

ภิกษุณีจันทกาลิตอบว่า การที่เป็นดังนั้น เพราะดิฉันเป็นดังสตรีผู้ไรที่พึ่ง เจ้าข้า .

ภิกษุณีถูลลันนทาซักว่า เพราะเหตุไร เธอจึงเป็นดังสตรีผู้ไรที่พึ่งเล่า?

ภิกษุณีจันทกาลิแถลงว่า เพราะภิกษุณีเหล่านี้ยกวัตรดิฉันในเพราะไม่เห็นอาบัติ ด้วยเข้า
ใจว่านางผู้ไรที่พึ่ง ไม่สู้จะมีชื่อเสียง ไม่มีใครซึ่งจะเป็นผู้แย่งนางผู้นี้ .

ภิกษุณีถูลลันนทาซึ่งเคยดกล่าวดิฉันว่า ภิกษุณีเหล่านี้เขลา ภิกษุณีเหล่านี้ไม่ฉลาด

ภิกษุณีเหล่านี้ไม่รู้จักราม โทษอันสมควรแก่กรรม กรรมวิบัติหรือกรรมสมบัติ .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนแม่เจ้าถูลลันนทา

จึงได้ซึ่งเคียดกล่าวติคณะเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีกุลลันนทา ซึ่งเคียดกล่าวติคณะ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีกุลลันนทาจึงได้ซึ่งเคียดกล่าวติคณะเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๘. ๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด ซึ่งเคียดกล่าวติคณะ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๔๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ซึ่งเคียด ได้แก่ กิริยาที่เขาเรียกกันว่าโกรธ .

ที่ชื่อว่า คณะ ได้แก่ หมู่ที่เรียกกันว่าภิกษุณีสงฆ์ .

บทว่า กล่าวติ คือ ตีโทษว่า ภิกษุณีเหล่านี้เขลา ภิกษุณีเหล่านี้ไม่ฉลาด ภิกษุณีเหล่านี้ไม่รู้จักรรม โทษอันสมควรแก่กรรม กรรมวิบัติ หรือกรรมสมบัติ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ กล่าวติ ภิกษุณีหลายรูป ภิกษุณีรูปเดียว หรืออนุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๓๔๑] มุ่งอรรถ ๑ มุ่งธรรม ๑ มุ่งสั่งสอน ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๔๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนา-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น พรหมณ์คนหนึ่งได้นิมนต์ภิกษุณีทั้งหลายให้ฉัน . ภิกษุณีทั้งหลายฉันเสร็จห้ามกัถแล้ว ไปเยี่ยมตระกูลญาติ บางพวกก็ฉันอีก บางพวกได้นำบิณฑบาตไป .

เมื่อเสร็จการเลี้ยงภิกษุณีทั้งหลายแล้ว พรหมณ์ได้กล่าวเชื้อเชิญชาวเพื่อนบ้านว่า คุณๆ ทั้งหลาย ข้าพเจ้าเลี้ยงดูภิกษุณีทั้งหลายให้อิ่มหนำแล้ว เชิญมาเถิด ข้าพเจ้าจักเลี้ยงพวกท่านให้อิ่มหนำบ้าง .

พวกเพื่อนบ้านเหล่านั้นพากันกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านจักเลี้ยงพวกข้าพเจ้าให้อิ่มหนำได้อย่างไร แม้พวกภิกษุณีที่ท่านนิมนต์มาฉันเหล่านั้น ไปถึงเรือนของพวกข้าพเจ้าแล้ว บางพวกก็ฉันอีก บาง-

* พวกก็นำบิณฑบาตไป .

จึงพรหมณ์นั้นฟังโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายฉันอาหารที่เรือนของพวกเราแล้ว จึงได้ไปฉันในที่อื่นอีกเล่า เราไม่มีกำลังพอที่จะถวายให้พอแก่ความต้องการหรือ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินพรหมณ์นั้นฟังโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายฉันเสร็จห้ามกัถแล้ว จึงได้ฉันในที่อื่นอีกเล่า

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีทั้งหลาย ฉันเสร็จห้ามกัถแล้ว ยังฉันในที่อื่นอีก จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายฉันเสร็จห้ามกัถแล้ว จึงได้ฉันในที่อื่นอีกเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๐๙. ๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด อันทายกนิมนต์แล้ว หรือห้ามกัถแล้ว เคี้ยวก็ดี ฉันทก็ดี ซึ่งของเคี้ยว หรือของฉัน เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๔๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า อันทายกนิมนต์แล้ว คือ นิมนต์ด้วยโภชนะ ๕ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า ห้ามภัตแล้ว คือ อาสนะปรากฏ โภชนะปรากฏ ตนอยู่ในหัตถบาส ทายกนำของเข้าไปถวาย การห้ามปรากฏ .

ที่ชื่อว่า ของเคี้ยว คือ เว้นโภชนะ ๕ ยาคู ยามกาลิก สัตตาทกาลิก ยาวชีวิก นอกนั้นชื่อว่าของเคี้ยว .

ที่ชื่อว่า ของฉัน ได้แก่โภชนะ ๕ คือ ข้าวสุก ๑ ขนมสด ๑ ขนมแห้ง ๑ ปลา ๑ เนื้อ ๑ รับประทานได้ด้วยหมายใจว่าจักเคี้ยว จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ . ฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ ค่ำกลืน .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๓๔๔] ทายกนิมนต์แล้ว ภิกษุณีสำคัญว่านิมนต์แล้ว เคี้ยวก็ดี ฉันก็ดี ซึ่งของเคี้ยวหรือของฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทายกนิมนต์แล้ว ภิกษุณีสงสัย เคี้ยวก็ดี ฉันก็ดี ซึ่งของเคี้ยว หรือของฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทายกนิมนต์แล้ว ภิกษุณีสำคัญว่ามีได้นิมนต์ เคี้ยวก็ดี ฉันก็ดี ซึ่งของเคี้ยว หรือของฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

หุกะทุกกฏ

รับประทานยามกาลิก สัตตาทกาลิก ยาวชีวิก ไว้เพื่อประสงค์เป็นอาหาร ต้องอาบัติทุกกฏ . ฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ทุกๆ ค่ำกลืน .

อนาปัตติวาร

[๓๔๕] ทายกไม่ได้นิมนต์ ๑ ไม่ได้ห้ามภัต ๑ ตีมยาคู ๑ บอกเจ้าของแล้วฉัน ๑ เมื่อเหตุจำเป็นมี ฉันยามกาลิก สัตตาทกาลิก ยาวชีวิก ๑ วิกจรจิต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวรรค ลิกขาบทที่ ๔ จบ .

อารามวรรค ลิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๓๔๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งเที่ยวบิณฑบาตไปในตรอกแห่งหนึ่ง ในพระนครสาวัตถี ผ่านเข้าไปสู่สกุลแห่งหนึ่ง ครั้นแล้ว ได้นั่งบนอาสนะที่เขาปูลาดไว้ . ครั้นเขานิมนต์ภิกษุณีรูปนั้นให้ฉันแล้ว ได้กล่าวคำนี้ว่า แม่เจ้า แม่ภิกษุณีรูปอื่นๆ ก็จงมา .

ทันทีนั้น นางคิดว่า ทำไฉนภิกษุณีรูปอื่นๆ จึงจะไม่มา แล้วได้เข้าไปหาภิกษุณีทั้งหลาย กล่าวคำนี้ว่า แม่เจ้า ณ สถานที่โน้นสนั่นชด โคนเปลี่ยวดุ สถานที่สิ้น ท่านทั้งหลายอย่าได้ไปสถานที่นั้นเลย .

แม้ภิกษุณีอีกรูปหนึ่งก็ได้เที่ยวบิณฑบาตไปในตรอกนั้น เดินผ่านเข้าไปถึงสกุลนั้น ครั้นแล้วนั่งบนอาสนะที่เขาจัดถวาย . ครั้นคนพวกนั้นนิมนต์ให้นางฉัน แล้วได้กล่าวคำนี้ว่า แม่เจ้า ทำไมภิกษุณีทั้งหลายจึงไม่ค่อยมา .

จึงภิกษุณีรูปนั้นได้เล่าเรื่องนั้นแก่เขาเหล่านั้น พวกเขาจึงฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนว่า ไฉนภิกษุณีจึงได้หวงตระกูลเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีหวงตระกูลจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีจึงได้หวงตระกูลเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๐ . ๕ . อนึ่ง ภิกษุณีใด เป็นคนตระหนี่ตระกูล เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๔๗] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณีที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ตระกูล ได้แก่ ตระกูลทั้ง ๔ คือ ตระกูลกษัตริย์ ตระกูลพราหมณ์ ตระกูลแพथย์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ตระกูลศุทร .

บทว่า เป็นคนตระหนี่ตระกูล คือคิดว่า ทำไฉนภิกษุณีทั้งหลายจะไม่พึงมา แล้วกล่าวโทษของพวกพ้องในสำนักภิกษุณีทั้งหลาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ กล่าวโทษของภิกษุณีทั้งหลายในสำนักของพวกพ้อง ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๔๘] ไม่หวงตระกูล บอกโทษเท่าที่มีอยู่ ๑ วิภังจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้อง-
*อาบัติแล .

อารามวารค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

อารามวารค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๔๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีหลายรูปจำพรรษาอยู่ในอาวาสใกล้หมู่บ้าน แล้วได้พากันไปสู่พระนครสาวัตถี . ภิกษุณีทั้งหลายได้รวมกันถามภิกษุณีพวกนั้นว่า แม่เจ้าทั้งหลาย จำพรรษาอยู่ ณ ที่ไหน โอวาทกรกล่าวสอน ได้มีสมบรูณ์แล้วหรือ?

ภิกษุณีเหล่านั้นตอบว่า แม่เจ้า ในอาวาสที่พวกดิฉันจำพรรษาอยู่นั้น ไม่มีภิกษุเลย การกล่าวสอนจักสมบรูณ์ได้จากไหน .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้จำพรรษาอยู่ในอาวาสที่ไม่มีภิกษุเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีทั้งหลาย จำพรรษาอยู่ในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้จำพรรษาอยู่ในอาวาสที่ไม่มีภิกษุเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๑ . ๖ . อนึ่ง ภิกษุณีใด จำพรรษาอยู่ในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๕๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

อาวาสที่ชื่อว่า ไม่มีภิกษุ ได้แก่ อาวาสที่ภิกษุณีไม่สามารถจะไปเพื่อรับครุธรรมอันเป็นโอวาท หรือเพื่อประสงค์จะถามอโอบสถและปวารณาได้ .

ตั้งใจว่าจักอยู่จำพรรษา แล้วจัดแจงเสนาสนะ จัดตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ ต้องอาบัติทุกกฏ พออรุณขึ้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๕๑] มีภิกษุที่อยู่จำพรรษา หลีกไป สึก มรณภาพ หรือไปเข้าริตเตยรัถีย์ ๑ มีอันตรราย ๑ วิภังจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวารค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

อารามวารค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๕๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีหลายรูปจำพรรษาอยู่ในอาวาสใกล้หมู่บ้าน แล้วได้พากันไปสู่พระนครสาวัตถี . ภิกษุณีทั้งหลายได้พากันถามภิกษุณีพวกนั้นว่า แม่เจ้าทั้งหลาย จำพรรษาอยู่ ณ ที่ไหน ได้ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์แล้วหรือ?

ภิกษุณีเหล่านั้นตอบว่า พวกดิฉันยังมีได้ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์ เจ้าข้า .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีทั้งหลาย อยู่จำพรรษาแล้ว จึงได้ไม่ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์เล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีทั้งหลาย จำพรรษาแล้วไม่ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์ จริงหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจำพรรษาแล้วจึงได้ไม่ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์แล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๒ . ๗ . อนึ่ง ภิกษุณีใด จำพรรษาแล้ว ไม่ปวารณาต่อสงฆ์สองฝ่าย ด้วยสถาน ๓ คือ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ยินกิติ ด้วยรังเกียจกิติ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๕๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า จำพรรษาแล้ว คือ อยู่ตลอดไตรมาสต้น หรือไตรมาสหลัง .

พอทอดธุระว่า จักไม่ปวารณาต่อสงฆ์สองฝ่าย ด้วยสถาน ๓ คือ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ยินกิติ ด้วยรังเกียจกิติ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๕๔] ในเมื่ออันตรายมี ๑ แสงหาแล้วไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๓๕๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ นิโครธาราม เขตพระนคร-

*กบิลพัสดุ์ สักกชนบท . ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ เข้าไปสู่สำนักของภิกษุณีแล้ว จะกล่าวสอนภิกษุณีฉัพพัคคีย์ . ภิกษุณีทั้งหลาย ได้กล่าวชวนภิกษุณีฉัพพัคคีย์ว่า มาเกิดแม่เจ้า ไปรับโอวาทกันเกิดเจ้าข้า .

ภิกษุณีฉัพพัคคีย์กล่าวว่า แม่เจ้าทั้งหลาย พวกเราจะชวนกันไปแม่เพราะเหตุแห่งโอวาทอันใด พระคุณเจ้าฉัพพัคคีย์ก็จะมากล่าวสอนพวกเราด้วยโอวาทนั้น ณ สถานที่นี่แล้ว .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็พึงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จึงได้ไม่ไปรับโอวาทเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีฉัพพัคคีย์ไม่ไปรับโอวาท จจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จจริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ไม่ไปรับโอวาทแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๓ . ๘ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่ไปเพื่อโอวาทกิติ เพื่อธรรมเป็นเหตุอยู่ร่วมกิติ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๕๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า โอวาท ได้แก่ ธรรม ๘

ที่ชื่อว่า ธรรมเป็นเหตุอยู่ร่วม ได้แก่ ธรรมที่พึงทำร่วมกัน อุเทศที่พึงสวดร่วมกัน ความเป็นผู้มีสิกขาเสมอกัน .

พอทอดธุระว่า จักไม่ไปเพื่อโอวาทกิติ เพื่อธรรมเป็นเหตุอยู่ร่วมกิติ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๕๗] ในเมื่ออันตรายมี ๑ แสงหาภิกษุณีเป็นเพื่อนไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๕๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายไม่ถามอุโบสถก็มี ไม่ขอโอวาทก็มี.
ภิกษุทั้งหลายพากันเฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ไม่ถามอุโบสถและไม่ขอ
โอวาทเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีทั้งหลาย
ไม่ถามอุโบสถและไม่ขอโอวาท จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ไม่ถาม
อุโบสถ ไม่ขอโอวาท การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๔. ๙. อนึ่ง ทุกๆ ระยะเวลาเดือน ภิกษุณีพึงหวังเฉพาะธรรม ๒ ประการ จาก
ภิกษุสงฆ์ คือการถามอุโบสถ ๑ การเข้าไปขอโอวาท ๑ เมื่อฝ่าฝืนธรรม ๒ อย่างนั้น เป็น
ปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๕๙] บทว่า ทุกๆ ระยะเวลาเดือน คือ ทุกๆ วันที่มีอุโบสถ .

ที่ชื่อว่า อุโบสถ ได้แก่ อุโบสถ ๒ อย่าง คือ อุโบสถมิในวัน ๑๔ คำ ๑ อุโบสถมิ
ในวัน ๑๕ คำ ๑

ที่ชื่อว่า โอวาท ได้แก่ ธรรม ๘

พอทอดธุระว่า จักไม่ถามอุโบสถก็ดี จักไม่ขอโอวาทก็ดี ดังนี้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๖๐] ในเมื่ออันตรายมี ๑ แสวงหาภิกษุณีเป็นเพื่อนไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑
วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๓๖๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งกับบรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ให้บังฝ้ออันเกิด
ในร่มผ้า. ครั้นแล้วบรุษนั้น ได้พยายามประทุษร้ายภิกษุณีรูปนั้น นางได้สงเสียงขึ้น. ภิกษุณีทั้งหลาย
ได้พากันวิ่งเข้าไปถามภิกษุณีนั้นว่า แม่เจ้าสงเสียงเรื่องอะไรกัน เมื่อถูกถาม นางได้เล่าเรื่องนั้นแก่
เหล่าภิกษุณี .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณีกับบรุษ
หนึ่งต่อหนึ่ง จึงได้ให้บังฝ้ออันเกิดในร่มผ้าเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีกับบรุษ
หนึ่งต่อหนึ่ง ให้บังฝ้ออันเกิดในร่มผ้า จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีกับบรุษหนึ่งต่อหนึ่ง
จึงได้ให้บังฝ้ออันเกิดในร่มผ้าแล้ว การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง
ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๕. ๑๐. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่บอกกล่าวสงฆ์หรือคณะ กับบรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ให้
บังก็ดี ฝากก็ดี ชะกัฏฐี ทากัฏฐี พันกัฏฐี แกะกัฏฐี ซึ่งฝ้อหรือบาดแผลอันเกิดในร่มผ้า เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๖๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคฺในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า รมผ้า ได้แก่ อวัยวะใดนาถิลงไป เนื้อเขาขึ้นมา .

บทว่า เกิด คือ เกิดขึ้นในบริเวณนั้น .

ที่ชื่อว่า ฝ ได้แก่ ฝชนิดใดชนิดหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า แผล ได้แก่แผลชนิดใดชนิดหนึ่ง .

บทว่า ไม่บอกกล่าว คือ ไม่แจ้งให้ทราบ .

ที่ชื่อว่า สงฆ์ ได้แก่ หมู่ที่เรียกกันว่าภิกษุณีสงฆ์ .

ที่ชื่อว่า คณะ ได้แก่ หมู่ที่เรียกกันว่าภิกษุณีหลายรูป .

ที่ชื่อว่า บุรุษ ได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย ไม่ใช่ยักษ์ผู้ชาย ไม่ใช่เปรตผู้ชาย

ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ เป็นผู้รู้เพียงสา เป็นผู้สามารถเพื่อประทุษร้ายได้ .

บทว่า กับ คือ ด้วยกัน .

บทว่า หนึ่งต่อหนึ่ง คือ บุรุษผู้หนึ่ง ภิกษุณีรูปหนึ่ง .

สังว่า จงบง ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อบงเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

สังว่า จงผ่า ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อผ่าเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

สังว่า จงชะ ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อชะเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

สังว่า จงทา ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อทาเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

สังว่า จงพัน ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อพันเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

สังว่า จงแกะ ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อแกะเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๖๓] บอกกล่าวแล้ว ให้บง ให้ผ่า ให้ชะ ให้ทา ให้พัน หรือให้แกะ ๑ มีสตรี ผู้รู้ความอยู่เป็นเพื่อน ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

อารามวารค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

ปาจิตตีย์ วรคที่ ๖ จบ .

ปาจิตตีย์ วรคที่ ๗

คัพภินีวารค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๖๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชสตรีมีครรภ . นางบวชแล้ว เทียวไปบิณฑบาต คนทั้งหลายพูดกันอย่างนี้ว่า ขอทานทั้งหลายจงถวายภิกษาแก่แม่เจ้า เพราะแม่เจ้า มีครรภแก่ แล้วพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีจึงได้ให้สตรีมีครรภบวชเล่า

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวชสตรีมีครรภเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าพวกภิกษุณีให้สตรี มีครรภบวช จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนพวกภิกษุณีจึงได้ให้สตรี มีครรภบวชเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๖ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสตรีมีครรภให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๖๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ ประสงคฺในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า สตรีมีครรภ ได้แก่หญิงที่เรียกกันว่ามิบุตรมาเกิด .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสมาภิกัถิ ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรม วาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู้อุปฌาย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์

[๓๖๖] สตรีมีครรภ ภิกษุณีสำคัญว่ามีครรภ ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

สตรีมีครรภ์ ภิกษุณีสงฆ์ ให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ .
สตรีมีครรภ์ ภิกษุณีสำคัญว่าไม่มีครรภ์ ให้บวช ไม่ต้องอาบัติ .
สตรีไม่มีครรภ์ ภิกษุณีสำคัญว่ามีครรภ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .
สตรีไม่มีครรภ์ ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .
สตรีไม่มีครรภ์ ภิกษุณีสำคัญว่าไม่มีครรภ์ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๓๖๗] สตรีมีครรภ์ สำคัญว่าไม่มีครรภ์ ให้บวช ๑ สตรีไม่มีครรภ์ สำคัญว่าไม่มีครรภ์ ให้บวช ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
คัมภีร์วรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

คัมภีร์วรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๖๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชสตรีแม่ลูกอ่อน . นาง
บวชแล้ว เทียวไปบิณฑบาต . คนทั้งหลายพูดกันอย่างนี้ว่า ขอทานทั้งหลายจงถวายภิกษาแก่แม่เจ้า
เพราะแม่เจ้ามีลูก แล้วพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้สตรีมีลูก
อ่อนบวชเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้สตรีแม่ลูกอ่อนบวชเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีทั้งหลายให้
สตรีแม่ลูกอ่อนบวช จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้
สตรีแม่ลูกอ่อนบวชเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง
ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๗ . ๒ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสตรีมีลูกอ่อนให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๖๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า สตรีมีลูกอ่อน ได้แก่ หญิงที่เป็นมารดา หรือเป็นแม่นม .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสีมาก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบ
กรรมวาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู้บิณฑบาต ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์

[๓๗๐] สตรีมีลูกอ่อน ภิกษุณีสำคัญว่ามีลูกอ่อน ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

สตรีมีลูกอ่อน ภิกษุณีสงฆ์ ให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ .

สตรีมีลูกอ่อน ภิกษุณีสำคัญว่า ไม่ใช่มีลูกอ่อน ให้บวช ไม่ต้องอาบัติ .

มีชีสสตรีมีลูกอ่อน ภิกษุณีสำคัญว่ามีลูกอ่อน ต้องอาบัติทุกกฏ .

มีชีสสตรีมีลูกอ่อน ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

มีชีสสตรีมีลูกอ่อน ภิกษุณีสำคัญว่าไม่ใช่มีลูกอ่อน ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๓๗๑] สตรีมีลูกอ่อน สำคัญว่าไม่มีลูกอ่อน ให้บวช ๑ มีชีสสตรีมีลูกอ่อน สำคัญว่า
ไม่มีลูกอ่อน ให้บวช ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
คัมภีร์วรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

คัมภีร์วรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๗๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชสิกขมานาผู้ยังมีได้ศึกษา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
สิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี สิกขมานาพวกนั้นจึงเป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้สิ่งที่
ควรหรือไม่ควร .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้บวชสิกขมานาผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่าภิกษุณีทั้งหลาย
บวชสิกขมานาผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวช
สิกขมานาผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีเล่า การกระทำของพวกนางนั้นไม่เป็น
ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . . ครั้นแล้วทรงกระทำธรรมีกถา รับสั่งกะภิกษุทั้งหลาย
ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี แก่สิกขมานา .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงให้สิกขาสมมตินั้นอย่างนี้ .

วิธีให้สิกขาสมมติ

สิกขมานานั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจริ่งบ่า กราบเท้าภิกษุณีทั้งหลาย แล้ว
นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ ว่าดังนี้

แม่เจ้า ดิฉันชื่อนี้เป็นสิกขมานาของแม่เจ้าชื่อนี้ ขอสิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการ
ตลอด ๒ ปี ต่อสงฆ์ .

พึงขอแม่ครั้งที่สอง . . . พึงขอแม่ครั้งที่สาม

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ .

กรรมวาจา

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นางนี้มีชื่อนี้เป็นสิกขมานาของแม่เจ้าชื่อนี้ ขอสิกขา-
*สมมติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี ต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึง
ให้สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี แก่สิกขมานาชื่อชื่อนี้ นี้เป็นญัตติ .

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นางนี้มีชื่อนี้เป็นสิกขมานาของแม่เจ้าชื่อนี้ ขอสิกขา-
*สมมติในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สิกขาสมมติ ในธรรม ๖ ประการตลอด ๒
ปี แก่สิกขมานาชื่อนี้ การให้สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแก่สิกขมานาชื่อนี้
ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด .

สงฆ์ให้สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี แก่สิกขมานาชื่อนี้แล้ว ชอบ
แก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

พึงบอกสิกขมานาผู้หนึ่งว่า เธอจงว่าอย่างนี้ .

๑. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป มัน ไม่ละเมิดตลอด ๒ ปี

๒. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากการถือเอาพัสดอันเจ้าของเขามีได้ให้ มัน ไม่ละเมิด
ตลอด ๒ ปี

๓. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากการประพฤตผิด มิใช่กิจพรหมจรรย์ มัน ไม่ละเมิด
ตลอด ๒ ปี

๔. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากการพูดเท็จ มัน ไม่ละเมิดตลอด ๒ ปี

๕. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นฐานประมาท
มัน ไม่ละเมิดตลอด ๒ ปี

๖. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล มัน ไม่ละเมิดตลอด ๒ ปี
ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงตีเตียนภิกษุณีเหล่านั้นโดยอนุเบกปริยายดังนี้ แล้วตรัสโทษ
แห่งความเป็นคนเลียงยาก . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๑๘. ๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสิกขมานาผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ
ตลอดสองฝน ให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๗๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคฺในอรรถนี้ .

บทว่า สองฝน คือ ๒ ปี .

ที่ชื่อว่า ผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขา คือ สิกขาอันภิกษุณียังมีได้ให้ หรือให้แล้วแต่สิกขมานา
ทำขาดเสีย .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมตีสีมาก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรม
วาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู้บิณฑบาต ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๓๗๔] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๓๗๕] บวชสิกขมานาผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี ๑ วิภังจรีต ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

คัพภินีวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

คัพภินีวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๗๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชสิกขมานาผู้ได้ศึกษาสิกขา
ในธรรม ๖ ประการครบ ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติ . ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า มา
สิกขมานา เธอจงรู้สิ่งนี้ จงประเคนสิ่งนี้ จงนำสิ่งนี้มา เราต้องการสิ่งนี้ จงทำสิ่งนี้ให้เป็นกัปปิยะ

นางเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าแต่แม่เจ้า ดิฉันไม่ใช่สิกขมานา พวกดิฉันเป็นภิกษุณี .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้บวชสิกขมานาผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีทั้งหลาย
บวชสิกขมานาผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้วแต่สงฆ์ไม่ได้สมมติ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวช
สิกขมานา ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้วแต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติแล้ว การ
กระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . . ครั้นแล้วทรงกระทำ
ธรรมิกถา รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สงฆ์สมมติการอุปสมบทแก่
สิกขมานาผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แสดงสงฆ์ให้สมมติการอุปสมบทนั้น อย่างนี้ :-

วิธีให้สมมติการอุปสมบท

สิกขมานาผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้วนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้า
อุตราสงค์เจี๋ยงบา กราบเท้าภิกษุณีทั้งหลายแล้ว นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า
แม่เจ้า ดิฉันมีชื่อนี้ เป็นสิกขมานาของแม่เจ้าชื่อนี้ ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ
ครบ ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ .

พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม .

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

กรรมวาจา

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สิกขมานาชื่อนี้ผู้นี้ของแม่เจ้าชื่อนี้ ได้ศึกษาสิกขาใน
ธรรม ๖ ประการครบ ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติการอุปสมบทแก่สิกขมานาชื่อนี้ ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ
ครบ ๒ ปีแล้ว นี้เป็นญัตติ .

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สิกขมานาชื่อนี้ผู้นี้ของแม่เจ้าชื่อนี้ ได้ศึกษาสิกขาใน-

* ธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สมมติการอุปสมบท
แก่สิกขมานาชื่อนี้ ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว .

การให้สมมติการอุปสมบทแก่สิกขมานาชื่อนี้ ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ
ครบ ๒ ปีแล้ว ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้า
ผู้นั้นพึงพูด .

สมมติการอุปสมบทอันสงฆ์ให้แล้วแก่สิกขมานาชื่อนี้ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประ-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

* การครบ ๒ ปีแล้ว ขอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุณีเหล่านั้นโดยอเนกปริยายดังนี้ แล้วตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๙. ๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสักขมานาผู้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอดสองฝนแล้ว อันสงฆ์ยังมีได้สมมติ ให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๓๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณีที่ทรงประสงคในอรธนี้ .

บทว่า ตลอดสองฝน คือ ตลอด ๒ ปี .

ที่ชื่อว่า ผู้ศึกษาสิกขา . . . แล้ว คือ มีสิกขาในธรรม ๖ ประการอันได้ศึกษาแล้ว .

ที่ชื่อว่า อันสงฆ์ยังมีได้สมมติ คืออันสงฆ์ยังไม่ได้ให้สมมติการอุปสมบทด้วยญัตติทุกข-

* กรรม

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสมาภิกัถิ ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู้ปัชฌาย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทาขณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๓๓๔] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๓๓๕] บวชสักขมานาผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีที่สงฆ์สมมติแล้ว ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

คัพภินวารค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

คัพภินวารค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๔๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชเด็กหญิงชาวบ้านผู้มีอายุยังไม่ครบ ๑๒ ปี เด็กหญิงเหล่านั้นเป็นผู้อดทน ไม่ได้ต่อความหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย ไม่อดทนต่อสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน มักไม่อดกลั้นต่อถ้อยคำที่เขากล่าวร้าย หยาบคาย มีปกติไม่อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดในสรีระอย่างแรงกล้า หยาบช้ำ เฝ็ดร้อน ไม่น่ายินดี ไม่น่าพอใจ อันอาจพราชีวิตเสีย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวชเด็กหญิงชาวบ้าน ผู้มีอายุยังไม่ครบ ๑๒ ปีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ พากันบวชเด็กหญิงชาวบ้านผู้มีอายุยังไม่ครบ ๑๒ ปี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้พากันบวชเด็กหญิงชาวบ้านผู้มีอายุยังไม่ครบ ๑๒ ปีแล้ว เพราะเด็กหญิงผู้มีอายุยังไม่ครบ ๑๒ ปี เป็นผู้อดทนไม่ได้ต่อความหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย ไม่อดทนต่อสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน มักไม่อดกลั้นต่อถ้อยคำที่เขากล่าวร้าย หยาบคาย มีปกติไม่อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดในสรีระอย่างแรงกล้า หยาบช้ำ เฝ็ดร้อน ไม่น่ายินดี ไม่น่าพอใจ อันอาจพราชีวิตเสีย ส่วนเด็กหญิงที่มีอายุครบ ๑๒ ปี เป็นผู้อดทนต่อความหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย อดทนต่อสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน มีปกติ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
อดกลืนต่อถ้อยคำที่เขากล่าวร้าย หยาบคาย มักอดทนต่อทุกข์เวทนาที่เกิดขึ้นในสรีระอย่างแรงกล้า
หยาบช้า เผ็ดร้อน ไม่น่ายินดี ไม่น่าพอใจ อันอาจพราชีวิตเสีย การกระทำของพวกนางนั้น ไม่
เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๐. ๕. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังเด็กหญิงชาวบ้านผู้มีอายุหย่อนสิบสองฝนให้บวช เป็น
ปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๕๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงคในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า มีอายุหย่อนสิบสองฝน คือ มีอายุไม่ครบ ๑๒ ปี .

ที่ชื่อว่า เด็กหญิงชาวบ้าน ได้แก่ เด็กหญิงที่เขากล่าวกันว่าอาจมีสามีได้ .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะภิกษิ อจารยภิกษิ บาตรภิกษิ จีวรภิกษิ สมมติสีมาก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฎ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฎ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฎ ๒ ตัว
จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู่อุปัชฌาย์ ต้องอาบัติปาจิตติย คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฎ .

บทภาษณีย

[๓๕๒] เด็กหญิงมีอายุหย่อน ๑๒ ปี ภิกษุณีสำคัญว่ามีอายุหย่อน ๑๒ ปี ให้บวช ต้อง
อาบัติปาจิตติย .

เด็กหญิงมีอายุหย่อน ๑๒ ปี ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติทุกกฎ .

เด็กหญิงมีอายุหย่อน ๑๒ ปี ภิกษุณีสำคัญว่าครบ ให้บวช ไม่ต้องอาบัติ .

เด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ภิกษุณีสำคัญว่ามีอายุหย่อน ๑๒ ปี ต้องอาบัติทุกกฎ .

เด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

เด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ภิกษุณีสำคัญว่าครบ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๓๕๓] บวชเด็กหญิงมีอายุหย่อน ๑๒ ปี สำคัญว่ามีอายุครบ ๑ วิภังจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑
ไม่ต้องอาบัติแล .

คัพภินีวารค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

คัพภินีวารค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๕๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี
ผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี . เธอเหล่านั้นเป็นคนขเหลา ไม่ฉลาด ไม่รู้จัก
สิ่งที่ควรหรือไม่ควร .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้พากันบวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าพวกภิกษุณีพากัน
บวชเด็กหญิงอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้พากันบวช
เด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว การกระทำของ
พวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . . ครั้นแล้วทรงกระทำธรรมีกถา
รับสังกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อให้สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี แก่เด็ก
หญิงผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี .

วิธีให้สิกขาสम्मัตติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงให้สิกขาสम्मัตตินั้น อย่างนี้ :-

อันเด็กหญิงผู้มีอายุครบ ๑๒ ปีนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจริยงบา กราบ
เท้าภิกษุณีทั้งหลายแล้ว นั่งกระโหยง ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า

แม่เจ้า ดิฉันชื่อนี้ เป็นเด็กหญิงของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุครบ ๑๒ ปี ขอสิกขาสम्मัตติใน
ธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีต่อสงฆ์ .

พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-
กรรมวาจา

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เด็กหญิงนี้ชื่อของแม่เจ้าชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี
ขอสิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
สงฆ์พึงให้สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี แก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี
นี้เป็นญัตติ .

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เด็กหญิงนี้ชื่อของแม่เจ้าชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี
ขอสิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี ต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประ
การตลอด ๒ ปี แก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี การให้สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการ
ตลอด ๒ ปี แก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็น
ผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด .

สิกขาสมมติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี อันสงฆ์ให้แล้วแก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุ
ครบ ๑๒ ปี ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้ .

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถนั้น ฟังกล่าวแก่เด็กหญิงผู้มีอายุครบ ๑๒ ปีเห็นว่า เธอจงกล่าว
อย่างนี้ แล้วฟังกล่าว ว่าดังนี้ :-

๑. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป มัน ไม่ละเมิดตลอด ๒ ปี . . .

๖. ข้าพเจ้าสมาทานศีลข้อวันจากบริโภคอาหารในเวลาวิกาล มัน ไม่ละเมิดตลอด ๒ ปี
ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุณีเหล่านั้นโดยอเนกปริยายดังนี้ แล้วตรัสโทษ
แห่งความเป็นคนเลียงยาก . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๑. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังเด็กหญิงมีอายุ ๑๒ ปีบริบูรณ์ผู้ยังมีได้ศึกษาสิกขา
ในธรรม ๖ ประการตลอดสองฝนให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๕๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า มีอายุ ๑๒ ปีบริบูรณ์ คือ มีอายุครบ ๑๒ ฝนแล้ว .

ที่ชื่อว่า เด็กหญิง ได้แก่ เด็กหญิงที่เขากล่าวกันว่าอาจมีสามีได้ .

บทว่า ตลอดสองฝน คือ ตลอด ๒ ปี .

ที่ชื่อว่า ยังมีได้ศึกษาสิกขา คือ สงฆ์ยังมีได้ให้ศึกษา หรือให้แล้วแต่เธอทำขาดเสีย .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถี อาจารย์กัถี บาตรกัถี จีวรกัถี สมมติสีมาก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฎ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฎ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฎ ๒ ตัว
จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฎ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๓๕๖] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฎ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฎ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนาปัตติวาร

[๓๕๗] บวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี ๑
วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

คัพภินีวารค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

คัพภินีวารค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๓๕๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี
ผู้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้วแต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติ . ภิกษุณีทั้งหลายกล่าว
อย่างนี้ว่า มาหนิ สิกขมานา เธอจงรู้อันนี้ จงประเคนสิ่งนี้ จงนำสิ่งนี้มา ฉันต้องการสิ่งนี้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

เธองทำสิ่งนี้ให้เป็นกบปียะ .

เธอเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า พวกดิฉันไม่ใช่สิกขมานา พวกดิฉันเป็นภิกษุณี .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงพากันบวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกภิกษุณีพากันบวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติ จจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้พากันบวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังมิได้สมมติแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . . ครั้นแล้ว ทรงทำธรรมีกถา รับสังกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้สงฆ์สมมติการอุปสมบทแก่เด็กหญิงอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลวิธีการให้สมมติการอุปสมบทนั้นสงฆ์พึงให้อย่างนี้ :-

วิธีการให้สมมติการอุปสมบท

อันเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้วนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงบา กราบเท้าภิกษุณีทั้งหลายแล้ว นั่งกระโหยง ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า

แม่เจ้า ดิฉันชื่อนี้ เป็นเด็กหญิงของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุครบ ๑๒ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ .

พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม .

ภิกษุณี ผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-
กรรมวาจา

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เด็กหญิงชื่อนี้ผู้นี้ของแม่เจ้าชื่อนี้มีอายุครบ ๑๒ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สมมติการอุปสมบทแก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว นี่เป็นญัตติ .

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เด็กหญิงชื่อนี้ผู้นี้ของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สมมติการอุปสมบทแก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว การให้สมมติการอุปสมบทแก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่งไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้นั้นพึงพูด .

สมมติการอุปสมบท อันสงฆ์ให้แล้วแก่เด็กหญิงชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงตีเตียนภิกษุณีเหล่านั้นโดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๒ . ๗ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังเด็กหญิงมีอายุครบสิบสองปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอดสองฝนแล้ว อันสงฆ์ยังมิได้สมมติ ให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๘๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า มีอายุครบสิบสองปี คือ มีอายุถึง ๑๒ ฝนแล้ว .

ที่ชื่อว่า เด็กหญิง ได้แก่ สตรีที่เขากล่าวว่าอาจมีสามีได้ .

บทว่า ตลอดสองฝน คือ ตลอด ๒ ปี .

ที่ชื่อว่า ผู้ศึกษาสิกขา คือ มีสิกขาในธรรม ๖ ประการอันได้ศึกษาแล้ว .

ที่ชื่อว่า ยังมิได้สมมติ คือ สงฆ์ยังมิได้ให้สมมติการอุปสมบทด้วยญัตติทุติยกรรม .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

บพวา ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสีมาก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว
จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์
ติกะปาจิตตีย์

[๓๙๐] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .
กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .
กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .
กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .
กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๓๙๑] บวชเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี
แล้ว อันสงฆ์สมมติแล้ว ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

คัพภินีวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

คัพภินีวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๓๙๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทาบวชสหวิณีแล้ว ไม่อนเคราะห์
เอง ไม่ให้ผู้อื่นอนุเคราะห์ ตลอด ๒ ปี สหวิณีเหล่านั้นจึงเป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้จักสิ่งที่ดี
หรือไม่ดี .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูลนันทา
บวชสหวิณีแล้ว จึงไม่อนเคราะห์เอง ไม่ให้ผู้อื่นอนุเคราะห์ตลอด ๒ ปีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีถูลนันทา
บวชสหวิณีแล้ว ไม่อนเคราะห์เอง ไม่ให้ผู้อื่นอนุเคราะห์ตลอด ๒ ปี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาบวชสหวิณีแล้ว
จึงได้ไม่อนเคราะห์เอง ไม่ให้ผู้อื่นอนุเคราะห์ ตลอด ๒ ปีเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไป
เพื่อความเลื่อมใสของชนชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๓ . ๘ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสหวิณีให้บวชแล้ว ไม่อนเคราะห์ ไม่ยังผู้อื่นให้
อนุเคราะห์ สิ้นสองฝน เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๙๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า สหวิณี ได้แก่ ภิกษุณีที่เรียกกันว่าสหวิริหารินี .

บทว่า ให้บวชแล้ว คือ ให้อุปสมบทแล้ว .

บทว่า สิ้นสองฝน คือ ตลอด ๒ ปี .

บทว่า ไม่อนเคราะห์ คือ ไม่อนเคราะห์เอง ด้วยอเทศ ปรุปรุจลา โอวาท อนุศาสน์ .

บทว่า ไม่ให้ผู้อื่นอนุเคราะห์ คือ ไม่บังคับภิกษุณีอื่น .

พอทอดธุระว่า จักไม่อนเคราะห์เอง จักไม่ให้ผู้อื่นอนุเคราะห์ ๒ ปี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๙๔] มีอันตราย ๑ แสวงหาแล้วไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑
ไม่ต้องอาบัติแล .

คัพภินีวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

คัพภินีวรรค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๓๙๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายไม่ติดตามปวัตตินีผู้ให้บวชถึง ๒ ปี .
เธอจึงเป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้จักสิ่งที่ควรหรือไม่ควร .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงไม่ติดตามปวัตตินีผู้ให้บวชตลอด ๒ ปีแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีทั้งหลายไม่
ติดตามปวัตตินีผู้ให้บวชถึง ๒ ปี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ไม่ติด
ตามปวัตตินีผู้ให้บวชถึง ๒ ปีแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชน
ที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๔ . ๙ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่ติดตามปวัตตินีผู้ให้บวชสิ้นสองฝน เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๙๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า ผู้ให้บวช คือ ผู้ให้อุปสมบท .

ที่ชื่อว่า ปวัตตินี ได้แก่ ภิกษุณีที่เขารเรียกกันว่าอุปชฌาย์ .

บทว่า สิ้นสองฝน คือ ตลอด ๒ ปี .

บทว่า ไม่ติดตาม คือ ไม่อุปัชฌาก .

พอทอดธุระว่า จักไม่ติดตามตลอด ๒ ปี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๓๙๗] อุปชฌาย์เป็นคนเขลา หรือ เป็นคนไม่ละอาย ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑
วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

คัปกินีวารค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

คัปกินีวารค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๓๙๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทาบวชสหวิณีไว้แล้ว ไม่พาหลักไป
เองด้วย ไม่ให้ผู้อื่นพาหลักไปด้วย นายได้จับตัวไป .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูลนันทา
บวชสหวิณีไว้แล้ว จึงไม่พาหลักไปเองด้วย ไม่ให้ผู้อื่นพาหลักไปด้วยแล้ว นายได้จับตัวไป ถ้า
ภิกษุณีนี้พึงไปด้วย นายก็จะไม่พึงจับตัวไปได้ . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีถูลนันทา
บวชสหวิณีไว้แล้ว ไม่พาหลักไปเอง ไม่ให้ผู้อื่นพาหลักไป นายได้จับตัวไปแล้ว จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาบวชสหวิณี
ไว้แล้ว จึงได้ไม่พาหลักไปเอง ไม่ให้ผู้อื่นพาหลักไป นายจึงได้จับตัวไป การกระทำของนางนั้น
ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๕ . ๑๐ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสหวิณีให้บวชแล้ว ไม่พาหลักไปเอง ไม่ให้พาหลัก
ไป โดยที่สอดแม่สิ้นระยะทาง ๕-๖ โยชน์ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๓๙๙] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ที่ชื่อว่า สหชินี ได้แก่ ภิกษุณีที่เขาเรียกกันว่าสังฆิรีหารี .
บทนา ให้บวชแล้ว คือ ให้อุปสมบทแล้ว .
บทนา ไม่พาหลักไปเอง คือ ตนเองไม่พาหลักไป .
บทนา ไม่ให้พาหลักไป คือ ไม่สั่งผู้อื่น .
พอทอดธุระว่า จักไม่พาหลักไปเอง จักไม่ให้พาหลักไป โดยที่สุดแม้สิ้นระยะทาง ๕-๖
โยชน์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๔๐๐] มีอันตราย ๑ แสงหาแล้วไม่ได้ภิกษุณีผู้สหาย ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

คัมภีร์วารค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๗ จบ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๘

กุมาริกุตวารค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๐๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บินทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายให้สามเณรีมีอายุหย่อน ๒๐ ฝน
อุปสมบท เธอเหล่านั้นอดทนไม่ได้ต่อความหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย ไม่อดทนต่อ

สัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน มักไม่อดกลั้นต่อถ้อยคำที่เขากล่าวร้าย หยาบ-

* คาย มีปกติไม่อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดในสรีระอย่างแรงกล้า หยาบซ้ำ เผ็ดร้อน ไม่น่ายินดี ไม่น่า
พอใจอันอาจปราณีชีวิตเสีย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีทั้งหลายจึง
ได้ให้สามเณรีมีอายุหย่อน ๒๐ ฝน อุปสมบทแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีให้สามเณรี
มีอายุหย่อน ๒๐ ฝน อุปสมบท จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ให้
สามเณรี มีอายุหย่อน ๒๐ ฝน อุปสมบทแล้ว เพราะสามเณรีมีอายุหย่อน ๒๐ ฝน เป็นผู้อดทน
ไม่ได้ต่อความหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย ไม่อดทนต่อสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม
แดด และสัตว์เลื้อยคลาน มักไม่อดกลั้นต่อถ้อยคำที่เขากล่าวร้าย หยาบคาย มีปกติไม่อดทน
ต่อทุกขเวทนาที่เกิดในสรีระอย่างแรงกล้า หยาบซ้ำ เผ็ดร้อน ไม่น่ายินดี ไม่น่าพอใจ อันอาจ
ปราณีชีวิตเสีย การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๖ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสตรีผู้เป็นกุมารี มีอายุหย่อน ๒๐ ปีให้บวช เป็น
ปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๐๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า มีอายุหย่อน ๒๐ ปี คือ มีอายุยังไม่ถึง ๒๐ ฝน .

ที่ชื่อว่า สตรีผู้ยังเป็นกุมารี ได้แก่ สตรีที่เรียกกันว่าสามเณรี .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักให้อุปสมบท แล้วแสวงหาคณะกิติ อาจารย์กิติ บาทรกิติ จีวรกิติ สมมติ-

* สีมาก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ
๒ ตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู้อุปสมบท ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติ-
* ทุกกฏ .

บทภาษณีย์

[๔๐๓] สามเณรีมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ภิกษุณีสำคัญว่ามีอายุหย่อน ๒๐ ปีให้บวช ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์ .

สามเณรีมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ .

สามเณรีมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ภิกษุณีสำคัญว่ามีอายุครบแล้ว ให้บวช ไม่ต้องอาบัติ .

สามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ภิกษุณีสำคัญว่ามีอายุหย่อน ๒๐ ปี ต้องอาบัติทุกกฏ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
สามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ภิกษุณีสงฆ์ ต้องอาบัติทุกกฏ .
สามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ภิกษุณีสำคัญว่ามีอายุครบแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๔๐๔] บวชกุมารีผู้มีอายุหย่อน ๒๐ ฝน สำคัญว่ามีอายุครบแล้ว ๑ บวชกุมารีผู้มีอายุครบ ๒๐ ฝนแล้ว สำคัญว่ามีอายุครบแล้ว ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมารีภูตวารค สิกขาบทที่ ๑ จบ .

กุมารีภูตวารค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๐๕] โดยสมณัน พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชสามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ยังมี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี เธอเหล่านั้นจึงเป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้ สิ่งที่ควรหรือไม่ควร .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้พากันบวชสามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ยังมี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี เล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีทั้งหลาย พากันบวชสามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ยังมี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้พากัน บวชสามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ยังมี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีเล่า การกระ-

* ทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . . ครั้นแล้วทรงทำ ธรรมิกถา รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี แก่สามเณรี ผู้ยังเป็นกุมารี มีอายุ ๑๘ ปี .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสิกขาสम्मัตตินั้น ภิกษุณีพึงให้ไฉน :-

วิธีให้สิกขาสम्मัตติแก่สามเณรีอายุ ๑๘ ปี

อันสามเณรีผู้มีอายุ ๑๘ ปีนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงบา กราบเท้าภิกษุณี ทั้งหลายแล้ว นั่งกระโหยง ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า

แม่เจ้า ดิฉันชื่อนี้ เป็นสามเณรีของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุ ๑๘ ปี ขอสิกขาสम्मัตติใน ธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี ต่อสงฆ์ .

พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม .

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยอัญชลีทศกัณฐกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

กรรมวาจา

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สามเณรีชื่อนี้ของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุ ๑๘ ปี ขอ สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี ต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี แก่สามเณรีชื่อนี้ผู้มีอายุ ๑๘ ปี นี้เป็นญัตติ .

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สามเณรีชื่อนี้ของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุ ๑๘ ปี ขอ-

* สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี ต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี แก่สามเณรีชื่อนี้ ผู้มีอายุ ๑๘ ปี การให้สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี แก่สามเณรีชื่อนี้ ผู้มีอายุ ๑๘ ปี ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด .

สิกขาสम्मัตติในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี สงฆ์ให้แล้วแก่สามเณรีชื่อนี้ ผู้มีอายุ ๑๘ ปี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถนั้น พึงกล่าวแก่สามเณรีผู้มีอายุ ๑๘ ปีนี้ว่า เธอจงกล่าวอย่างนี้ แล้วพึงกล่าว ว่าดังนี้ :-

๑. ข้าพเจ้าสมาทานสิกขา คือเว้นจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป มัน ไม่ล่วงละเมิด ตลอด ๒ ปี

๒. ข้าพเจ้าสมาทานสิกขา คือเว้นจากถือเอาพืชสดอันเจ้าของมิได้ให้ มัน ไม่ล่วงละเมิด ตลอด ๒ ปี

๓. ข้าพเจ้าสมาทานสิกขา คือเว้นจากประพฤติดมมิใช่กิจพรหมจรรย์ มัน ไม่ล่วงละ - * เม็ดตลอด ๒ ปี

๔. ข้าพเจ้าสมาทานสิกขา คือเว้นจากพูดเท็จ มัน ไม่ล่วงละเมิดตลอด ๒ ปี

๕. ข้าพเจ้าสมาทานสิกขา คือเว้นจากน่าน้ำเมาคือสุราเมรัย อันเป็นฐานแห่งความประมาท มัน ไม่ล่วงละเมิด ตลอด ๒ ปี

๖. ข้าพเจ้าสมาทานสิกขา คือเว้นจากบริโภคอาหารในเวลาวิกาล มัน ไม่ล่วงละเมิด

ตลอด ๒ ปี .

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุณีเหล่านั้น โดยอเนกปริยายดังนี้ แล้วตรัส
โทษแห่งความเป็นคนเลี้ยมายก . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๗. ๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสตรีผู้เป็นกุมารี มีอายุครบ ยี่สิบ ปีแล้ว ผู้ยังมิได้
ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอดสองฝน ให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๐๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่
ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า มีอายุครบยี่สิบปีแล้ว คือ มีอายุถึง ๒๐ ฝนแล้ว .

ที่ชื่อว่า สตรีผู้เป็นกุมารี ได้แก่ สตรีที่เรียกกันว่าสามเณรี .

บทว่า ตลอดสองฝน คือ ตลอด ๒ ปี .

ที่ชื่อว่า ผู้ยังมิได้ศึกษาสิกขา คือ สงฆ์ยังมิได้ให้สิกขา หรือให้แล้วแต่เธอทำขาดเสีย .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถี อาจารย์กัถี บาตรกัถี จีวรกัถี สมมติสมาภิกัถี
ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว
จบกรรมวาจาครั้งสุด ภิกษุณีผู้อุปัชฌาย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทาขณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๔๐๗] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๔๐๘] บวชสามเณรีมีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปี ๑
วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๐๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพากันบวชสามเณรีผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี
ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังมิได้สมมติ .

ภิกษุณีทั้งหลายพากันกล่าวอย่างนี้ว่า มานี้ สิกขมานา เธอจงรู้สิ่งนี้ จงประเคนสิ่งนี้
จงนำสิ่งนี้มา ฉันต้องการสิ่งนี้ ท่านจงทำสิ่งนี้ให้เป็นกับปียะ .

เธอเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า พวกดิฉันไม่ใช่สิกขมานา พวกดิฉันเป็นภิกษุณี .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึง
ได้บวชสามเณรีผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว แต่
สงฆ์ยังมิได้สมมติแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า พวกภิกษุณีพากัน
บวชสามเณรีผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์
ยังมิได้สมมติ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้บวชสามเณรี
ผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังมิได้สมมติแล้ว
การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . . ครั้นแล้ว ทรง
ทำธรรมีกถา รับสังกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สงฆ์สมมติการอุปสมบทแก่สามเณรีผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ผู้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลวิธีการให้สมมติการอุปสมบทนั้น สงฆ์พึงให้ดังนี้ :-

วิธีการให้สมมติอุปสมบท

อันสามเณรีผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้วนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอตราสงฆ์เจวียงบา กราบเท้าภิกษุณีทั้งหลายแล้ว นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า

แม่เจ้า ดิฉันชื่อนี้ เป็นสามเณรีของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ .

พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-
กรรมวาจา

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สามเณรีชื่อนี้ผู้หนึ่งของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สมมติการอุปสมบทแก่สามเณรีชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว นี้เป็นญัตติ .

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สามเณรีชื่อนี้ผู้หนึ่งของแม่เจ้าชื่อนี้ มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว ขอสมมติการอุปสมบทต่อสงฆ์ สงฆ์สมมติการอุปสมบทแก่สามเณรีชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว การให้สมมติการอุปสมบทแก่สามเณรีชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด .

สมมติการอุปสมบทอันสงฆ์ให้แล้วแก่สามเณรีชื่อนี้ ผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้วชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุณีเหล่านั้น โดยอนุเคราะห์อย่างนี้ แล้วตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยมายก . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๘ . ๓ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสตรีผู้เป็นนักษารี มีอายุครบยี่สิบปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอดสองฝนแล้วอันสงฆ์ยังมีได้สมมติ ให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๑๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า มีอายุครบยี่สิบปี คือ มีอายุถึง ๒๐ ฝนแล้ว .

ที่ชื่อว่า สตรีผู้เป็นนักษารี ได้แก่ สตรีที่เรียกกันว่าสามเณรี .

บทว่า ตลอดสองฝน คือ ตลอด ๒ ปี .

ที่ชื่อว่า ผู้ได้ศึกษาสิกขา คือ ผู้มีสิกขาในธรรม ๖ ประการอันได้ศึกษาแล้ว .

ที่ชื่อว่า ยังมีได้สมมติ คือ สงฆ์ยังมีได้ให้สมมติการอุปสมบทด้วยญัตติทุติยกรรม .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสมาภักดิ์ ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู้อุปัชฌาย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๔๑๑] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๔๑๒] บวชสามเณรีผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว อันสงฆ์สมมติแล้ว ๑ วิภังจโร ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
กุมาริฏตววรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

กุมาริฏตววรรค สิกขาบทที่ ๔
เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๑๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น พวกภิกษุณีผู้มีพรรษาหย่อน ๑๒ พากันบวชกุลธิดา .
ภิกษุณีผู้่อปีชฌายะเหล่านั้น เป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควร แม้สัทธิวิหารินี่ทั้ง-
*หลายก็เป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควร .
บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
มีพรรษาหย่อน ๑๒ จึงได้บวชกุลธิดาเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีทั้งหลาย
มีพรรษาหย่อน ๑๒ บวชกุลธิดา จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลาย มีพรรษา
หย่อน ๑๒ จึงได้บวชกุลธิดาเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชน
ที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๒๙ . ๔ . อนึ่ง ภิกษุณีใด มีพรรษาหย่อนสิบสองยังกุลธิดาให้บวช เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๑๔] บทว่า อนึ่ง . . . โด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า มีพรรษาหย่อนสิบสอง คือ มีพรรษายังไม่ถึง ๑๒

บทว่า ยังกุลธิดาให้บวช คือ ให้กุลธิดาอุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักให้บวช แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสีมากัถิ
ต้องอาบัติทุกกฎ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฎ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฎ ๒ ตัว
จบกรรมวาจาครั้งสุด ภิกษุณีผู้่อปีชฌาย์ ต้องอาบัติปาจิตติย คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฎ .

อนาปัตติวาร

[๔๑๕] มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว ยังกุลธิดาให้บวช ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล .

กุมาริฏตววรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

กุมาริฏตววรรค สิกขาบทที่ ๕
เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๑๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
*บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีผู้มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว แต่สงฆ์ยังมีได้สมมติ
ได้พากันบวชกุลธิดา ภิกษุณีผู้่อปีชฌายะเหล่านั้น เป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควร
แม้สัทธิวิหารินี่ก็เป็นคนเขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควร .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพวกภิกษุณี
มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว แต่สงฆ์ยังมีได้สมมติ จึงได้พากันบวชกุลธิดาเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า พวกภิกษุณีผู้มีพรรษา
ครบ ๑๒ แล้ว แต่สงฆ์ยังมีได้สมมติ ได้พากันบวชกุลธิดา จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีผู้มีพรรษาครบ ๑๒
แล้ว แต่สงฆ์ยังมีได้สมมติ จึงได้พากันบวชกุลธิดาเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . . ครั้นแล้ว ทรงทำธรรมิกถา รับสังกะภิกษุทั้งหลายว่า
ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สงฆ์สมมติการอุปสมบทแก่ภิกษุณีผู้มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลวิธีการสมมติให้อุปสมบทนั้น สงฆ์พึงให้อย่างนี้ :-

วิธีให้สมมติการให้อุปสมบทแก่ภิกษุณีผู้มีพรรษาครบ ๑๒

อันภิกษุณีผู้มีพรรษาครบ ๑๒ แล้วนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจริยงปา กราบ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
เท่าภิกษุณีผู้แก่พรรษาแล้ว นั่งกระโหยง ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า
แม่เจ้า ดิฉันชื่อนี้ มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว ขอสมมติการให้อุปสมบทต่อสงฆ์ .
ฟังขอแม่ครั้งที่สอง ฟังขอแม่ครั้งที่สาม
ภิกษุณีนั้นอันสงฆ์ฟังกำหนดว่า ภิกษุณีนี้เป็นคนฉลาด มีความละเอียด ถ้าเธอเป็นคนเขลา
และไม่มีความละเอียด ก็ไม่ควรให้ ถ้าเป็นคนเขลา แต่มีความละเอียด ก็ไม่ควรให้ ถ้าเป็นคน
ฉลาด แต่ไม่มีความละเอียด ก็ไม่ควรให้ ถ้าเป็นคนฉลาดด้วย มีความละเอียดด้วย จึงควรให้ .
ครั้นแล้ว สงฆ์ฟังให้สมมติการให้อุปสมบทนั้นอย่างนี้
ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-
กรรมวาจา

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีชื่อนี้ผู้นี้ มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว ขอสมมติ
การให้อุปสมบทต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟังให้สมมติการให้อุปสมบท
แก่ภิกษุณีชื่อนี้ ผู้มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว . นี้เป็นญัตติ .

แม่เจ้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุณีชื่อนี้ผู้นี้ มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว ขอสมมติ
การให้อุปสมบทต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สมมติการให้อุปสมบทแก่ภิกษุณีชื่อนี้ ผู้มีพรรษาครบ ๑๒
แล้ว การให้สมมติการให้อุปสมบทแก่ภิกษุณีชื่อนี้ ผู้มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว ขอบแก่แม่เจ้า
ผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งฟังเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งฟังพูด .

การให้สมมติการให้อุปสมบท อันสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุณีชื่อนี้ ผู้มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว
ขอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้ .

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุณีเหล่านั้น โดยอนุเคราะห์ดังนี้ แล้วตรัสโทษ
แห่งความเป็นคนเลียงยาก . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-
พระบัญญัติ

๑๓๐ . ๕ . อนึ่ง ภิกษุณีใด มีพรรษาครบสิบสองแล้ว อันสงฆ์ยังมีได้สมมติ ยังกุลธิดา
ให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๑๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า มีพรรษาครบสิบสองแล้ว คือ มีพรรษาถึง ๑๒ แล้ว .

ที่ชื่อว่า ยังมีได้สมมติ คือ สงฆ์ยังมีได้ให้สมมติการให้อุปสมบทด้วยญัตติทุติยกรรม .

บทว่า ยังกุลธิดาให้บวช คือ ให้กุลธิดาอุปสมบท .

ตั้งใจว่าจักให้บวช แสงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสิமாகัถิ ต้อง
อาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรม
วาจาครั้งสุดท้าย ภิกษุณีผู้บิณฑาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๔๑๔] กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

กรรมเป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่า กรรมไม่เป็นธรรม ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ติกะทุกกฏ

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่ากรรมเป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

กรรมไม่เป็นธรรม ภิกษุณีสำคัญว่ากรรมไม่เป็นธรรม ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๔๑๕] มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว อันสงฆ์สมมติแล้วยังกุลธิดาให้บวช ๑ วิภังจโร ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีจันทกาลิ

[๔๒๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีจันทกาลิเข้าไปหาภิกษุณีสงฆ์ ขอสมมติการ
ให้อุปสมบท ภิกษุณีสงฆ์พิจารณาอุภิกษุณีจันทกาลิในขณะนั้นแล้ว กล่าวว่า ดูกรแม่เจ้า เธอยัง
ไม่สมควรให้กุลธิดาบวชก่อน แล้วมิได้ให้สมมติการให้อุปสมบท ภิกษุณีจันทกาลิรับคำว่า ติแล้ว .

ครั้นสมัยต่อมา ภิกษุณีสงฆ์สมมติการให้อุปสมบทแก่ภิกษุณีเหล่าอื่น ภิกษุณีจันทกาลิ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
จึงพึงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ตีฉนคนเดียวเป็นคนเขลา ตีฉนคนเดียวเป็นคนไม่มีความละอาย
เพราะสงฆ์ให้สมมติการให้อุปสมบทแก่ภิกษุณีเหล่านี้ ไม่ให้กะตีฉนคนเดียว .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็พึงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนแม่เจ้าจันทกาลี
อันภิกษุณีสงฆ์กล่าวอุยว่า ดูกรมแม่เจ้า เธอยังไม่สมควรให้กุลธิดาบวชก่อน ดังนี้ รับคำว่า ดีแล้ว
ภายหลังจึงได้ถึงการบ่นว่าเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุณีทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีจันทกาลี
อันสงฆ์กล่าวอุยว่า ดูกรมแม่เจ้า เธอยังไม่สมควรให้กุลธิดาบวชก่อน ดังนี้ รับคำว่า ดีแล้ว
ภายหลังได้ถึงการบ่นว่า จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจันทกาลีอันภิกษุณี
สงฆ์กล่าวอุยว่า ดูกรมแม่เจ้า เธอยังไม่สมควรให้กุลธิดาบวชก่อน ดังนี้ รับคำว่า ดีแล้ว ภาย
หลังจึงได้ถึงการบ่นว่าเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๑. ๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด อันภิกษุณีสงฆ์กล่าวอุยว่า ดูกรมแม่เจ้า เธอยังไม่สม
ควรให้กุลธิดาบวชก่อน ดังนี้ รับคำว่า ดีแล้ว ภายหลังถึงธรรมคือบ่นว่า เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีจันทกาลี จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๒๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

คำว่า ดูกรมแม่เจ้า เธอยังไม่สมควรให้กุลธิดาบวชก่อน ความว่า ดูกรมแม่เจ้า เธอยังไม่
ควรก่อน ที่จะเป็นผู้ให้กุลธิดาอุปสมบท .

คำว่า รับคำว่า ดีแล้ว ความว่า ถึงธรรมคือบ่นว่าในภายหลัง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๔๒๒] บ่นว่าภิกษุณีสงฆ์ผู้ทำ เพราะฉันทาคติ เพราะโทสาคติ เพราะโมหาคติ เพราะ
ภยาคติ โดยปกติ ๑ วิกลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริฏวารรค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

กุมาริฏวารรค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีถุลลันนทา

[๔๒๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บินทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น สิกขมานารูปหนึ่งเข้าไปหาภิกษุณีถุลลันนทา
ขออุปสมบท . ภิกษุณีถุลลันนทากล่าวกะสิกขมานารูปนั้นว่า ดูกรมแม่เจ้า ถ้าเธอจักให้จิวรแก่เรา เมื่อ
ได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท แล้วไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเป็นให้นางอุปสมบท จึง
สิกขมานารูปนั้นได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็พึงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนแม่เจ้าถุลลันนทา
จึงได้กล่าวกะสิกขมานาว่า ดูกรมแม่เจ้า ถ้าเธอจักให้จิวรแก่เรา เมื่อได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท
แล้วไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเป็นให้นางอุปสมบทเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีถุลลันนทา
ได้กล่าวกะสิกขมานาว่า ดูกรมแม่เจ้า ถ้าเธอจักให้จิวรแก่เรา เมื่อได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท
แล้วไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเป็นให้นางอุปสมบท จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถุลลันนทาจึงได้กล่าว
กะสิกขมานาว่า ดูกรมแม่เจ้า ถ้าเธอจักให้จิวรแก่เรา เมื่อได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท แล้ว
ไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเป็นให้นางอุปสมบทเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๒. ๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด กล่าวกะสิกขมานาว่า ดูกรมแม่เจ้า ถ้าเธอจักให้จิวรแก่
เรา เมื่อได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท ดังนี้แล้ว นางไม่มีอันตราย ในภายหลัง ไม่ให้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
อุปสมบท ไม่ทำการชวนชวายเป็นให้อุปสมบท เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๒๔] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า สิกขมานา ได้แก่สตรีผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว .

คำว่า ดุกรแม่เจ้า ถ้าเธอจักให้จีวรแก่เรา เมื่อได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท
ความว่า เมื่อเราได้จีวรแล้ว เราจึงจะให้เธออุปสมบท .

คำว่า นางไม่มีอันตราย ในภายหลัง คือ ในเมื่ออันตรายไม่มี .

บทว่า ไม่ให้อุปสมบท คือ ไม่บวชให้ด้วยตนเอง .

บทว่า ไม่ทำการชวนชวายเป็นให้อุปสมบท คือ ไม่มอบหมายภิกษุณีรูปอื่นจัดการแทน .

พอทอดธุระว่า จักไม่ให้อุปสมบท จักไม่ชวนชวายเป็นให้อุปสมบท ดังนี้ ต้องอาบัติ-

*ปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๔๒๕] ในเมื่ออันตรายมี ๑ แสวงหาแล้วไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๗ จบ .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๔๒๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนา-

*ปิตทิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น สิกขมานารูปหนึ่งเข้าไปหาภิกษุณีถูลนันทา
ขออุปสมบท ภิกษุณีถูลนันทากล่าวกะสิกขมานารูปนั้นว่า ดุกรแม่เจ้า ถ้าเธอจักติดตามเราตลอด
๒ ปี เมื่อได้ดังนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท แล้วไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเพื่อให้นาง
อุปสมบท จึงสิกขมานารูปนั้นได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มีกน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โจนแม่เจ้าถูลนันทา
จึงได้กล่าวกะสิกขมานาว่า ดุกรแม่เจ้า ถ้าเธอจักติดตามเราตลอด ๒ ปี เมื่อได้ดังนี้ เราจึงจะให้
เธออุปสมบท แล้วไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเพื่อให้นางอุปสมบทเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดุกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีถูลนันทา
ได้กล่าวกะสิกขมานาว่า ดุกรแม่เจ้า ถ้าเธอจักติดตามเราตลอด ๒ ปี เมื่อได้ดังนี้ เราจึงจะให้เธอ
อุปสมบท แล้วไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเพื่อให้นางอุปสมบท จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดุกรภิกษุทั้งหลาย โจนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้กล่าว
กะสิกขมานาว่า ดุกรแม่เจ้า ถ้าเธอจักติดตามเราตลอด ๒ ปี เมื่อได้ดังนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท
แล้วไม่ให้นางอุปสมบท ไม่ชวนชวายเพื่อให้นางอุปสมบทเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไป
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๓ . ๘ . อนึ่ง ภิกษุณีใด กล่าวกะสิกขมานาว่า ดุกรแม่เจ้า ถ้าเธอจักติดตามเรา
ตลอด ๒ ปี เมื่อได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท ดังนี้แล้ว นางไม่มีอันตราย ในภายหลัง
ไม่ให้อุปสมบท ไม่ทำการชวนชวายเป็นให้อุปสมบท เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๒๗] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า สิกขมานา ได้แก่ สตรีผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว .

คำว่า ดุกรแม่เจ้า ถ้าเธอจักติดตามเราตลอด ๒ ปี ความว่า เธอจักอุปฐากตลอด ๒ ปี .

คำว่า เมื่อได้เช่นนี้ เราจึงจะให้เธออุปสมบท ความว่า เมื่อเธอทำได้เช่นนี้ เราจึงจะ
ให้เธออุปสมบท .

คำว่า นางไม่มีอันตรายในภายหลัง คือ ในเมื่ออันตรายไม่มี .

บทว่า ไม่ให้อุปสมบท คือ ไม่บวชให้ด้วยตนเอง .

บทว่า ไม่ทำการชวนชวายเป็นให้อุปสมบท คือ ไม่มอบหมายภิกษุณีรูปอื่นให้จัดการ

แทน

พอทอดธุระว่า จักไม่ให้อุปสมบท จักไม่ชวนชวายเป็นให้อุปสมบทดังนี้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปิตติวาร

[๔๒๘] ในเมื่อมีอันตราย ๑ แสวงหาแล้วไม่ได้ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๘ จบ .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๔๒๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทาบวชสิกขมานาชื่อจันทกาลี ผู้เกี่ยวข้องกับบุรุษ ผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่ม ผู้ดูร้าย ผู้ยังชายให้ระทมโศก .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูลนันทา จึงได้บวชสิกขมานาชื่อจันทกาลี ผู้เกี่ยวข้องกับบุรุษ ผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่ม ผู้ดูร้าย ผู้ยังชายให้ระทมโศกเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชั่วว่า ภิกษุณีถูลนันทา บวชสิกขมานาชื่อจันทกาลี ผู้เกี่ยวข้องกับบุรุษ ผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่ม ผู้ดูร้าย ผู้ยังชายให้ระทมโศกจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีถูลนันทาจึงได้บวชสิกขมานาชื่อจันทกาลี ผู้เกี่ยวข้องกับบุรุษ ผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่ม ผู้ดูร้าย ผู้ยังชายให้ระทมโศกเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๔ . ๙ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสิกขมานาผู้เกี่ยวข้องกับบุรุษผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่ม ผู้ดูร้าย ผู้ยังชายให้ระทมโศก ให้บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๓๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธธนี้ .

ที่ชื่อว่า บุรุษ ได้แก่ ชายผู้มีอายุถึง ๒๐ ปี .

ที่ชื่อว่า เด็กหนุ่ม ได้แก่ ชายผู้มีอายุยังไม่ถึง ๒๐ ปี .

ที่ชื่อว่า ผู้เกี่ยวข้องหรือคลุกคลี คือ สังสรรค์กันด้วยความเกี่ยวข้องกันทางกายและวาจา อันไม่สมควร .

ที่ชื่อว่า ผู้ดูร้าย ได้แก่ ที่เรียกกันว่า ผู้มักโกรธ .

ที่ชื่อว่า ผู้ยังชายให้ระทมโศก คือ ผู้ก่อกุศล นำความโศกมาให้แก่ชายอื่น .

ที่ชื่อว่า สิกขมานา ได้แก่ สตรีผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักให้อุปสมบท แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิจีวรกัถิ สมมติสีมา กัถิ ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้ายต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปิตติวาร

[๔๓๑] ไม่รู้ ให้อุปสมบท ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

กุมาริภุตวารค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีถูลนันทา

[๔๓๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีถูลนันทาบวชสิกขมานาผู้อันมารดาบิดาบ้าง อันสามีบ้าง ยังมีได้อนุญาต มารดาบิดาบ้าง สามีบ้าง จึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าถูลนันทาจึงได้บวชสิกขมานาที่พวกเรายังมีได้อนุญาตเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินมารดาบิดาบ้าง สามีบ้าง เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ที่เป็นผู้มกน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าฤทธนนทาจึงได้บวชสิกขมานา
ผู้อันมารดาบิดาบ้าง อันสามีบ้าง ยังมีได้อนุญาตเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีฤทธนนทา
บวชสิกขมานาผู้อันมารดาบิดาบ้าง สามีบ้าง ยังมีได้อนุญาตจริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฤทธนนทาจึงได้บวช
สิกขมานาผู้อันมารดาบิดาบ้าง อันสามีบ้าง ยังมีได้อนุญาตเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น ไป
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๕ . ๑๐ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสิกขมานาผู้อันมารดาบิดาหรือสามียังมีได้อนุญาต
ให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฤทธนนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๓๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า มารดาบิดา ได้แก่ ที่เรียกกันว่าผู้ให้กำเนิด .

ที่ชื่อว่า สามี ได้แก่บุรุษผู้หวนแหน .

บทว่า ยังมีได้อนุญาต คือ ยังมีได้บอกلامารดาบิดาหรือสามี

ที่ชื่อว่า สิกขมานา ได้แก่ สตรีผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักให้อุปสมบท แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติสิมา
กัถิ ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว
จบกรรมวาจาครั้งสุดท้ายต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๔๓๔] ไม่รู้ ให้อุปสมบท ๑ ขออนุญาตแล้วจึงให้บวช ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่
ต้องอาบัติแล .

กุมาริภูตวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

กุมาริภูตวรรค สิกขาบทที่ ๑๑

เรื่องภิกษุณีฤทธนนทา

[๔๓๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฤทธนนทานิมนต์พระเถระทั้งหลายมาประชุมกัน
ด้วยกล่าวว่า ดิฉันจักบวชสิกขมานา ครั้นเห็นอาหารของเคี้ยวของฉันมากมาย จึงส่งพระเถระทั้ง
หลายกลับด้วยกล่าวว่าดิฉันจักยังไม่บวชสิกขมานาก่อน แล้วนิมนต์พระเทวทัต พระโกกาลิกะ พระ
กฏโมรคตัสสกะ และพระสมุทททัตตะ ผู้โอรสของพระนางขันทเทวี มาประชุมกันบวชสิกขมานา .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มกน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนแม่เจ้าฤทธนนทา
จึงได้บวชสิกขมานาด้วยให้ฉันทะค่างเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าภิกษุณีฤทธนนทา
บวชสิกขมานาด้วยให้ฉันทะค่าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฤทธนนทาจึงได้บวช
สิกขมานาด้วยให้ฉันทะค่างเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๖ . ๑๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใดยังสิกขมานาให้บวชด้วยให้ฉันทะค่างเป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฤทธนนทา จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๓๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี

ที่ทรงประสงคฺในอรรถนึ .

บทว่า ด้วยให้ฉันทะต่าง คือ เมื่อที่ประชุมเลิกไปแล้ว .

ที่ชื่อว่า สิกขมานา ได้แก่ สตรีผู้ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักให้อุปสมบท แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ สมมติ-

* สีมาก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา สองครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๔๓๓] ให้อุปสมบทในเมื่อที่ประชุมยังไม่เลิก ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้อง-

* อาบัติแล .

กุมาริภุตวารรค สิกขาบทที่ ๑๑ จบ .

กุมาริภุตวารรค สิกขาบทที่ ๑๒

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๓๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลาย บวชสิกขมานาทุกปี ที่สำนักอาศัย ไม่เพียงพอ คนทั้งหลายจึงเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวชสิกขมา-

* นาทุกปีเล่า ที่สำนักอาศัยจึงไม่เพียงพอกัน .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวชสิกขมานาทุกปีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีบวช สิกขมานาทุกปี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้บวชสิกข-

* มาทุกปีเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๗ . ๑๒ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสิกขมานาให้บวชทุกๆ ฝน เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๓๕] บทว่า อนึ่ง . . . โฉ ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี

ที่ทรงประสงคฺในอรรถนึ .

บทว่า ทกๆ ฝน คือ ทกๆ ปี .

บทว่า ให้บวช คือ ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักให้อุปสมบท แล้วแสวงหาคณะกัถิ อาจารย์กัถิ บาตรกัถิ จีวรกัถิ

สมมติสีมาก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ คณะและ

อาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๔๔๐] ให้อุปสมบท เว้นระยะหนึ่งปี ๑ วิภจจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริภุตวารรค สิกขาบทที่ ๑๒ จบ .

กุมาริภุตวารรค สิกขาบทที่ ๑๓

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๔๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายบวชสิกขมานาสองรูปต่อ ๑ ปี ที่

สำนักอาศัยก็ไม่พอดังเดิม คนทั้งหลายจึงเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนา เหมือนอย่างนั้นว่า โฉน

ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวชสิกขมานาสองรูปต่อ ๑ ปีเล่า ที่อาศัยจึงไม่พอดังเดิม .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้น เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มัก-

* น้อย . . . ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวชสิกขมานาสองรูปต่อ ๑ ปีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า พวกภิกษุณีบวช
สิกขมานาสองรูปต่อ ๑ ปี จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้บวช
สิกขมานาสองรูปต่อ ๑ ปีแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชน
ที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๘ . ๑๓ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ฝนหนึ่งยังสิกขมานา ๒ รูปให้บวช เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๔๒] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่าที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

บทว่า ฝนหนึ่ง คือ ปีหนึ่ง .

บทว่า ยังสิกขมานา ๒ รูปให้บวช คือ ยังสิกขมานา ๒ รูป ให้อุปสมบท .

ตั้งใจว่า จักยังสิกขมานา ๒ รูป ให้อุปสมบท แล้วแสวงหาคณะก็ดี อาจารย์ก็ดี

บาตรก็ดี จีวรก็ดี สมมติสมาบัติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ จบกรรมวาจา
๒ ครั้ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาจิตตีย์
คณะและอาจารย์ ต้องอาบัติทุกกฏ .

อนาปัตติวาร

[๔๔๓] เว้นระยะปีหนึ่ง บวชสิกขมาณารูปเดียว ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑
ไม่ต้องอาบัติแล .

กุมาริภูตวารค สิกขาบทที่ ๑๓ จบ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๘ จบ .

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๙

ฉัตตปาหนวารค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๔๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ
อนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ ก็น้อมและสวมรองเท้า คน
ทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ใช้ร่มและรองเท้าเหมือน
พวกสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโศกคามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลาย ได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้
มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ใช้ร่มและรองเท้าเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์
ใช้ร่มและรองเท้า จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จึงได้
ใช้ร่มและรองเท้าแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๓๙ . ๑ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ใช้ร่มและรองเท้า เป็นปาจิตตีย์ .

ก็แลสิกขาบทนี้ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วย
ประการฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ

[๔๔๕] ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีรูปหนึ่งอาพาธ นางเว้นร่มและรองเท้าแล้วไม่สบาย
ภิกษุณีทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาค . . .

ทรงอนุญาตร่มและรองเท้า

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตร่มและรองเท้าแก่ภิกษุณี
ผู้อาพาธ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขณีวิภังค์
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ
๑๓๙. ๑. ก. อนึ่ง ภิกษุใด มีไชผู้อาหาร ใช้รมและรองเท้า เป็นปาจิตตีย์.
เรื่องภิกษุผู้อาหาร จบ.

สิกขาบทวิภังค์

[๔๔๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

ที่ชื่อว่า มีไชผู้อาหาร คือ ผู้ที่เว้นรมและรองเท้าแล้วไม่สบาย.

ที่ชื่อว่า ผู้อาหาร คือ ผู้ที่เว้นรมและรองเท้าแล้วไม่สบาย.

ที่ชื่อว่า รม มี ๓ ชนิด คือ รมผ้าขาว ๑ รมลำแพน ๑ รมใบไม้ ๑ ที่เขาเย็บเป็น
วงกลม.

บทว่า ไช้ คือ ไช้แม่ครั้งเดียว ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

บทภาชนีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๔๔๗] ภิกษุณีมีไชผู้อาหาร สำคัญว่ามีไชผู้อาหาร ใช้รมและรองเท้า ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

ภิกษุณีมีไชผู้อาหาร มีความสงสัย ใช้รมและรองเท้า ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

ภิกษุณีมีไชผู้อาหาร สำคัญว่าอาหาร ใช้รมและรองเท้า ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

จตุกกะทุกกฏ

ภิกษุณีใช้รม ไม่ใช้รองเท้า ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุณีใช้รองเท้า ไม่ใช้รม ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุณีผู้อาหาร สำคัญว่ามีได้อาหาร ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุณีผู้อาหาร มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ.

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีผู้อาหาร สำคัญว่าอาหาร ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๔๔๘] อาหาร ๑ ใช้รมอยู่ในอาราม ในอุปัชฌาย์แห่งอาราม ๑ มีเหตุจำเป็น ๑ วิกัล-

*จริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

จัตตปาหนนวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ.

จัตตปาหนนวรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๔๙] โดยสมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อาราม
ของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ไปโดยยาน. คนทั้งหลาย
พากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ไปโดยยาน เหมือนสตรีคฤหัสถ์
ผู้บริโศกคามเล่า.

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มัก
น้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนเหล่าภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ไปโดยยานแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า พวกภิกษุณี
ฉัพพัคคีย์ไปโดยยาน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์
จึงได้ไปโดยยานแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๐. ๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไปโดยยาน เป็นปาจิตตีย์.

ก็แลสิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วย
ประการฉะนี้.

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ.

เรื่องภิกษุณีผู้อาหาร

[๔๕๐] ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีรูปหนึ่งผู้อาหาร ไม่สามารถจะเดิน ไปด้วยเท้าได้
ภิกษุณีทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาค . . .

ทรงอนุญาตยาน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตยานแก่ภิกษุณีผู้อาพาธ .
ดุครภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ
๑๔๐. ๒. ก. อนึ่ง ภิกษุณีใด มีไข้ผู้อาพาธ ไปโดยยาน เป็นปาจิตตีย์ .
เรื่องภิกษุณีอาพาธ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๕๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า มีไข้ผู้อาพาธ คือ ผู้สามารถเดินไปได้ด้วยเท้า .

ที่ชื่อว่า ผู้อาพาธ คือ ผู้ไม่สามารถเดินไปได้ด้วยเท้า .

ที่ชื่อว่า ยาน ได้แก่ วอ รถ เกวียน คานหาม แคร่ เก้าอี้ .

บทว่า ไป คือ ไปแม้ครั้งเดียว ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๔๕๒] ภิกษุณีมีไข้ผู้อาพาธ สำคัญว่ามีไข้ผู้อาพาธ ไปโดยยาน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ภิกษุณีมีไข้ผู้อาพาธ มีความสงสัย ไปโดยยาน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ภิกษุณีมีไข้ผู้อาพาธ สำคัญว่าอาพาธ ไปโดยยาน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฏ

ภิกษุณีผู้อาพาธ สำคัญว่ามีไข้ผู้อาพาธ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีผู้อาพาธ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีผู้อาพาธ สำคัญว่าอาพาธ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๔๕๓] อาพาธ ๑ มีเหตุจำเป็น ๑ วิภังจโร ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนนวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ .

ฉัตตปาหนนวรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๔๕๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่ง เป็นภุคฺคิภาของสตรีคนหนึ่ง ซึ่งสตรี
นั้นได้กล่าวขอร้องภิกษุณีรูปนั้นว่า ข้าแต่แม่เจ้า ขอท่านได้โปรดนำเครื่องประดับเอวนี้ไปให้แก่
หญิงชื่อนั้น จึงภิกษุณีนั้นคิดเห็นว่า ถ้าเราจะนำไปด้วยบาตร เสียงดังจิกมีแก่เรา แล้วได้สวมไป
เมื่อด้ายขาด เครื่องประดับเอวตกเรียรายลงบนถนน . คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน
โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ใช้เครื่องประดับเอวเหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโภคกามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีจึงได้ใช้เครื่องประดับเอวเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณีใช้เครื่อง
ประดับเอว จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุณีจึงได้ใช้เครื่องประดับ-

* อดับเอวเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดุครภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๑. ๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด ใช้เครื่องประดับเอว เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๕๕] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า เครื่องประดับเอว ได้แก่ เครื่องประดับเอวชนิดใดชนิดหนึ่ง

บทว่า ใช้ คือ ใช้แม้ครั้งเดียว ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๔๕๖] ใช้ด้ายรัดเอวเพราะเหตุอาพาธ ๑ วิภังจโร ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนนวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ .

จัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๕๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี. คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี เหมือนพวกสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโศกคามเล่า.

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์จึงได้ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรีเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี จริงหรือ?

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จึงได้ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรีเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๒. ๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี เป็นปาจิตตีย์

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๕๔] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า เครื่องประดับสำหรับสตรี ได้แก่ เครื่องประดับศีรษะ เครื่องประดับคอ เครื่องประดับมือ เครื่องประดับเท้า เครื่องประดับสะเอว .

บทว่า ใช้ คือ ใช้แม้ครั้งเดียว ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๔๕๕] เหตุอาพาธ ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

จัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ .

จัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๖๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์สنانกายด้วยน้ำเครื่องประทีน มีกลิ่นหอม. คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลาย จึงได้สنانกายด้วยน้ำเครื่องประทีนมีกลิ่นหอม เหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโศกคามเล่า.

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้สنانกายด้วยน้ำเครื่องประ-

* ที่นที่มีกลิ่นหอมแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์ อาบน้ำด้วยเครื่องประทีนมีกลิ่นหอม จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ อาบน้ำด้วยเครื่องประทีนมีกลิ่นหอมแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๓. ๕. อนึ่ง ภิกษุณีใด อาบน้ำด้วยเครื่องประทีนมีกลิ่นหอม เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๖๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรง

ประสงคฺในอรรถนึ .

ที่ชื่อว่า มิกลีนหอม ได้แก่ กลิ่นหอมชนิดใดชนิดหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า เครื่องประทีน ได้แก่ เครื่องหอมชนิดใดชนิดหนึ่ง .

บทว่า อานน้ำ คือ ทำให้สะอาด เป็นทุกกฏในประโยค อานเสร็จต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๔๖๒] เหตุอาพาร ๑ วิภลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนวารค สิกขาบทที่ ๕ จบ .

ฉัตตปาหนวารค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๖๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์สนานกายด้วยน้ำก่ายานที่อบ
คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้อานน้ำก่ายานที่อบ
เหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโศกคามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึง ได้อานน้ำก่ายานที่อบแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์
อานน้ำก่ายานที่อบ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้
อานน้ำก่ายานที่อบแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๔ . ๖ . อนึ่ง ภิกษุณีใด อานน้ำด้วยก่ายานที่อบ เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๖๔] บทว่า อนึ่ง . . . โศ ความว่า ผู้โศ คือ ผู้เซ่นโศ . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคฺในอรรถนึ .

ที่ชื่อว่า อบ ได้แก่ วัตถุที่อบด้วยของหอมชนิดใดชนิดหนึ่ง .

ที่ชื่อว่า ก่ายาน ได้แก่ วัตถุที่เรียกว่า แป้งงา .

บทว่า อานน้ำ คือ ทำให้สะอาด เป็นทุกกฏในประโยค อานเสร็จต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

[๔๖๕] เหตุอาพาร ๑ อานน้ำก่ายานธรรมดา ๑ วิภลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนวารค สิกขาบทที่ ๖ จบ .

ฉัตตปาหนวารค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๖๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ

อนาถบิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายใช้ภิกษุณีให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง .
คนทั้งหลายเที่ยว ไปในวิหารพบเห็นแล้ว พากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณี
ทั้งหลายจึงได้ใช้ภิกษุณีให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง เหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโศกคามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึง ได้ใช้ภิกษุณีให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีใช้
ภิกษุณีให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ใช้ภิกษุณี
ให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้างแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง
ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระบัญญัติ

๑๔๕. ๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังภิกษุณีให้หมวดกัฏฐิ ให้พื้นกัฏฐิ เป็นปาจิตตีย์.
เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ.

สิกขาบทวิภังค์

[๔๖๗] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้.

บทว่า ยังภิกษุณี ได้แก่ ภิกษุณีรูปอื่น.

บทว่า ให้หมวด คือ ให้บิณฑบาต ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

บทว่า ให้พื้น คือ ให้ขยำ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

อนาปัตติวาร

[๔๖๘] อาพาธ ๑ มีเหตุจำเป็น ๑ วิภลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.
ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ.

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๖๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายใช้สิกขมานาให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง-

* คนทั้งหลายเที่ยวไปในวิหารพบเห็นแล้ว พวกกัณเฑาะพิกษุณี ดิเตยนิ โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้ใช้สิกขมานาให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง เหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโภคมแล้ว.

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นกัณเฑาะพิกษุณี ดิเตยนิ โพนทะนาวาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็กัณเฑาะพิกษุณี ดิเตยนิ โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ใช้สิกขมานาให้หมวดบ้าง ให้พื้น
บ้างแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่าพวกภิกษุณีใช้
สิกขมานาให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงดิเตยนิแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดิเตยนิว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ใช้สิกขมานา
ให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้างแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง
ไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๖. ๘. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสิกขมานาให้หมวดกัฏฐิ ให้พื้นกัฏฐิ เป็นปาจิตตีย์.
เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ.

สิกขาบทวิภังค์

[๔๗๐] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้.

ที่ชื่อว่า สิกขมานา ได้แก่ สตรีผู้ได้ศึกษาศึกษาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว.

บทว่า ให้หมวด คือ ให้บิณฑบาต ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

บทว่า ให้พื้น คือ ให้ขยำ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

อนาปัตติวาร

[๔๗๑] เหตุอาพาธ ๑ มีเหตุจำเป็น ๑ วิภลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.
ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ.

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๙

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑก-

* คหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น ภิกษุณีทั้งหลายใช้สามเณรีให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง. คน
ทั้งหลายเที่ยวไปในวิหารพบเห็นแล้ว พวกกัณเฑาะพิกษุณี ดิเตยนิ โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้ใช้สามเณรีให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง เหมือนสตรีคฤหัสถ์ผู้บริโภคมแล้ว.

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นกัณเฑาะพิกษุณี ดิเตยนิ โพนทะนาวาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . .
ต่างก็กัณเฑาะพิกษุณี ดิเตยนิ โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ใช้สามเณรีให้หมวดบ้าง ให้พื้นบ้าง
แล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าพวกภิกษุณีใช้สาม-
* เณรีให้หนดบ้าง ให้ฟันบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ใช้สามเณรี
ให้หนดบ้าง ให้ฟันบ้างเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชน
ที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๗ . ๙ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสามเณรีให้หนดก็ดี ให้ฟันก็ดี เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า สามเณรี ได้แก่สตรีผู้สมათานสิกขาบท ๑๐ .

บทว่า ให้หนด คือ ให้บิบบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า ให้ฟัน คือ ให้ขยำ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

เหตุอาพาธ ๑ มีเหตุจำเป็น ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๙ จบ .

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิก-

* คหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายใช้สตรีฤๅหฺสตีให้หนดบ้าง ให้ฟันบ้าง .
คนทั้งหลายเที่ยวไปในวิหารพบเห็นแล้ว พวกกัณเฑาะพโฆส ติเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้ใช้สตรีฤๅหฺสตีให้หนดบ้าง ให้ฟันบ้าง เหมือนสตรีฤๅหฺสตีผู้บริโศคกามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นเฝ้าโฆส ติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มกน้อย . . .
ต่างก็เฝ้าโฆส ติเตียน โพนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ใช้สตรีฤๅหฺสตีให้หนดบ้าง ให้ฟัน
บ้างเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า พวกภิกษุณีใช้สตรี
ฤๅหฺสตีให้หนดบ้าง ให้ฟันบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ใช้สตรี-
* ฤๅหฺสตีให้หนดบ้าง ให้ฟันบ้างเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๘ . ๑๐ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ยังสตรีฤๅหฺสตีให้หนดก็ดี ให้ฟันก็ดี เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า สตรีฤๅหฺสตี ได้แก่สตรีที่เรียกว่าผู้ครองเรือน .

บทว่า ให้หนด คือ ให้บิบบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทว่า ให้ฟัน คือ ให้ขยำ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

อนาปัตติวาร

เหตุอาพาธ ๑ มีเหตุจำเป็น ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ .

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๑

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

[๔๗๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะเบื้องหน้าภิกษุ. ภิกษุทั้งหลายพากันเฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะเบื้องหน้าภิกษุเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีทั้งหลายไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะเบื้องหน้าภิกษุ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะเบื้องหน้าภิกษุเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๔๙. ๑๑. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะเบื้องหน้าภิกษุ เป็นปาจิตติย .

เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๗๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

คำว่า เบื้องหน้าภิกษุ คือ ตรงหน้าอุปสัมบันภิกษุ .

บทว่า ไม่ขอโอกาส คือ ไม่บอกกล่าวก่อน .

คำว่า นั่งบนอาสนะ คือ โดยที่สุด แม้นั่งบนพื้นดิน ต้องอาบัติปาจิตติย .

บทภาษณีย์

ติกะปาจิตติย

[๔๗๔] ยังไม่ได้ขอโอกาส ภิกษุณีสำคัญว่า ยังไม่ได้ขอโอกาส นั่งบนอาสนะ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ยังไม่ได้ขอโอกาส ภิกษุณีมีความสงสัย นั่งบนอาสนะ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ยังไม่ได้ขอโอกาส ภิกษุณีสำคัญว่าขอโอกาสแล้ว นั่งบนอาสนะ ต้องอาบัติปาจิตติย .

ทุกะทุกกฏ

ขอโอกาสแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่า ยังไม่ได้ขอโอกาส ต้องอาบัติทุกกฏ .

ขอโอกาสแล้ว ภิกษุณีมีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ขอโอกาสแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่า ขอโอกาสแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๔๗๕] ขอโอกาส นั่งบนอาสนะ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุจำเป็น ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๑ จบ .

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๒

เรื่องภิกษุณีหลายรูป

[๔๗๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้นนั้น ภิกษุณีทั้งหลายถามปัญหาภิกษุผู้ที่ยังไม่ได้ขอโอกาส ภิกษุทั้งหลายพากันเฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ถามปัญหาภิกษุผู้ที่ยังมิได้ขอโอกาสเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า พวกภิกษุณีถามปัญหาภิกษุผู้ที่ยังมิได้ขอโอกาส จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจึงได้ถามปัญหาภิกษุผู้ที่ยังมิได้ขอโอกาสเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
๑๕๐. ๑๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด ถ้ามปัญหาะภิกษุผู้ใดตนยังมีได้ขอโอกาส เป็นปาจิตตีย์ .
เรื่องภิกษุณีหลายรูป จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๗๓] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

บทว่า ผู้ใดตนยังมีได้ขอโอกาส คือ ตนยังมีได้บอกกล่าว .

บทว่า ภิกษุ ได้แก่ อุปสัมบันภิกษุ .

คำว่า ถ้ามปัญหา คือ ยังภิกษุให้ทำโอกาสในพระสูตรแล้วถามพระวินัย หรือพระ-

*อภิธรรม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยังภิกษุให้ทำโอกาสในพระวินัย แล้วถามพระสูตร หรือพระอภิธรรม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยังภิกษุให้ทำโอกาสในพระอภิธรรม แล้วถามพระสูตร หรือพระวินัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

บทาขณีย์

ติกะปาจิตตีย์

[๔๗๔] ยังมีได้ขอโอกาส ภิกษุณีสำคัญว่า ยังมีได้ขอโอกาส ถ้ามปัญหา ต้องอาบัติ-

*ปาจิตตีย์ .

ยังมีได้ขอโอกาส ภิกษุณีมีความสงสัย ถ้ามปัญหา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ยังมีได้ขอโอกาส ภิกษุณีสำคัญว่าขอโอกาสแล้ว ถ้ามปัญหา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

ทุกะทุกกฏ

ขอโอกาสแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่า ยังมีได้ขอโอกาส ต้องอาบัติทุกกฏ .

ขอโอกาสแล้ว ภิกษุณีมีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ขอโอกาสแล้ว ภิกษุณีสำคัญว่าขอโอกาสแล้ว ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๔๗๕] ยังภิกษุให้ทำโอกาสแล้วถาม ๑ ยังภิกษุให้ทำโอกาสไม่เจาะจงแล้วถามปัญหาใน
ปิฎกใดปิฎกหนึ่ง ๑ วิภังค์ ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนนวรรค สิกขาบทที่ ๑๒ จบ .

ฉัตตปาหนนวรรค สิกขาบทที่ ๑๓

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง

[๔๘๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่ง ไม่มีผ้ารัดถัน เข้าไปเพื่อบิณฑกะในหมู่
บ้าน ลมบ้าหมูพัดเว้าผ้าสังฆาฏิขึ้นที่ถันนั้น . คนทั้งหลายได้สงสัยว่าถันและท้องของแม่เจ้าสวย
ภิกษุณีรูปนั้นถูกคนทั้งหลายเยาะเย้ยได้เป็นผู้เก้อเขิน ครั้นนางไปถึงสำนักแล้ว ได้เล่าเรื่องนั้นให้
ภิกษุณีทั้งหลายฟัง .

บรรดาภิกษุณีที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีจึงไม่มี
ผ้ารัดถัน เข้าบ้านเล่า .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า ภิกษุณี ไม่มีผ้ารัดถัน
เข้าบ้าน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุณีจึงไม่มีผ้ารัดถันเข้า-

*บ้านเล่า การกระทำของนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๑๕๑. ๑๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่มีผ้ารัดถัน เข้าบ้าน เป็นปาจิตตีย์ .

เรื่องภิกษุณีรูปหนึ่ง จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๘๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

บทว่า ไม่มีผ้ารัดถัน คือ ปราศจากผ้ารัดถัน .

ที่ชื่อว่า ผ้ารัดถัน ได้แก่ ผ้าที่ใช้ปกปิดอวัยวะเบื้องต้นตั้งแต่รากขวัญลงมา เบื้องบน
ตั้งแต่หน้าอกขึ้นไป .

คำว่า เข้าบ้าน คือ บ้านที่มีเครื่องล้อม เดินเลยเครื่องล้อม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

อนาปัตติวาร

[๔๘๒] มีจิวารุกขิงไป ๑ มีจิวารหาย ๑ อาพาธ ๑ หลงลืมไป ๑ ไม้รู้ตัว ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๓ จบ .

ปาจิตติยวรรค ที่ ๙ จบ ๑- .

บทสรุป

[๔๘๓] แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคือปาจิตติย ๑๖๖ สิกขาบท ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วแล ข้าพเจ้าขอถามแม่เจ้าทั้งหลาย ในธรรมคือปาจิตติย ๑๖๖ สิกขาบทนั้นว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริ-

*สุทธิแล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม่ครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิแล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม่ครั้งที่สามว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิแล้วหรือ แม่เจ้าทั้งหลายบริสุทธิแล้วในธรรมคือปาจิตติย ทั้ง ๑๖๖ สิกขาบทเหล่านี้ เหตุอันหนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ ไว้ด้วยอย่างนี้ .

ปาจิตติยกัณฑ์ จบ .

-----

๑๑. วรรคที่ ๑๐ ถึงวรรคที่ ๑๖ มีวรรคละ ๑๐ สิกขาบท คือ มุสวาทวรรคที่ ๑๐ มี ๑๐ สิกขาบท ภูตคามวรรคที่ ๑๑ มี ๑๐ สิกขาบท โภชนวรรคที่ ๑๒ มี ๑๐ สิกขาบท จริตตวรรคที่ ๑๓ มี ๑๐ สิกขาบท ไซตวรรคที่ ๑๔ มี ๑๐ สิกขาบท ๑๕ มี ๑๐ สิกขาบท ๑๖ มี ๑๐ สิกขาบท รวมอีก ๗๐ สิกขาบท เป็นอุกโตบัญญัติ ผู้ปรารถนา ๑๕ พึงทราบโดยนัยดังกล่าวแล้วในภิกขุวิภังค์ในนี้แทน .

ปาฏิเทสนียกัณฑ์

แม่เจ้าทั้งหลาย อนึ่ง ธรรม คือปาฏิเทสนียะ ๘ สิกขาบทเหล่านี้แลมาสู่อุเทศ .

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๘๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

*บิณฑกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอเนยใสเข้ามาฉัน . คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอเนยใสเข้ามาฉันแล้ว อาหารที่พร้อมมูล ใครจะไม่พอใจ อาหารที่อร่อย ใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอเนยใสเข้ามาฉันแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่า พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอเนยใสเข้ามาฉัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอเนยใสเข้ามาฉันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๒. ๑. อนึ่ง ภิกษุณีใด ขอเนยใสมาฉัน ภิกษุณีนั้นพึงแสดงคืนว่า แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควรจะแสดงคืน ดิฉันแสดงคืนธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ

[๔๘๕] ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาพาธ . พวกภิกษุณีผู้พยาบาลไข้ได้ถามภิกษุณีผู้อาพาธทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพอทนอยู่หรือ ยังพอให้อัตภาพเป็นไปได้อีกหรือ?

ภิกษุณีอาพาธทั้งหลายตอบว่า แม่เจ้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอเนยใสเข้ามาฉัน ได้ ด้วยเหตุที่ฉันเนยใสนั้น พวกดิฉันจึงมีความผาสุก แต่บัดนี้ พวกดิฉันรังเกียจอยู่ว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามเสียแล้ว จึงไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันเนยใส นั้น ความผาสุกจึงไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาค . . .

ทรงอนุญาตเนยใส

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธขอเนยใสเข้ามาฉันได้ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ

๒๒๒. ๑. ก. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไข้ ขอเนยใสมาฉัน ภิกษุณีนั้นพึงแสดงคืนว่า แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควรแสดงคืน ดิฉันแสดงคืนธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ จบ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

สิกขาบทวิภังค์

[๔๘๖] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ไม่เป็น ไซ้ คือ เว้นเนยใสก็มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า เป็น ไซ้ คือ เว้นเนยใสแล้ว ไม่มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า เนยใส ได้แก่ เนยใสที่เกิดจากโคกิติ ที่เกิดจากแพะกิติ ที่เกิดจากกระบือกิติ หรือเนยใสแห่งสัตว์ที่มีมัสสะเป็นกบปียะ .

ภิกษุณีไม่เป็น ไซ้ ขอมมาเพื่อประโยชน์ตน เป็นทุกกฏในประโยค ได้มารับประเคนไว้ ด้วยหมายใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยทุกๆ ค่ำกลืน .

บทภาษณีย์

ติกะปาฏิเทสนีเย

[๔๘๗] ภิกษุณีไม่เป็น ไซ้ สำคัญว่าเป็น ไซ้ ขอเนยใสมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็น ไซ้ มีความสงสัย ขอเนยใสมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็น ไซ้ สำคัญว่าเป็น ไซ้ ขอเนยใสมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ทกะทุกกฏ

ภิกษุณีเป็น ไซ้ สำคัญว่าไม่เป็น ไซ้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีเป็น ไซ้ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีเป็น ไซ้ สำคัญว่าเป็น ไซ้ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๔๘๘] อาหาร ๑ อาหารขอได้มา หายอาหารแล้วจึงฉัน ๑ ฉันเนยใสที่เหลือของภิกษุณี ผู้อาหาร ๑ ฉันเนยใสของญาติ ๑ ฉันเนยใสของคนปวาราณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ จำมา ด้วยทรัพย์ของตน ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๑ จบ .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๘๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอน้ำมันเขามาฉัน . คนทั้งหลายพากัน เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอน้ำมันเขามาฉันแล้ว อาหารที่พร้อมมูล ใครจะไม่พอใจ อาหารที่อร่อยใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพากันเฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้ มักน้อย . . . ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอน้ำมันเขามาฉันแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีฉัพพัคคีย์ ขอน้ำมันเขามาฉัน จริงหรือ? .

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอน้ำมันเขามาฉันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่ เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๓ . ๒ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ขอน้ำมันมาฉัน ภิกษุณินั้นพึงแสดงคืนว่า แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควรจะแสดงคืน ดิฉันแสดงคืนธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลายด้วยประการฉะนี้ เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

เรื่องภิกษุณีอาหาร

[๔๙๐] ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาหาร . เหล่าภิกษุณีผู้พยาบาล ไซ้ได้ถามภิกษุณี ผู้อาหารทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพออดทนอยู่หรือ ยังพอให้อัฏฐภาพเป็นไปได้หรือ? .

ภิกษุณีผู้อาหารทั้งหลายตอบว่า แม่เจ้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอน้ำมันเขามาฉัน ได้ ด้วยเหตุ ที่ฉันน้ำมัน ได้นั้น พวกดิฉันจึงมีความผาสก แต่บัดนี้ พวกดิฉันรังเกียจอยู่ว่า พระผู้มีพระภาค ทรงห้ามเสียแล้ว จึงไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันน้ำมันนั้น ความผาสกจึง ไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค . . .

ทรงอนุญาตน้ำมัน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาหารขอน้ำมัน
เขามาฉันได้ .

ดุครภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ

๒๒๓ . ๒ . ก . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไข้ ขอน้ำมันมาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคินว่า
แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่น่าดี ไม่เป็นสัปปายะ ควารจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีอาหาร จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๙๑] บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธกว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า ไม่เป็นไข้ คือ เว้นน้ำมันก็มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า เป็นไข้ คือ เว้นน้ำมันแล้วไม่มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า น้ำมัน ได้แก่ น้ำมันที่สกัดจากงา น้ำมันที่สกัดจากเมล็ดพันธุ์ผักกาด น้ำมันที่
สกัดจากมะขาง น้ำมันที่สกัดจากเมล็ดละหุ่ง น้ำมันที่สกัดจากเปลวสัตว์ .

ภิกษุณีไม่เป็นไข้ ขอมมาเพื่อประโยชน์ตนเป็นทุกกฎในประโยค ได้มารับประเคนไว้ด้วย
ตั้งใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฎ . ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะทุกๆ คำกลืน .

บทาขณีย

ติกะปาฏิเทสนียะ

[๔๙๒] ภิกษุณีไม่เป็นไข้ สำคัญว่าไม่เป็นไข้ ขอน้ำมันมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ .

ภิกษุณีไม่เป็นไข้ มีความสงสัย ขอน้ำมันมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ .

ภิกษุณีไม่เป็นไข้ สำคัญว่าเป็นไข้ ขอน้ำมันมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ .

ทกะทุกกฎ

ภิกษุณีเป็นไข้ สำคัญว่าไม่เป็นไข้ ต้องอาบัติทุกกฎ .

ภิกษุณีเป็นไข้ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีเป็นไข้ สำคัญว่าเป็นไข้ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

[๔๙๓] อาหาร ๑ อาหารขอได้มา หายอาหารแล้วจึงฉัน ๑ ฉันน้ำมันที่เหลือของภิกษุณี
ผู้อาหาร ๑ ฉันน้ำมันของญาติ ๑ ฉันน้ำมันของคนปวารณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ จ่ายมา
ด้วยทรัพย์ของตน ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๒ จบ .

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

โดยสมัยนั้นพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี
เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอน้ำผึ้งเขามาฉัน . คนทั้งหลายพากันฟังโทษ
ติเตียน โพนทะนาว่า ไฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอน้ำผึ้งเขามาฉันเล่า อาหารที่พร้อมมูล ใครจะไม่
พอใจ อาหารที่อร่อยใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพากันฟังโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้
มักน้อย . . . ต่างก็ฟังโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า ไฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอน้ำผึ้งเขามาฉันเล่า . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าภิกษุณีฉัพพัคคีย์
ขอน้ำผึ้งเขามาฉัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย ไฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้
ขอน้ำผึ้งเขามาฉันเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส .

ดุครภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๔ . ๓ . อนึ่ง ภิกษุณีใดขอน้ำผึ้งเขามาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคินว่า แม่เจ้า
ดิฉันต้องธรรมที่น่าดี ไม่เป็นสัปปายะ ควารจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการ
ฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

เรื่องภิกษุณีอาพาธ

ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาพาธ . เหล่าภิกษุณีผู้พยาบาลไข้ได้ถามภิกษุณีผู้อาพาธทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพออดทนอยู่หรือ ยังพอให้อัตภาพเป็น ไปได้หรือ?

ภิกษุณีผู้อาพาธทั้งหลายตอบว่า แม่เจ้า เจ้าข้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอน้ำผึ้งเขามาฉันได้ด้วยเหตุที่ฉันน้ำผึ้งนั้น พวกดิฉันจึงมีความผาสุก แต่บัดนี้ พวกดิฉันรังเกียจอยู่ว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามเสียแล้ว จึงไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันน้ำผึ้งนั้น ความผาสุกจึง ไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค . . .

ทรงอนุญาตน้ำผึ้ง

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธ ขอน้ำผึ้งมาฉันได้ .

ดุครภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนันตัญญูติ

๒๒๔ . ๓ . ก . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไข้ ขอน้ำผึ้งมาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคินว่า แม่เจ้าดิฉันต้องธรรมที่น่าดี ไม่เป็นลัปปายะ ควรแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ไม่เป็น ไข้ คือ เว้นน้ำผึ้งก็มีความผาสุก .

ที่ชื่อว่า เป็น ไข้ คือ เว้นน้ำผึ้งแล้วไม่มีความผาสุก .

ที่ชื่อว่า น้ำผึ้ง ได้แก่น้ำหวานที่สำเร็จจากแมลงผึ้ง .

ภิกษุณีไม่เป็น ไข้ ขอมมาเพื่อประโยชน์ตน เป็นทุกกฏในประโยค ได้มารับประเคนไว้ด้วยตั้งใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยทุกๆ ค่ำกลืน .

บทภาษณีย์

ติกะปาฏิเทสนีเย

ภิกษุณีไม่เป็น ไข้ สำคัญว่าไม่เป็น ไข้ ขอน้ำผึ้งมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็น ไข้ มีความสงสัย ขอน้ำผึ้งมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็น ไข้ สำคัญว่าเป็น ไข้ ขอน้ำผึ้งมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ทุกะทุกกฏ

ภิกษุณีเป็น ไข้ สำคัญว่าไม่เป็น ไข้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีเป็น ไข้ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีเป็น ไข้ สำคัญว่าเป็น ไข้ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

อาพาธ ๑ อาพาธขอได้มา หายอาพาธแล้วจึงฉัน ๑ ฉันน้ำผึ้งที่เหลือของภิกษุณีผู้อาพาธ ๑ ฉันน้ำผึ้งของญาติ ๑ ฉันน้ำผึ้งของคนปวารณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ จ่ายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑ วิภลจรีต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๓ จบ .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิก-

* คหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอน้ำอ้อยเขามาฉัน . คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอน้ำอ้อยเขามาฉันแล้ว อาหารที่พร้อมมูลใครจะไม่พอใจ อาหารที่อร่อยใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอน้ำอ้อยเขามาฉันแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอน้ำอ้อยเขามาฉัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดุครภิกษุทั้งหลาย โฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอน้ำอ้อยเขามาฉันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่

เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๕ . ๔ . อนึ่ง ภิกษุณีใด ขอน้ำอ้อยมาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคืนว่า แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่น่าดี ไม่เป็นสัปปายะ ควารจะแสดงคืน ดิฉันแสดงคืนธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการ ฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ

ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาพาธ . เหล่าภิกษุณีผู้พยาบาลไข้ได้ถามภิกษุณี ผู้อาพาธทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพออดทนอยู่หรือ ยังพอให้อุตภาพเป็นไปได้อะไร?

ภิกษุณีผู้อาพาธทั้งหลายตอบว่า แม่เจ้า เจ้าข้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอน้ำอ้อยเขามาฉัน ได้ ด้วยเหตุที่ฉันน้ำอ้อยนั้น พวกดิฉันจึงมีความผาสุก แต่บัดนี้พวกดิฉันจึงจะยอมว่า พระผู้มีพระภาค ทรงห้ามเสียแล้ว จึงไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันน้ำอ้อยนั้น ความผาสุกจึงไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงอนุญาตน้ำอ้อย

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธขอน้ำอ้อย เขามาฉันได้ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ

๒๒๕ . ๔ . ก . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไข้ ขอน้ำอ้อยมาฉันภิกษุณีนั่นพึงแสดงคืนว่า แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่น่าดี ไม่เป็นสัปปายะ ควารจะแสดงคืน ดิฉันแสดงคืนธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี ที่ ประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ไม่เป็นไข้ คือ เว้นน้ำอ้อยก็มีความผาสุก .

ที่ชื่อว่า เป็นไข้ คือ เว้นน้ำอ้อยแล้วไม่มีความผาสุก .

ที่ชื่อว่า น้ำอ้อย ได้แก่ น้ำหวานที่เกิดจากอ้อย .

ภิกษุณีไม่เป็นไข้ ขอเขามาเพื่อประโยชน์ตน เป็นทุกกฏในประโยค ได้มา รับประเคนไว้ ด้วยตั้งใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยทุกๆ คำกลืน .

บทภาษณีย์

ติกะปาฏิเทสนีเย

ภิกษุณีไม่เป็นไข้ สำคัญว่าไม่เป็นไข้ ขอน้ำอ้อยมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไข้ มีความสงสัย ขอน้ำอ้อยมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไข้ สำคัญว่าไม่เป็นไข้ ขอน้ำอ้อยมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ทุกะทุกกฏ

ภิกษุณีเป็นไข้ สำคัญว่าไม่เป็นไข้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีเป็นไข้ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีเป็นไข้ สำคัญว่าเป็นไข้ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

อาพาธ ๑ อาพาธขอได้มา หายอาพาธแล้วจึงฉัน ๑ ฉันน้ำอ้อยที่เหลือของภิกษุณีผู้อาพาธ ๑ ฉันน้ำอ้อยของญาติ ๑ ฉันน้ำอ้อยของคนปาวารณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ จ่ายมาด้วยทรัพย์ ของตน ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๔ จบ .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิก-

* คหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้งนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอปลาเขามาฉัน . คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอปลาเขามาฉันแล้ว อาหารที่พร้อมมูล ใครจะไม่ พอใจ อาหารที่อร่อย ใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มัก น้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาวา โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอปลาเขามาฉันแล้ว . . .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์
ขอปลาเขามาฉัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้
ขอปลาเขามาฉันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทที่ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๖ . ๕ . อ. หนึ่ง ภิกษุณีใด ขอปลามาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคืนว่า แม่เจ้า ดิฉัน
ต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควรจะแสดงคืน ดิฉันแสดงคืนธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทที่ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลายด้วยประการ
ฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ

ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาพาธ . เหล่าภิกษุณีผู้พยาบาลไซ้ได้ถามภิกษุณีอาพาธ
ทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพออดทนอยู่หรือ ยังพอให้อัตภาพเป็น ไปได้หรือ?

ภิกษุณีอาพาธตอบว่า แม่เจ้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอปลาเขามาฉัน ด้วยเหตุที่ฉันปลานั้น
พวกดิฉันจึงมีความผาสก แต่บัดนี้ พวกดิฉันจึงเกียจว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามเสียแล้ว จึง
ไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันปลานั้น ความผาสกจึงไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงอนุญาตปลา

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธขอปลาเขามา
ฉันได้ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทที่ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ

๒๒๖ . ๕ . ก. หนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไซ้ ขอปลามาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคืนว่า
แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควรจะแสดงคืน ดิฉันแสดงคืนธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า หนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ไม่เป็นไซ้ คือ เว้นปลาที่มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า เป็นไซ้ คือ เว้นปลาแล้วไม่มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า ปลา ได้แก่ สัตว์ที่เขาเรียกว่าเกิดในน้ำ .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ ขอเขามาเพื่อประโยชน์ตน เป็นทุกกฎในประโยชน์ ได้มารับประเคนไว้
ด้วยตั้งใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฎ ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยทุกๆ คำกลืน .

บทาขณีย์

ติกะปาฏิเทสนีเย

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ สำคัญว่าไม่เป็นไซ้ ขอปลามาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ มีความสงสัย ขอปลามาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ สำคัญว่าเป็นไซ้ ขอปลามาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ทุกะทุกกฎ

ภิกษุณีเป็นไซ้ สำคัญว่าไม่เป็นไซ้ ต้องอาบัติทุกกฎ .

ภิกษุณีเป็นไซ้ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีเป็นไซ้ สำคัญว่าเป็นไซ้ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

อาพาธ ๑ อาพาธขอ ได้มา หายอาพาธแล้วจึงฉัน ๑ ฉันปลาที่เหลือของภิกษุณีผู้อาพาธ ๑
ฉันปลาของญาติ ๑ ฉันปลาของคนปาวารณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ ง่ายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑
วิกฉวี ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๕ จบ .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๖

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

เรื่องภิกษุณีพหุคดีย

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิก-

* คหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีจฬพหุคดียขออนุญาตเข้ามาฉัน . คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีจฬพหุคดียจึงได้ขออนุญาตแล้ว อาหารที่พร้อมมูล ใครจะไม่พอใจ อาหารที่อร่อย ใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้ มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีจฬพหุคดียจึงได้ขออนุญาตแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุณีจฬพหุคดีย ขออนุญาตเข้ามาฉัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกภิกษุณีจฬพหุคดียจึงได้ ขออนุญาตเข้ามาฉันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่ เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๗ . ๖ . อ. หนึ่ง ภิกษุณีใด ขออนุญาตเข้ามาฉัน ภิกษุณีนั้นพึงแสดงคินว่า แม่เจ้า ดิฉัน ต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควรจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการ ฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีจฬพหุคดีย จบ .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ

ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาพาธ . เหล่าภิกษุณีผู้พยาบาล ไซ้ได้ถามภิกษุณีอาพาธ

ทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพอดทนอยู่หรือ ยังพอให้อุทธภาพเป็น ไปได้หรือ?

ภิกษุณีอาพาธตอบว่า แม่เจ้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขออนุญาตเข้ามาฉัน ได้ ด้วยเหตุที่ฉันเนื้อได้

นั้น พวกดิฉันจึงมีความผาสุก แต่บัดนี้ พวกดิฉันรังเกียจอยู่ว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามเสียแล้ว

จึงไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันเนื้อนั้น ความผาสุกจึง ไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงอนุญาตเนื้อ

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธขออนุญาต

เข้ามาฉันได้ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ

๒๒๗ . ๖ . ก . อ. หนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไซ้ ขออนุญาตเข้ามาฉัน ภิกษุณีนั้นพึงแสดงคินว่า

แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควรจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีจฬพหุคดีย จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า อ. หนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรธว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี

ที่ทรงประสงคในอรธนี้ .

ที่ชื่อว่า ไม่เป็นไซ้ คือ เว้นเนื้อที่มีความผาสุก .

ที่ชื่อว่า เป็นไซ้ คือ เว้นเนื้อแล้วไม่มีความผาสุก .

ที่ชื่อว่า เนื้อ ได้แก่ เนื้อสัตว์ที่มีมังสะเป็นกัปปิยะ .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ ขออนุญาตเพื่อประโยชน์ตน เป็นทุกกฎในประโยค ได้มา รับประเคนไว้

ด้วยตั้งใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฎ ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยทุกๆ คำกลืน .

บทภาชนีย์

ติกะปาฏิเทสนีเย

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ สำคัญว่าไม่เป็นไซ้ ขออนุญาต ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ มีความสงสัย ขออนุญาต ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ สำคัญว่าเป็นไซ้ ขออนุญาต ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ทุกะทุกกฎ

ภิกษุณีเป็นไซ้ สำคัญว่าไม่เป็นไซ้ ต้องอาบัติทุกกฎ .

ภิกษุณีเป็นไซ้ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฎ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีเป็นไซ้ สำคัญว่าเป็นไซ้ ไม่ต้องอาบัติ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

อนาปัตติวาร

อาพาธ ๑ อาพาธขอได้มา หายอาพาธแล้วจึงฉัน ๑ ฉันเนื้อที่เหลือของภิกษุณีผู้อาพาธ ๑
ฉันเนื้อของญาติ ๑ ฉันเนื้อของคนปาวธนา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ จ่ายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑
วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๖ จบ .

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๗

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑ-

* ติกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอนมสตเขามาฉัน คนทั้งหลายพากัน
เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอนมสตเขามาฉันแล้ว อาหารที่พร้อมมูล
ใครจะไม่พอใจ อาหารที่อร่อยใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้
มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอนมสตเขามาฉันแล้ว . . .

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า ภิกษุณีฉัพพัคคีย์
ขอนมสตเขามาฉัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้
ขอนมสตเขามาฉันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๘ . ๗ . อนึ่ง ภิกษุณี ขอนมสตมาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคินว่า แม่เจ้า ดิฉัน
ต้องธรรมที่นาตี ไม่เป็นสัปปายะ ควจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการ
ฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ

ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาพาธ . เหล่าภิกษุณีผู้พยาบาล ไข้ได้ถามภิกษุณีผู้อาพาธ
ทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพอดทนอยู่หรือ ยังพอให้อัตภาพเป็น ไปได้หรือ?

ภิกษุณีอาพาธตอบว่า แม่เจ้า เจ้าข้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอนมสตเขามาฉัน ได้ ด้วยเหตุที่ได้
ฉันนมสตนั่น พวกดิฉันจึงมีความผาสก แต่บัดนี้ พวกดิฉันรังเกียจอยู่ว่า พระผู้มีพระภาคทรง
ห้ามเสียแล้ว จึงไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันนมสตนั่น ความผาสกจึงไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาค . . .

ทรงอนุญาตนมสต

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธขอนมสต
เขามาฉันได้ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ

๒๒๘ . ๗ . ก . อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไข้ ขอนมสตมาฉัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคินว่า
แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่นาตี ไม่เป็นสัปปายะ ควจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคินอรรถนี้ .

ที่ชื่อว่า ไม่เป็น ไข้ คือ เว้นนมสต ก็มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า เป็น ไข้ คือ เว้นจากนมสตแล้วไม่มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า นมสต ได้แก่ น้ำนมโค น้ำนมแพะ น้ำนมกระบือ หรือน้ำนมสัตว์ที่มีมังสะ
เป็นกัปปิยะ .

ภิกษุณีไม่เป็น ไข้ ขอเข้ามาเพื่อประโยชน์ตน เป็นทุกกฏในประโยค ได้มารับประเคนไว้
ด้วยตั้งใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะทุกๆ คำกลืน .

บทภาษณีย์

ติกะปาฏิเทสนียะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
ภิกษุณีไม่เป็นไข สำคัญว่าไม่เป็นไข ขอนมสตมาจัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ .
ภิกษุณีไม่เป็นไข มีความสงสัย ขอนมสตมาจัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ .
ภิกษุณีไม่เป็นไข สำคัญว่าเป็นไข ขอนมสตมาจัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ .

หุกะทุกกฏ
ภิกษุณีเป็นไข สำคัญว่าไม่เป็นไข ต้องอาบัติทุกกฏ .
ภิกษุณีเป็นไข มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .
ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุณีเป็นไข สำคัญว่าเป็นไข ไม่ต้องอาบัติ .
อนาปัตติวาร

อาหาร ๑ อาหารขอได้มา หายอาหารแล้วจึงฉัน ๑ ฉันนมสตที่เหลือของภิกษุณีผู้อาหาร
๑ ฉันนมสตของญาติ ๑ ฉันนมสตของคนปวราณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ จ่ายมาด้วยทรัพย์
ของตน ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๗ จบ .

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๘

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี
เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอนมสัสมเข้ามาจัน . คนทั้งหลายพากันเพ่งโทษ
ติเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ขอนมสัสมเข้ามาจันแล้ว อาหารที่พร้อมมูล ใครจะ
ไม่พอใจ อาหารที่อร่อยใครจะไม่ชอบ .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นพากันเพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้
มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอนมสัสมเข้ามาจันแล้ว . . .
ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า พวกภิกษุณี
ฉัพพัคคีย์ขอนมสัสมเข้ามาจัน จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงติเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ขอ-
*นมสัสมเข้ามาจันแล้ว การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง ไม่
เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๒๙. ๘. อนึ่ง ภิกษุณีใด ขอนมสัสมมาจัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดงคินว่า แม่เจ้า
ดิฉันต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควารจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยประการ
ฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

เรื่องภิกษุณีอาหาร

ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาหาร . เหล่าภิกษุณีผู้พยาบาล ไข้ ได้ถามภิกษุณีผู้อาหาร
ทั้งหลายว่า แม่เจ้ายังพออดทนอยู่หรือ ยังพอให้อัตภาพเป็น ไปได้หรือ? .

ภิกษุณีผู้อาหารตอบว่า แม่เจ้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอนมสัสมเข้ามาจัน ได้ด้วยเหตุที่ฉันนม-

* สัสมได้นั้น พวกดิฉันจึงมีความผาสก แต่บัดนี้ พวกดิฉันรังเกียจจ้อยว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้าม
เสียแล้วจึง ไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ ได้ฉันนมสัสมนั้น ความผาสกจึง ไม่มีแก่พวกดิฉัน .

ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาค . . .

ทรงอนุญาตนมสัสม

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาหารขอนมสัสม
เข้ามาจันได้ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลาย จงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ

๒๒๙. ๘. ก. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่เป็นไข ขอนมสัสมมาจัน ภิกษุณีนั่นพึงแสดง
คินว่า แม่เจ้า ดิฉันต้องธรรมที่นาดี ไม่เป็นสัปปายะ ควารจะแสดงคิน ดิฉันแสดงคินธรรมนั้น .

เรื่องภิกษุณีอาหาร จบ .

สิกขาบทวิภังค์

บทว่า อนึ่ง . . . ใด ความว่าผู้ใด คือ ผู้เช่นใด . . .

บทว่า ภิกษุณี ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุณี เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ . . . นี้ชื่อว่า ภิกษุณี
ที่ทรงประสงคในอรรถนี้ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

ที่ชื่อว่า ไม่เป็นไซ้ คือ เว้นนมสัสม์ก็มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า เป็นไซ้ คือ เว้นนมสัสม์แล้ว ไม่มีความผาสก .

ที่ชื่อว่า นมสัสม์ ได้แก่ นมสัสม์ของสัตว์มีโคเป็นต้น เหล่านั้นแล .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ ขอเธอมาเพื่อประโยชน์ตน เป็นทุกกฏในประโยชน์ ได้มารับประเคนไว้ ด้วยตั้งใจว่า จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยทุกๆ คำกลืน .

บทภาษณีย์

ติกะปาฏิเทสนีเย

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ สำคัญว่าไม่เป็นไซ้ ขอนมสัสม์มาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ มีความสงสัย ขอนมสัสม์มาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ สำคัญว่าเป็นไซ้ ขอนมสัสม์มาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย .

ทุกะทุกกฏ

ภิกษุณีเป็นไซ้ สำคัญว่าไม่เป็นไซ้ ต้องอาบัติทุกกฏ .

ภิกษุณีเป็นไซ้ มีความสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ .

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีเป็นไซ้ สำคัญว่าเป็นไซ้ ไม่ต้องอาบัติ .

อนาปัตติวาร

อาหาร ๑ อาหารขอได้มา หายอาหารแล้วจึงฉัน ๑ ฉันนมสัสม์ที่เหลือของภิกษุณีผู้อาหาร ๑ ฉันนมสัสม์ของญาติ ๑ ฉันนมสัสม์ของคนปวารณา ๑ ขอเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๑ จายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑ วิกลจริต ๑ อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .

ปาฏิเทสนีเย สิกขาบทที่ ๘ จบ .

บทสรุป

[๔๙๔] แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคือปาฏิเทสนีเย ๘ สิกขาบท ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วแล ข้าพเจ้าขอถามแม่เจ้าทั้งหลาย ในธรรม คือ ปาฏิเทสนีเย ๘ สิกขาบทนั้นว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม่เจ้าครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม่เจ้าครั้งที่สามว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วในธรรมคือปาฏิเทสนีเยทั้ง ๘ สิกขาบทเหล่านี้ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้ .

ปาฏิเทสนีเยกัณฑ์ จบ .

เสขียกัณฑ์

แม่เจ้าทั้งหลาย อนึ่ง ธรรมคือเสขียะเหล่านี้แล มาสู่อุเทศ

เสขียะ สิกขาบทที่ ๑

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๙๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-
* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น เหล่าภิกษุณีฉัพพัคคีย์นุ่งผ้าเลื่อยหน้าบ้าง เลื่อยหลัง บ้าง . ชาวบ้านทั้งหลายพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้นุ่งผ้าเลื่อย หน้าบ้าง เลื่อยหลังบ้าง ดูดั่งสตรีฤๅสผู้บริโศกคามเล่า .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินชาวบ้านพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้ มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้นุ่งผ้าเลื่อยหน้าบ้าง เลื่อยหลังบ้างเล่า ครั้นแล้วได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นคำมูลนั้น ในเพราะ เหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวบ้าน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์นุ่งผ้าเลื่อยหน้าบ้าง เลื่อยหลังบ้าง จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบว่าทูล จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้ นุ่งผ้าเลื่อยหน้าบ้าง เลื่อยหลังบ้างเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใส ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๓๐ . ๑ . ภิกษุณีพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งเป็นปริมณฑล .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๔๙๖] ที่ชื่อว่า นุ่งเป็นปริมณฑล คือ ปิดมณฑลสะดือ มณฑลเขา .

ภิกษุณีได้อาศัยความ ไม่เอื้อเพื่อ นุ่งผ้าเลื่อยหน้าก็ตี เลื่อยหลังก็ตี ต้องอาบัติทุกกฏ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์

อนาปัตติวาร

[๔๙๗] ไม่แก่ง ๑ ไม่ตั้งใจ ๑ เผลอ ๑ อาพาธ ๑ มีเหตุขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑
อาทิกัมมิกา ๑ ไม่ต้องอาบัติแล .
เสขิยะ สิกขาบทที่ ๑ จบ .

ความย่อ ๑-

เสขิยะ สิกขาบทที่ ๗๕

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์

[๔๙๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถ-

* บิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี . ครั้นนั้น เหล่าภิกษุณีฉัพพัคคีย์ถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง
บ้านเขพะบ้าง ลงในน้ำ . ชาวบ้านพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีทั้งหลาย
จึงได้ถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง บ้านเขพะบ้าง ลงในน้ำ เหมือนสตรีฤหัสถ์ผู้บริโภคมกแล้ว .

ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินชาวบ้านพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้
มักน้อย . . . ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน ภิกษุณีเหล่าฉัพพัคคีย์จึงได้ถ่ายอุจจาระบ้าง
ปัสสาวะบ้าง บ้านเขพะบ้าง ลงในน้ำเล่า ครั้นแล้ว ได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ได้กราบทุก
เรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค .

ทรงสอบถาม

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุ
แรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย
ชาวว่า พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์ ถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง บ้านเขพะบ้าง ลงในน้ำ จริงหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทุกว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า .

ทรงตีเตียนแล้วบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉน พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์จึงได้
ถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง บ้านเขพะบ้าง ลงในน้ำเล่า การกระทำของพวกนางนั้น ไม่เป็น
ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส . . .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

๑๑. เสขิสิกขาบทต่อไปนี้ ตั้งแต่สิกขาบทที่ ๒๓๑ . ๒ . ถึง ๓๐๓ . ๗๕ ทานมิได้จาริกไว้ เพราะเป็นสาธารณ-

๑๒* บัญญัติ ฟังทราบโดยนัยดังกล่าวแล้วในมหาวิภังค์โน้น เทอญ .

พระบัญญัติ

๓๐๔ . ๗๕ ภิกษุณีพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้าน
เขพะ ลงในน้ำ .

ก็แลสิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ด้วย
ประการฉะนี้ .

เรื่องภิกษุณีฉัพพัคคีย์ จบ .

ทรงอนุญาตแก่ภิกษุณีอาพาธ

[๔๙๙] ต่อจากสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายอาพาธ รังเกียจที่จะถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะ
บ้าง บ้านเขพะบ้าง ลงในน้ำ . ภิกษุทั้งหลายได้กราบทุกเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาค
ทรงอนุญาตว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง ลง
ในน้ำได้ .

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระอนบัญญัติ

๓๐๔ . ๗๕ . ก . ภิกษุณีพึงทำความศึกษาว่า เราไม่เป็นไซ้ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ
หรือบ้านเขพะ ลงในน้ำ .

เรื่องภิกษุณีอาพาธ จบ .

สิกขาบทวิภังค์

[๕๐๐] ภิกษุณีไม่เป็นไซ้ ไม่พึงถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้านเขพะ ลงในน้ำ ภิกษุณีใด
อาศัยความไม่เชื่อเพื่อ ไม่เป็นไซ้ ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้านเขพะ ลงในน้ำ ต้องอาบัติ-

* ทุกกฎ .

อนาปัตติวาร

[๕๐๑] ไม่แก่ง ๑ เผลอ ๑ ไม่รู้ตัว ๑ อาพาธ ๑ ถ่ายลงบนบกแล้วไหลลงน้ำ ๑ มีเหตุ
ขัดข้อง ๑ วิกลจริต ๑ มีจิตฟุ้งซ่าน ๑ ผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๑ อาทิกัมมิกา ๑
ไม่ต้องอาบัติแล .

เสขิยะ สิกขาบทที่ ๗๕ จบ .

บทสรุป

[๕๐๒] แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคือเสขิยะ ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วแล ข้าพเจ้าขอถาม
แม่เจ้าทั้งหลายในธรรมคือเสขิยะเหล่านั้นว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถาม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๐๓ วินัยปิฎกที่ ๓ ภิกขุณีวิภังค์
แม่ครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม่ครั้งที่สามว่า ท่านทั้งหลาย
เป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ แม่เจ้าทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วในธรรมคือเสขิยะเหล่านี้ เหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้า
ทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้ .

เสขิยกัณฑ์ จบ .

อธิกรณสมถกัณฑ์ที่สุด

[๕๐๓] อนึ่ง แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคืออธิกรณสมถะ ๗ เหล่านี้แล มาสู่อุเทศ .

คือพึงให้สัมมุขาวินัย ๑ พึงให้สติวินัย ๑ พึงให้มูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑
เยภยยสิกขา ๑ ตัสสปาปิยสิกขา ๑ ตินวัตถการกะ ๑ เพื่อระงับอธิกรณที่เกิดแล้วและเกิดแล้ว .

แม่เจ้าทั้งหลาย ธรรมคืออธิกรณสมถะ ๗ ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วแล ข้าพเจ้าขอถาม
แม่เจ้าทั้งหลายในธรรมคืออธิกรณสมถะเหล่านี้ว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้า
ขอถามแม่ครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม่ครั้งที่สามว่า ท่าน
ทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ แม่เจ้าทั้งหลายบริสุทธิ์แล้วในธรรมคือ อธิกรณสมถะเหล่านี้ เหตุนั้น
จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้ .

อธิกรณสมถกัณฑ์ จบ .

คำนิคม

[๕๐๔] แม่เจ้าทั้งหลาย นิทานข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .

ธรรมคือปาราชิก ๘ ลิกขาบท   ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .
ธรรมคือสังฆาทีเสส ๑๗ ลิกขาบท   ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .
ธรรมคือนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ ลิกขาบท   ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .
ธรรมคือปาจิตตีย์ ๑๖๖ ลิกขาบท   ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .
ธรรมคือปาฏิเทสนิยะ ๘ ลิกขาบท   ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .
ธรรมคือเสขิยะทั้งหลาย   ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .
ธรรมคืออธิกรณสมถะ ๗ ประการ   ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว .

ลิกขาบทของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น มีเท่านั้น มาในพระปาติโมกข์ นับเนื่องในพระ-

*ปาติโมกข์ มาสู่อุเทศทุกกิ่งเดือน .

พวกเราทั้งหมดนี้แล พึงเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่วิวาทกัน ศึกษาในพระ
ปาติโมกข์นั้น เทอญ .

ภิกขุณีวิภังค์ จบ .
